

*Tiivistelmä yhdistyslakityöryhmän
mietinnöstä (OMTR 2008:3)
annetuista lausunnoista*

*Tiivistelmä yhdistyslakityöryhmän
mietinnöstä (OMTR 2008:3)
annetuista lausunnoista*

ISSN 1458-7149

ISBN 978-952-466-879-8 (nid.)

ISBN 978-952-466-880-4 (PDF)

Oikeusministeriö

Helsinki 2009

KUVAILULEHTI

OIKEUSMINISTERIÖ

Julkaisun päivämäärä 20.5.2009

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri)		Julkaisun laji Tiivistelmä	
Sanna Värttiö, Jyrki Jauhiainen		Toimeksiantaja Oikeusministeriö	
		Toimielimen asettamispäivä	
Julkaisun nimi Tiivistelmä yhdistyslakityöryhmän mietinnöstä (OMTR 2008:3) annetuista lausunnoista			
Julkaisun osat			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Yhdistyslain kokonaisuudistukselle ei nähdä laajaa tarvetta mutta sen sijaan yhdistysten toiminnan kehittämiseksi etäosallistumismahdollisuuksien lisäämistä pidetään toivottavana. Oikeusministeriön työryhmän viime kesäkuussa tekemään ehdotukseen palautetta antaneista selvä enemmistö ei halua sallia ennakoäänestämistä yhdistyksen kokouksessa eikä toimeenpanevan johtajan valitsemista yhdistykselle. Lausuntonsa mietinnöstä antoi kaikkiaan 83 tahoja.</p> <p>Työryhmä esitti yhdistyslakiin säännöksiä, joiden perusteella yhdistys voisi säännöissään sallia etäosallistumisen yhdistyksen kokoukseen ja yhdistyksen päivittäisestä toiminnasta vastaavan toimeenpanevan johtajan valitsemisen. Työryhmä ehdotti myös säännöksiä toiminnantarkastajasta, joka käytännössä vastaisi vanhan tilintarkastuslain mukaista maallikkotilintarkastajaa. Lisäksi työryhmä ehdotti, että tilintarkastuspakosta luovuttaisiin pienten yhdistysten osalta. Mietinnössä ja siihen liittyvissä eriävissä mielipiteissä käsiteltiin laajasti sääntelyvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia.</p> <p>Viidesosa vastaajista oli laajemman uudistuksen kannalla. Lähes kolme neljäsosaa vastaajista suhtautui myönteisesti etäosallistumiseen kokouksen aikana tietoliikenneyhteyden avulla. Ajallisesti ennen tai jälkeen varsinaisen kokouksen tapahtuva osallistuminen herätti laajaa vastustusta.</p> <p>Valtaosa vastanneista oli valmis korvaamaan maallikkotilintarkastuksen toiminnantarkastuksella. Enemmistö vastaajista haluaa säilyttää jonkinlaisen tarkastusjärjestelmän myös pienissä yhdistyksissä.</p> <p>Valtaosa vastaajista ei usko toimeenpanevaa johtajaa koskevan sääntelyn parantavan yhdistysten mahdollisuuksia valita niille parhaiten sopiva hallintomalli. Valtaosan mielestä tällainen hallintomalli ei sovi yhdistyksiin.</p> <p>Enemmistö vastusti ajatusta, jonka mukaan toimeenpaneva johtaja ei olisi työsuhteessa yhdistykseen.</p> <p>Työryhmän mietinnössä käsiteltyjen asioiden lisäksi osa vastaajista toivoi puolueiden jäsenyhdistysten hallituksen jäsenten kotipaikkavaatimuksen lieventämistä ja säännöksiä yhdistysten sulautumisesta.</p>			
Avainsanat: (asiasanat) Yhdistys, yhdistyslaki, yhdistyksen kokous, etäosallistuminen, tietoverkko, postiäänestys, sähköposti, tilintarkastaja, tilintarkastus, toiminnantarkastaja, toiminnantarkastus, toimeenpaneva johtaja, toimitusjohtaja			
Muut tiedot tiedot (Oskari- ja HARE-numero, muu viitenumero) OM 18/41/2006, OM039:00/2007			
Sarjan nimi ja numero Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2009:12		ISSN 1458-7149	ISBN 978-952-466-879-8 (nid.) 978-952-466-880-4 (PDF)
Kokonaissivumäärä 130	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Oikeusministeriö		Kustantaja Oikeusministeriö	

PRESENTATIONSBLAD

JUSTITIEMINISTERIET

Utgivningsdatum 20.5.2009

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare)		Typ av publikation remissammandrag	
Sanna Värttiö, Jyrki Jauhiainen		Uppdragsgivare Justitieministeriet	
		Datum då organet tillsattes	
Publikation (även den finska titeln) Sammanfattning av utlåtandena till arbetsgruppsbetänkandet om översyn av föreningslagen (JMAB 2008:3) (Tiivistelmä yhdistyslakityöryhmän mietinnöstä (OMTR 2008:3) annetuista lausunnoista)			
Publikationens delar			
Referat			
<p>Det anses inte föreligga något omfattande behov av en totalrevision av föreningslagen men däremot anses det önskvärt att utöka möjligheterna till distansdeltagande för att utveckla föreningarnas verksamhet. En klar majoritet av dem som gav respons på det förslag som en arbetsgrupp vid justitieministeriet lade fram i juni i fjol vill inte tillåta förhandsröstning vid föreningens möten och inte att en verkställande direktör väljs för föreningen. Sammanlagt 83 remissinstanser avgav utlåtande.</p> <p>Arbetsgruppen föreslog sådana bestämmelser i föreningslagen med stöd av vilka en förening i sina stadganden kan tillåta distansdeltagande i föreningens möten och att en verkställande direktör utses som ansvarar för föreningens dagliga verksamhet. Arbetsgruppen föreslog också bestämmelser om en verksamhetsrevisor som i praktiken skulle motsvara lekmannarevisorn enligt den gamla revisionslagen. Dessutom föreslog arbetsgruppen att revisionstvånget skulle slopas i fråga om små föreningar. I betänkandet och de avvikande meningarna till det behandlades de olika regleringsalternativen och deras konsekvenser mycket ingående.</p> <p>En femtedel av dem som svarade var för en mera omfattande reform. Nästan tre fjärdedelar av dem som svarade förhöll sig positivt till distansdeltagande under pågående möte med hjälp av teleföreläsa. Deltagande före eller efter det egentliga mötet väckte omfattande motstånd.</p> <p>Merparten av dem som svarade var beredda att ersätta lekmannarevisionen med en verksamhetsrevision. Majoriteten av dem som svarade ville behålla något slags revisionsystem även i små föreningar.</p> <p>Merparten av de svarande tror inte att bestämmelserna om en verkställande direktör kommer att förbättra föreningarnas möjligheter att välja den förvaltningsmodell som passar dem bäst. Merparten anser att en sådan förvaltningsmodell inte är lämplig i föreningar. En majoritet av de svarande motsatte sig tanken att den verkställande direktören inte skulle stå i arbetsförhållande till föreningen.</p> <p>Utöver de saker som behandlades i arbetsgruppens betänkande efterlyste en del av dem som svarade en uppluckring av hemortskravet för styrelsemedlemmarna i partiernas medlemsföreningar och bestämmelser som fusion av föreningar.</p>			
Nyckelord Förening, föreningslagen, föreningsmöte, distansdeltagande, datanät, poströstning, e-post, revisor, revision, verksamhetsgranskare, verksamhetsgranskning, verkställande direktör			
Övriga uppgifter (Oskari- och HARE-numren, andra referensnumren) JM 18/41/2006 JM039:00/2007			
Seriens namn och nummer Justitieministeriet, Utlåtanden och utredningar 2009:12		ISSN 1458-7149	ISBN 978-952-466-879-8 (häft.) 978-952-466-880-4 (PDF)
Sidoantal 130	Språk	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution Justitieministeriet		Förlag Justitieministeriet	

SISÄLLYS

1. Johdanto	4
1.1 Taustaa	4
1.2 Lausuntopyyntö ja lausunnot	4
1.3 Yhteenveto palautteesta	6
Ei tarvetta kokonaisuudistukseen.....	6
Etäosallistuminen kiinnostaa	6
Etäosallistuminen vain kokousta täydentäväksi osallistumistavaksi tärkeimmissä asioissa.....	7
Suurin osa vastaajista hyväksyy etäosallistumisen vain kokouksen aikana	7
Etäosallistumisen tulisi perustua yhdistyksen sääntöihin	8
Etäosallistuminen tulisi sallia vastaavasti myös valtuutettujen kokouksessa	9
Valtaosa valmis sallimaan pienissä yhdistyksissä toiminnantarkastuksen tilintarkastuksen sijasta	10
Toiminnantarkastukseen pitää voida siirtyä ilman sääntömuutosta	13
Noin puolet kannattaa kirjanpitoa ja varainhoitoa koskevaa nimenomaista säännöstä lakiin.....	13
Valtaosa vastaajista ei usko toimeenpanevaa johtajaa koskevan sääntelyn helpottavan hallintomallin valintaa.....	14
Yhdistys pitäisi voida rekisteröidä myös vierailta kielillä.....	16
Hallituksen jäsenen asuinpaikkavaatimusta pitäisi lieventää puolueiden ym. jäsenyhdistysten osalta.....	17
Yhdistysten sulautumisen sääntely sai kannatusta.....	17
1.4 Yhdistyslain muutostarve	17
1.4.1 Valtaosa vastaajista ei havainnut tarvetta yhdistyslain kokonaisuudistukseen	17
1.4.2 Yhdistyksen rekisteröintikieltä, hallituksen jäsenen asuinpaikkavaatimusta ja yhdistysten sulautumista koskevat muutostarpeet	21
1.4.3 Muut yhdistyslain tarkistuksen valmistelua koskevat kommentit	25
2. Etäosallistumismahdollisuus yhdistyksissä	28
2.1 Valtaosa suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti etäosallistumismahdollisuuksien laajentamiseen.....	28
2.2 Puolet vastaajista on kiinnostunut etäosallistumisen järjestämisestä lähivuosina	33
2.3 Etäosallistuminen vain kokousta täydentäväksi osallistumistavaksi tärkeimmissä asioissa.....	35
2.4 Suurimman osan mielestä ilman kokousta voisi päättää muista asioista kuin henkilövalinnoista, tilinpäätöksestä, sääntömuutoksesta ja yhdistyksen purkamisesta	39
2.5 Etäosallistuminen kokouksen aikana ja kokousajan ulkopuolella.....	40
2.5.1 Suurin osa hyväksyy etäosallistumisen vain kokouksen aikana.....	40
2.5.2 Yli puolet vastaajista on kiinnostunut kokouksen aikana tapahtuvan etäosallistumisen järjestämisestä	44

2.5.3 Ajallisesti ennen tai jälkeen kokouksen tapahtuva osallistuminen herätti vastustusta.....	45
2.5.4 Kiinnostus ennen tai jälkeen kokouksen tapahtuvaan etäosallistumiseen on huomattavasti vähäisempää	50
2.6 Etäosallistumisen käyttöönotto – säännöt ja harkintavalta	51
2.6.1 Valtaosan mielestä etäosallistumisesta tulisi määrätä yhdistyksen säännöissä	51
2.6.2 Lähes puolet kannatti ja kolmasosa vastusti nimenomaista säännöstä jäsenten yksimielisestä päätöksestä ilman muodollista kokousta.....	54
2.6.3 Valtaosan mielestä säännöissä olisi voitava jättää etäosallistumisen käytön harkinta hallitukselle	57
2.6.4 Valtaosan mielestä hallituksen harkintavaltaa ei tulisi rajoittaa yksityiskohtaisesti laissa	59
2.7 Valtuutettujen kokous	60
2.8 Liittomuotoiset yhdistykset.....	62
Valtaosan mielestä liittomuotoisen yhdistyksen säännöissä voitaisiin määrätä teknisen apuvälineen käyttämisestä	62
2.9 Muut ehdotukset	63
3. Toiminnantarkastus.....	65
3.1 Kirjanpidon ja varainhoidon valvonta	65
3.1.1 Noin puolet kannatti yhdistyslakiin nimenomaista säännöstä hallituksen velvollisuudesta huolehtia kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan järjestämisestä	65
3.2 Tilintarkastusvelvollisuus	67
3.2.1 Valtaosa vastaajista on valmis luopumaan tilintarkastuspakosta pienten yhdistysten osalta.....	67
3.2.2 Suurin osa vastaajista tulee valitsemaan KHT- tai HTM-tilintarkastajan tilintarkastusvelvollisuuden rajoittamisesta huolimatta.....	76
3.2.3 Tilintarkastusvelvollisuudesta luopuminen ei herättänyt kiinnostusta	78
3.3 Toiminnantarkastuksen käyttöönotto.....	79
3.3.1 Valtaosa vastanneista valmis korvaamaan maallikkotilintarkastuksen toiminnantarkastuksella	79
3.3.2 Enemmistö vastaajista haluaa säilyttää jonkinlaisen tarkastusjärjestelmän myös pienissä yhdistyksissä.....	83
3.3.3 Valtaosan mielestä pienessä yhdistyksessä on oltava ainakin toiminnantarkastus	85
3.4 Toiminnantarkastuksen sisältö ja toiminnantarkastajan kelpoisuus	90
Yli puolet kannatti työryhmän ehdotusta toiminnantarkastuksen sisällöstä ja toiminnantarkastajan kelpoisuusvaatimuksista	90
3.5 Toiminnantarkastusten riittävyys avustuksen antajien tarpeisiin	93
Valtaosan mielestä toiminnantarkastuksen tulisi vastata ainakin nykyistä maallikkotilintarkastusta	93
3.6 Toiminnantarkastuksen sääntely.....	96
Puolet vastaajista piti toiminnantarkastusta koskevaa yksityiskohtaista sääntelyä ja viittausta tilintarkastuslakiin olennaisina	96
3.7 Siirtymäsäännökset	99

Valtaosa toivoo, ettei ennen uuden lain voimaantuloa sääntöihin otettuja määräyksiä tilintarkastuksesta tarvitse muuttaa.....	99
3.8 Yhdistyksen sääntöjen muuttaminen toiminnantarkastuksen osalta.....	101
3.8.1 Enemmistö kannattaa toiminnantarkastusta koskevien sääntöjen muuttamisesta vain, kun sääntöjä muutetaan tältä osin	101
3.8.2 Alle puolet kannatti velvollisuutta muuttaa sääntöjä muun muutoksen yhteydessä.....	103
3.9 Muut ehdotukset	104
4. Toimeenpaneva johtaja	105
4.1 Toimeenpaneva johtaja -hallintomalli	105
4.1.1 Valtaosa vastaajista ei usko toimeenpanevaa johtajaa koskevan sääntelyn parantavan yhdistysten mahdollisuuksia valita niille parhaiten sopiva hallintomalli	105
4.1.2 Valtaosan mielestä tällainen hallintomalli ei sovi yhdistyksiin.....	112
4.2 Toimeenpanevan johtajan työoikeudellinen asema, toimivalta ja vastuut	114
4.2.1 Enemmistö vastusti ajatusta, jonka mukaan toimeenpaneva johtaja ei olisi työsuhteessa yhdistykseen	114
4.2.2 Ehdotus toimeenpanevan johtajan osakeyhtiön toimitusjohtajaa suppeammasta toimivallasta sai hieman enemmän kannatusta kuin vastustusta.....	116
4.2.3 Valtaosan mielestä toimeenpaneva johtaja -hallintomalli ei selkiyttäisi vastuukysymyksiä.....	117
4.2.4 Valtaosan mielestä vastuukysymys ei riitä perusteeksi säätää toimeenpanevasta johtajasta	119
4.3 Muut ehdotukset	120

1. Johdanto

1.1 Taustaa

Oikeusministeriön työryhmä antoi kesäkuussa 2008 mietinnön (OMT 2008:3). Työryhmä ehdotti yhdistyslakiin säännöksiä, jotka mahdollistaisivat etäosallistumisen yhdistyksen kokoukseen ja yhdistyksen päivittäisestä toiminnasta kaikissa suhteissa vastaavan toimeenpanevan johtajan valitsemisesta. Työryhmä ehdotti myös säännöksiä toiminnantarkastajasta, joka käytännössä vastaisi vanhan tilintarkastuslain mukaista maallikkotilintarkastajaa. Lisäksi työryhmä ehdotti, että tilintarkastuspakosta luovuttaisiin pienten yhdistysten osalta. Mietinnössä ja siihen liittyvässä eriyvässä mielipiteissä käsitellään laajasti sääntelyvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia.

1.2 Lausuntopyyntö ja lausunnot

Mietinnöstä pyydettiin lausuntoja (määräaika 12.1.2009) 51 taholta, joilla oli mahdollisuus välittää lausuntopyyntö myös jäsenilleen. Lausunto on saatu 13.2 mennessä 83 taholta.

Lausunnon antoivat seuraavat (suluissa myöhemmin käytetty lyhenne, mikäli ei virallista lyhennettä nimen perässä):

Valtiovarainministeriö (VM)	Julkisten ja hyvinvointialojen liitto
Opetusministeriö (OPM)	JHL ry
Maa- ja metsätalousministeriö (MMM)	Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK
Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM)	Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
Ympäristöministeriö (YM)	Toimihenkilöunioni TU
	Kopiosto ry
Kansallinen Kokoomus (Kokoomus)	Maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto MTK ry
Suomen Keskusta (Keskusta)	Maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto Pirkanmaa (MTK-
Keskusta Janakkalan kunnallisjärjestö ry (Keskusta Janakkala)	Pirkanmaa)
Keskusta Karijoen paikallisyhdistys ry (Keskusta Karijoki)	Opetusalan ammattijärjestö (OAJ)
Keskusta Riihimäen paikallisyhdistys ry (Keskusta Riihimäki)	Suomen Asianajajaliitto (Asianajajaliitto)
Svenska Folkpartiet i Finland r.p. (SFP)	Suomen Autoteknillinen Liitto (SATL)
Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue (SDP)	Suomen Lentoemäntä- ja Stuerttiyhdistys SLSY ry
Vasemmistoliitto	Suomen Yrittäjät SY
	Teosto ry
Akava ry	Iholiitto
Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry	Invalidiliitto ry

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry
 Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto
 STKL
 Vanhustyön keskusliitto ry

Finland Svenska Scouter r.f (FS
 Scouter)
 Fixme Internet-käyttäjät ry (Fixme)
 Kalevan Nuorten Liitto ry*
 Kaukon Erämiehet ry
 Kehitysyhteistyön palvelukeskus
 Kepa ry
 Liikuntatieteellinen seura (LTS)
 Luonto-Liitto ry
 Opiskelijakunta Klaani
 Osakesäästäjien keskusliitto ry (Osakeliitto)
 Pietarsaaren Seudun Erotuomarikerho (PEK)
 Reservin Aliupseerien Liitto ry (Reserviläisliitto)
 Reserviläisurheiluliitto ry
 Suomen Demokratian Pioneerien Liitto SDPL
 Suomen harrastajateatteriliitto (SHT)
 Suomen Liikunta ja Urheilu (SLU)
 Suomen Nuorisoseurojen Liitto ry (SNL)*
 Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry
 Suomen Omakotiliitto (Omakotiliitto)
 Sivistysliitto Kansalaisfoorumi
 SKAF ry*
 Suomen Työväen Urheilijat TUL ry
 Svenska hörsel förbundet rf
 Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta ry
 Ulkосуomalaisparlamentti
 Viekin Nuorisoseura

Suomen Kuntaliitto
 Raha- ja automaattiyhdistys RAY
 Patentti- ja rekisterihallitus (PRH)
 Helsingin yliopisto, Oikeustieteellinen tiedekunta (HY)

HTM Tilintarkastajat ry
Julkishallinnon ja –talouden tilintar-
kastajat ry JHTT
KHT-yhdistys ry
Suomen Taloushallintoliitto ry (Ta-
loushallintoliitto)

Kansalaisvaikuttamisen neuvottelu-
kunta (KANE)

Professori Heikki Halila
Hallintoneuvos Lauri Tarasti

Lisäksi lausunnon antoi kahdeksan muuta yksityishenkilöä sekä yksi nimettömäksi jäänyt yhdistys. *-merkityt antoivat yhteisen lausunnon.

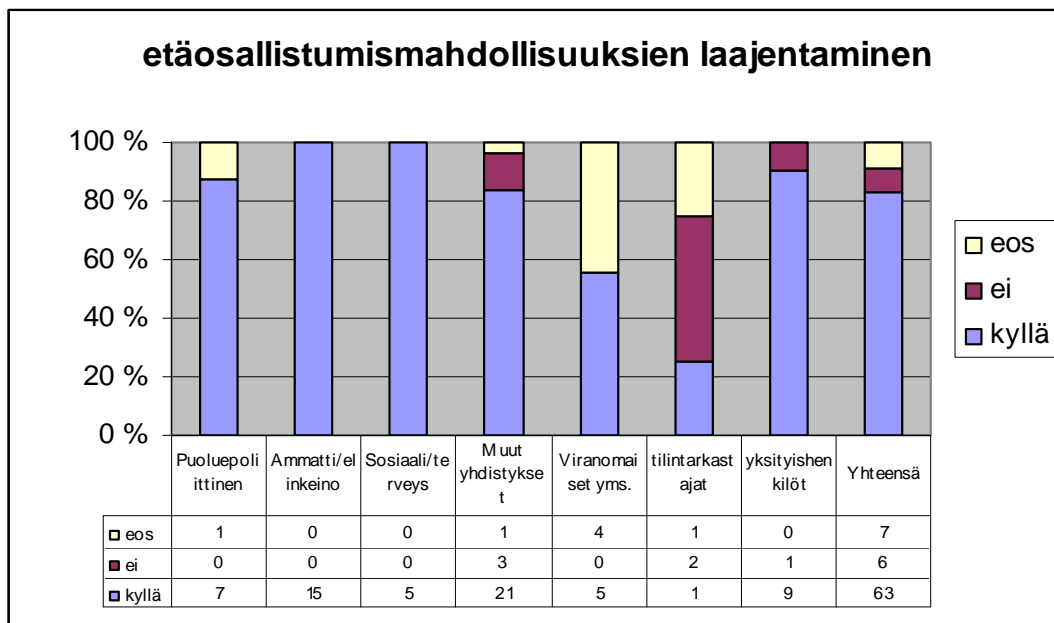
1.3 Yhteenveto palautteesta

Ei tarvetta kokonaisuudistukseen

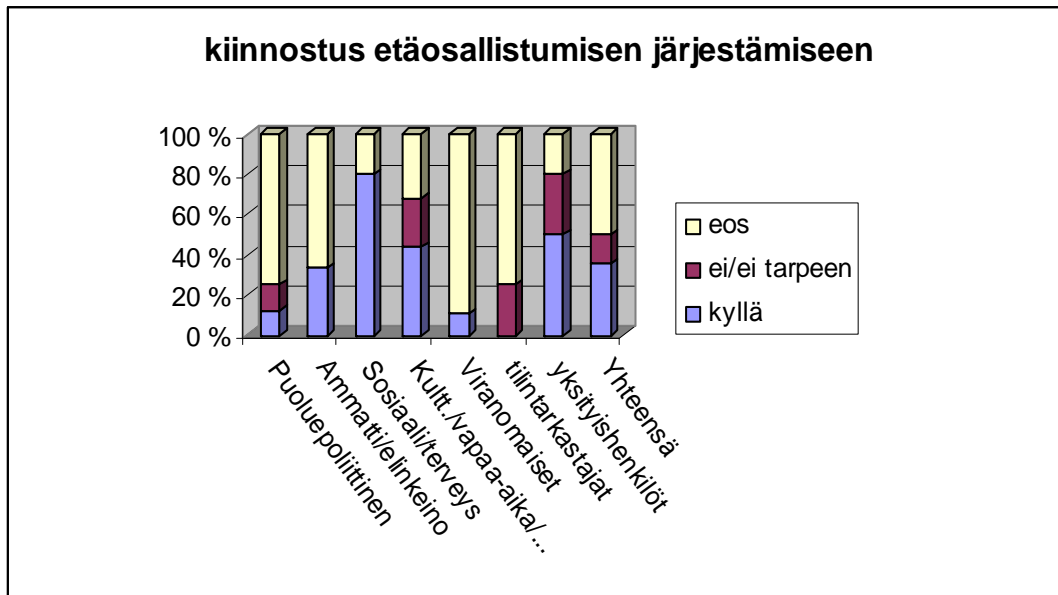
Valtaosa (62%) vastaajista (63) ei ollut havainnut tarvetta yhdistyslain kokonaisuudistukseen. Työryhmän mietinnössä käsiteltyjen asioiden lisäksi osa vastaajista toivoi puolueiden jäsenyhdistysten hallituksen jäsenten kotipaikkavaatimuksen lieventämistä ja säännöksiä yhdistysten sulautumisesta. Toisaalta viidesosa vastaajista oli laajemman uudistuksen kannalla.

Etäosallistuminen kiinnostaa

Lähes kaikki (90%) vastaajista suhtautuivat lähtökohtaisesti myönteisesti etäosallistumismahdollisuuksien lisäämiseen. Yleisesti ongelmallisena etäosallistumisen laajentamista pitivät vain Ulkosuomalaisparlamentti, HTM-tilintarkastajat, JHTT, Kaukon Erämiehet ja Viekin Nuorisoseura.

Hieman yli puolet vastaajista oli kiinnostunut etäosallistumisen järjestämisestä lähivuosina (SDP, JHL, STTK, TU, OAJ, Invalidiliitto, YTY, STKL, Fixme, PEK, Piraattipuolue, SHT, Omakotiliitto, Rauhanliitto, Säätioiden ja Rahastojen Neuvottelukunta, SAK, Vanhustyön Keskusliitto, LTS, Osakeliitto ja Reserviläisliitto).

Etäosallistuminen vain kokousta täydentäväksi osallistumistavaksi tärkeimmissä asioissa

Valtaosan (70%) mielestä tärkeimpien yhdistyksen kokoukselle kuuluvien asioiden (henkilövalinnat, tilinpäätösasiat, sääntömuutos, ym.) etäosallistumisen tulisi olla vain vaihtoehtoinen osallistumismuoto siten, että näitä asioita varten pitäisi aina järjestää perinteinen kokous. Suurin osa vastaajista kannatti sitä, että muissa kuin edellä mainituista asioista voisi päättää ilman kokousta. Nämä ehdotukset hyväksyivät Kokoomus, SFP, Keskusta, Vasemmistoliitto, Akava, EK, JHL, SAK, Kopiosto, MTK-Pirkanmaa, SATL, SY, Teosto, Invalidiliitto, STKL, Vanhustyön Keskusliitto, LTS, Osakeliitto, Reserviläisliitto, Reserviläisurheiluliitto, SDPL, SLU, Allianssi, Omakotiliitto, Suomen Partiolaiset, Säätöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta, OPM, PRH, Taloushallintoliitto, SLSY, Luonto-Liitto ja Rauhanliitto. Sen sijaan SDP, STTK, Kepa, Klaani ja HTM-tilintarkastajat katsoivat ehdotuksen olevan osin ongelmallinen.

TU, Fixme, Kaukon Erämiehet, PEK, Piraattipuolue, SHT sekä Viekin Nuorisoseura vastustivat ehdotusta eri perustein. Esimerkiksi STTK ja Fixme jättäisivät käsiteltävien asioiden määrittelyn yhdistyksen harkintaan. Viimeksi mainitut lausunnonantajat sekä SHT ja Piraattipuolue kannattivat pelkästään tietoverkossa tapahtuvan jäsenten päätöksenteon selvittämistä.

Suurin osa vastaajista hyväksyy etäosallistumisen vain kokouksen aikana

Lähes kolme neljäsosaa vastaajista suhtautuu myönteisesti etäosallistumiseen kokouksen aikana tietoliikenneyhteyden avulla. Yli puolet vastaajista oli kiinnostunut kokouksen aikana tapahtuvan etäosallistumisen järjestämisestä. Ajallisesti ennen tai jälkeen fyysisen kokouksen tapahtuva osallistuminen herätti laajaa vastustusta. Kokousajan ulkopuolisen etäosallistumisen sallimisen hyväksyy noin

30% vastaajista. Neljäsosa vastaajista oli kiinnostunut kokousajan ulkopuolisen etäosallistumisen järjestämisestä.

Etäosallistuminen mahdollista vain kokouksen aikana. Vain kokouksen aikaisen etäosallistumisen hyväksyvät Keskusta, Kokoomus, SDP, SFP, Vasemmistoliitto, Akava, EK, JHL, SAK, OAJ, Asianajajaliitto, SLSY, SY, Iholiitto, Invalidiliitto, YTY, Vanhustyön keskusliitto, Kalevan Nuorten liitto, Suomen Nuorisoseurojen Liitto ja SKAF, Keskusta Janakkala, Keskusta Riihimäki, LTS, MTK-Pirkanmaa, Osakeliitto, PEK, Reserviläisurheiluliitto, SDPL, SLU, Omakotiliitto, Suomen Partiolaiset, TUL, Säätiöiden- ja Rahastojen Neuvottelukunta, OPM, Kuntaliitto, HTM-tilintarkastajat, JHTT, STTK, FS Scouter, Luonto-Liitto, Reserviläisliitto ja Allianssi.

Kiinnostuneita on-line osallistumisen järjestämisestä tai selvittämisestä lähivuosi-
na omassa järjestössään ovat SDP, JHL, STTK, YTY, STKL, Fixme, FS Scouter, LTS, PEK, Piraattipuolue, SHT, Omakotiliitto, Suomen Partiolaiset, Rauhanliitto, Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta, Kuntaliitto, SAK, OAJ, Vanhustyön Keskusliitto, Reserviläisliitto ja SDPL. Toisaalta On-line osallistumista omassa yhdistyksessään eivät pidä kovin tarpeellisena MTK-Pirkanmaa, Reserviläisurheiluliitto, SLU ja Taloushallintoliitto. Kaukon Erämiehet, Kepa, Keskusta Riihimäki, Klaani, Viekin Nuorisoseura eivät olleet lainkaan kiinnostuneita tai eivät kokeneet tarpeelliseksi on-line osallistumisen järjestämistä omassa yhdistyksessään.

Etäosallistuminen mahdollista myös kokousajan ulkopuolella. Etäosallistumisen myös kokousajan ulkopuolella (esim. ennakköänet) sallivat TU, SATL, STKL, Fixme, Kepa, Klaani, PEK, Piraattipuolue sekä Taloushallintoliitto, FS Scouter, Luonto-Liitto, SHT ja Omakotiliitto.

TU, STKL, PEK, SHT, Omakotiliitto ja Rauhanliitto olivat erittäin kiinnostuneita ennen tai jälkeen fyysisen kokouksen järjestettävästä etäosallistumisesta omassa yhdistyksessään. Myös Vanhustyön Keskusliitto, Fixme sekä SDPL olivat melko kiinnostuneita etäosallistumisen järjestämisestä/selvittämisestä. Sen sijaan Invalidiliitto, FS Scouter, MTK-Pirkanmaa, SLU sekä Taloushallintoliitto eivät olleet juurikaan kiinnostuneita tai eivät kokeneet tarpeelliseksi ennen tai jälkeen fyysisen kokouksen järjestettävästä etäosallistumisesta. SDP, Keskusta, JHL, SAK, STTK, OAJ, SLSY, YTY, Kaukon Erämiehet, Kepa, Keskusta Riihimäki, LTS, Klaani, Osakeliitto, Reserviläisliitto, Reserviläisurheiluliitto, Allianssi, Suomen Partiolaiset, Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta, Viekin Nuorisoseura, Kuntaliitto, HTM-tilintarkastajat sekä JHTT eivät olleet lainkaan kiinnostuneita kokousajan ulkopuolisen etäosallistumisen järjestämisestä tai selvittämisestä lähivuosi-
na tai eivät kokeneet sitä kohdallaan tarpeelliseksi.

Etäosallistumisen tulisi perustua yhdistyksen sääntöihin

Lähes kaikkien (yli 84%) mielestä etäosallistumisesta tulisi määrätä yhdistyksen säännöissä. Noin kymmenesosa vastaajista piti vaatimusta sääntömääräyksestä ongelmallisena pienellä yhdistyksellä aiheutuvien kulujen vuoksi.

Yli puolet (56%) vastaajista kannatti tai hyväksyi sen, että säännöissä olisi voitava jättää etäosallistumisen käytön harkinta hallitukselle. Valtaosan mielestä hallituksen harkintavaltaa ei tulisi rajoittaa lain pakottavalla tai tahdonvaltaisella säännöksellä. Toisaalta 28% vastaajista piti ehdotusta ongelmallisena vastusti sitä. Kaikista negatiivisimmin ehdotukseen suhtautuivat sosiaali- ja terveysalan yhdistykset, joista yksikään ei kannattanut ehdotusta. Ehdotusta kannattivat TU, SATL, SLSY, SY, Kepa, LTS, MTK-Pirkanmaa, Piraattipuolue, SHT, Omakotiliitto sekä TEM kannattivat ehdotusta. Lisäksi SDP, STTK, Kaukon Erämiehet, Klaani, Reserviläisliitto, SDPL, Allianssi, Suomen Partiolaiset sekä HTM-tilintarkastajat hyväksyivät ehdotuksen. Sen sijaan Fixme, Kalevan Nuorten liitto, Suomen Nuorisoseurojen Liitto ja SKAF, Luonto-Liitto, Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta katsoivat ehdotuksen olevan ongelmallinen. Keskusta, JHL, Invalidiliitto, Vanhustyön Keskusliitto, Keskusta Riihimäki, Osakeliitto, Reserviläisurheiluliitto sekä Taloushallintoliitto vastustivat ehdotettua.

Ilman kokousta tehtävän jäsenten yksimielisen päätöksen sääntelyn osalta vastaajien kannat jakoutuivat

Lähes puolet (47%) vastusti taikka piti ongelmallisena tai tarpeettomana sitä, että yhdistyslakiin lisättäisiin nykyistä oikeustilaa vastaava nimenomainen säännös siitä, että yhdistyksen kaikkien jäsenten yksimielisellä päätöksellä asiasta voidaan päättää ilman muodollista kokousta (Kokoomus, SDP, Keskusta, JHL, OAJ, Akava, SLSY, Invalidiliitto, Kalevan Nuorten liitto, Suomen Nuorisoseurojen Liitto ja SKAF, LTS, SDPL, HTM-tilintarkastajat, Kaukon Erämiehet, Kepa, Keskusta Riihimäki, Osakeliitto, Reserviläisurheiluliitto, SLU, Suomen Partiolaiset, Viekin Nuorisoseura ja HY).

Toisaalta kolmasosa (33,4%) kannatti tällaista nimenomaista säännöstä tai hyväksyi sen (Asianajajaliitto, SATL, STKL, Fixme, MTK-Pirkanmaa, PEK, SHT, Omakotiliitto, Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta, Taloushallintoliitto, TU, Vanhustyön Keskusliitto, Reserviläisliitto ja Allianssi).

Suurinta vastustus oli puoluepoliittisten yhdistysten keskuudessa. Lisäksi ammattijärjestöt sekä kulttuuri-/vapaa-aika/liikuntayhdistykset suhtautuivat ehdotukseen pääsääntöisesti kielteisesti. Säännöstä vastustavien mielestä se on nykytilaa vastaavana tarpeeton, hämmentäisi yhdistystoimintaa, lisäisi epävarmuutta, huonontaisi osallistumisen edellytyksiä tai ei tulisi poistamaan ongelmia. Säännökseen myönteisesti suhtautuvien mielestä se olisi tarpeen selvyuden vuoksi ja päätöksenteon kustannustehokkuuden ja tarkoituksenmukaisuuden lisäämiseksi sekä erityisesti pieniä yhdistyksiä varten.

Etäosallistuminen tulisi sallia vastaavasti myös valtuutettujen kokouksessa

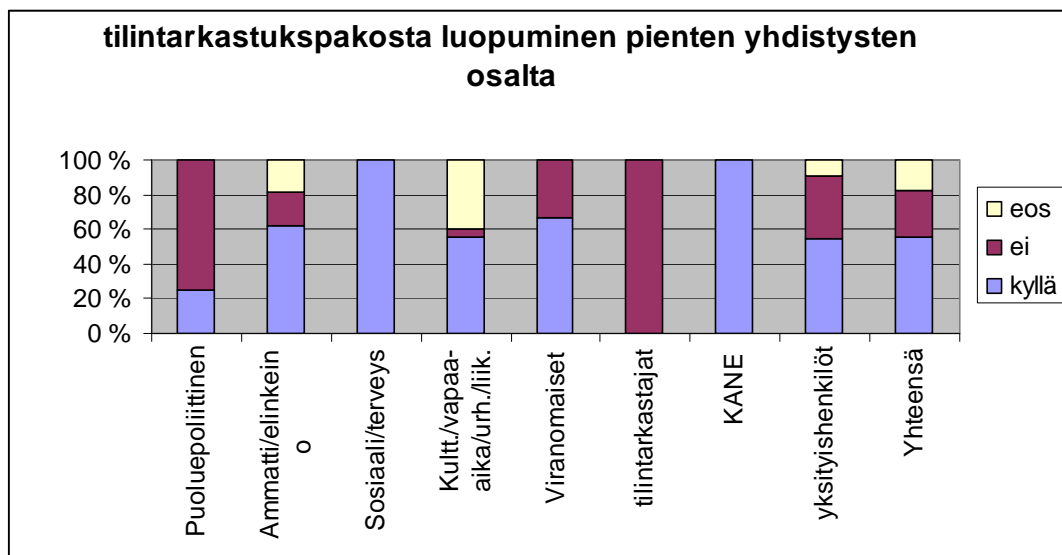
Lähes kolme neljäsosaa (72%) hyväksyi sen, että yhdistyksen kokouksen osalta sallittavan etäosallistumisen tulisi olla lähtökohtaisesti mahdollista myös valtuutettujen kokouksessa. Valtaosan mielestä liittomuotoisen yhdistyksen säännöissä voitaisiin määrätä teknisen apuvälineen käyttämisestä. Toisaalta 16% vastanneista piti tätä ehdotusta ongelmallisena tai vastusti sitä.

Osa puoluepoliittisista yhdistyksistä, ammattijärjestöistä sekä kulttuuri-/vapaa-ajan/liikuntayhdistyksistä vastusti ehdotusta ja näidenkin joukossa suurin osa kannatti ehdotusta.

Kokoomus, SDP, STTK, SATL, STKL, Fixme, Kepa, Keskusta Janakkala, MTK-Pirkanmaa, Osakeliitto, PEK, Piraattipuolue, Reserviläisurheiluliitto, SHT, SLU, Omakotiliitto, Suomen Partiolaiset, TUL, Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta, OPM, PRH, HY, HTM-tilintarkastajat sekä JHTT kannattivat ehdotusta. Myös TU, SLSY, Vanhustyön Keskusliitto sekä FS Scouter hyväksyivät ehdotuksen. Sen sijaan LTS, Reserviläisliitto sekä SDPL katsoivat ehdotuksen olevan ongelmallinen. Keskusta, JHL, Kaukon Erämiehet, Keskusta Riihimäki sekä Viekin Nuorisoseura vastustivat ehdotusta.

Valtaosa valmis sallimaan pienissä yhdistyksissä toiminnantarkastuksen tilintarkastuksen sijasta

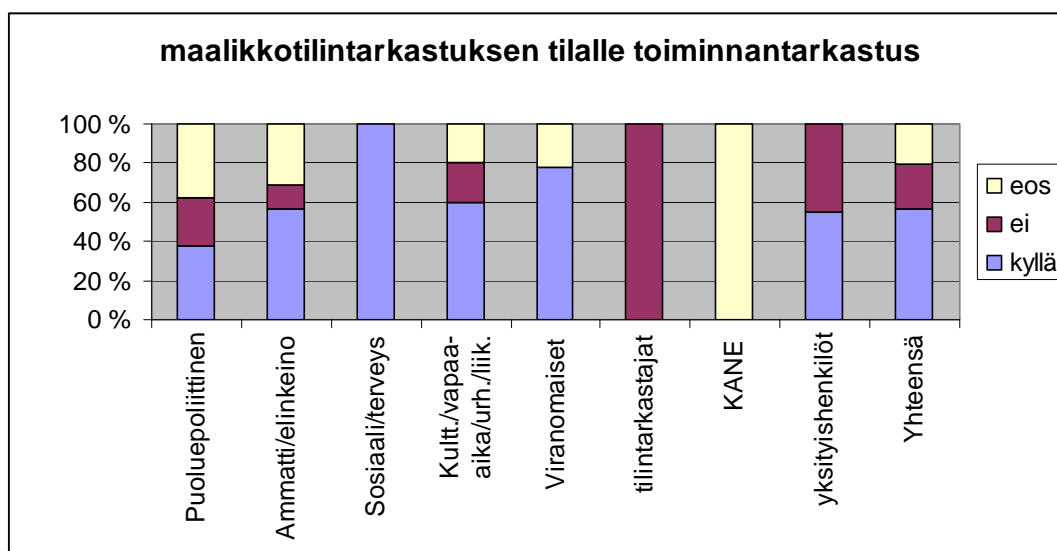
Valtaosa vastaajista (yli 75%) olisi valmis luopumaan tilintarkastuspakosta pienten yhdistysten osalta. Suurin osa vastaajista tulisi valitsemaan KHT- tai HTM-tilintarkastajan tilintarkastusvelvollisuuden rajoituksesta huolimatta. Näin ollen on ymmärrettävä, että tilintarkastusvelvollisuudesta luopuminen ei herättänyt kiinnostusta.

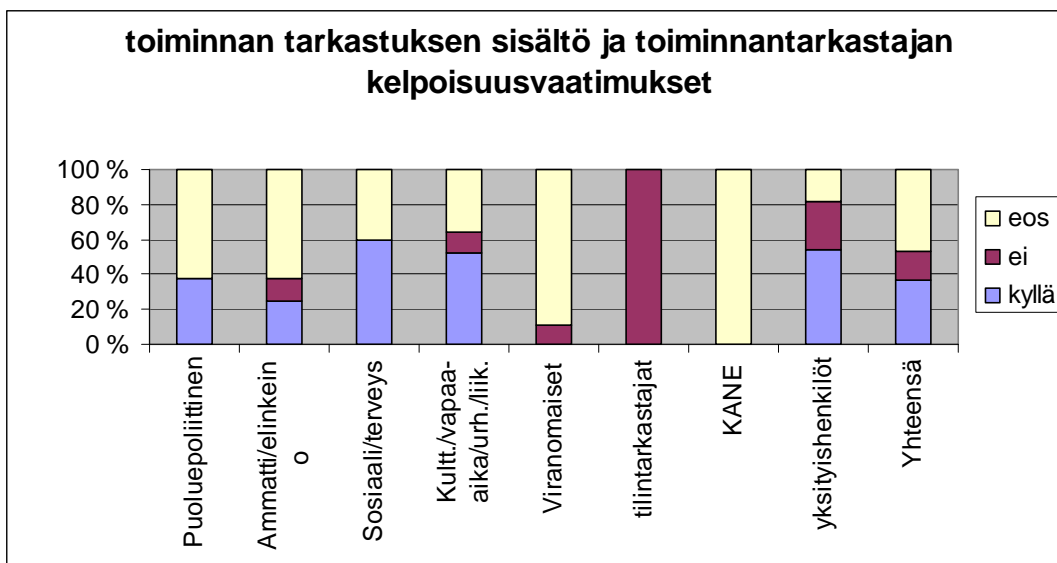
Pienten yhdistysten osalta tilintarkastuspakosta olivat valmiita luopumaan MMM, TEM, OAJ, SATL, SY, STTK, Turun Kauppakamari, FS Scouter, Kepa, MTK-Pirkanmaa, Klaani, PEK, Allianssi sekä Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta. Tilintarkastuspakosta luopumisen hyväksyivät myös OPM, VM, SFP, Akava, JHL, SAK, TU, Iholiitto, Invalidiliitto, YTY, Vanhustyön Keskusliitto, Kalevan Nuorten Liitto., Keskusta Janakkala, Luonto-Liitto, SDPL, SHT, SLU, Omakotiliitto, PRH sekä RAY.

Ongelmallisena tilintarkastuspakosta luopumista pitivät YM, Kokoomus, Vasemmistoliitto, STTK, SLSY, Keskusta Karijoki, LTS, Suomen Partiolaiset, TUL, RAY, Kuntaliitto, HY, HTM-tilintarkastajat, Taloushallintoliitto ja Halila. Lisäksi tilintarkastuspakosta luopumista vastustivat SDP, Keskusta, Fixme, Kaukon Erämiehet, Keskusta Riihimäki, Osakeliitto, Reserviläisurheiluliitto, Viekin Nuorisoseura, JHTT sekä KHT-yhdistys. Suurelle osalle näistä ongelmana on ”tilintarkastaja” ja ”tilintarkastus” -nimikkeiden muuttuminen ”toiminnantarkastajaksi” ja ”toiminnantarkastukseksi”. Osa näistä tahoista kannatti tai piti tarpeellisena selvittää KHT- tai HTM-tilintarkastajan käyttövelvollisuutta koskevien yhdistyksen toiminnan laajuuteen perustuvien raja-arvojen korottamista.

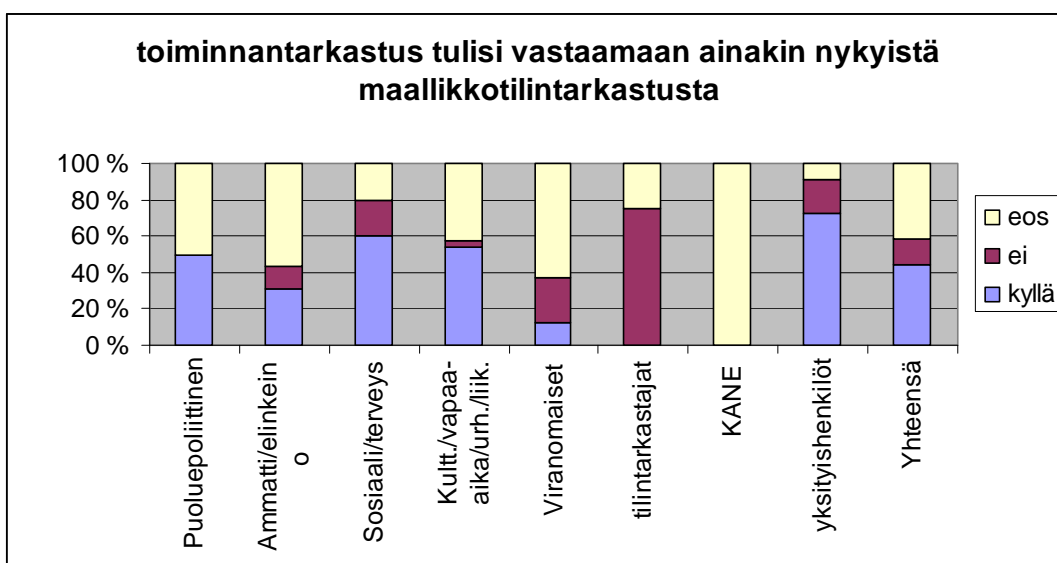
Valtaosa vastanneista oli valmis korvaamaan maallikkotilintarkastuksen toiminnantarkastuksella. Enemmistö vastaajista haluaa säilyttää jonkinlaisen tarkastusjärjestelmän myös pienissä yhdistyksissä. Valtaosa vastusti ehdotusta, jonka mukaan tilintarkastusvelvollisuudesta vapaa yhdistys voisi säännöissään luopua myös toiminnantarkastuksesta.

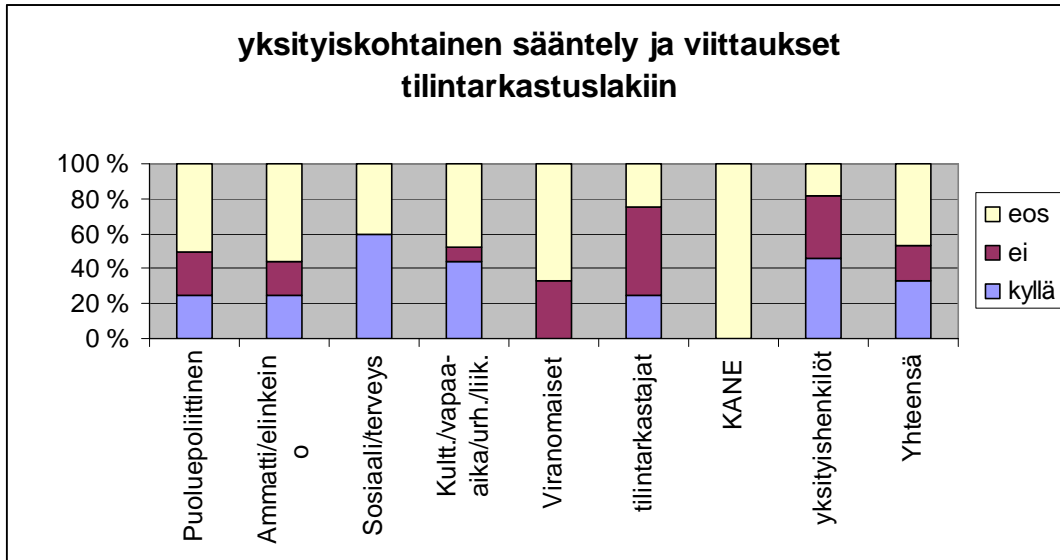
Yli puolet kannatti työryhmän ehdotusta toiminnantarkastuksen sisällöstä ja toiminnantarkastajan kelpoisuusvaatimuksista. Ehdotusta kannattivat tai sen hyväksyivät Keskusta, Keskusta Riihimäki, SDP, STTK, SATL, Invalidiliitto, STKL, Klaani, Osakeliitto, Reserviläisurheiluliitto, SDPL, Allianssi, Omakotiliitto, Suomen Partiolaiset, Asianajajaliitto, Vanhustyön Keskusliitto, FS Scouter, Kepa, Luonto-Liitto, Reserviläisliitto, SLU, Viekin Nuorisoseura ja Halila. Ongelmallisena ehdotusta pitivät OPM, OAJ, Kaukon Erämiehet, LTS, HTM-tilintarkastajat, JHTT, KHT-yhdistys. Lisäksi ehdotusta vastustivat Turun Kauppakamari, Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta ja Taloushallintoliitto.

Valtaosan mielestä toiminnantarkastuksen tulisi vastata ainakin nykyistä maallikkotilintarkastusta silloin, kun tarkastusta vaaditaan avustuksia tms. varten. Toisaalta Ray katsoi, että merkittävää taloudellista toimintaa harjoittavien yhdistysten osalta tulisi olla mahdollista vaatia, että tarkastustoiminta järjestettäisiin niiden yleisten periaatteiden mukaan, jotka tilintarkastuslain mukaan koskevat kaikkia yhteisöjä ja velvoittavat valitsemaan yhteisöön hyväksytyyn tilintarkastajan. MMM toivoi, että jatkovalmistelussa kiinnitettäisiin huomiota siihen miten yhdistysten toimintaa ja varainhoitoa tarkastetaan. Sen linjausten mukaisissa valtionavustuspäätösten malleissa on mainittu ehto avustuksen saajan velvollisuudesta käyttää tilintarkastuslain mukaista hyväksyttyä tilintarkastajaa. HTM-tilintarkastajat katsoivat, että avustusta antavien tahojen tulisi jatkossakin vaatia tilintarkastusta.

Puolet vastaajista piti toiminnantarkastusta koskevaa yksityiskohtaista sääntelyä ja viittausta tilintarkastuslakiin olennaisina.

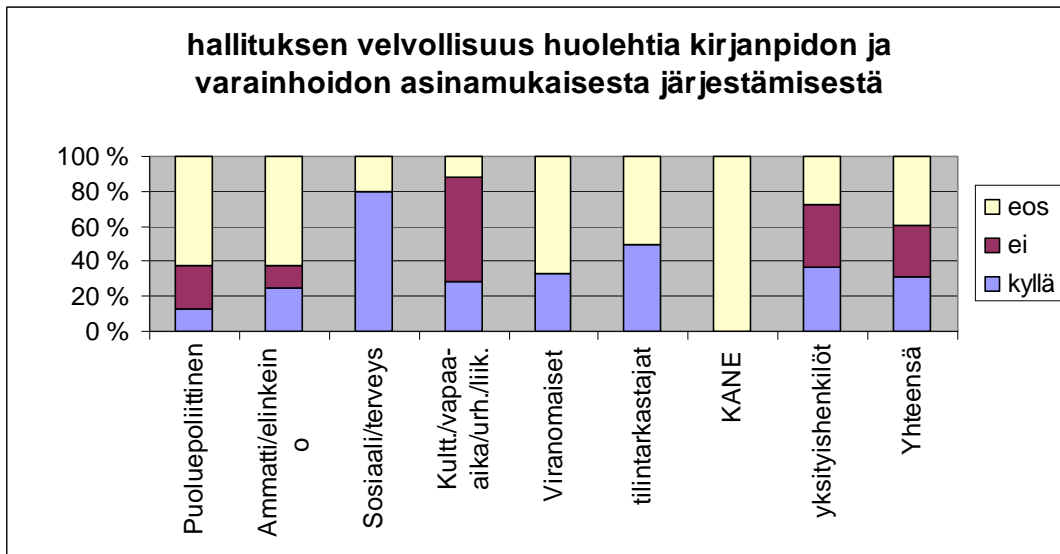

Toiminnantarkastukseen pitää voida siirtyä ilman sääntömuutosta

Valtaosa toivoi, ettei ennen uuden lain voimaantuloa sääntöihin otettuja määräyksiä tilintarkastuksesta tarvitse lainmuutoksen vuoksi muuttaa. Enemmistö kannattaa toiminnantarkastusta koskevien sääntöjen muuttamisesta vain, kun sääntöjä muutetaan tältä osin. Hieman vähemmän kannatusta keräsi ehdotus, jonka mukaan sääntöjä toiminnantarkastuksen osalta tulisi muuttaa, kun sääntöjä ylipäätään muutetaan.

Noin puolet kannattaa kirjanpitoa ja varainhoitoa koskevaa nimenomaista säännöstä lakiin

Noin puolet kannatti yhdistyslakiin otettavaa mainintaa hallituksen velvollisuudesta huolehtia siitä, että kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty. Neljäsosa vastaajista vastusti ehdotusta.

Eniten ehdotusta kannattivat erityisesti sosiaali- ja terveysalan yhdistykset sekä viranomaiset. Eniten vastustusta ehdotus sai vapaa-ajan, kulttuurin tai liikunnan piirissä toimivilta yhdistyksiltä.

Säännöstä kannattivat tai sen hyväksyivät OPM, TEM, YM, MTK-Pirkanmaa, Asianajajaliitto, SATL, STKL, LTS, Reserviläisurheiluliitto, Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta, HTM-tilintarkastajat, Taloushallintoliitto, SDP, TU, Invalidiliitto, YTY, Vanhustyön Keskusliitto, Kepa, Klaani, Reserviläisliitto ja SHT.

Ehdotusta vastustivat tai pitivät ongelmallisena tai tarpeettomana Keskusta, Keskusta Riihimäki, STTK, JHL, Osakeliitto, Suomen Partiolaiset, SLSY, SDPL Halila, Tarasti ja Viekin nuorisoseura.

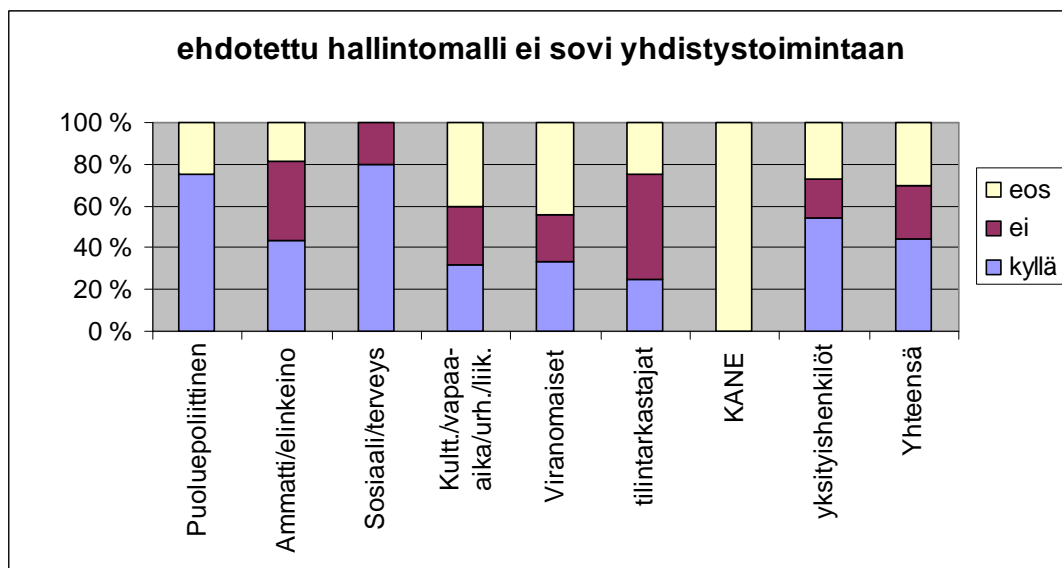
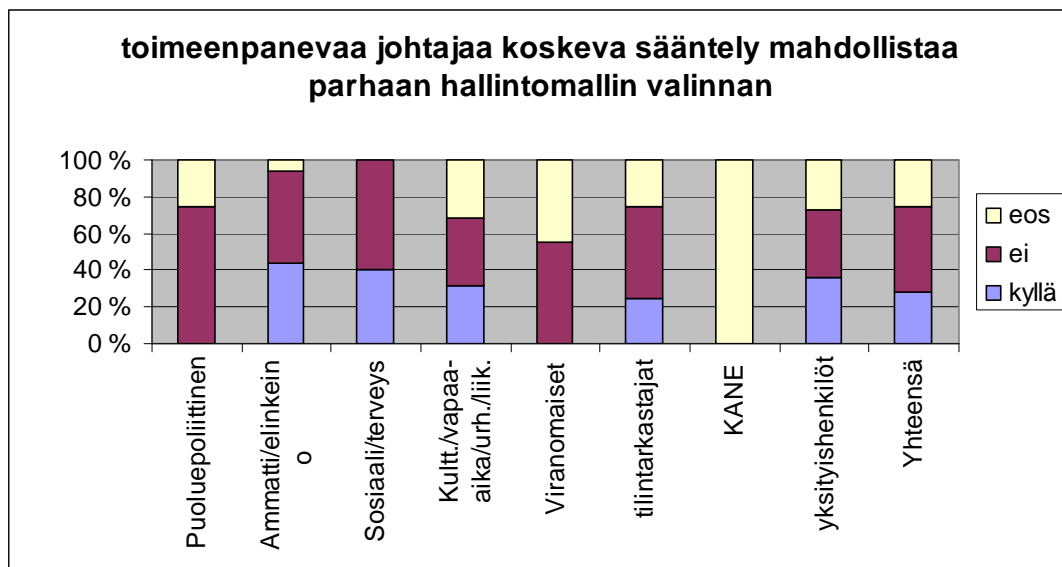
Valtaosa vastaajista ei usko toimeenpanevaa johtajaa koskevan sääntelyn helpottavan hallintomallin valintaa

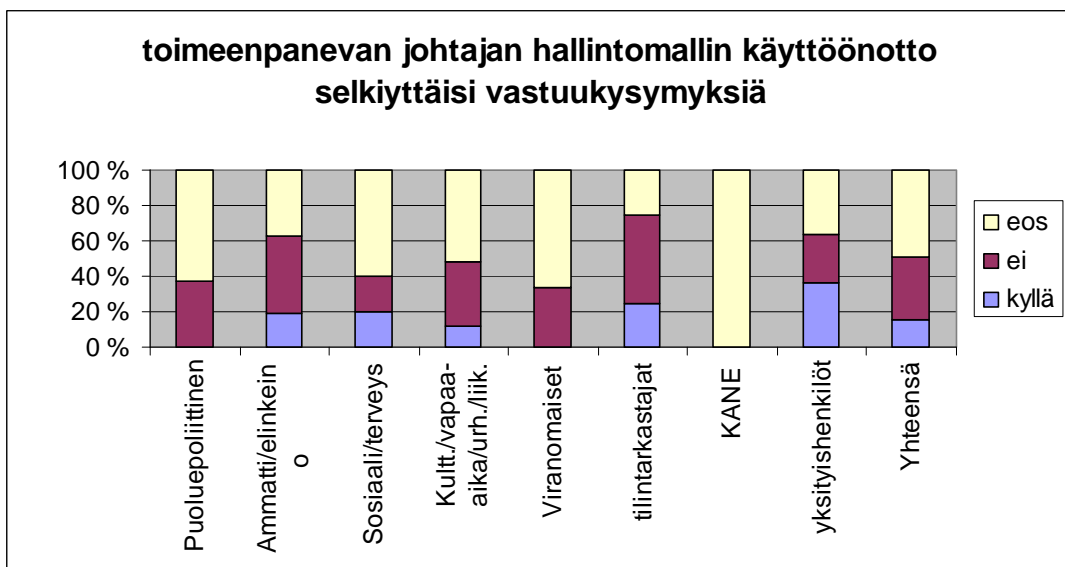
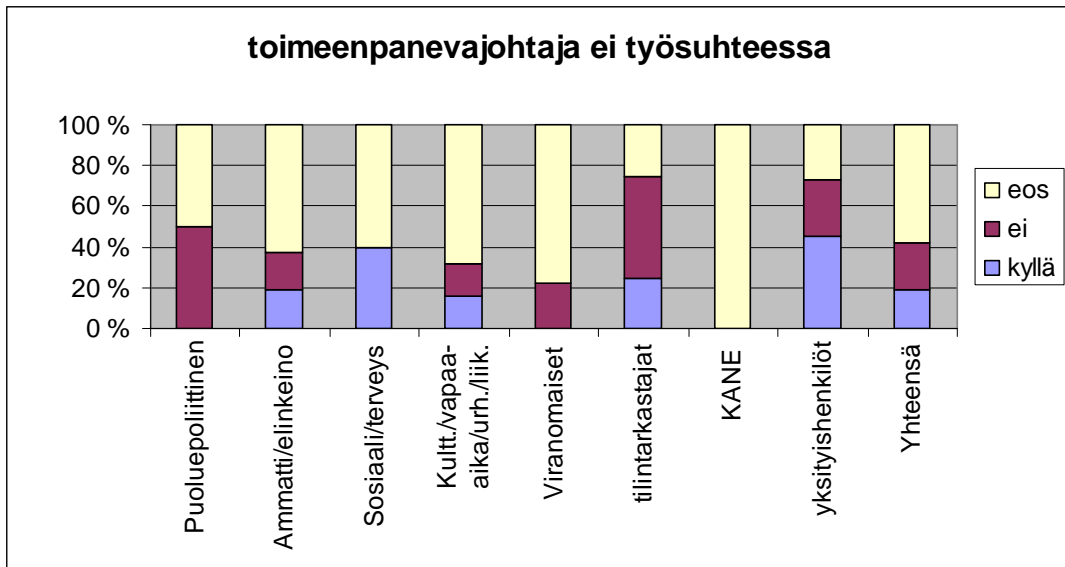
Valtaosa vastaajista ei usko toimeenpanevaa johtajaa koskevan sääntelyn parantavan yhdistysten mahdollisuuksia valita niille parhaiten sopiva hallintomalli. Valtaosan mielestä tällainen hallintomalli ei sovi yhdistyksiin. Enemmistö vastusti ajatusta, jonka mukaan toimeenpaneva johtaja ei olisi työsuhteessa yhdistykseen. Ehdotus toimeenpanevan osakeyhtiön toimitusjohtajaa suppeammasta toimivalta sai hieman enemmän kannatusta kuin vastustusta. Valtaosan mielestä toimeenpanevan johtajan hallintomallin käyttöönotto ei selkiyttäisi vastuukysymyksiä. Valtaosan mielestä vastuukysymys ei riitä perusteeksi ottaa lakiin säännöksiä toimeenpanevasta johtajasta.

Eniten vastustusta ehdotus herätti puoluepoliittisten yhdistysten ja viranomaistahojen keskuudessa, joista yksikään ei kannattanut tai hyväksynyt ehdotusta. Eniten ehdotuksen kannattajia löytyi ammatti- ja elinkeinoyhdistysten ja sosiaali- ja terveysalan yhdistysten keskuudesta.

Ehdotusta kannattivat SATL, SY, Vanhustyön Keskusliitto, Kepa, Omakotiliitto, Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta sekä HTM-tilintarkastajat. Ehdotuksen hyväksyivät myös EK, TU, Kopiosto, Teosto, STKL, Luonto-Liitto, Reserviläisliitto, SLU, Allianssi ja Rauhanliitto.

Ongelmallisena ehdotusta pitivät OPM, TEM, STTK, Turun Kauppakamari, Kälvan Nuorten Liitto, Suomen Nuorisoseurojen Liitto sekä SKAF, SDPL, Kuntaliitto ja Taloushallintoliitto. Lisäksi ehdotusta vastustivat Kokoomus, SDP, SFP, Keskusta, Keskusta Janakkala, Keskusta Riihimäki, Akava, JHL, SAK, MTK-Pirkanmaa, OAJ, SLSY, Iholiitto, Invalidiliitto, YTY, Klaani, LTS, Osakeliitto, Reserviläisurheiluliitto, Suomen Partiolaiset, TUL, Viekin Nuorisoseura, HY, PRH, JHTT, Halila ja Tarasti.

Yhdistys pitäisi voida rekisteröidä myös vierailu kielillä

Puolet vastaajista (50) toivoi, että myöhemmin käsiteltäisiin erikseen muutostarvetta, joka koskisi yhdistyksen rekisteröintikieltä. Yhdistyksen rekisteröinnin salliminen myös muilla kuin maan virallisilla kielillä on näiden lausunnonantajien mielestä tarpeen lähinnä maahanmuuttajien kotouttamisen edistämiseksi (mm. Rauhanliitto, Kepa, SLU) tai kansainvälisten järjestöjen rekisteröimiseksi Suomessa (SLU). Mahdollisina uusina rekisteröintikielinä mainittiin esimerkiksi englanti ja venäjä.

Hallituksen jäsenen asuinpaikkavaatimusta pitäisi lieventää puolueiden ym. jäsenyhdistysten osalta

Vajaa puolet vastaajista (51) toivoi, että myöhemmin käsiteltäisiin erikseen muutostarvetta, joka koskisi puolueen hallituksen jäsenen asuinpaikkavaatimusta (mm Kokoomus, SFP, Teosto, Kepa, PRH) vastaajista kannatti uudistuksen valmistelusta viipymättä (SFP, Ulkosuomalaisparlamentti).

Yhdistysten sulautumisen sääntely sai kannatusta

Yli 60 % vastaajista (51) toivoi, että myöhemmin käsiteltäisiin erikseen muutostarvetta, joka koskisi yhdistysten sulautumista (mm. SFP:n, MTK, Omakotiliitto) Toisaalta SLU pitää ongelmallisena yhdistysten sulautumista koskevia säännöksiä. Yhdistysten ”fuusio” on melko yksinkertaista toteuttaa käytännössä, tosin vaatii jonkin verran hallinnollista työtä. Sulautumista koskeva sääntely voi aiheuttaa ristiriitaa perusoikeutena säädetyn yhdistymisvapauden periaatteen kanssa (samoin PRH).

1.4 Yhdistyslain muutostarve

1.4.1 Valtaosa vastaajista ei havainnut tarvetta yhdistyslain kokonaisuudistukseen

Yhteenveto

Yli puolet (61,9 %) kysymykseen vastanneista (63) ei ollut havainnut tarvetta yhdistyslain kokonaisuudistukseen eikä yhdistyksen jäsenten päätöksentekoa ja yhdistyksen hallintoa koskevaan laajaan uudistukseen vaan katsoi ennemminkin tarpeelliseksi tehdä lähinnä pieniä uudistuksia ja tarkistuksia nyt voimassa olevaan yhdistyslakiin. Toisaalta noin viides osa (20,6 %) vastanneista oli laajemman uudistuksen kannalla.

Yksityiskohtaiset kommentit

Kokoomus pitää nykyistä yhdistyslakia toimivana, eikä sen mielestä ole havaittavissa ongelmia.

Keskusta ja TUL toteavat, että yhdistystoiminta, kolmas sektori ja vapaa kansalaistoiminta ovat yhteiskunnan voimavara. Yhdistystoiminnan on sallittava kehittyä ja laajentua. Osallistumista ja osallisuutta tulee edistää, ei kahlita eikä holhota. Nykyinen yhdistyslaki on toiminut hyvin, eikä siinä ole havaittavissa ongelmia.

Vasemmistoliiton mielestä pienet muutokset riittävät.

EK:n mielestä nykyinen laki on toiminut erimuotoisissa ja -kokoisissa yhdistyksissä varsin hyvin. Järjestöelämässä on myös tärkeää, että siihen keskeisesti vaikuttavalla lainsäädännöllä on tietty pysyvyys. Myönteistä voimassa olevassa lais-

sa on myös se, että laki on varsin väljä ja hyvin jäsenelty. Tämä joustavuus on antanut mahdollisuuksia kehittää toimintaa erilaisissa järjestö- ja liittorakenteissa.

SAK:n mukaan yhdistyslaki on sinällään toimiva kokonaisuus, joka yhdessä vaikiintuneen järjestökäytännön kanssa antaa hyvät puitteet järjestäytyneelle kansalaistoiminnalle. Lain osittainen uudistaminen on kuitenkin tarpeen, jotta erityisesti sähköisiä osallistumismahdollisuuksia voidaan hyödyntää ja jotta varmistetaan riittävä talouden-, hallinnon- ja toiminnantarkastus.

STTK:n mielestä yhdistyslaki on toiminut voittopuolisesti hyvin. Yhdistyslain joustavuus on mahdollistanut yhdistysten toiminnan sopeuttamisen vallitseviin tarpeisiin ja olosuhteisiin. Kuitenkin erityisesti tietoliikenneyhteyksien nykyistä laajempi käyttömahdollisuus edellyttää osittaisuudistusta. Osittaisuudistusta edellyttää myös tilintarkastukseen liittyvät kysymykset.

TU:n mielestä yhdistyslain kokonaisuudistukseen ei nyt ole välitöntä tarvetta, vaan Yhdistyslain kaikkein kiireellisimpänä uudistuksena tulisi toteuttaa sähköinen osallistumismahdollisuus yhdistyksen kokoukseen mahdollisimman laajamittaisesti ja -alaisesti jäljempänä tarkemmin ilmenevällä tavalla. Sama tarve on myös liittokokousvaalin toimittamisen osalta.

Asianajajaliiton käsityksen mukaan yhdistyslaki on toiminut suuremmitta ongelmitta. Nyt ehdotetut muutokset eivät liene syntyneet välttämättömästä muuttamisen vaan pikemminkin käytännön tarpeesta.

SY:n mielestä tarvetta yhdistyslain kokonaisuudistukseen ei nähdäksemme ole.

Invalidiliitto kannattaa, että yhdistyslain sääntely on melko yleistasoista, jolloin yhdistyksillä itsellään on päätösvaltaa määrätä omista asioistaan.

STKL katsoo, että yhdistyslaki antaa järjestön kannalta periaatteessa toimintaan ja sen kehittämiseen. yhdistyslain tarkistamisen yhteydessä olleet asiat erityisesti sähköisen osallistumisen mahdollistaminen on tärkeä uudistus valtakunnallisesti toimivan keskusjärjestön ja mahdollisimman laajan jäsentahojen osallistumisen kannalta. erityisen tärkeä se on erilaisia toiminnallisia ja liikkumisen esteitä omaavien jäsenten osallistumisen mahdollisuuksien kannalta. mahdollisimman laajan jäsen demokratian lisäksi laajalla sähköisellä osallistumisella on merkitystä myös kustannusten hallinnan kannalta.

Kalevan Nuorten Liitto, SNL sekä SKAF toteavat, että voimassa oleva yhdistyslaki on toiminut hyvin ja se on perusteltua pitää pääosiltaan edelleen voimassa. Eräät kohdat kaipaavat kuitenkin tarkistamista, kuten oikeusministeriön esityksessä ehdotetaan, jotta laki vastaa järjestöjen muuttunutta toimintaympäristöä. Lakia tulee uudistaa kuitenkin harkiten, koska yhdistyksiä johtavat pääosin vapaaehtoiset. Liian usein uudistuksia ei saa tehdä, ja toisaalta uudistusten tulee olla sellaisia, että vapaaehtoistoimijat voivat ne sisäistää yksiselitteisesti ja ottaa osaksi yhdistyskäytäntöä ilman tulkintavaikeuksia.

Kepan jäseniltä ei ole tullut yhdistyslakia koskevaa palautetta eikä Kepan omassa toiminnassakaan ole tullut suuria ongelmia esille.

Reserviläisurheiluliitto sekä Osakeliitto viittaavat professori Heikki Halilan ja oikeustieteen lisensiaatti Juha Viertolan eriävään mielipiteeseen sekä mietinnössä selostettuihin erilaisten kantojen perusteluihin.

SHT kannattaa yhdistyslain nyt suunniteltuja uudistuksia, jotta kolmannella sektorilla työskentelevät yhdistykset ja pienet oikeustoimikelpoiset yksiköt voisivat toimia järkipäisemmin ja vastuu - vapaus balanssissa.

SLU on 15.5.2007 antamassaan lausunnossa todennut, että yhdistyslaki on kokonaisuutena edelleen toimiva, joskin ympäristössä tapahtuva kehitys aiheuttaa joi-takin muutostarpeita. SLU piti hyvänä todettua tarvetta rajoittaa muutokset tiettyihin selkeästi määriteltäviin kokonaisuuksiin. Jos tarve ilmenee laajempaan muu-tostarpeeseen, asiaan voi palata myöhemmässä vaiheessa.

Viekin Nuorisoseura katsoo nykyinen yhdistyksen sääntöjen säätämisen päätöksenteokjärjestelmän olevan hyvä.

PRH:n kannan mukaan vuonna 1990 voimaan tullut yhdistyslaki, joka on sellaise-naan, lukuun ottamatta pieniä muun muassa organisaation muutoksesta johtuvia muutoksia, ollut toimiva monimuotoista yhdistystoimintaa palveleva laki. Yhdis-tyslain periaate avoimista ja joustavista säännöksistä, joita on ollut mahdollista soveltaa yhteiskunnan muuttuessa, on ollut hyvä ja toimiva ratkaisu. Yhdistys-laki on siten pääsääntöisesti toimiva kokonaisuus. Toisaalta kehittyvä tekniikka, sähköisesti tehtävät ilmoitukset ja ilmoitusten sähköinen käsittely vaatii lakiin teknisluontoisia korjauksia. Yhdistysasiat yksikkö pitää tarpeellisena, että yhdis-tyslainsäädäntö seuraa edelleen muuttuvan järjestökäytännön tarpeita ja toisaalta yhdistysten sähköisen ilmoittamisen ja sähköisen nopean rekisteröintikäsitteilyn tarpeita aiheuttamatta sääntömuutospakkoa.

HTM-tilintarkastajat pitävät esityksiä osittain jopa voimakkaan uudistushenkisinä ja kysyvät, ovatko uudistukset realistisia ja tavoitteet edistyksellisiä.

Tarasti katsoo, ettei selkeää lakia tarvitse monimutkaistaa uusin säännöksin. Yh-distystoiminnan lisäjuridisointiin ei ole aihetta. Yhdistyslaki on toiminut poikke-uksellisen hyvin verrattuna kaikkiin muihin yhtä mittaa uudistettaviin yhteisöla-keihin.

Yksityinen vastauksenantaja pitää suomalaista yhdistystoimintaa menestyksekkäänä ja vahvana. Toimivaa järjestelmää ei tule radikaalisti muuttaa. Toinen vas-taaja katsoo, että laki on toiminut muuten suhteellisen hyvin, mutta kaipaa joi-tain tarkistuksia esimerkiksi nyt esitettäviltä osilta.

Yksityinen vastauksenantaja pitää nykyistä ehdotusta ongelmallisena, jos nykyi-sen kaltaista maallikkotilintarkastusta ei enää jatkossa ole mahdollista yhdistysten

saada. Lisäksi jos kaikki pienet yhdistykset joutuvat muuttamaan sääntöjään tulee siitäkin todella paljon kustannuksia yhdistyksille ja ruuhkaa myös PRH:n.

Allianssi suhtautuu myönteisesti siihen, että yhdistyslakia uudistetaan tavoitteen saada se vastaamaan tämän päivän olosuhteita ja yhdistystoimintaa. On tärkeää, että yhdistystoimintaa määritellään lainsäädännöllisesti. Samalla on kuitenkin pyrittävä siihen, ettei lainsäädäntö ole liian rajoittavaa ja että se mahdollistaa yhdistyksille riittävän autonomian ja itsenäisen päätösvallan valita itselleen sopivimmat toimintatavat.

Svenska hörsselförbundet rf:n mielestä lain modernisointi on paikallaan.

JHL-yhdistys katsoo osittaisuudistus olevan tarpeellinen - sähköinen äänestysmahdollisuus jäsenäänestykseen - reaaliaikainen etäosallistumismahdollisuus kokoukseen

Yhdistystoiminnan perustana ovat mm. aatteellisuus, vapaaehtoisuus, toiminnan autonomia ja yleishyödyllisyys, joiden toteutumiseksi nykyinen yhdistyslaki vuodelta 1989 on mahdollistanut väljät puitteet. OAJ:n mielestä lakia on kuitenkin syytä tarkistaa teknisten apuvälineiden käytön ja kokouksiin etäosallistumisen laajentamisen sekä yhdistyksen tilien ja hallinnon tarkastamisen osalta. Asiaa valmistellut työryhmä oli edustavuudeltaan suppea-alainen ja siitä puuttuivat mm. työmarkkinajärjestöt, puolueet ja kulttuurijärjestöt, joiden edustama yhdistys- ja jäsenkenttä on erittäin laaja. Työryhmän jäsenet (7) jättivät useita eriäviä mielipiteitä (3) työryhmän muistioon. Ministeriön asettaman laajemman kansalaisjärjestöjä edustavan seurantaryhmän kuulemisissa esitettyjä huomioita ei työryhmän esityksessä ole huomioitu. OAJ on huolissaan tämänkaltaisesta lainvalmistelusta, jossa kymmeniä tuhansia yhdistyksiä edustavien järjestöjen näkemykset on jätetty tähän mennessä valmisteluvaiheessa vaille huomiota.

SLSY katsoo, että sähköinen osallistuminen esimerkiksi jäsenäänestysten muodossa tulee olla mahdollista. Lailla pitää näin todeta jo voimassaoleva käytäntö. Toisaalta pienten yhdistysten tarve KHT-tarkastajiin on ongelmallinen.

Luonto-Liitto suhtautuu myönteisesti siihen, että yhdistyslakia uudistetaan ja että yhdistyksille taataan mahdollisuuksia itsenäiseen päätöksentekoon. Erityisesti etäosallistumisen muodot olisivat tärkeä lisä nykyiseen yhdistyslakiin.

MTK-Pirkanmaa katsoo, että nykyaika on tuonut selviä muutospaineita.

SATL toteaa, että varsinaisessa toiminnassa ei suurille muutoksille ole juurikaan ollut tarvetta, mutta esimerkiksi selvennykset s-postin käytöstä hallituksen kokouksen läpiviemiseksi saattaisi olla tarpeen.

OPM katsoo, että yhdistyslain tarkistaminen on Suomen vahvan yhdistysperinteen jatkumisen kannalta tarpeellista ja kannatettavaa. Uudistuksella tavoitellaan joustavuutta, valinnan mahdollisuuksia ja monipuolisuutta. Voimassa oleva yhdistyslaki mahdollistaa suhteellisen kankeita yhdistysrakenteita. Uudistushankkeissa

tulee kuitenkin varmistaa yhdistysdemokratian ja toiminnan läpinäkyvyyden toteutuminen.

MMM:n mukaan yhdistyslakia on tarpeen tarkistaa, jotta laki vastaisi paremmin nykyaikaisen kansalais- ja järjestötoiminnan vaatimuksia.

TEM pitää kannatettavana yhdistysten toimintamahdollisuuksien lisäämistä ottamalla yhdistyslakiin joustavia säännöksiä siitä, että yhdistys voi sääntömääräyksillä päättää ottaa käyttöönsä ehdotettuja menettelytapoja. TEM:n mielestä tällainen lähestymistapa on tarkoituksenmukainen ja joustava ja ottaa huomioon erilaisten yhdistysten tarpeet.

Yksityinen vastauksenantaja toivoo uudistuksia kokousten järjestämiseen, joka on usein ongelmallista - mistä kaikille sopiva aika? Hän toivoo, että pohdittaisiin lisäksi tilintarkastuksen hintaa pienissä yhdistyksissä. Toinen toivoo yksinkertaisempaa yhdistyslakia.

1.4.2 Yhdistyksen rekisteröintikieltä, hallituksen jäsenen asuinpaikkavaatimusta ja yhdistysten sulautumista koskevat muutostarpeet

Yhdistyksen rekisteröintikieli

Puolet vastaajista (50) toivoi, että myöhemmin käsiteltäisiin erikseen muutostarvetta, joka koskisi yhdistyksen rekisteröintikieltä.

Rauhanliiton mielestä, koska Suomessa on nykyään paljon maahanmuuttajia, heidän kotoutumistaan edistäisi, jos omalla kielellä voisi perustaa yhdistyksiä. Mietinnössä on mainittu esimerkkinä vain englantia, mutta Rauhanliitto haluaa nostaa esille myös venäjänkielen. Jos muilla kuin suomen- ja ruotsinkielellä voi sääntöjä rekisteröidä ja muutoksia tehdä, tulee ehdottomasti turvata yhdistysrekisteröimistölle siihen tarvittavat resurssit, ettei laki jää ns. kuolleeksi kirjaimiksi.

SLU esittää aiemmin tekemänsä esityksen mukaisesti, että yhdistys voitaisiin rekisteröidä suomen ja ruotsin lisäksi muun kielisenä. Suomessa on kasvava määrä ihmisiä, joiden äidinkieli on muu kuin Suomen viralliset kielet. Lisäksi kansainvälisillä järjestöillä olisi helpompi asettua Suomeen, mikäli yhdistys voisi virallisesti käyttää muuta kuin Suomea tai Ruotsia. Muutoksen yhteydessä voitaisiin edellyttää, että asianomainen yhdistys huolehtii sääntöjensä virallisesta kääntämisestä suomeksi tai ruotsiksi viranomaisten käyttöön.

Yksityinen vastauksenantaja kannattaa kaksikielisyydessä pysymistä yhdistysasioidissa ja erikseen päätettäessä äänten enemmistöllä kääntämistä päätöksen mukaiselle kielelle.

Hallituksen jäsenen asuinpaikkavaatimus

Vajaa puolet vastaajista (51) toivoi, että myöhemmin käsiteltäisiin erikseen muutostarvetta, joka koskisi puolueen hallituksen jäsenen asuinpaikkavaatimusta.

SFP:n mielestä pitäisi välittömästi valmistella lainmuutos koskien puolueen jäsenjärjestön hallituksen jäsenen asuinpaikkavaatimusta. EU-valtiossa asuvien Suomen kansalaisten pitäisi voida ryhtyä poliittista toimintaa harjoittavan yhdistyksen hallituksen jäseneksi.

Kokoomus toteaa, että yhdistyslain 10 §:n 2 momentin mukaan niin sanotussa valtiollisessa yhdistyksessä eli yhdistyksessä, jonka varsinaisena tarkoituksena on valtiollisiin asioihin vaikuttaminen, saavat jäseninä olla vain Suomen kansalaiset ja sellaiset ulkomaalaiset, joilla on asuinpaikka Suomessa. Tämän lisäksi yhdistyslain 35 §:n 3 momentissa edellytetään, että valtiollisen yhdistyksen hallituksen jäsenenä saa olla vain henkilö, jolla on asuinpaikka Suomessa. Työryhmä on arvioinut, että sanottu valtiollisen yhdistyksen hallituksen jäsenille asetettu ehdoton asuinpaikkavaatimus saattaisi olla uudelleenarvioinnin tarpeessa erityisesti, kun otetaan huomioon ulkomailla nykyään asuvien suomalaisten suuri määrä ja äänestysmahdollisuudet eri vaaleissa. Tätä taustaa vasten on perusteltua, että valtiollisen yhdistyksen – esimerkiksi rekisteröidyn puolueen jäsenjärjestön – hallintoa voitaisiin hoitaa myös muualta kuin Suomesta käsin. EU-maissa asuvat Suomen kansalaiset saavat äänestää valtiollisissa vaaleissa, saavat äänestää asuinmaansa paikallisissa vaaleissa, saavat äänestää europarlamentin vaaleissa joko suomalaisia ehdokkaita tai asuinmaansa ehdokkaita. Valtiolliseen toimintaa osallistuminen ja vaalityö ovat siis sallittuja. Yhdistys- ja puolue toiminta ulkomailla puolestaan edellyttävät, että Suomen kansalaisilla on täydet kansalaisoikeudet myös asuessaan EU- maissa. Työryhmä ei ole kuitenkaan puolueiden yhteisistä esityksistä huolimatta sisällyttänyt esitystä yhdistyslain muutokseen. Kokoomus esittää, että EU-maissa hallituksen jäsenen asuinpaikkavaatimuksesta valtiollisissa yhdistyksissä luovutaan ja että asia valmistellaan kiireellisesti.

Teosto toteaa, että eurooppalaisten tekijänoikeusjärjestöjen välinen kilpailu on 2000-luvun puolivälin jälkeen alkanut nopeasti kiristyä mm. Euroopan komission aktiivisista toimenpiteistä johtuen¹. Tämän seurauksena myös tekijöiden ja kustantajien hakeutuminen muiden kuin kotimaansa tekijänoikeusjärjestön asiakkaiksi tai jäseniksi on lisääntymässä. Tällainen kehitys lisää painetta varmistaa kansallisten tekijänoikeusjärjestöjen kilpailukyky myös esimerkiksi noudatettavien kielikäytäntöjen suhteen. Asiakaspalveluiden kielivalikoimaa voidaan lisätä organisaation sisäisillä päätöksillä, mutta yhdistyshallinnossa sovellettavan kielen osalta tilanne voi olla toinen. Yllä esitystä syystä pidämme aiheellisena jatkoselvittää muiden kuin suomen ja ruotsin kielen käyttämisen sääntelytarpeita yhdistyshallinnossa ja yhdistyksen viranomaissuhteissa.

Kepa katsoo, että yhdistyksillä, joiden jäseninä on paljon maahanmuuttajataustaisia henkilöitä, voisi olla tarvetta muun kuin suomen- tai ruotsinkielen käyttöön sekä Suomen ulkopuolella asuvien henkilöiden toimintaan yhdistysten hallituksessa.

Ulkosuomalaisparlamentti on vuoden 2007 täysistunnossaan ottanut kantaa Suomen yhdistyslain mukaisesti rekisteröidyn valtiollisen yhdistyksen hallitusten jäsenten asuinpaikkavaatimuksiin. Ulkosuomalaisparlamentin päätöslauselma aiheesta kuuluu: Esitetään, että yhdistyslaki muutetaan muotoon, joka mahdollistaa ulkomailla asuvan Suomen kansalaisen toimimisen hallituksen jäsenenä myös valtiollisiin asioihin vaikuttavassa yhdistyksessä, jotta taataan sama oikeudellinen kohtelu ja liikkumisvapaus kaikille Suomen kansalaisille asuinpaikasta riippumatta. Ulkosuomalaiset ovat hyvin ahkeria pitämään yllä yhteyksiä Suomeen ja tekevät usein tärkeää ja merkittävää työtä Suomen hyväksi ulkomailla. He tuntevat itsensä edelleen hyvin suomalaisiksi ja suomalaisen yhteiskuntaan kuuluviksi myös pitkän ulkomaalla olon jälkeen. Lisäksi hyvin paljon suomalaisia asuu nykyään vain osan vuodesta Suomen ulkopuolella ja oleskelevat siis säännöllisesti kotimaassaan vaikka olisivatkin kirjoilla muualla. Tämä tosiseikka on myös viime vuosina tunnustettu Suomen valtiovallan puolelta. Hallituksen ulkosuomalaispoliittisessa ohjelmassa

(http://www.mol.fi/mol/fi/06_tyoministerio/05_tiedotteet/00_2006/2006-05-31-01/index.jsp) todetaankin, että ”Vireä ja toimiva ulkokansalaisverkosto voi hyödyttää monella tavalla lähtömaan elinkeino-, kulttuuri- ja poliittista elämää.” Ohjelmassa todetaan myös, että hallituksen politiikkalinjaus on tukea ulkosuomalaisten järjestötoimintaa. Yhdistyslain nykyinen vaatimus valtiollisen yhdistyksen hallituksen jäsenen asuinpaikkavaatimus tarkoittaa käytännössä epäyhdenvertaista kohtelua saman maan kansalaisille EU:n sisällä, joka on vastoin EU vapaan liikkumisen periaatteita. Tällaiselle rajoitukselle ei ole löydettävissä objektiivisia perusteluja, sillä nykyinen vaalilakikin takaa sekä ääni- että vaalioikeuden kaikille kansalaisille, myös ulkomailla asuville. Myös muualla kuin EU:n sisällä on aktiivisia suomalaisia, joiden poissulkeminen Suomen yhteiskunnan vaikuttamismahdollisuuksista ei ole perusteltua yhä kansainvälistyvässä maailmassamme. Oikeusministeriö antoi lausuntonsa ulkosuomalaisparlamentin päätöslauselmaan 26.3.2008 jossa se totesi, että asian ajanmukaisuutta ja mielekkyyttä arvioidaan lain tarkistamistyöryhmässä. Laintarkistamishdotuksessaan työryhmä on hallituksen jäsenen asuinpaikkavaatimuksen suhteen nyt todennut, että asiaa voidaan selvittää lähemmin joko jatkovalmistelussa tai erikseen. Ehdotuksessa työryhmä toteaa, että valtiollisen yhdistyksen jäsenille asetettu ehdoton asuinpaikkavaatimus saattaisi olla uudelleenarvioinnin tarpeessa. Tätä arviointia ulkosuomalaisparlamentti vahvasti tukee ja esittää siis, että ulkomailla asuvan Suomen kansalaisen pitää olla pätevä toimimaan Suomeen rekisteröidyn valtiollisen yhdistyksen hallituksen jäsenenä. Jos valtiollisen yhdistyksen määritelmä on pyrkimys vaikuttaa Suomen valtion julkisiin päätöksiin, tämä on aivan liian laaja määritelmä jotta ulkosuomalaiset voitaisiin jättää järjestäytymis- ja vaikuttamisoikeuden ulkopuolelle. Ulkosuomalaisparlamentti katsoo myös, että tätä asiaa tulisi pikaisesti korjaamaan. Ulkomailla toimii jo nyt Suomen kansalaisten yhdistyksiä, esimerkiksi Aurinkorannikolla Aurinkorannikon Kokoomus ja Wanhat Toverit, jotka tämän säädöksen takia eivät voi hallitukseensa ottaa Suomen ulkopuolella vakituisesti asuvia. Asia on ollut ajankohtainen jo monta vuotta ja tulevaisuudessa on yhä todennäköisempi, että valtiollisia yhdistyksiä halutaan perustaa muuallekin ulkomailla suomalaisten keskuudessa. Jos asuinpaikkavaatimus ei nyt muuteta, asia vain mutkistuu ja näiden suomalaisten järjestäytymisvapautta hankaloitetaan. Asuinpaikkavaatimuksen poistuttua, valtiollisia yhdistyksiä jäisi enää koskemaan

yleinen kaikkia yhdistyksiä koskeva vaatimus, jonka mukaan hallituksen puheenjohtajalla on oltava asuinpaikka Suomessa, jollei Patentti- ja rekisterihallitus myönnä lupaa poiketa tästä. Ulkosuomalaisparlamentin käsityksen mukaan tämä on riittävä. Kuitenkin kysymykseen pitäisikö puoluelakiin sisällyttää ehdoton asuinpaikkavaatimus varsinaisten rekisteröityjen puolueiden osalta, ulkosuomalaisparlamentti toteaa, että tämä ehdoton asuinpaikkavaatimus ei saisi koskea Suomessa rekisteröidyn puolueen alajaostoja, paikallisyhdistyksiä, kannatusjäseniä, jäsenyhdistyksiä, piirijärjestöjä, nuoriso- tai naisjärjestöjä tms. jotka selvästi toimivat puolueen sisällä osana tätä. Nämähän ovat lähinnä sosiaalisia ja harrastepohjaisia kerhoja.

PRH:n mielestä muiden kuin ns. valtiollisten yhdistysten hallituksen jäsenen asuinpaikkavaatimus voitaisiin yhdistysten osalta harmonisoida muun yhteisöläinsäädännön kanssa. Muun kuin suomen ja ruotsin kielen käyttäminen yhdistyksen sääntöjen rekisteröinti-kielenä lienee vähäistä. Kyseessä on kuitenkin kielilainsäädäntöä koskeva asia, joka vaatii erillisvalmistelua. Tämän mahdollisuuden salliminen ei kuitenkaan saa aiheuttaa yhdistysrekisterille kustannuslisäystä

Yksityinen vastauksenantaja pitää yhdistyksen voimavarana ensisijaisesti sen jäseniä. EU sallii vapaan kielen, asuinpaikan ja koalition valinnan, samoin tulee vastaava jousto olla yhdistyksien jäsenyydessä.

Yhdistysten sulautuminen

Yli 60 % vastaajista (51) toivoi, että myöhemmin käsiteltäisiin erikseen muutostarvetta, joka koskisi yhdistysten sulautumista.

SFP:n mielestä myös yhdistysfuusioiden sääntelytarve pitäisi selvittää nopeasti, koska fuusiot ovat hyvin ajankohtaisia kuntaliitoksiin liittyen.

MTK-Pirkanmaa katsoo, nykyisessä laissa yhdistysten fuusiointi on hankalaa kun fuusio ei ole mahdollinen vaan toinen ry lopettaa itse itsensä ja jäsenet päättävät sitten liittyvätkö uuteen vai eivät. Jos yhdistyksen säännöt jne. ovat identtiset, tulisi fuusiointi sallia. Esimerkkinä tästä ovat ammatilliset yhdistykset kuntafuusiotilanteessa.

Omakotiliitto katsoo, että fuusioituminen on tulevaisuuden trendi.

SLU pitää ongelmallisena yhdistysten sulautumista koskevia säännöksiä. Yhdistysten ”fuusio” on melko yksinkertaista toteuttaa käytännössä, tosin vaatii jonkin verran hallinnollista työtä. Sulautumista koskeva sääntely voi aiheuttaa ristiriitaa perusoikeutena säädetyn yhdistymisvapauden periaatteen kanssa.

PRH katsoo, että yhdistysten sulautumista koskeva mahdollinen säätely voi muodostua ongelmalliseksi suhteessa perustuslain yhdistymisvapauteen ja vaatii valmistelua erikseen.

Yksityinen vastauksenantaja toivoo, että kahden yhdistyksen sulautuminen pystytäisiin tekemään ilman, että vähintään toinen puretaan.

1.4.3 Muut yhdistyslain tarkistuksen valmistelua koskevat kommentit

Kokoomus katsoo, että yhdistyslain tarkistamishdotukseen on vaikuttanut merkittävästi se, että lainvalmistelu on tapahtunut virkatyönä. Keskeiset suuret järjestöt on sivuutettu lain tarkistamista valmistelevaa työryhmää valittaessa. Patentti- ja rekisterihallituksen yhdistysasiain neuvottelukunta on myös pyritty sivuuttamaan. Neuvottelukunnassa ovat mukana kaikki suurimmat puolueet, ammattiyhdistykset, SAK, Akava, STTK, MTK, EK, SY, Kaupan Liitto, SLU ja RAY. Neuvottelukunta edustaa suuria ja pieniä yhdistyksiä koko yhteiskunnallisen ja harrastustoiminnan alueelle ja neuvottelukunnan jäsenyhdistyksissä on yli 15 miljoonaa jäsentä. Neuvottelukunta on ollut yksimielinen ja esittänyt alla olevan suuntaisen kritiikin useaan otteeseen valmistelijoille ja oikeusministeriölle. Neuvottelukunta valmistelee myös uudelleen oman lausuntonsa. Keskustan, SDP:n, Kokoomuksen, Vasemmistoliiton ja Vihreiden puoluesihteerit ovat lähettäneet oikeusministerille jo kesällä yhteisen kirjeen, jossa on esitetty myös tässä lausunnossa oleva kritiikki. Lain valmistelua varten OM:n asettamassa seurantaryhmässä esitetyillä näkemyksillä ei ole ollut vaikutusta työryhmän mietintöön. Laajan yhteisymmärryksen saaneet, kuulemistilaisuuksissa esitetyt käsitykset on pelkästään tyydytty kirjaamaan. Tämä ei voi olla vaikuttamatta mietinnön saamaan vastaanottoon.

Keskusta Karijoki kokee epäkohtana sen, että lain valmistelussa näyttää nyt käyneen niin, että järjestöjen esittämällä näkemyksillä ja kannanotoilla ei ollut vaikutusta mietintöön. Keskustan Karijoki ei kannata järjestöjen hallintomallin valintamahdollisuuksien laajentamista, koska se ei ole järjestötoiminnassa tarpeen ja saattaa jopa hämärtää yhdistyksen päätöksentekovaltaa. Ja sitä paitsi nykyinen laki jo mahdollistaa lausuntopyynnössä olleiden epäkohtien hoitamisen.

Vasemmistoliiton mielestä yhdistyksen hallinnosta, toimivasta johdosta ja sen asemasta on yhdistyslaissa riittävät säännökset ja näistä voidaan tarpeen mukaan yhdistysten omissa säännöissä määrätä. Nykyinen järjestelmä takaa yhdistysten hallinnon ja toiminnan riittävän joustavuuden.

Akava on pettynyt yhdistyslain valmisteluprosessiin. Valmistelu on ollut hyvin virkamiesvetoista ja valmistelutyöryhmän kokoonpano oli erittäin suppea. Esimerkiksi työmarkkinajärjestöillä ei ollut edustusta valmistelutyöryhmässä, vaikka ne ovat erittäin suuria toimijoita yhdistyskentässä. Seurantaryhmässä esitetyillä näkemyksillä ei ole ollut vaikutusta valmistelutyöryhmän esityksiin. Valmistelusta paistaa läpi puutteellinen yhdistystoiminnan tuntemus.

EK toteaa, että työryhmän valmistelemassa esityksissä on kysymys toisaalta tekniikan kehittymisen mahdollistavista uudistuksista ja toisaalta yhdistyksiä ympäröivän lainsäädännön muutoksista. Molemmat perusteet ovat merkityksellisiä lain muutostarpeita arvioitaessa. Työryhmän esitykset eivät ole yhdistyslain kokonaisuuden kannalta merkittäviä. Silti niillä on lain soveltamisen kannalta koko yhdis-

tyskentässä varsin huomattava vaikutus. EK:ssa ja sen liittorakenteessa esityksillä ei käytännössä ole merkittävää vaikutusta.

SAK, pitää ongelmallisena, että lakiesityksen valmistelu on tapahtunut pääosin virkatyönä, eikä siinä ole huomioitu järjestökentän ja puolueiden pitkälti yksimielisiä näkemyksiä. Uudistusehdotus voi pahimmillaan jäykistää nykyistä sinällään toimivaa lainsäädäntöä liian tarkalla sääntelyllä. Samalla järjestöjen päätöksentekoa ja sen seurantaan ollaan muuttamassa suuntaan, joka voi aiheuttaa epätietoisuutta jäsenistössä.

Asianajajaliitto pitää tavoitteita siitä, että yhdistyslaki vastaisi entistä paremmin erimuotoisten yhdistysten tarpeita sekä nykyaikaisen kansalais- ja järjestötoiminnan vaatimuksia, kannatettavina ja katsoo, että esitetyt muutokset ovat tavoitteiden mukaisia, koska ne lisäävät yhdistyslain joustavuutta ja toiminta-vaihtoehtoja vaarantamatta kuitenkaan yhdistys- ja järjestötoiminnan toimintaperiaatteita. Mietintöön liittyy eriäviä mielipiteitä ja myös julkisuudessa on esitetty kannanottoja mietinnössä ehdotettujen muutosten puolesta ja niitä vastaan. Työryhmä on julkaissut myös keskustelumuistion toimeenpanevan johtajan asemasta yhdistyksissä. Asianajajaliiton käsityksen mukaan tämä laaja-alainen kannatus ja vastustus kertovat, että tarvetta muutoksille on olemassa sekä että uudistuksia ei pidä tehdä pakottaviksi. Arvioitaessa ehdotettuja muutoksia on lähtökohtana pidettävä, miten ne sopivat yhdistyslain perusrakenteeseen, erityisesti jäsenkunnan keskeiseen rooliin ja hallituksen toimivaltuuksiin.

Teoston lisäksi Suomessa toimivia tekijänoikeusjärjestöjä ovat Gramex ry, Kopio-
sto ry, Kuvasto ry, Sanasto ry ja Tuotos ry. Tekijänoikeustoimialaan läheisesti liittyvät eri kulttuurialojen toimi-ala- ja työntekijäjärjestöt, joita on Suomessa kymmeniä. Ne edustavat sekä jäsenmäärältään että merkitykseltään olennaista suomalaisen yhdistystoiminnan aluetta. Patentti- ja rekisterihallituksen yhteydessä toimii vuonna 1995 perustettu Yhdistysasiain neuvottelukunta, jossa ovat edustettuina maan kuusi suurinta puoluetta, elinkeinoelämän edustajat ja palkansaajakeskusjärjestöt sekä kauppa, maa- ja metsätalous, urheilu ja sosiaali- ja terveysala. On huomionarvoista, että kulttuuri- ja/tai tekijänoikeustoimialalta ei ole edustusta neuvottelukunnassa. Katsomme, että Yhdistysasiain neuvottelukuntaa tulisi mahdollisimmin pian täydentää niin, että mainitut alat tulisivat siinä asianmukaisesti edustetuiksi.

Iholiitto katsoo, että yhdistyslain valmistelussa ei ole huomioitu sosiaali- ja terveysjärjestöjen mielipiteitä.

YTY katsoo, että yhdistyslain tulee olla selkeä ja ymmärrettävä ja sitä pitää pystyä soveltamaan ilman erityistä juridista osaamista, koska kyse on ihmisten omasta, usein täysin vapaaehtoisesta toiminnasta. Yhdistysten / järjestöjen toiminnassa on kyse yleishyödyllisestä kansalaistoiminnasta, mutta sekin tarvitsee tuekseen välttämättömät, yleiset lainsäädännölliset puitteet. Yhdistyslain tulee olla riittävän väljä, mutta toisaalta sen tulee taata yhdistystoiminnalle luotettava perussäännöstö. YTY muistuttaa, että yhdistysten yleishyödyllinen toiminta poikkeaa

selkeästi laadultaan viranomaistoiminnasta ja yksityisestä taloudellisesta toiminnasta. Tämän tulee näkyä myös yhdistyslakia uudistettaessa.

Kepan mielestä yhdistyslain uudistuksessa tulisi kunnioittaa järjestöjen itsemääräämisoikeutta ja monimuotoisuutta, ja lain tulisi edelleen mahdollistaa vapaaehtoistyön ja kansalaistoiminnan muotojen kehittyminen ja muuttuminen. Lain tulisi siis puuttua vain välttämättömään luoden yleiset viitekehykset yhdistysten toimintaedellytysten parantamiseksi. Yhdistyksille on taattava riittävän laajat oikeudet ja vapaus päättää itse yhdistyksen ja sen toiminnan järjestämisestä omissa säännöissään. Monilla aloittelevilla järjestöillä ja ehkä erityisesti maahanmuuttajataustaisten henkilöiden perustamilla yhdistyksillä olemme huomanneet, etteivät kaikki ole perillä yhdistyksiä koskevista velvoitteista ja esimerkiksi taloushallinnosta. Tämä aiheuttaa monille yhdistyksille ongelmia etenkin siinä vaiheessa, kun ne hakevat tai raportoivat esim. viranomaisilta saatavia avustuksia. Tietoa ja koulutusta yhdistystoiminnasta tulisi olla helposti saatavilla.

Svenska hörselförbundet rf:n mukaan toimeenpaneva johtaja – ilmauksen kääntäminen ruotsiksi on ongelmallista, koska sitä ei voida kääntää ilmauksella ”verksamhällande direktör”, joka johtaa ajatukset yhtiön toimitusjohtajaan. Järjestö ehdottaa ruotsinkieliseksi ilmaukseksi esimerkiksi ”verksamhetsdirektör”.

HY:n mukaan yhdistyslain tarkistamisedotukseen on vaikuttanut merkittävästi se, että lainvalmistelu on tapahtunut virkamiesvetoisesti. Keskeiset suuret järjestöt on sivuutettu lain tarkistamista valmistelevaa työryhmää valittaessa. Seurantaryhmässä esitetyillä näkemyksillä ei ole ollut vaikutusta työryhmän mietintöön. Laajan yhteisymmärryksen saaneet kuulemistilaisuuksissa esitetyt käsitykset on pelkästään tyydytty kirjaamaan. Tämä ei voi olla vaikuttamatta mietinnön saamaan vastaanottoon.

KANE:n mielestä pitäisi olla lähtökohtana, että yhdistyslaki luo mahdollisimman hyvät edellytykset kansalaisyhteiskunnalle ja sen monimuotoisuudelle, eikä aseta kansalaisten osallisuudelle ja vaikutusmahdollisuuksille tarpeettomia esteitä. Yhdistyslain tulee olla riittävän väljä: yhdistyksillä on oltava sen puitteissa laaja liikkumavara määrätä toiminnastaan omissa säännöissään. Nykyinen yhdistyslaki on ollut voimassa vuodesta 1990. Moderni tietoyhteiskunta on kehittynyt vasta lain voimaantulon jälkeen eikä laki näin ollen tunnista nyky-yhteiskunnassa käytössä olevaa tieto- ja viestintäteknologiaa yhdistysten yhteydenpidon ja päätöksenteon välineenä. Viime vuosien aikana tieto- ja viestintäteknologiasta on tullut osa kansalaisten arkea eikä kyse enää ole yksinomaan nuorten osallistumisareenasta. Yhdistykset hyödyntävät jokapäiväisessä toiminnassaan yhä enemmän uutta tieto- ja viestintäteknologiaa perinteisen toiminnan osana ja rinnalla. Esimerkiksi järjestöjen hallitus-työskentelyssä hyödynnetään jo yleisesti teknisiä apuvälineitä. Teknologian avulla on myös mahdollista vahvistaa järjestöjen jäsenkunnan osallisuutta järjestön toiminnassa ja päätöksenteossa. Aivan oma kysymyksensä on lisäksi uudenlainen kansalais- ja yhdistystoiminta, jolle verkko on keskeinen, joissain tapauksissa jopa pääasiallinen, toiminnan tai sen organisoinnin foorumi.

Tarastin mukaan tietotekniikan käytön lisäämiseen on aihetta tekniikan sallimissa rajoissa.

Yksityinen vastauksenantaja kannattaa kokousten äänittämistä lailliseksi - laillisella tavalla - jotta pöytäkirjoista ei tulisi jälkipyykkiä ja nauhojen tai vastaavan datatallenteen tallentamista kassakaappiin tai vastaavaan lukittuun kaappiin yhdessä muiden kokouksen asiakirjojen ja muistiinpanojen kanssa. Toinen vastauksenantaja katsoo, että uusien mahdollisuuksien antaminen toiminnan kehittämiseksi on tarpeen siis lainsäädännön ajantasaistaminen muun yhteiskunnan toimintamallien mukaiseksi. Kolmas katsoo, että tilintarkastus tulisi olla pakollinen kaikille yhdistyksille. Rekisteröintiä tulee kehittää niin, että rekisteröinti voidaan tehdä asioimalla maakuntien keskusrekisteriin yhteydessä olevan pisteen kautta. Säästetään aikaa ja vaivaa kun saadaan yhdistys nopeasti rekisteröityä ja muutokset myös.

2. Etäosallistumismahdollisuus yhdistyksissä

2.1 Valtaosa suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti etäosallistumismahdollisuuksien laajentamiseen

Yhteenvedo

Valtaosa kyselyyn vastanneista piti etäosallistumismahdollisuuksien laajentamista ja helpottamista hyvänä kehityksenä. Kolme neljäsosaa (76,1 %) vastanneista kannatti ehdotusta ja 13,4 % hyväksyi ehdotuksen. Vain yhdeksän prosenttia vastusti etäosallistumismahdollisuuksien laajentamista ja helpottamista tai näki kyseessä olevan kehityksen ongelmallisena. Erilaisia kantoja esitettiin muun muassa siitä kuinka laajana etäosallistumismahdollisuus tulisi sallia.

Puoluepoliittiset yhdistykset, eri ammattijärjestöt, sosiaali- ja terveysalan sekä muut yhdistykset sekä kyselyyn vastanneet yksityishenkilöt näkivät etäosallistumismahdollisuuksien lisääntymisen lähes poikkeuksetta hyvänä asiana. Ainoastaan tilintarkastusyhteisöt suhtautuivat epäilevästi etäosallistumismahdollisuuksien käytön lisäämiseen.

Etäosallistumismahdollisuuksien lisäämistä kannattivat Kokoomus, SDP, SFP, Vasemmistoliitto, Akava, EK, JHL, SAK, STTK, TU, MTK, OAJ, SATL, SLSY, Teosto, Iholiitto, Invalidiliitto, YTY, STKL, Fixme, FS Scouter, Kepa, Keskusta, Janakkala, LTS, Luonto-Liitto, MTK-Pirkanmaa, Klaani, Osakeliitto, PEK, Pirraattipuolue, SDPL, Allianssi, Omakotiliitto, Suomen Partiolaiset, Rauhanliitto, TUL, Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta, OPM, TEM, PRH, Kuntaliitto, HY, Taloushallintoliitto ja KANE.

Etäosallistumisen laajentamisen hyväksyivät myös Keskusta, Kopiaosto, Asianajajaliitto, SY, Vanhustyön Keskusliitto, Keskusta Karijoki, Reserviläisliitto sekä SHT hyväksyivät lisäämisen.

Ongelmallisena laajentamista pitivät Kaukon Erämiehet, Ulkosuomalaisparlamentti, HTM-tilintarkastajat sekä JHTT. Lisäksi Viekin Nuorisoseura lähtökohtaisesti vastusti etäosallistumismahdollisuuksien lisäämistä.

Osa lausunnonantajista uskoo etäosallistumismahdollisuuksien edistävän demokratiaa ja yhdistysten jäsenten yhdenvertaisuutta (OPM, OAJ, TU, YTY, Invalidiliitto, Rauhanliitto, Piraattipuolue, Kalevan Nuorten liitto, Suomen Nuorisoseurojen Liitto, SKAF ja MTK). Monien vastaajien mielestä pitkät välimatkat vaikeuttavat osallistumista yhdistysten kokouksiin. Nämä vastaajat uskovat etäosallistumisen olevan ratkaisu juuri pitkien välimatkojen tuomiin ongelmiin (OAJ, Taloushallintoliitto, Rauhanliitto, Piraattipuolue, TU, Kalevan Nuorten liitto, Suomen Nuorisoseurojen Liitto ja SKAF, Suomen Nuorisoseurojen Liitto ja SKAF sekä Klaani). Lisäksi osa vastaajista uskoo etäosallistumismahdollisuuden lisäävän erityisesti nuorten osallistumishalukkuutta (TEM, Rauhanliitto, Teosto, STKL sekä Kalevan Nuorten liitto, Suomen Nuorisoseurojen Liitto ja SKAF, Suomen Nuorisoseurojen Liitto ja SKAF). Etäosallistumisen katsotaan olevan nykyaikaa ja vastaavan tekniikan ja yhteiskunnan kehitystä (OPM, MTK, Fixme, Allianssi, MTK-Pirkanmaa että SHT). Lisäksi MTK sekä Fixme nostivat esille etäosallistumisesta koituvan kustannushyödyn sekä liikenteen vähenemisen.

Kielteisemmin etäosallistumiseen suhtautuvat pelkäsivät teknisiä ongelmia. HTM-tilintarkastajat, JHTT sekä Ulkosuomalaisparlamentti näkivät ongelmina tekniikan ja järjestelmien toimivuuden sekä niistä aiheutuvat kustannukset. Lisäksi HTM-tilintarkastajat oli huolissaan tietoturvan vaarantumisesta etäosallistumisen yhteydessä.

Yksityiskohtaiset kommentit

SFP:n mukaan nykyaikaisia teknisiä ratkaisuja, kuten sähköpostia, sähköistä tiedonsiirtoa ja internetiä on voitava käyttää yhdistyksen toiminnassa, jos yhdistys pitää sitä tarpeellisena.

Keskusta Karijoki suhtautuu periaatteessa myönteisesti yhdistyksen teknisten apuvälineiden käyttöön ja laajentamiseen, sääntömuutoksen kautta. Mutta se lisää, että siitä ei ehdottomasti saa aiheutua käytännön ongelmia järjestöelämään. Mahdollistaa voi, pakottaa ei.

SAK pitää tärkeänä, että yhdistyslaissa mahdollistetaan sähköinen osallistuminen ja äänestämisen nykykeinojen rinnalla. Koska tietoverkkojen hyödyntämismahdollisuudet kehittyvät nopeasti, ei sähköistä äänestämistä ole syytä rajata ahtaasti, vaan laki on kirjoitettava niin, että järjestöille jää riittävä väljyys ottaa uusia teknisiä keinoja käyttöönsä niin halutessaan.

STTK:n mielestä yhdistystoiminnassa tulisi pystyä hyödyntämään entistä enemmän tietoliikenneyhteyksiä. Se huomauttaa uudistusta tehdessä tulee kuitenkin varmistaa, ettei lainsäädännöllä käytännössä ohjata yhdistyksiä toimintaa, joka johtaa mitä ilmeisimmin riitoihin ja oikeudenkäynteihin. Sen mukaan lailla ei tule

tuoda käyttöön toimintatapoja, joiden toteuttaminen on vaikeaa ja jotka johtaisivat ennustettavasti ongelmiin.

TU pitää tällaista etäosallistumismahdollisuuksien laajentamista ja helpottamista oikeansuuntaisena kehityksenä, koska esimerkiksi toimihenkilöunionin jäsenyhdistyksenä on useita valtakunnallisia jäsenyhdistyksiä ja osalla jäsenkuntaa on vaikeuksia osallistua kokoustoimintaan, koska se edellyttää matkustamista yhdistyksen kotipaikkakunnalle, joka useimmissa tapauksissa on Helsingin kaupunki. TU:n mukaan tällaisen mahdollisuuden avaaminen edistäisi jäsendemokratiaa.

MTK katsoo, että etäosallistumismahdollisuuksien laajentaminen tulisi lisäämään jäsenten todellisia osallistumismahdollisuuksia ja demokratiaa sekä lisäksi vähentäisi osallistumiskustannuksia.

MTK-Pirkanmaa uskoo etäosallistumisen olevan tulevaissuutta ja ilmastoystävällistä.

OAJ:n mielestä teknisten apuvälineiden käyttö mahdollistaisi päätöksentekoon ja vaikuttamiseen osallistumisen eri puolilta maata ja lisäisi samalla jäsenten tasa-arvoa. Sen mukaan tämä olisi keskeistä koko maan laajuisesti toimiville järjestöille ja yhdistyksille. Lisäksi OAJ katsoo, että erilaisissa äänestystilaisuuksissa (liitto- ja jäsenäänestykset) tulisi voida käyttää teknisiä apuvälineitä kunhan osallistumisoikeus ja äänenlaskenta voitaisiin varmistaa.

Teosto pitää tärkeänä pyrkimystä madaltaa kynnystä osallistua yhdistyksen käytännön toimintaan. Sen mukaan on perusteltua ja ajanmukaista tarjota mm. nuoremmille ikäluokille, liikuntaesteisille tai etäämmällä asuville helppoja ja luontevia mahdollisuuksia osallistua kokouksiin perinteisen fyysisen läsnäolon lisäksi.

Piraattipuolueen mielestä etäosallistumismahdollisuuksien parantaminen on luonnollista kehitystä. Sen mukaan etäosallistumisen hyödyt korostuvat Suomen kaltaisessa maassa, jossa asutus on harvassa ja etäisyydet pitkiä ja erityisesti valtakunnallisesti toimivissa yhdistyksissä. Lisäksi se uskoo, että etäosallistumismahdollisuuksien parantaminen edistää yhdistysten jäsenten tasa-arvoa, asuinpaikasta riippumatta. Piraattipuolue toivoo, että lainmuutoksessa otetaan huomioon mahdollisten etäosallistumistapojen kirjavuus. Lain ei tule vahingossakaan rajata mitään mahdollisuuksia pois. Audio- ja video-osallistuminen ovat vain yhdenlaisia osallistumistapoja. Tekstipohjainen osallistuminen on usein selkeämpi ja monille osallistujille helpompi ratkaisu saada esitettyä asiansa mahdollisimman ymmärrettävästi. Reaaliaikaisen tekstipohjaisen keskustelun hyödyntäminen parhaalla mahdollisella tavalla edellyttää kuitenkin kokonaisuudessaan verkon välityksellä tapahtuvien kokousten sallimista. Esimerkiksi reaaliaikaisen tekstipohjaisen keskustelun hyötyjä ovat, että keskustelut ja niiden kellonajat on helppo tallentaa. Lisäksi niissä on hyvät mahdollisuudet osallistujien valvontaan ja puheenvuorojen myöntämiseen antamalla kirjoitusoikeus yhdelle henkilölle kerrallaan. Jopa keskustelupöytäkirjojen tekeminen niin haluttaessa on huomattavan paljon helpompaa ja tarkempaa.

Invalidiliiton mukaan etäosallistumismahdollisuus lisäisi yhdistystoiminnan saatavuutta erityisesti vammaisten ja vanhusten osalta ja lisäisi heidän tasa-arvoisia osallistumismahdollisuuksia asuinpaikasta riippumatta.

Tilastokeskuksen tieto- ja viestintätekniiikan käyttötutkimuksen 2007 mukaan 15-74-vuotiaista suomalaisista käytti 80 % internetiä keväällä 2007. Vähintään kerran viikossa käyttävien osuus on 75 % väestöstä. Käyttäjien osuus on kasvanut vuosittain useita prosenttiyksikköjä viiden viimeisen vuoden ajan. Vaikka vanhimpien ikäluokkien tieto- ja viestintätekniiikan käyttö on vähäisempää, myös se on lisääntynyt ja kiinnostunut kasvanut. STKL ilmoitti sen omien laajojen kansalaiskyselyjen tulokset olevan hyvin samansuuntaisia. STKL:n mukaan niissä korostui myös se, että ihmisillä on huomattavasti suurempi osallistumis- ja vaikuttamishalukkuus kuin niihin koetut mahdollisuudet. Kansalaiset olivat selvästi pettyneet valtakunnalliseen ja paikalliseen päätöksentekoon. STKL:n mielestä olemassa olevalle osallistumis- ja vaikuttamishalukkuudelle pitäisi luoda mahdollisimman monia kanavia, joista järjestöissä tapahtuva sähköinen osallistuminen voisi olla yksi merkittävä ja varteenotettava laajennus. STKL pitää tärkeänä työryhmän työn lähtökohtaa, että jokainen yhdistys säännöissään määrää, missä laajuudessa ja millä tavalla se ottaa vai ottaako lainkaan sähköisen osallistumisen mahdollisuuksien käyttöön.

YTY suhtautuu myönteisesti siihen, että yhdistystoiminnassa otetaan käyttöön nykytekniikan antamia uusia välineitä. YTY:n mukaan tämä voisi tuoda uusia mahdollisuuksia osallistua aktiivisemmin yhdistystoimintaan esimerkiksi eri tavalla vammautuneille henkilöille. Se voisi myös merkittävästi parantaa laajoissa yhdistyskokonaisuuksissa ihmisten keskinäistä vuorovaikutusta ja jäsenedemokratiaa. YTY kertoo heillä olevan jo hyviä kokemuksia jäsen- ja liittoäänestysten toteuttamisesta verkossa.

Allianssin näkemyksen mukaan etäosallistumisen kehittäminen on luonnollista kehitystä myös yhdistystoiminnassa. Erilaiset osallistumisen muodot ovat jo nyt osa yhdistystoiminnan arkipäivää. Allianssi kannattaa, että etäosallistuminen mahdollisesta myös muissa kuin epämuodollisissa yhteyksissä. Samalla on syytä todeta, ettei ole tarkoituksenmukaista että etäosallistuminen syrjäyttäisi merkittävässä määrin perinteisiä, yhdistystoiminnalle ominaisia osallistumisen muotoja. Myös osallistumiseen liittyvät tekniset ratkaisut on suunniteltava erittäin huolellisesti, jotta eri tavoin osallistuvat eivät joudu keskenään epätasa-arvoiseen asemaan. Myös identifiointiin liittyvät kysymykset on ratkaistava.

Fixme uskoo etäosallistumismahdollisuuden mahdollistavan kustannus- sekä aikatehokkaat ratkaisut erityisesti pienissä yhdistyksissä joissa yleiskokous on de facto päättävä elin. Lisäksi etäosallistuminen on tietoyhteiskunta-ideologioiden mukaisesti kehitystä.

Kalevan Nuorten liitto, Suomen Nuorisoseurojen Liitto ja SKAF pitävät tärkeänä, että teknisten apuvälineiden käyttöä tullaan lisäämään yhdistysten päätöksenteossa. Niiden mukaan tämä motivoi erityisesti nuoria tulemaan mukaan yhdistystoimintaan. Nykyisin monien yhdistysten haaste on löytää toimintatapoja, jotka lisää-

sivät nuorten yhdistystoimintaan osallistumista. Myös monien erityisryhmien, kuten vammaisten tasa-arvoisen osallistumisen kannalta teknisten apuvälineiden käyttö yhdistysten päätöksenteossa on tärkeää. Osalle yhdistyksistä, joiden toiminta-alue on koko maa, teknisten apuvälineiden käytön mahdollisuus on merkittävä tasa-arvoista osallistumista eri puolilta maata mahdollistava asia.

Kepa suhtautuu pääsääntöisesti myönteisesti etäosallistumisen mahdollisuuksiin, mikäli yhdistys itse katsoo sen sopivan toimintaansa. Sen mukaan etäosallistuminen voisi esimerkiksi helpottaa jäsenten osallistumista yhdistysten toimintaan.

Klaani kannattaa ehdotusta ehdottomasti. Se totesi yhdistyksen hallituksen olevan monesti eri paikkakunnalla, joten sen mukaan etäosallistuminen tulisi lisäämään kokousten määrää ja helpottamaan toimintaa.

Rauhanliitto katsoo, että lakia muutettaessa ja kunkin yhdistyksen muuttaessa sääntöjään tulee ottaa huomioon, ei vain tämän päivän tarve, vaan ennakoida tulevaisuutta. Siksi sen mielestä on erittäin tervetullut esitys, jonka mukaan yhdistysten kokouksiin voisi osallistua myös olematta fyysisesti kokouksessa läsnä. Rauhanliitto uskoo sen lisäävän etenkin nuorten kiinnostusta ja mahdollisuutta osallistua kansalaisjärjestötoimintaan myös päättäjinä. Sen sijaan se katsoo, että pelot, joita tässä yhteydessä on tuotu esiin, osoittavat paremminkin tämän muutoksen tarpeellisuuden. Mitä pelätään? Sitäkö, että osallistumismahdollisuuksien laajentamisen myötä yhdistyksen jäsenkokous saattaakin päätyä toisenlaiseen ratkaisuun, kuin yhdistyksen istuva johto? Rauhanliitto huomauttaa, että etäosallistumisen mahdollisuus on demokratian laajentamista ja demokratiassa on aina riskinsä. Kansalaisjärjestö on oiva paikka opetella demokratiaa ja saada ihmiset innostumaan osallistumaan yleisemminkin kansalaisyhteiskuntaan.

SHT pitää ehdotusta erinomaisena. Sen mukaan modernissa yhteiskunnassa on viisasta hyödyntää uusi tekniikka ja mahdollisuudet ja yhteisellä päätöksellä toimintatavoista saavutetaan demokraattinen lopputulos, tehdään se päätös millä muodoin hyvänsä.

Suomen Partiolaiset kannattavat etäosallistumismahdollisuutta kuitenkin rajaten se siten, että etäosallistumismahdollisuus on vain kokouksen aikana.

Taloushallintoliiton mukaan etä-äänestys puoltaa paikkaansa silloin kun jäsenistö on maantieteellisesti hajallaan.

OPM:n mielestä yhdistyksen päätöksentekoa koskevien säännösten modernisointi on tarpeellista, jotta yhdistyslaki entistä paremmin vastaisi erimuotoisten yhdistysten tarpeita ja nykyaikaisen kansalais- ja järjestötoiminnan vaatimuksia. Se katsoo, että on tärkeää parantaa yhdistyksen jäsenten vaikutusmahdollisuuksia ja myös mahdollistaa erilaisia järjestötyötapoja ja osallistumisen muotoja. Sähköinen osallistuminen on luontaista erityisesti nuorille ikäluokille. Työryhmän ehdotus "että yhdistyksen kokoukseen voidaan osallistua myös tietoliikennetyden tai teknisen apuvälineen avulla, jos yhdistyksen säännöissä niin määrätään" on OPM:n mielestä myönteinen ja demokraattista päätöksentekoa tukeva. Muun

muassa sähköisen äänestyksen osalta on kuitenkin varmistettava jäsenistön oikeusturvan ja tasavertaisuuden huomioon ottaminen.

TEM uskoo, että tämä voi osaltaan kannustaa erityisesti nuoria osallistumaan yhdistystoimintaan. Se uskoo myös, että etäosallistumisen salliminen saattaa lisäksi madaltaa kynnyistä erilaisille tietoverkoissa toimiville yhteisöille organisoida toimintansa yhdistysmuotoon.

PRH toivoo, että tietoliikenneyhteyksiä ja teknisiä apuvälineitä pystytään käyttämään nykyistä laajemmin yhdistyksen toiminnassa.

Tarasti mainitsee näin tehdyn myös osakeyhtiölaissa. Vireillä on kuntalain uudistus (HE 146/2008 vp), joka tulee voimaan lähiaikoina. Se koskee lähinnä videoneuvotteluyhteyttä toimielinten kokouksissa. Tarastin mukaan yhdistyslaissa tulisi harkita vastaavaa.

SDPL kannattaa asian selvittämistä perusteellisesti. Se pitää tärkeänä että etäosallistumismahdollisuuksien mahdollisen laajentumisen myötä huolehditaan myös siitä että osallistumisoikeus ja ääntenlaskennan oikeudellisuus voidaan varmistaa.

LTS on huolissaan kokousten päätösvaltaisuuden varmistamisesta.

HTM-tilintarkastajien mukaan periaatteena on, että kokous on kokous - eivät kuitenkaan halua olla kehityksen esteenä. Tietoturvaan ja järjestelmien toimivuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota mahdollisessa etäosallistumisessa

JHTT:n mukaan kokousoosallistumiseen tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla saattaa liittyä sellaisia epäselvyyksiä ja teknisiä ongelmia, että sen sallimisessa on tarkoituksenmukaista edetä ehdotettua varovaisemmin. Mietinnön yleisperusteluista (luku 2.2.1.) sekä vielä yksityiskohtaisemmin professori Heikki Halilan ja oikeustieteen lisensiaatti Juha Viertolan eriävästä mielipiteestä käy sen mukaan ilmi, että tätä kantaa ovat mietinnön valmistelun aikana tuoneet painavasti esiin Suomen merkittävimpiin kuuluvien järjestöjen edustajat mm. seurantaryhmässä ja kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnassa.

Viekin Nuorisoseuran mukaan kokouksista tulee ilmoittaa hyvissä ajoin näin ollen kaikilla mahdollisuus osallistua yhdistyksen kokoukseen läsnäolollaan. Läsnä oleva jäsen on osallistuva jäsen.

2.2 Puolet vastaajista on kiinnostunut etäosallistumisen järjestämisestä lähivuosina

Yhteenveto

Hieman yli puolet (50,9 %) kysymykseen vastanneista olivat joko erittäin kiinnostuneita tai kiinnostuneita etäosallistumisen järjestämisestä/selvittämisestä lähivuosi-

sina. Vastaavasti 22,6 % ei ollut kiinnostunut tai ei kokenut etäosallistumisen järjestämistä oman yhdistyksensä kannalta tarpeelliseksi.

Hyvin kiinnostuneita etäosallistumisen järjestämisestä/selvittämisestä lähivuosina ovat SDP, JHL, STTK, TU, OAJ, Invalidiliitto, YTY, STKL, Fixme, PEK, Piraattipuolue, SHT, Omakotiliitto, Rauhanliitto, Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta, Kuntaliitto ja SAK. Jokseenkin kiinnostuneita ovat Vanhustyön Keskusliitto, LTS, Osakeliitto sekä Reserviläisliitto.

Sen sijaan Reserviläisurheiluliitto ja Taloushallintoliitto eivät olleet kiinnostuneita tai nähneet omalla kohdallaan tarvetta järjestää etäosallistumista lähivuosina. Kaukon Erämiehet, Kepa, Keskusta Riihimäki, Klaani, Ulkosuomalaisparlamentti sekä Viekin Nuorisoseura eivät olleet kiinnostuneet tai eivät nähneet tarvetta järjestää/selvittää etäosallistumismahdollisuutta omassa yhdistyksessään.

Osa lausunnonantajista uskoo etäosallistumisen lisäävän osallistumisaktiivisuutta ja helpottavan yhdistyksiä joiden jäsenet asuvat laajalla alueella (STKL, Klaani ja muutama yksityinen vastauksenantaja). SHT kertoi jo käyttäneensä sähköpostiäänestystä. Myös Piraattipuolue haluaisi tulevaisuudessa järjestää sähköisiä jäsenäänestyksiä. Lisäksi Kuntaliitto huomautti 1.1.2009 voimaan tulleesta säännöksestä, joka mahdollistaa kunnallisten toimielinten kokouksiin osallistumisen videoneuvotteluyhteyden avulla.

Yksityiskohtaiset kommentit

STTK:n mielestä teknisten apuvälineiden käytön mahdollistaminen nykyistä laajemmin on tarpeellista.

STKL:n keskusliiton jäsenkunta on laaja ja niillä edelleen mittava jäsenjoukko. STKL uskookin, että mahdollisimman laajan osallistumisen mahdollistamiseksi etäosallistuminen voisi perinteisten osallistumismuotojen rinnalla tarjota uusia mahdollisuuksia.

Piraattipuolueen mielestä yhdistyslain tällä hetkellä tarjoamat mahdollisuudet erityisesti jäsenäänestysten toteuttamiseen ("erillisissä äänestystilaisuuksissa tai postitse") eivät ole riittäviä. Sen mukaan kumpikin vaihtoehto on kallis ja hankala toteuttaa. Piraattipuolue haluaisi hyödyntää toiminnassaan laajasti sähköisiä jäsenäänestyksiä. Erityisesti sähköinen jäsenäänestys tulisi tarpeeseen eri vaalien ehdokasasetteluissa sitten, kun puolue pääsee puolerekisteriin. Jäsenäänestys on mahdollista toteuttaa verkkoäänestyksenä riittävällä varmuudella. Piraattipuolue on kritisoinut sähköisen äänestyksen kokeilua kunnallisvaaleissa. Se on katsonut, ettei toistaiseksi ole esitetty sellaista tapaa, joka olisi riittävän turvallinen valtiollisissa vaaleissa. Se katsoo, että yhdistysten sisäisessä päätöksenteossa ei ole kuitenkaan kyse sellaisista asioista, jotka vaatisivat yhtä mittavia turvallisuusjärjestelyjä. Tämä linja on nykyisessäkin yhdistyslaissa, joka säätelee jäsenäänestyksiä varsin yleisluontoisesti.

SHT kertoo omassa toiminnassaan käytetty jo sähköpostiaänestystä, joka todettiin toimivan hyvin eli ensin yhdessä päätetty, että toimimme näin. Sähköpostiaänestys on toteutettu siten, että kaikki osallistujat antavat ajallaan sähköpostivastauksensa ja ne liitetään pöytäkirjaan. SHT ei ole havainnut mitään ongelmia ja toteaa muihinkin kokeiluihin olevan valmius.

Kuntaliitto nostaa esiin uudistuksen, jossa kuntalaissa on tarkemmin säädettyin edellytyksin nykyisin mahdollistettu kunnallisten toimielinten kokouksiin osallistuminen videoneuvotteluyhteyden avulla. Kyseiset säännökset ovat tulleet voimaan 1.1.2009.

SDPL kertoo olevansa kiinnostunut etäosallistumisen järjestämisestä lähivuosina, koska sen mukaan kaikkein todennäköistä on että ko. asia laajentuu jollakin muotoa tulevaisuudessa.

SATL:n hallituksen jäsenet ovat eri puolelta Suomea. Se näkeekin etäosallistumisen positiivisena puolena, että etäosallistumisen kuluista riippuen mm. matkakuluja saataisiin ehkä kompensoitua.

Allianssissa ei ole suunniteltu etäosallistumismahdollisuuksien lisäämistä. Asiaan liittyvä tekniset kysymykset on voitava sitä ennen ratkaista.

SLU ei toistaiseksi halua arvioida, otetaanko sen omassa päätöksenteossa etäosallistuminen käyttöön. Urheilu- ja liikuntajärjestöissä etäosallistuminen tulee varmasti käyttöön ja on tarpeen.

HTM-tilintarkastajat eivät pääsääntöisesti ole kiinnostuneita etäosallistumisen järjestämisestä, mutta toteavat kokousta ohjaavien mielipidetiedustelujen / kyselyjen tekemisen olevan mahdollista.

Opiskelijakuntana Klaani ei koe tarvetta etäosallistumisen järjestämiseen.

Tarastin mukaan osallistumismahdollisuuksien laajentaminen on tarpeen etenkin valtakunnallisissa yhdistyksissä. Yksityisen vastaajan mukaan kontaktipinta jäsenistöön ei nykyisenä kiireisenä aikana fyysisesti enää toimi. Maailman kylässä voidaan yhdistyksiä perustaa ja menestyksellisesti organisoida koko pallon puitteissa.

2.3 Etäosallistuminen vain kokousta täydentäväksi osallistumistavaksi tärkeimmissä asioissa

Yhteenveto

Valtaosa (68,9 %) vastaajista katsoi, että tärkeimpien yhdistyksen kokoukselle kuuluvien asioiden osalta etäosallistumisen tulisi olla vain vaihtoehtoinen kokoukseen osallistumismuoto perinteisen kokousohallistumisen rinnalla. Vastaavasti

reilu neljännes (27,6 %) vastaajista vastusti tällaista rajoitusta tai piti etäosallistumista ongelmallisena.

Kulttuuri/vapaa-aika/liikuntayhdistykset sekä yksityishenkilöt vastustivat ehdotusta hieman enemmän kuin muut kysymykseen vastanneet. Niiden osalta noin kaksi kolmasosaa kannatti ja yksi kolmasosa vastusti ehdotusta. Sosiaali- ja terveysjärjestöt sekä viranomaistahot eivät lainkaan vastustaneet ehdotusta.

Kokoomus, SFP, Keskusta, Vasemmistoliitto, Akava, EK, JHL, SAK, Kopiosto, MTK-Pirkanmaa, SATL, SY, Teosto, Invalidiliitto, STKL, Vanhustyön Keskusliitto, LTS, Osakeliitto, Reserviläisliitto, Reserviläisurheiluliitto, SDPL, SLU, Allianssi, Omakotiliitto, Suomen Partiolaiset, Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta, OPM, PRH sekä Taloushallintoliitto kannattivat ehdotusta. Myös SLSY, Luonto-Liitto sekä Rauhanliitto hyväksyivät ehdotuksen. Sen sijaan SDP, STTK, Kepa, Klaani ja HTM-tilintarkastajat katsoivat ehdotuksen olevan osin ongelmallinen. TU, Fixme, Kaukon Erämiehet, PEK, Piraattipuolue, SHT sekä Viekin Nuorisoseura vastustivat ehdotusta. Osa ehdotusta ongelmallisena pitävistä tahoista sallisi tai ehdottaa selvitetäväksi täysin sähköisesti pidettävän päätöksenteon.

Kantojen perusteluista ilmeni, että useat vastaajat haluavat säilyttää yhdistystoiminnalle ominaisen vuorovaikutuksen ja keskustelun ja useat vastaajat pitävät fyysisiä kokouksia edelleen tärkeinä. Allianssi ja Invalidiliitto toivoivat perinteisen yhdistyskokouskäytännön jatkumista. Samoin STTK ja SY toivoivat perinteisen yhdistystoiminnalle ominaisen vuorovaikutuksen ja keskustelun jatkuvan. Klaani katsoi, että sääntömääräisen kokouksen tulisi edelleen olla fyysinen, mutta muissa kokouksissa etäosallistuminen olisi mahdollinen vaihtoehto. Lisäksi pelättiin, että kaikilla yhdistyksillä ja niiden jäsenillä ei välttämättä ole mahdollisuuksia tai resursseja etäosallistumiseen.

HTM-tilintarkastajien mukaan osallistujajoukon suuruuden tulisi vaikuttaa siihen sallitaanko etäosallistuminen pelkkänä osallistumismuotona. Sillä mikäli asia aiheuttaa paljon keskustelua, eri mielipiteiden tasapuolinen kohtelu voi olla ongelmallista. Kepa taas katsoi, että normaali kokouskäytäntö voi olla ongelma, mikäli yhdistyksen jäsenet asuvat kaukana toisistaan.

STTK, Teosto ja Fixme toivoivat, että asia jätetään jatkossa yhdistysten omaan harkintaan. Piraattipuolue sekä Fixme katsoivat, että kokoukset voisivat olla myös täysin virtuaalisia, mikäli yhdistys näin haluaisi. Myöskään SHT ei tyrmännyt mahdollisuutta, että kokoukset järjestettäisiin pelkän etäosallistumisen avulla. Sen mukaan tämä kuitenkin edellyttäisi, että kaikilla osallistujilla olisi käytettävissään samat tiedot. Lisäksi Piraattipuolue toivoi, että ehdotuksesta kävisi jatkossa ilmi kuinka suuri määrä osallistujista voisi olla etäosallistujia.

Yksityiskohtaiset kommentit

Teoston mukaan asiasta päättäminen ja etäosallistumisen tai -päätöksenteon tarkempi soveltaminen on ehdotetulla tavalla syytä jättää jokaisen yhdistyksen

omaan harkintaan, koska tilanteet ja tarpeet erikokoisissa ja tyyppisissä yhdistyksissä vaihtelevat.

Invalidiliitto katsoo, että perinteisen yhdistystoiminnan ja yhdistymisvapauden kannalta perinteinen kokous tulee säilyttää. Sen mukaan etäosallistuminen lisää tasa-arvoisia mahdollisuuksia osallistua kokouksiin tietyissä tapauksissa esim. vammaisten ihmisten osalta.

Allianssin mielestä perinteisen kokousoosallistumisen tulee edelleen olla mahdollista ja ensisijainen kokoontumistapa yhdistyksen kokouksissa.

LTS katsoo, että mikäli veloitetaan sallimaan etäosallistuminen, siitä seuraa liikaa käytännön järjestelyongelmia ja tarvitaan kallista tekniikkaa.

SDPL:n mielestä koneiden kautta tapahtuva dialogi ei voi korvata ihmisten välistä kanssakäymistä päätöksenteko tilanteessa.

SY:n mielestä yhdistystoiminnan kannalta keskusteleva kokoustilanne on tärkeä. Se huomauttaa, että nykytekniikkaa tulee voida hyödyntää myös yhdistystoiminnassa.

PRH:n mielestä yhdistyksen kokousta ei tule kuitenkaan voida korvata kokonaan tietoverkko-osallistumisella. Jäsenen osallistuminen teknisiä apuvälineitä käyttäen yhdistyksen kokoukseen on mahdollisuus, joka sen mukaan tulee huomioida tekniikan kehityksen ja laajan käyttöön ottamisen myötä.

Tarastin mukaan luopuminen perinteisestä kokouksesta muuttaisi yhdistystoiminnan galluptoiminnaksi. Kansanvalta vaarantuisi, kun ei ole edes mahdollisuutta nähdä tai tavata yhdistyksen toimihenkilöitä ja muita jäseniä muuten kuin teknisen yhteyden kautta.

Yksityinen vastaaja piti mallia toimivana ja kannatti ulkomaisten kokemusten selvittämistä. Toisen vastaajan mukaan yhdellä paikkakunnalla vaikuttava yhdistys voi toki ehdotuksen mukaisesti, mutta valtakunnallinen yhdistys tulee valitsemaan tarvittavat henkilöt samalta suunnalta koska ei ole varaa matkakuluihin. Toinen kiinnitti huomiota siihen, että kaikilla yhdistysten jäsenillä ei ole mahdollista päästä nettiyhteyteen. Heitä ei pidä sulkea pois, sillä varjolla, että toiset pääsevät mukaan.

Pelkästään tietoverkossa tapahtuvan jäsenten päätöksenteon selvittämistä kannattivat STTK, Kepa, Piraattipuolue, Fixme ja Klaani. STTK:n mukaan yhdistyksen säännöissä voitaisiin harkita annettavaksi mahdollisuus pelkän "virtuaalokokouksen" järjestämiseksi. Tällaisessa kokouksessa on kuitenkin vaarana yhdistystoiminnan olennaisen vuorovaikutuksen ja keskusteluluonteen heikkeneminen. Kepan mukaan asia voi olla ongelmallinen, jos esimerkiksi pienen yhdistyksen jäsenet asuvat pitkien matkojen päässä toisistaan ja yhdistyksen toiminta perustuu virtuaaliseen/etäosallistumiseen. Toisaalta se uskoo, että perinteinen vuosikokous yhden kerran vuodessa ei ole tavattoman kohtuuton vaatimus. Klaanin mielestä

sääntömääräinen kokouksessa tulisi pakollisena olla fyysinen läsnäolo. Muissa kokouksissa sen mielestä voisi olla etäosallistuminen sallittu.

Fixme katsoo, että kokoukset voisivat ole täysin virtuaalisia yhdistyksen niin halutessa.

Piraattipuolue pitää ehdotusta etäosallistumisen mahdollistamisesta kokouksissa erittäin kannatettavana ja toivottavana. Esitys on kuitenkin jäänyt siinä mielessä puolitiehen, että se ei mahdollista kokousten pitämistä kokonaan etäosallistumisella. Esityksestä ei käy ilmi, kuinka suuri osuus kokouksen osanottajista voi olla etäosallistujia. Tämä on tulkittavissa niin, että fyysisesti samassa paikassa olevia henkilöitä on oltava vähintään sen verran, että he yksinään muodostaisivat päätösvaltaisen kokouksen. Tämän pitäisi kuitenkin käydä esityksestä selkeämmin ilmi. Piraattipuolue ei näe estettä kokonaan verkossa tai vaikkapa videoneuvotteluna pidettävien kokousten sallimiselle. Piraattipuolue oudoksuu mietinnössä esitettyä näkemystä, että "perinteisestä kokouksesta luopuminen voisi johtaa vaikeisiin rajanvetotilanteisiin muun muassa sen suhteen, milloin päätöksenteon voidaan katsoa tapahtuneen". Etäosallistumisessa on mahdollista käyttää aivan samanlaista kokousmenettelyä kun perinteisissäkin kokouksissa. Päätöksenteko tapahtuu, kun keskustelu on käyty, esitykset tehty ja kun puheenjohtaja on ilmaissut päätöksen syntyneen.

Jos esityslistat ja asiakokonaisuudet on lainmukaisessa järjestyksessä lähetetty kaikille asianosaisille, SHT ei näe syytä, miksei päätöksenteko voisi yhtä lailla yllä mainituissa kokousasioissa toimia monimuotoisesti. Sen mukaan kysymys on lähinnä siitä, että kaikilla on päätöksen ja mielipiteenmuodostusta varten käytössään sama tieto ja materiaali. Tämä on esittelijän vastuulla.

HTM-tilintarkastajien mielestä muut kuin lakisääteisesti kokouksessa käsiteltävät asiat edellyttävät yleensä enemmän esittelyjä jonka jälkeen on perinteisessä kokouksessa helpompaa käydä keskusteluja aiheeseen liittyen. Sen mukaan etänä nämä keskustelut saattaisivat olla hankalat toteuttaa, varsinkin jos kokouksessa on laaja osallistujajoukko. Etänä järjestetty kokous saattaisi siis hankaloittaa kansalaisvaikuttamista. - yhdistyksen tarkoitusperät realisoituvat paremmin perinteisessä kokouksessa. - perinteisen kokouksen päätökset heijastavat parhaiten jäsenten kantaa - perinteisestä kokouksesta saadaan enemmän eri mielipiteitä kokouspöytäkirjaan, koska perinteisessä kokouksessa käydään enemmän keskusteluja. - perinteisessä kokouksessa kaikki ymmärtävät todennäköisemmin asiat samalla tavalla - välitön vaikuttaminen on suurempaa perinteisessä kokouksessa - tietoteknisten järjestelmien ja kokousjärjestelyjen tulee olla sillä tasolla, että on mahdollista varmistaa, että kaikki kokoukseen osallistuvat todellakin ovat oikeutettuja osallistumaan kokoukseen. - kannatamme myös etäosallistumista, mutta sen ongelmana saattaa olla suuri osallistujamäärä, jolla on toisistaan poikkeavat mielipiteet. HTM-tilintarkastajat katsovat, että kokoustilanteen hallinta ja kaikkien tasapuolinen kohtelu sekä huomioon ottaminen saattaa olla ongelmallista. Etäosallistumisen etuna on ympäristöystävällisyys, mahdollisuus suurempaan osallistujamäärään matkakulujen ja matka-ajan jäädessä pois.

2.4 Suurimman osan mielestä ilman kokousta voisi päättää muista asioista kuin henkilövalinnoista, tilinpäätöksestä, sääntömuutoksesta ja yhdistyksen purkamisesta

Yleistä

Vastaajista 70% oli sitä mieltä, että muissa kuin yhdistyslain 23 §:n mukaan kokouksessa päätettävistä asioista (mm. henkilövalinnat, tilinpäätösasiat, sääntöjen tai äänestys- ja vaalijärjestyksen muutos, yhdistyksen purkaminen) yhdistyksen jäsenet voisivat päättää ilman kokousta erillisissä äänestystilaisuuksissa, postitse tai teknisen apuvälineen avulla, jos säännöissä niin määrätään. 22 % vastaajista vastusti ehdotusta tai näki sen ongelmallisena. Vastustajat joko vastustivat äänestystilaisuuksissa, postitse tai apuvälineen avulla tehtävää päätöksentekoa tai toivoivat kaikkien osallistumismuotojen olevan mahdollisia yhdistyksen niin halutessa.

Ehdotukseen myönteisesti suhtautuvat SDP, JHL, SAK, STTK, TU, MTK-Pirkanmaa, SATL, SLSY, Invalidiliitto, STKL, Kepa, LTS, Omakotiliitto, PEK, SLU, Suomen Partiolaiset, Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta ja Taloushallintoliitto. Ehdotuksen hyväksyvät myös Vanhustyön Keskusliitto, FS Scouter, Klaani, Luonto-Liitto, Piraattipuolue, Reserviläisliitto, Allianssi sekä Rauhanliitto.

Ongelmallisena ehdotusta pitävät Akava, Kopiosto, Fixme, SDPL, HTM-tilintarkastajat katsoivat ehdotukseen sisältyvän ongelmia. Ehdotusta vastustavat Keskusta, Kaukon Erämiehet, Osakeliitto, Reserviläisurheiluliitto sekä Viekin Nuorisoseura.

Sähköisen äänestyksen käyttöönotosta kiinnostuneita ovat Piraattipuolue ja Invalidiliitto. TU:n ja SHT:n mielestä kaikki osallistumismuodot tulisi sallia. Lisäksi LTS katsoi, että yhdistyksen tulisi voida itse päättää asiasta. Fixme katsoi tilanteen olevan ongelmallinen perinteisen kokouskulttuurin johdosta ja se ehdottaa, että kokouskulttuuria tulisi muuttaa, mikäli ehdotus hyväksytään. Lisäksi SDPL oli huolissaan henkilötietojen todentamisesta esimerkiksi äänestystilanteessa. HTM-tilintarkastajat toivovat, että näissä asioissa päätöksenteon tulisi jatkossakin olla selkeää, eikä tulisi sallia useita erilaisia päätöksentekotapoja.

Yksityiskohtaiset kommentit

TU kannattaa laajaa osallistumismahdollisuuden avaamista.

Invalidiliitto olisi jo vuoden 2008 sääntöuudistuksessaan halunnut lisätä sääntöihinsä sähköisen äänestyksen mahdollisuuden liittoäänestyksessään. Tietyissä asioissa asioista tulisi voida päättää ilman kokousta erillisissä äänestystilaisuuksissa.

LTS katsoo, että ehdotus tuo joustavuutta päätöksentekoon, mutta yhdistyksen pitää voida itse määrätä asiasta omissa säännöissään. LTS:N mielestä yhdistyslaki ei saa velvoittaa.

SHT:n mielestä yhteisesti sovittuina kaikki osallistumismuodot tulisi sallia.

Suomen Partiolaiset pitää teknisten apuvälineen käytön lisäämistä lakiin kannatettavana.

Piraattipuolue kannattaa sanan "jäsenäänestys" käyttöönottamista. Sana on jo yleisessä käytössä ja sen puuttuminen yhdistyslaista on selkeä puute. Ilmaus "tekninen apuväline" saattaa olla vaikeasti ymmärrettävissä. Pykälässä voitaisiin säätää "jäsenäänestyksestä" ja todeta, että jäsenäänestys voi tapahtua "erillisissä äänestystilaisuuksissa tai etä-äänestyksenä postitse, tietoliikenneyhteyden avulla tai muulla vastaavalla tavalla". Piraattipuolue kannattaa ehdotuksen asiasisältöä.

Fixmen mukaan tilanteen asynkroonisuus on hankalaa nykyisen kokousjärjestyksen ollessa synkrooninen; kohta kohdalta etenevä. Se katsookin, että kokouskulttuurin luonnetta tulisi pohtia, jos tämä sallitaan.

SDPL:n mukaan asian tekee ongelmalliseksi mm. äänestystilanteessa ja vastaavissa henkilöiden todentaminen.

Tarastin mukaan ehdotus ei koske yhdistyksen kannalta keskeisiä asioita. Tässä yhteydessä on kuitenkin syytä pohtia, onko tässä tarkoitettu asioiden laatua koskeva rajoitus edelleen oikea etäosallistumisen kannalta. Yksi yksityinen vastaaja kannattaa etäosallistumisen sallimista juoksevan/operatiivisen hallinnon osalta mutta en esim. vuosikokousten osalta. Yksi yksityinen vastaaja sallisi esim. kännykällä äänestämisen.

HTM-tilintarkastajat katsovat, että päätöksenteon tulee prosessina olla selkeä - prosessien hajottaminen vähentää demokratiaa - tulee olla selkeät ja yksiselitteiset tavat miten päätöksiä tehdään, ei useita erilaisia tapoja tehdä päätöksiä eri asioista päätettäessä.

2.5 Etäosallistuminen kokouksen aikana ja kokousajan ulkopuolella

2.5.1 Suurin osa hyväksyy etäosallistumisen vain kokouksen aikana

Yhteenvedo

Suhtautuminen kokouksen aikana tapahtuvan osallistumiseen tietoliikenneyhteydellä tai muulla teknisellä apuvälineellä (ns. on-line -osallistuminen) oli pääsääntöisesti myönteistä. Kolme neljäsosaa vastanneista olisi valmis hyväksymään on-line osallistumisen. 15 % vastanneista vastusti ehdotusta. Suurin osa vastustajista vastusti pelkän on-line osallistumisen sallimista, eikä katsonut tarpeelliseksi ra-

joittaa etäosallistumista vain kokouksen aikana tapahtuvaksi. Lisäksi 1,7 % vastanneista piti ehdotusta on-line osallistumisesta ongelmallisena.

Ehdotusta kannattavat tai sen hyväksyvät Kokoomus, SDP, SFP, Keskusta, Vasemmistoliitto, Akava, EK, JHL, SAK, OAJ, Asianajajaliitto, SLSY, SY, Iholiitto, Invalidiliitto, YTY, Vanhustyön keskusliitto, Kalevan Nuorten liitto, Suomen Nuorisoseurojen Liitto ja SKAF, Keskusta Janakkala, Keskusta Riihimäki, LTS, MTK-Pirkanmaa, Osakeliitto, PEK, Reserviläisurheiluliitto, SDPL, SLU, Omakotiliitto, Suomen Partiolaiset, TUL, Säätiöiden- ja Rahastojen Neuvottelukunta, OPM, Kuntaliitto, HTM-tilintarkastajat, JHTT, STTK, FS Scouter, Luonto-Liitto, Reserviläisliitto sekä Allianssi.

Etäosallistumisen sallimista vain kokouksen aikana pitivät ongelmallisena mm. STKL, TU, KEPA, SATL, Klaani ja Piraattipuolue. Kaukon Erämiehet, Klaani ja Viekin Nuorisoseura eivät pitäneet tarpeellisena edes on-line osallistumisen sallimista.

Osa vastaajista halusi jatkossakin säilyttää yhdistystoiminnassa ihmisten välisen vuorovaikutuksen, joka olisi mahdollista myös ns. on-line osallistumisen muodossa (SDPL, OAJ ja Allianssi). Myös Invalidiliitto hyväksyisi on-line osallistumisen, koska menettely kuitenkin mahdollistaisi kokouksen aikana esille tulevien eriävien mielipiteiden sekä vaihtoehtoisten esitysten huomioimisen. Lisäksi tämän ehdotuksen uskottiin parantavan kokouksen päätösvaltaisuuden saavuttamista.

Osa vastaajista toivoi, että yhdistys saisi itse päättää mitä osallistumismuotoja se haluaisi ottaa käyttöönsä (muun muassa Kepa, Taloushallintoliitto ja STKL). Tällöin myös off-line osallistuminen olisi mahdollista ottaa käyttöön yhdistyksen oman harkinnan mukaan. Toisaalta epäiltiin, että etäosallistuminen voi olla hankala toteuttaa pienissä yhdistyksissä.

Yksityiskohtaiset kommentit

Keskusta ja OPM suhtautuvat suhtautuu myönteisesti teknisten apuvälineiden käyttöön ja etäosallistumisen mahdollisuuden laajentamiseen. Niiden mukaan on perusteltua, että jäsen- ja liittoäänestykseen voidaan osallistua myös sähköisesti, jos yhdistyksen säännöissä niin määrätään. Sama koskee sitä, että yhdistyksen tai valtuutettujen kokoukseen voidaan osallistua kokouksen aikana myös kokouspaikan ulkopuolelta, jos yhdistyksen säännöissä niin määrätään. Sen sijaan etäosallistumista ns. off-line -tilassa eli ennen kokousta tai sen jälkeen ei niiden mukaan voi olla hyväksyttävää. Näin meneteltäessä sotkettaisiin keskenään jäsen- ja liittoäänestys, jossa on etukäteen asetetut vaihtoehdot, ja kokousmenettely, jossa käydään aluksi keskustelua ja voidaan tehdä lukuisia erilaisia ehdotuksia niin päätettäessä asiakysymyksissä kuin suoritettaessa vaalejakin. Niiden mukaan laissa ei tule hyväksyä sellaista, josta voisi ilmiselvästi aiheutua ongelmia järjestöelämään.

MTK-Pirkanmaa uskoo, että vain siten voidaan varmistua henkilö per ääni periaatteesta. Jos off-line äänestys ko. periaate pitää varmistaa.

OAJ:n mielestä etäosallistuminen tulee rajata vain reaaliaikaiseen osallistumiseen, sillä ennen ja jälkeen fyysisen kokouksen alkaneet ja jatkuvat teknisin apuvälinein tapahtuvat (ns. off-line) kokoukset toisivat vieraita ja hämmentäviä elementtejä yhdistystoimintaan. Jäsenten välinen mielipiteen vaihto, pohtiva ja perusteleva keskustelu, henkilökontaktit sekä osallistujien tuntemus ovat oleellisia vuorovai-
kutuksessa ja kokoustilanteissa. Tilanteet muuttuvat ja elävät ja niihin ei voi aina ennakolta vaikuttaa ja valmistautua.

Asianajajaliitto kannattaa on-line osallistumista, mutta sen mukaan muunlainen etäosallistuminen tulisi kontrolloida tarkemmin. Asianajajaliitto kannattaakin Heikki Halilan ja Juha Viertolan eriävässä mielipiteessä esittämää ehdotusta, jonka mukaan osallistuminen yhdistyksen kokoukseen tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla tulee sallia vain sinä aikana, kun kokous on fyysisesti koolla. Silloin varmistettaisiin se, että päätöksenteko tapahtuu sekä kokouksessa läsnä olevien että etäosallistuvien kohdalla samoin tiedoin kokouksen kulusta, ehdotuksista. Tällöin myös yhdistysautonomia ja jäsenen vaikutusmahdollisuudet ovat paremmin turvattuina kuin työryhmän ehdotuksessa.

SY katsoo työryhmän enemmistön kannasta poiketen, että yhdistyksen kokoukseen osallistuminen tulisi olla mahdollista tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla vain ns. on-line –tilassa eli silloin, kun kokous on fyysisesti koolla. Tällöin teknisen apuvälineen käyttäminen on vaihtoehto fyysiselle läsnäololle kokouksessa. SY:n mielestä tämä ratkaisu on sekä oikeudellisesti että yhdistystoiminnan käytännön kannalta selkein.

Invalidiliitto katsoo, että yhdistyksen kokouksissa voi tulla eriäviä mielipiteitä ja vaihtoehtoisia esityksiä, joilla on vaikutuksia esim. äänestystilanteissa. Jos osallistuminen tapahtuisi off-line, kokouksessa tulisi sen mukaan noudattaa tiukasti päätösesityksiä ja olisi ongelmallinen esim. tietyissä henkilövaaleissa.

YTY kannattaa on-line –tilassa tapahtuvaa etäosallistumista, jos sen käyttöönotto jätetään yhdistyksen sääntöjen varaan. Sen sijaan off-line –tilassa tapahtuva, erityisesti jälkikäteen tapahtuva osallistuminen yhdistyksen päätöksentekoon on YTY:n mielestä mahdotonta.

LTS uskoo ehdotuksen parantavan päätösvaltaisuuden saavuttamista kokouksessa.

SDPL pitää tärkeänä ihmisten välistä dialogia kun asioista päätetään, siksi emme pidä koneiden välillä tapahtuvaa kanssa käymistä tärkeistä asioista päätettäessä hyvänä. Mikäli kuitenkin näin tapahtuu, on mielestämme erittäin tärkeää että tietoliikenneyhteyksiä käytetään hyväksi vain fyysisen kokouksen aikana. Vaikeudeksi voisi mielestämme muodostua tässäkin asiassa henkilöiden todentaminen oikeaksi esim. äänestystilanteessa.

Kuntaliitto yhtyy professori Heikki Halilan ja oikeustieteen lisensiaatti Juha Viertolan eriävässä mielipiteessä esittämiin perusteluihin.

HTM-tilintarkastajat katsovat ongelmalliseksi tilanteen, jossa mahdollista perinteinen kokouksen jälkeen olisi mahdollista antaa jälkiääniä kokouspaikan ulkopuolelta. Mikäli perinteisen kokouksen äänestyksessä jäädään rajatilanteeseen ja osallistuneiden kannata ovat jo tiedossa. Tällaisessa tilanteessa voi etä-äänien jälkikäteinen antaminen muodostaa päätöstilanteesta sietämättömän.

STTK vastustaa ns. off-line osallistumisen mahdollistamista siihen liittyvien teknisten ja käytännön ongelmien johdosta. Yhdistyslakiin ei tule ottaa määräyksiä, joiden jo niitä säädettäessä tiedettäisiin olevan hyvin alttiita käytännön ongelmille. STTK ei kuitenkaan näe mahdottomaksi pelkän etäosallistumisen varaan rakentuvan kokouksen sallimiselle.

STKL ei halua rajata sähköistä osallistumista vain on-line osallistumiseen, vaan lähtökohtana on, jos joku järjestö haluaa ottaa käyttöön tämän sähköisen osallistumisen muodon, se voi halutessaan säännöissään näin tehdä. laajempaa sähköistä osallistumista haluavilta sitä vaihtoehtoa ei laissa tule sulkea pois. etenkin nuorilla monipuolinen sähköinen osallistuminen on arkipäivää, jolle myös perinteisissä järjestöissä tulisi olla tilaa. oletettavaa on, että jatkossakin suuressa osassa yhdistyksiä fyysisissä kokouksissa kasvokkain tapahtuva päätöksenteko säilyisi, koska ihmisten yhteen liittyminen ja kokoontuminen ja yhdessä tekeminen on kansalaisjärjestötoiminnan ydintä ja tältä osin perinne on vahva fyysisen osallistumisen osalta.

Allianssin kannattaa etäosallistumismahdollisuuksien lisäämistä yhdistyksen päätöksenteossa. Selkein tapa järjestää etäosallistuminen on se, että etäosallistuminen tapahtuu reaaliaikaisesti varsinaisen kokouksen kanssa. Tämä mahdollistaa osallistumisen mm. kokouksessa käytävään keskusteluun ja kannan ottamisen kokouksessa tehtäviin päätösesityksiin.

SATL:n mukaan ehdotus rajoittaa käytettävien yhteysmuotojen määrää. Osa perusteluista on toki järkeviä on-line vaatimuksen puolesta (esim. kokouksessa käytyjen keskustelujen perusteella muuttuneet ehdokasasetelmat vs. annetut ennakköänet). Näiden osalta kokouksen ennakkovalmisteluissa tulisi huomioida mahdolliset toimintaskenaariot ja koettaa välttää ongelmia.

Kepan mielestä yhdistys voisi säännöissään tai tapauskohtaisesti rajata tähän vaihtoehtoon, jos tarvetta.

Piraattipuolue luottaa yhdistysten kykyyn määritellä itselleen sopivat järkevät toimintatavat.

KANE:n jäsenillä ja heidän edustamillaan organisaatioilla on kuitenkin erilaisia näkemyksiä siitä, kuinka laajasti ja millä tavoin uutta tieto- ja viestintäteknologiaa voidaan rekisteröityneen yhdistyksen toiminnassa hyödyntää. Osa KANE:ssa edustettuina olevista tahoista ei hyväksy etäosallistumista ennen ja/tai jälkeen yhdistyksen kokouksen. Järjestöt ovat esittäneet huolia siitä, että hyvää tarkoittavilla uudistuksilla saatetaan avata uusia mahdollisuuksia väärinkäyttöksiin tai aiheuttaa epäselvyyttä päätöksenteossa. Osa KANE:n jäsenistä puolestaan näkee,

että yhdistyksen tulisi voida itse säännöissään päättää etäosallistumisen menettelyistä. KANE ei näin ollen ota kantaa kysymykseen ns. on-line- ja off-line-osallistumisesta.

Tarastin mukaan kokouksen manipulointi on muussa tapauksessa liian helppoa. Vallassa olevaa ryhmää tuskin pystytään vaihtamaan, jos vaalin tulos puoliksi tiedetään ennen sen päättymistä. Vaihtoehto b) johtaa edellä mainitsemaani galluppäätöksentekoon.

Yksityisen vastaajan mukaan näin vältettäisiin mahdollisesti syntyvät mielipideerot siitä, milloin osallistuminen on tapahtunut määräajan jälkeen. Toinen yksityinen vastaaja kannattaa myös off-line osallistumista, mutta vain etukäteen annettujen äänien osalta. Jälkiviisastelun mahdollisuutta ei saisi sisällyttää lainsäädäntöön. Vastausaika määriteltävä tarkkaan. Olen erityisen merkittävässä kokouksissa todennut eri alojen edustajien tuovan päätöksentekoon syvyyttä ja voimaa, kaikki se menetetään ehdotetussa lakimuodossa. Toisaalta neljännen vastaajan mukaan pienissä yhdistyksissä on-lineosallistumisen toteuttaminen on hankalaa.

2.5.2 Yli puolet vastaajista on kiinnostunut kokouksen aikana tapahtuvan etäosallistumisen järjestämisestä

Yhteenveto

55 % kysymykseen vastanneista ilmoitti olevansa kiinnostuneita tai erittäin kiinnostuneita kokouksen aikana tapahtuvan etäosallistumisen järjestämisestä/selvittämisestä lähivuosina. Vastaavasti 23,5 % ei ollut kiinnostunut tai ei katsonut tarpeelliseksi etäosallistumisen järjestämistä kokouksen aikana.

Erittäin kiinnostuneita on-line osallistumisen järjestämisestä/selvittämisestä omassa yhdistyksessään lähivuosina ovat SDP, JHL, STTK, YTY, STKL, Fixme, FS Scouter, LTS, PEK, Piraattipuolue, SHT, Omakotiliitto, Suomen Partiolaiset, Rauhanliitto, Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta sekä Kuntaliitto. Myös SAK, OAJ, Vanhustyön Keskusliitto, Reserviläisliitto sekä SDPL olivat melko kiinnostuneita on-line osallistumisen järjestämisestä.

On-line osallistumista omassa yhdistyksessään eivät pidä kovin tarpeellisena MTK-Pirkanmaa, Reserviläisurheiluliitto, SLU ja Taloushallintoliitto. Kaukon Erämiehet, Kepa, Keskusta Riihimäki, Klaani, Viekin Nuorisoseura eivät olleet lainkaan kiinnostuneita tai eivät kokeneet tarpeelliseksi on-line osallistumisen järjestämistä omassa yhdistyksessään.

Erityisesti pitkät välimatkat sekä ajan puute ilmoitettiin kiinnostuksen syiksi. Näihin seikkoihin kantansa perustivat muun muassa LTS, Klaani sekä SATL. Tarasti, Invalidiliitto ja SDPL toivoivat, että asiaa tullaan jatkossa harkitsemaan huolellisesti. HTM-tilintarkastajat katsoivat fyysisten kokousten olevan edelleen tärkeitä.

Yksityiskohtaiset kommentit

STTK:n mukaan etäosallistumisen kehittäminen yhdistystoiminnassa on välttämätöntä.

LTS perustelee kantaansa maantieteellisillä syillä ja kiireisyydellä.

Piraattipuolue on kiinnostunut järjestämään joitakin kokouksia pääosin etäosallistumisen avulla ja sallimaan etäosallistumisen kaikissa kokouksissa. Sähköinen kokoustamismahdollisuus tulisi harkittavaksi todennäköisesti myös puoluevaltuuston osalta, jos sellainen perustetaan puolueelle jossakin vaiheessa. Kannattamme sitä, että käyttöön otettaisiin mahdollisuus järjestää kokous kokonaan sähköisesti, ilman varsinaista fyysistä kokousta.

SDPL pitää asiaa selvityksen arvoisena.

SATL pitää etäosallistumismahdollisuutta mahdollisena, koska hallituksen jäsenet ovat eri puolelta Suomea. Se katsoo, että etäosallistumisen kuluista riippuen mm. matkakuluja saataisiin ehkä kompensoitua. Se kuitenkin lisää, että joissain tilanteissa kokouksen aikana käytävät keskustelut ovat hyödyllisiä kokonaisuuden kannalta.

Invalidiliitto katsoo, että etäosallistumisen mahdollisuus on tarpeellinen vaihtoehto tulevaisuudessa ja siihen tulisi olla mahdollisuus lainsäädännön kannalta.

HTM-tilintarkastajat pitävät fyysistä kokousta tärkeänä.

Klaani ei koe tarvetta ko. etäosallistumisen järjestämiseen, koska sen jäsenillä ei ole pitkiä välimatkoja.

2.5.3 Ajallisesti ennen tai jälkeen kokouksen tapahtuva osallistuminen herätti vastustusta

Yhteenvedo

Valtaosa (65,6 %) vastaajista vastusti tai koki ongelmallisena ajallisesti fyysisen kokouksen ulkopuolella tapahtuvan osallistumisen, kuten äänten antamisen ennakoon tai jälkikäteen perinteisen postin tai teknisen apuvälineen avulla (ns. offline osallistuminen). Vastaavasti 29,7 % vastaajista kannatti tai hyväksyi myös tällaisen osallistumisvaihtoehdon. Myönteisimmin ehdotukseen suhtautuivat sosi-aali- ja terveystalan sekä vapaa-ajan yhdistykset, kun taas puoluepoliittiset yhdistykset sekä viranomaistahot vastustivat ehdotusta.

TU, SATL, STKL, Fixme, Kepa, Klaani, PEK, Piraattipuolue sekä Taloushallinto-liitto kannattivat ehdotusta. FS Scouter, Luonto-Liitto, SHT, Omakotiliitto hyväksyivät ehdotuksen. EK, Invalidiliitto, Vanhustyön Keskusliitto, Kalevan Nuorten liitto, Suomen Nuorisoseurojen Liitto ja SKAF, MTK-Pirkanmaa, Reserviläisliit-

to, Allianssi sekä HTM-tilintarkastajat näkivät ehdotuksen ongelmallisena. Kokoomus, SDP, SFP, Keskusta, Vasemmistoliitto, Akava, JHL, SAK, STTK, OAJ, Asianajajaliitto, SLSY, SY, Iholiitto, YTY, Kaukon Erämiehet, Keskusta Janakkala, Keskusta Riihimäki, LTS, Osakeliitto, Reserviläisurheiluliitto, SLU, TUL, Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta, Viekin Nuorisoseura, OPM, Kuntaliitto, HY ja JHTT vastustivat off-line osallistumisen sallimista.

Allianssin, Klaanin ja FS Scouterin mielestä etukäteen tapahtuva äänen antaminen olisi täysin hyväksyttävää. HTM-tilintarkastajat sekä Luonto-Liitto katsoivat jälkikäteen annetuista äänistä aiheutuvan ongelmia. Piraattipuolue piti sähköistä jäsenäänestystä hyvänä ratkaisuna silloin, kun kaikki osallistujat tunsivat päätettävät asiat jo etukäteen. SDPL:n mielestä kokousvalmisteluprosessin aikana off-line osallistuminen olisi hyväksyttävää. Kepa katsoi off-line osallistumisen olevan ongelmallista, mutta hyväksyisi menettelyn asiakohtaisen harkinnan jälkeen. STTK vastusti ehdotusta, mutta uskoi pelkän etäosallistumisen varaan rakentuvan kokouksen olevan joissain tilanteissa mahdollinen.

SAK, Akava, Kalevan Nuorten liitto, Suomen Nuorisoseurojen Liitto ja SKAF sekä SFP toivoivat, että normaali kokousmenettely tultaisiin säilyttämään yhdistyksissä. OPM, Keskusta sekä SLU pelkäsivät off-line osallistumisen aiheuttavan epäselvyyttä yhdistysten toimintaan ja päätöksentekoon. SLSY:n mukaan ehdotettu menettely voisi vaarantaa demokratian yhdistyksissä. Muina off-line osallistumiseen liittyvinä ongelmina vastaajat toivat esille henkilöiden oikeaksi todentamisen vaikeuden sekä kokouksen manipulointimahdollisuuden. Lisäksi Kokoomus, EK, TUL sekä HY huomauttivat, ettei jäsen- ja liittoäänestystä tule sotkea kokousmenettelyn kanssa.

Yksityiskohtaiset kommentit

TU katsoo, että ongelmia ei voine syntyä siitä, että mahdollisuutta täten laajennettaisiin ja mahdollisia väärinkäytöksiä tai epäselvyyksiä syntyisi, koska osallistumista koskevat määräykset joka tapauksessa kirjattaisiin yhdistyksen sääntöihin. Lisäksi sääntöjen lopullinen hyväksyminen puolestaan jäisi nykyisen menettelyn eli yhdistysrekisterin hyväksynnän varaan.

STKL katsoo, että mikäli yhdistys kokee sen oman toimintansa kannalta hyvänä vaihtoehtona ja haluaa säännöissään näin valita, sille tulee lainsäädännössä luoda mahdollisuudet.

Fixmen mukaan lailla ei ole syytä rajoittaa yhdistyksen mahdollisuuksia järjestää kokouksiaan etänä. Yhdistyksen luonteet ovat erilaisia, jolloin tähän ei voida antaa yleistä vastausta; kuitenkin tunnettua on että tietyissä yhdistyksissä suoritetaan ns. "kähmintää" ennen kokouksia jolloin kokous itsessään toimii kumileimasimena kun taas toisissa yhdistyksissä kokouksilla on keskustelevala luonne.

Kepan mielestä tämä vaihtoehto olisi joustavampi yhdistysten kannalta, ja toisaalta osallistumistapaa kannattaisi varmasti muutoinkin harkita asiakohtaisesti.

Piraattipuolue katsoo, että käytännössä off-lineosallistumisen sijaan voitaisiin monissa tapauksissa uudistuksen jälkeen toivottavasti toteuttaa sähköinen jäsenäänestys, koska molemmissa on kysymys osallistumisesta muulla tavoin kuin reaaliaikaisessa kokouksessa. Se ei kuitenkaan näe syytä vastustaa tällaisia osallistumismuotoja. Off-lineosallistumisen toteuttaminen järkevästi edellyttää käytännössä sitä, että jäsenet tuntevat päätettävät asiat jo etukäteen. Kokousten tarkoituksena on yleensä myös keskustella asioista. Onnistunut off-lineosallistuminen edellyttäisi sitä, että asioista keskustellaan riittävästi jo ennen kokousta.

Rauhanliiton kanta on, että laissa tulisi suoda mahdollisuus etäosallistumiseen myös offline-tilassa. Jäsenkokoukset tulisi aina olla myös fyysisiä, mutta niihin tulee voida osallistua myös ennen ja jälkeen varsinaisen kokouksen. Voi toki olla vaikeaa laissa määritellä aikarajat, jotka kuitenkin tulisi olla. Isojen järjestöjen jäsenkokoukset saattavat kestää useita päiviä, pienten taas muutaman tunnin. Kukin järjestöhan voi kuitenkin omissa säännöissään määritellä, haluaako ylipäättään antaa mahdollisuuden etäosallistumiseen ja voiko sen tehdä myös offline-tilassa (jonka aikarajat eli kuinka kauan ennen ja jälkeen fyysisen kokouksen voi osallistua, voinee määritellä myös ko. järjestön omissa säännöissä). Kokouskutsussa tulee tällöin määritellä tarkasti sekä fyysisen kokouksen kesto että aikarajat ennen ja/tai jälkeen tuon kokouksen.

Taloushallintoliitto kannattaa, että yhdistys voi itse säännöissään määrätä noudatettavista menettelytavoista. Off-line –osallistumisen mahdollistaminen antaisi yhdistyksille laajemmat valintamahdollisuudet etäosallistumisen suhteen.

FS Scouter katsoo, että etukäteen osallistuminen on hyväksyttävää, mutta ei jälkikäteen.

Luonto-Liitto hyväksyy myös off-line osallistumisen mutta katsoo, ettei asia ole kuitenkaan täysin ongelmaton. Esimerkiksi etääänestämisessä pitäisi pystyä säilyttämään vaalisalaisuus. Lisäksi äänten antaminen kokouksen jälkeen saattaa olla ongelmallista.

SHT:n mukaan ko. osallistumismuoto olisi yhteisesti sovittuna mainio keino toimia joustavasti ja mahdollistaa kaikille osallistuminen.

Yksityisen vastaajan mielestä esim. puolueorganisaatioissa esivaalimahdollisuus tulisi voida sallia, jolloin kohta b olisi parempi. Sama vastaaja pitää tärkeänä myös reaaliaikaista osallistumista kokoukseen. Toinen yksityishenkilö hyväksyisi ehdotuksen ennakkoon annettujen äänien osalta. Kolmas yksityishenkilö pitää kokouksen jälkeen annettavien äänien sallimista ongelmallisena.

Kokoomus, Keskusta, Janakkala, OPM ja HY vastustavat etäosallistumista ns. off line –tilassa eli ennen kokousta tai sen jälkeen ei voida hyväksyä. Näin meneteltäessä sotkettaisiin keskenään jäsen- ja liittöäänestys, jossa on etukäteen asetetut vaihtoehdot ja normaali kokousmenettely, jossa käydään aluksi keskustelua ja voidaan tehdä lukuisia erilaisia ehdotuksia päätettäessä asiakysymyksiä ja suori-

tettaessa vaaleja. Laissa ei tule hyväksyä sellaista, josta voisi ilmiselvästi aiheutua ongelmia järjestöelämään.

Keskustan mukaan menettely aiheuttaa sekaannusta ja epätietoisuutta päätöksentekoon. Keskusta Riihimäki uskoo menettelyn aiheuttavan sekaannusta päätöksentekoon.

SFP:n mukaan on tavallista, että päätösehdotukset muuttuvat kokouksen aikaan saatujen tietojen perusteella. SFP:n mielestä on tärkeätä, että jäsenäänestystä ei soitketa tästä kysymyksestä käytävään keskusteluun.

Akavan mukaan etäosallistuminen ns. off line -tilassa eli ennen kokousta tai sen jälkeen on kuitenkin ongelmallista, koska silloin yhdistyksen kokoukselle tyypilliseen vuorovaikutukseen ja mielipiteiden vaihtoon ei ole mahdollisuutta. Tilanteet ja ehdotukset voivat muuttua kokouksen aikana ja niitä on vaikea ennakoida etukäteen. Kokousta ennen ja jälkeen tapahtuvassa etäosallistumisessa ongelmaksi saattaa muodostua myös sen määrittely, koska kokous päättyy ja milloin päätöksenteko on saatu loppuun. Akava katsoo, että jatkovalmistelussa etäosallistumisen pykälien muotoilua tulisi vielä tarkastella näistä lähtökohdista käsin.

SAK:n mielestä kokoukseen osallistuminen niin sanotusti offline-tilassa erityisesti jälkikäteen ei ole tarpeellista. On tärkeää, että jäsenet tietävät tarkalleen päätöksenteon ajankohdan ja päätöksen sisällön. Kokoustilanteessa keskusteltaessa löydetään usein enemmistöä selvästi tyydyttävä ratkaisu, ja jäsenillä on mahdollisuus vaikuttaa tähän omilla argumenteillaan. Päätöksen muuttamismahdollisuus kokouksen jälkeen ei edistä demokratiaa.

STTK vastustaa ns. off-line osallistumisen mahdollistamista siihen liittyvien teknisten ja käytännön ongelmien johdosta. Yhdistyslakiin ei tule ottaa määräyksiä, joiden jo niitä säädettäessä tiedettäisiin olevan hyvin alttiita käytännön ongelmille. STTK ei kuitenkaan näe mahdottomaksi pelkän etäosallistumisen varaan rakentuvan kokouksen sallimiselle.

SLSY:n mielestä ei voi olla demokratian mukaista, jos kokouksen jälkeen henkilöt, jotka eivät siellä osallistuneet keskusteluun, tuovat esim. erilaisia mielipiteitä ja näin torpedoivat paikalla olleiden ja yhteisessä keskustelussa syntyneen mielipiteen ja päätökset.

Iholiitto katsoo, että sähköinen osallistuminen voidaan nykytekniikalla toteuttaa vain on-line -tilassa.

LTS katsoo, että päätös on voitava tehdä kokouksen aikana. Jälkikäteen tehdyt äänestykset johtavat päätöksenteon ongelmiin. Ennen kokousta voi ilmaista kantansa lähettämällä oma kanta kokouksen huomioonotettavaksi niin kuin tähänkin asti on ollut mahdollista.

SLU ei hyväksy etäosallistumista ns. off line –tilassa eli ennen kokousta tai sen jälkeen Sen mukaan laissa ei tule mahdollistaa sellaista, joka voi aiheuttaa epäselvyyksiä ja ongelmia.

TUL katsoo, että etäosallistumista ns. off line –tilassa eli ennen kokousta tai sen jälkeen ei voida hyväksyä. Näin meneteltäessä sotkettaisiin keskenään jäsen- ja liittoäänestys, jossa on etukäteen asetetut vaihtoehdot ja normaali kokousmenettely, jossa käydään aluksi keskustelua ja voidaan tehdä lukuisia erilaisia ehdotuksia päätettäessä asiakysymyksiä ja suoritettaessa vaaleja.

EK:n mielestä ehdotus vaatii vielä jatkovalmistelua viitaten siihen, että työryhmä on ollut erimielinen sen suhteen, voidaanko etäosallistuminen hyväksyä ns. off line -tilassa eli ennen kokousta tai sen jälkeen. On selvä, että näin meneteltäessä voidaan sotkea keskenään jäsen- ja liittoäänestys, jossa on etukäteen asetetut vaihtoehdot, ja myös kokousmenettely, jossa käydään aluksi keskustelua ja voidaan tehdä lukuisia erilaisia ehdotuksia.

Allianssi pitää perusteltuna sitä, että joissain tilanteissa äänestäminen ennen varsinaista vaalitulaisuutta voisi tulla kyseeseen. Sen sijaan jälkikäteen tapahtuvalle äänestämislle on vaikea löytää perusteita tai tarvetta. Päätöksenteko olisi saatava tehtyä varsinaisessa kokoustilaisuudessa. Ennakkoäänestys ei kuitenkaan ole ongelmaton asia, koska kokouksen aikana päätöksentekoon saattaa tulla uusia esityksiä ja vaihtoehtoja, eikä näitä vaihtoehtoja voida huomioida ennakkoäänestyksessä. Samalla myös asiakohdasta kokouksessa käydyn keskustelun merkitys jää olemattomaksi, mikäli äänioikeutetun tulee ratkaista kantansa jo ennen varsinaista keskustelua, vaalipaneelia tms. Etä-äänestämisessä myös vaalisalaisuuden tulisi säilyä samoin kuin kokoustilanteen suljetussa lippuäänestyksessä.

Kalevan Nuorten liitto, Suomen Nuorisoseurojen Liitto ja SKAF, Suomen Nuorisoseurojen Liitto ja SKAF: kannattavat teknisten apuvälineiden käyttöä kokouksen aikana, ns. on line -osallistumista. Sen sijaan etu- ja jälkikäteen tapahtuvaa osallistumista emme kannata, koska se ei sovi yhdistystoimintaan, joka on tarkoitus olla keskustelemaa ja asioita eri näkökulmista punnitsevaa ennen päätöksentekoa. Kokouksessa voi tulla esille asioita, jotka vaikuttavat asian ratkaisuun. Näin etukäteen ratkaisunsa tehneet ja sen ilmoittaneet joutuvat erikoiseen ja jopa eriarvoiseen tilanteeseen. Etu- ja jälkikäteinen osallistuminen mahdollistaa myös sellaisen taktikoinnin, jota ei ole tarpeen edistää yhdistyslailla.

HTM-tilintarkastajat katsovat, että yhdistyksen perustarkoitukset tulevat parhaiten esiin perinteisessä kokouksessa.

SDPL katsoo, että edellä mainittu voitaisiin ottaa käyttöön mm. kokousvalmisteluprosessin aikana. (Esim. järjestökäsittely, kannanotot jne.)

HY haluaa vielä todeta, että perusteluissa esitetty käsitys siitä, että ehdotus on yhdenmukainen osakeyhtiössä olevan vastaavan sääntelyn kanssa, on harhaanjohtava. Tämä kannanmääritys perustuu rohkeaan ja sanamuotoa venyttävään laintul-

kintaan, joka ei ole tullut esille esimerkiksi osakeyhtiölain valmistelussa seurantar ryhmässä ja jota ei liioin ole puollettu oikeuskirjallisuudessa.

Tarastin mielestä pitäisi harkita kokonaan uuden yhteisömuodon luomista (esim. internetyhteisö), jos halutaan siirtyä galluppäättöksentekoon ja sen myötä vapaa seen tekniikan käyttöön.

2.5.4 Kiinnostus ennen tai jälkeen kokouksen tapahtuvaan etäosallistumiseen on huomattavasti vähäisempää

Yhteenveto

Lähes kaksi kolmasosaa (63,2 %) kysymykseen vastanneista ei ollut kiinnostunut tai ei nähnyt tarpeellisenä ennen tai jälkeen fyysisen kokouksen tapahtuvasta etäosallistumisen järjestämisestä lähivuosina. 26,5 % kysymykseen vastanneista ilmoitti olevansa kiinnostuneita tai hyvin kiinnostuneita off- line osallistumismahdollisuuden järjestämisestä.

TU, STKL, PEK, SHT, Omakotiliitto ja Rauhanliitto olivat erittäin kiinnostuneita ennen tai jälkeen fyysisen kokouksen järjestettävästä etäosallistumisesta omassa yhdistyksessään. Myös Vanhustyön Keskusliitto, Fixme sekä SDPL olivat melko kiinnostuneita etäosallistumisen järjestämisestä/selvittämisestä. Sen sijaan Invalidiliitto, FS Scouter, MTK-Pirkanmaa, SLU sekä Taloushallintoliitto eivät olleet juurikaan kiinnostuneita tai eivät kokeneet tarpeelliseksi ennen tai jälkeen fyysisen kokouksen järjestettävästä etäosallistumisesta. SDP, Keskusta, JHL, SAK, STTK, OAJ, SLSY, YTY, Kaukon Erämiehet, Kepa, Keskusta Riihimäki, LTS, Klaani, Osakeliitto, Reserviläisliitto, Reserviläisurheiluliitto, Allianssi, Suomen Partiolaiset, Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta, Viekin Nuorisoseura, Kuntaliitto, HTM-tilintarkastajat sekä JHTT eivät olleet lainkaan kiinnostuneita ko. etäosallistumisen järjestämisestä tai selvittämisestä lähivuosina tai eivät kokeneet sitä kohdallaan tarpeelliseksi.

SATL:n mielestä menettely olisi mahdollista joidenkin asioiden käsittelyssä. Piraattipuolue ilmoitti järjestäneensä lähinnä ennen kokousta epävirallista vuoropuhelua jäsenistön kanssa. Myös eräällä yksityishenkilöllä oli jo kokemusta menettelyn toimivuudesta. Myös TU kertoi jäsenyhdistystensä olevan kiinnostuneita tällaisesta mahdollisuudesta.

Moni kokouksen aikana tapahtuvasta etäosallistumisen järjestämisestä kiinnostuneesta suhtautui epäilevästi enne tai jälkeen fyysisen kokouksen järjestettävän etäosallistumismahdollisuuden sallimiseen. SLSY katsoi ennen tai jälkeen fyysisen kokouksen tapahtuvan etäosallistumisen olevan aktiivisia ja osallistuvia jäseniä sortavaa menettelyä. STTK pelkäsi, että menettely tulisi olemaan altis käytännön ongelmille. Toisaalta STTK ei nähnyt mahdollisena ajatusta pelkkään etäosallistumisen varaan rakentuvan kokouksen sallimista.

Yksityiskohtaiset kommentit

TU:n mielestä etäosallistumismahdollisuus tulisi toteuttaa mahdollisimman pikaisesti, koska jäsendemokratia puoltaa sitä. Jo nyt on meille tullut useilta jäsenyhdistyksiltä kyselyjä tällaisesta mahdollisuudesta, mutta ne on jouduttu torjumaan lakiin vedoten.

SATL:n mukaan joidenkin käsiteltävien asioiden osalta ennen/jälkeen kokouksen etäosallistuminen on mahdollista ja hyödyllistä.

Piraattipuolue järjestänee lähinnä ennen kokouksia epävirallista vuoropuhelua jäsenistön kanssa esimerkiksi keskustelupalstalla. Muuten tällaisiin päätöksentekomenetelmiin tuskin tulee erityistä tarvetta. Tärkeämpänä pidämme sähköistä jäsenäänestystä.

Invalidiliiton kantana etäosallistumiseen on on-line osallistuminen kokoukseen.

JHL:n mielestä päätöksenteon on oltava selkeästi säädelyä.

STTK:n mielestä yhdistyslakiin ei tule ottaa määräyksiä, joiden jo niitä säädettäessä tiedettäisiin olevan hyvin alttiita käytännön ongelmille. STTK ei kuitenkaan näe mahdottomaksi pelkän etäosallistumisen varaan rakentuvan kokouksen sallimiselle.

SLSY ei missään tapauksessa halua tällaista aktiivisia ja osallistuvia jäseniä sortavaa menettelyä.

Tarastin mukaan asiaa on harkittava erikseen.

2.6 Etäosallistumisen käyttöönotto – säännöt ja harkintavalta

2.6.1 Valtaosan mielestä etäosallistumisesta tulisi määrätä yhdistyksen säännöissä

Yhteenvedo

Valtaosa (84,8%) vastanneista oli sitä mieltä, että etäosallistuminen voisi olla mahdollista vain, mikäli siitä määrättäisiin yhdistyksen säännöissä. Jäsenellä ei siten olisi suoraan lain perusteella etäosallistumisoikeutta. Noin kymmenes vastanneista vastusti tai piti ongelmallisena ajatusta, jonka mukaan etäosallistuminen olisi mahdollista vain, mikäli siitä määrättäisiin säännöissä.

Kokoomus, SDP, Keskusta, Akava, JHL, STTK, TU, Kopiosto, MTK-Pirkanmaa, Asianajajaliitto, SATL, SLSY, Teosto, Invalidiliitto, STKL, Fixme, FS Scouter, Kaukon Erämiehet, Kepa, Luonto-Liitto, Osakeliitto, PEK, Reserviläisliitto, Reserviläisurheiluliitto, SDPL, SLU, Allianssi, Omakotiliitto, Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta, Ulkосуomalaisparlamentti, TEM, Kuntaliitto, HY, HTM-

tilintarkastajat sekä Taloushallintoliitto kannattivat ehdotusta, jonka mukaan etäosallistumisesta tulee määrätä yhdistyksen säännöissä. Myös OAJ, YTY, Vanhustyön Keskusliitto, Piraattipuolue, Rauhanliitto sekä OPM hyväksyivät ehdotuksen. Klaani koki ehdotuksen ongelmallisena ja LTS, SHT sekä Viekin Nuorisoseura vastustivat sitä.

Useat vastaajista olivat sitä mieltä, että yhdistyksille pitää antaa vapaus valita juuri sille parhaiten sopiva osallistumismuoto. SLSY, Fixme, Keskusta sekä STTK olivat huolissaan varsinkin pienten yhdistysten riittävästä resursseista ja tietotaidosta, joita etäosallistumisen käyttöönotto vaatisi.

Yksityiskohtaiset kommentit

Keskustan mukaan sähköinen osallistuminen em. kokouksiin ei voi olla jäsenen perusoikeus. Niiden käyttö tulee perustua nimenomaan yhdistyksen säännöissä olevaan mainintaan. Muuten se johtaa kestäättömiin tilanteisiin ja voi jopa halvaannuttaa usean yhdistyksen syys- ja vuosikokouksien pitämisen. Kaikilla yhdistyksillä ei ole mahdollisuus hyödyntää kokoustiloissa sähköisen kokousosallistumisen välineitä, tai se aiheuttaa kohtuutonta vaivaa ja vaikeuttaa sujuvaa kokouskäytäntöä. Hallituksen/ johtokunnan kokouksissa sähköinen kokouskäytäntö (esim. sähköpostikokous) on mahdollista jo nytkin.

Keskustan Janakkalan ja Riihimäen paikallisyhdistysten mielestä sähköinen osallistuminen em. kokouksiin ei voi olla jäsenen perusoikeus. Sen mukaan niiden käyttö tulee perustua nimenomaan yhdistyksen säännöissä olevaan mainintaan. Muuten se voi jopa halvaannuttaa usean yhdistyksen syys- ja vuosikokouksien pitämisen. Kaikilla yhdistyksillä ei ole mahdollisuutta hyödyntää kokoustiloissa sähköisen kokousosallistumisen välineitä, tai se aiheuttaa kohtuutonta vaivaa ja vaikeuttaa sujuvaa kokouskäytäntöä. Hallituksen/ johtokunnan kokouksissa sähköinen kokouskäytäntö (esim. sähköpostikokous) on mahdollista jo nytkin.

STTK:n mielestä yhdistyksille ei saa asettaa velvoitetta etäosallistumiseen. Kaikilla yhdistyksillä ei ole tietotaitoa eikä välineitä etäosallistumisen mahdollistamiseen. Päätös mahdollisesta etäosallistumisesta tulee tehdä yhdistyksessä.

TU:n mukaan ongelmia ei voine syntyä siitä, että mahdollisuutta täten laajennettaisiin ja mahdollisia väärinkäytöksiä tai epäselvyyksiä syntyisi, koska osallistumista koskevat määräykset joka tapauksessa kirjattaisiin yhdistyksen sääntöihin. Lisäksi sääntöjen lopullinen hyväksyminen puolestaan jäisi nykymenttelyn eli yhdistysrekisterin hyväksynnän varaan.

Kopiosto pitää tärkeänä, että etäosallistumismahdollisuudesta määrätään yhdistyksen säännöissä eikä jäsenellä siten olisi suoraan lain nojalla etäosallistumisoikeutta.

MTK-Pirkanmaa toivoo, että yhdistys voi itse avata etämahdollisuuden jos niin katsoo. Samalla se voi päättää tekniikasta jolla tämä tapahtuu. Lainsäätäjä tuskin pysyy tekniikan kehittymisen vauhdissa.

SATL:n mielestä yhdistyksen sääntöihin kirjattuna periaate olisi selvä eli joko voidaan toimia etänä tai sitten ei.

SLSY katsoo, että erityisesti pienillä yhdistyksillä voi olla vaikeaa ja taloudellisesti jopa mahdotonta järjestää etäosallistumismahdollisuus.

Invalidiliiton mielestä etäosallistumisen tulee perustua siihen, että siitä määritellään yhdistyksen säännöissä ja asia on yleisesti hyväksytty yhdistyksen jäsenkokouksessa.

Allianssin mielestä jokaisen yhdistyksen on voitava itse päättää sallitaanko sen päätöksenteossa etäosallistuminen.

FS Scouter katsoo, että yhdistyksen pitää itse pystyä säännöissään määräämään jos etäosallistuminen on tarvittava/sopiva tapa kyseisessä yhdistyksessä.

Fixme katsoo, että mikäli kyse olisi vain vaihtoehtoisesta osallistumuodosta, etäosallistumisen tarjoaminen tai tarjoamatta jättäminen olisi yhdistyksen tietoinen valinta. Lisäksi koska etäosallistuminen vaatii tiettyä tietotaitoa ja (ainakin tässä vaiheessa) erityistä kiinnostusta, on Fixmen mielestä parasta, ettei sitä sallita oletusarvoisesti kaikille.

Luonto-Liiton mielestä järjestöjen on voitava päättää ko. asiasta.

SDPL:N mielestä asiasta täytyy olla ehdottomasti maininta yhdistyksen säännöissä. Vain yhdistys voi päättää sen asioista.

SLU katsoo, että etäosallistumismahdollisuus ei voi olla jäsenen lakiin perustuva oikeus. Sen mukaan tällainen sääntely voisi aiheuttaa ristiriitaa yhdistysautonomian periaatteen kanssa.

Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta pitää kannatettavana yhdistyslain muuttamista siten, että yhdistyksen säännöissä voidaan määrätä, että säännöissä tarkemmin määrätyillä edellytyksillä jäsen voi osallistua yhdistyksen kokoukseen myös postitse taikka tietoliikenneyhteyden tai muun teknisen apuvälineen avulla.

HTM-tilintarkastajat katsoo, että yhdistykselle olisi kohtuutonta, että yksittäinen jäsen voi vaatia etäosallistumista.

Taloushallintoliitto kannattaa linjaa, jossa yhdistys itse saa määritellä osallistumisen muodot.

OAJ:n mielestä kokoukseen etäosallistumisesta teknisiä apuvälineitä käyttäen tulee olla maininta yhdistyksen säännöissä.

Piraattipuolue uskoo, että jättämällä asia kokonaan yhdistyksen säännöissä määrättäväksi edistetään sitä, että etäosallistumisen käytännöt muotoutuvat sellaisiksi

kuin yhdistykset katsovat niille itselleen sopiviksi. Sen mielestä pakollinen etäosallistumismahdollisuus voisi tuottaa vaikeuksia joillekin yhdistyksille.

Klaani katsoo jääneen epäselväksi pitääkö säännöt aina muuttaa, mikäli lakimuutos tulee voimaan? Klaani katsoo sen kartuttavan vain PRH:n kassaa.

SHT ei näe uhkaa uudistuksessa; varmistettuna äänioikeuden kantajaksi vaikuttaminen voi olla mahdollista mistä vain - tässäkin kannattaa hyödyntää nykymahdollisuudet. Järjestely säästää monissa tapauksissa myös runsaasti kustannuksissa.

LTS:n mielestä yhdistyksellä on oltava mahdollisuus itse määrätä omista käytännöistä.

Tarastin mielestä yhdistyksen tulee itsensä päättää tästä. Yksityishenkilöinä vastanneiden mielestä on tärkeätä, että asia ilmenee selvästi laista. Yhden vastaajan mielestä etäosallistumisen pitäisi aina perustua sääntöihin, toisen mielestä etäosallistumisen sallimisen pitää olla oletusarvoisesti lähtökohtana.

2.6.2 Lähes puolet kannatti ja kolmasosa vastusti nimenomaista säännöstä jäsenten yksimielisestä päätöksestä ilman muodollista kokousta

Yhteenveto

Ehdotuksen osalta kannat hajautuivat melko paljon, mutta lähes puolet (46,8 %) kysymykseen vastanneista kuitenkin vastusti ehdotusta tai katsoi sen olevan ongelmallinen. Vastaavasti kolmas osa (33,4 %) kannatti ehdotusta tai ainakin hyväksyi sen. Suurinta vastustus oli puoluepoliittisten yhdistysten keskuudessa. Lisäksi ammattijärjestöt sekä kulttuuri-/vapaa-aika/liikuntayhdistykset suhtautuivat ehdotukseen pääsääntöisesti kielteisesti.

Asianajajaliitto, SATL, STKL, Fixme, MTK-Pirkanmaa, PEK, SHT, Omakotiliitto, Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta sekä Taloushallintoliitto kannattivat ehdotusta. TU, Vanhustyön Keskusliitto, Reserviläisliitto sekä Allianssi hyväksyivät ehdotuksen. Sen sijaan Akava, SLSY, Invalidiliitto, Kalevan Nuorten liitto, Suomen Nuorisoseurojen Liitto ja SKAF, LTS, SDPL, HTM-tilintarkastajat katsoivat ehdotetun olevan ongelmallinen ja Kokoomus, SDP, Keskusta, JHL, OAJ, Kaukon Erämiehet, Kepa, Keskusta Riihimäki, Osakeliitto, Reserviläisurheiluliitto, SLU, Suomen Partiolaiset, Viekin Nuorisoseura sekä HY vastustivat ehdotusta.

Allianssi, STKL sekä Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta katsoivat, että kyseinen säännös olisi perusteltu ainakin pienten yhdistysten osalta. TU uskoi, että säännös tekisi joidenkin asioiden päättämisestä entistä kustannustehokkaampaa ja tarkoituksenmukaisempaa. Taloushallintoliiton sekä SATL:n mielestä säännös tulisi ottaa selkeyden vuoksi lakiin. Lisäksi MTK-Pirkanmaa katsoi säännöksen olevan paikallaan, mikäli se tulisi koskemaan rajallisen joukon esim. johonkin kokousta.

Vastaavasti Keskusta, Kokoomus, OAJ, Akava, HY, SLU sekä TUL katsoivat, ettei tarvetta kyseiselle säännökselle ole vaan kyseinen menettely on jo käytännössä mahdollista yhdistysten päätöksenteossa. Kokoomus, Akava, OAJ, HY, SLU ja TUL uskoivat, että määräys vain hämmentäisi yhdistystoimintaa, eikä tulisi poistamaan jo nyt päätöksentekoon liittyviä oikeudellisia ongelmatilanteita. Kokoomus, HY, SLU ja TUL toivovatkin, ettei lainsäädännössä tule edistää tällaista epävarmaa päätöksentekotapaa. Lisäksi Invalidiliitto uskoi, että säännös voisi tiettyissä tilanteissa huonontaa osallistumisen edellytyksiä esim. jos yhdistyksessä olisi paljon iäkkäitä ihmisiä. HTM-tilintarkastajat katsoi, että ainakin yhdistyksen tarkoituksesta ja merkityksestä tulisi jatkossakin päättää tavallisessa kokouksessa.

Yksityiskohtaiset kommentit

MTK-Pirkanmaa kannatta ehdotusta, jos kyseessä on rajallisen joukon kokous esim. johtokunta. Silloin sähköpostiviestien dokumentointi tulisi riittää.

Asianajajaliiton käsityksen mukaan tämä mahdollisuus on hyvä mainita laissa, koska se selkiinntää nykyistä oikeustilaa ja joustavoittaa päätöksentekoa pienissä yhdistyksissä. Tällaisella yksimielisen päätöksenteon mahdollistamisella ei loukata jäsenautonomiaa eikä yhdistysdemokratian periaatteita.

SATL:n mielestä säännös antaa asiaan selvän ohjeistuksen. Jos asiat ovat päätöksen kirjausta vaille selvät, ei muuta tarvita. Toisaalta, jos asiat eivät ole selvät, niin toimitaan toisin eli asiasta keskustellaan naamakkain tai etänä.

STKL uskoo säännöksen helpottavan pienten yhdistysten päätöksentekoa.

Fixme uskoo säännöksen keventävän byrokratiaa erityisesti pienissä yhdistyksissä.

Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta pitää säännöstä erityisesti pienten yhdistysten kannalta tervetulleena.

Taloushallintoliiton näkemyksen mukaan lakiin olisi selkeyden vuoksi otettava nimenomainen säännös yksimielisten jäsenten päätöksenteosta.

TU:n mielestä väärinkäytösten vaaraa tai muita ongelmia ei esiinny, koska edellytetään yksimielisyyttä ja ellei sitä ole saavutettavissa, tulee kokous järjestää normaalisti. Käytännön syyt puoltavat menettelyä tilanteessa, jossa kokouksen asialistalla on esim. vain harvoja asioita ja niistä päättäminen on kustannustehokkaampaa ja tarkoituksenmukaisempaa ilman muodollista kokousta

Allianssin mielestä tällainen menettely voi tulla kyseeseen lähinnä hyvin pienten yhdistysten osalta. Suurten yhdistysten ja liitto-muotoisten järjestöjen kohdalla ilman kokousta tapahtuva päätöksenteko on nähdäksemme tarpeeton toimintapa. Päätöksentekoa voisi olla varsin hankalaa todentaa.

STTK ei pidä sääntelyä tältä osin tarpeellisena.

Piraattipuolueen mielestä ehdotetun uuden 17 §:n 4 momentin säädökset jäsenten yksimielisestä päätöksenteosta ilman varsinaista kokousta on muotoiltu turhan hankaliksi. Lainkohdassa ei pitäisi edellyttää jokaisen jäsenen omakätistä allekirjoitusta, vaan muukin kirjallinen, esimerkiksi sähköpostitse tapahtuva hyväksyntä tulisi sallia. Piraattipuolue ehdottaa esitetyn uuden 17 §:n 4 momentin sanamuodoksi seuraavaa: Jäsenet voivat yksimielisinä päättää yhdistyksen kokoukselle kuuluvasta asiasta ilman kokousta. Päätös on tehtävä kirjallisesti, päivättävä ja kunkin yhdistyksen jäsenen on hyväksyttävä se allekirjoituksella, sähköpostitse tai muulla vastaavalla tavalla kirjallisesti. Kirjalliseen päätökseen sovelletaan muuten, mitä yhdistyksen kokouksen pöytäkirjasta säädetään.

Kahden yksityisen vastaajan mielestä ehdotus ei muuttaisi pienissä yhdistyksissä tilannetta varmaan merkittävästi. Selvissä asioissa ei kokousta tarvita.

KANE:ssa on esitetty erilaisia näkemyksiä siitä, onko lainsäädäntöön perusteltua lisätä mahdollisuus tehdä yksimielisiä päätöksiä kokousta pitämättä. Osa pitää tällaista muutosta selkeyttävänä ja hyödyllisenä erityisesti pienten järjestöjen kannalta. Osan mielestä tämän mahdollisuuden kirjaaminen lakiin on tarpeetonta ja omiaan aiheuttamaan sekaannuksia.

SLSY katsoo jääneen epäselväksi milloin suuressa järjestössä on riittävästi jäseniä paikalla, jotta voidaan todeta, että päätös on yksimielinen.

Invalidiliitto katsoo, että yksimielinen kokous ilman muodollista kokousta voi tietyissä tilanteissa lisätä osallistumisen edellytyksiä esim. vammaisten ihmisten kohdalla. Tämä kuitenkin edellyttää, että yhdistys on jäsenmäärältään hyvin pieni. Vaikka päätökset tehtäisiin ilman muodollista kokousta, päätöksenteossa tulisi olla selkeä malli ja kriteerit (esim. koollekutsuminen, esitykset, dokumentaatio). Kokous ilman muodollista kokousta voisi olla kyseenalaista esim. yhdistyksissä, joissa on iäkästä jäsenistöä, mutta esim. nuorten pienissä toimintaan keskittyvissä yhdistyksissä tämä voisi toimia.

LTS pelkää, että saattaa syntyä hasardipäätöksiä liian pienellä harkinnalla (vrt. saunailtapäätökset) - toisaalta asioista olisi päästävä päättämään jos yksimielisyys vallitsee

Kalevan Nuorten liitto, Suomen Nuorisoseurojen Liitto ja SKAF : katsovat, että tällaisen mahdollisuuden lisäämistä lakiin tulee vielä harkita. Olennaista on vastata kysymykseen, tarvitaanko tällaista mahdollisuutta todellisuudessa vai voidaan-ko yhdistysten asioita hoitaa riittävän sujuvasti muutenkin.

SDPL katsoo, että päätökset tulisi kuitenkin kirjata ylös jotta päätökset olisivat kaikkien tiedossa. Toisaalta ennen päätöksen tekoa pitäisi voida varmistaa että kaikki asianomaiset voivat osallistua päätöksen tekoon.

HTM-tilintarkastajien mukaan yhdistyksen tarkoitus ja merkitys on hyvä käydä läpi kokouksessa ja se uskoo asian tulevan varmasti parhaiten esiin perinteisessä kokouksessa.

Kokoomus, Akava, SLU, TUL, HY eivät kannata ehdotusta vaan näkevät sen tarpeettomana ja sekaannusta aiheuttavana yhdistyselämässä. Jäsenet ja valtuutetut voivat nytkin tehdä päätöksiä kokousta pitämättä, mutta tähän liittyy oikeudellisia ongelmatilanteita. Niitä ei sääntely poistaisi. Laissa ei tule edistää tällaista epävarmaa päätöksentekotapaa kirjoittamalla siitä säännöksiä.

Keskusta katsoo, että näin on voitu tarvittaessa toimia ilman erillistä säädöstä joutokunnan kokouksissa. Yleisissä kokouksissa se ei ole tarpeen.

JHL:n mukaan nykykäytäntö tukee selkeää päätöksentekoa antaa kuitenkin riittävän jouston poikkeustilanteisiin.

OAJ:n mielestä ehdotus tulee poistaa esityksestä. Näin on mahdollista menetellä jo nykykäytännössäkkin ja säännösten ottaminen yhdistyslakiin vain hämmäntäisi yhdistys-toimijoita.

Kepa ei näe tarvetta ko. päätöksentekomuodolle. Jäsenillä on oikeus vaatia kokousta koolle, ja etäosallistuminen voisi olla hyvä vaihtoehto selkeissä kysymyksissä. Hyvistä päätöksentekokäytännöistä voisi laajemmin tiedottaa järjestöille, jotta ne voisivat ottaa asiat huomioon omissa säännöissään ja toiminnassaan.

Tarastin mielestä ehdotus on tyypillistä lainsäädäntöä vain lainsäädännön vuoksi. Asia on selvä muutenkin. Yhden yksityishenkilön mielestä säännöksen sisällyttäminen lakiin olisi ongelmallista. Käytännössä monista asioista jo nytkin päätetään epämuodollisella tavalla (operatiivisissa asioissa) ja päätökset kirjataan seuraavassa kokouksessa.

2.6.3 Valtaosan mielestä säännöissä olisi voitava jättää etäosallistumisen käytön harkinta hallitukselle

Yhteenvedo

Reilu puolet (56 %) kysymykseen vastanneista kannatti tai hyväksyi ehdotuksen, jonka mukaan etäosallistumisen harkinta olisi säännöissä mahdollista jättää myös hallituksen päätettäväksi. Vastaavasti 10 % näki ehdotuksen ongelmallisena ja 18 % vastusti sitä. Kaikista negatiivisimmin ehdotukseen suhtautuivat sosiaali- ja terveystieteiden yhdistykset, joista yksikään ei kannattanut ehdotusta.

TU, SATL, SLSY, SY, Kepa, LTS, MTK-Pirkanmaa, Piraattipuolue, SHT, Omakotiliitto sekä TEM kannattivat ehdotusta. Lisäksi SDP, STTK, Kaukon Erämiehet, Klaani, Reserviläisliitto, SDPL, Allianssi, Suomen Partiolaiset sekä HTM-tilintarkastajat hyväksyivät ehdotuksen. Sen sijaan Fixme, Kalevan Nuorten liitto, Suomen Nuorisoseurojen Liitto ja SKAF, Luonto-Liitto, Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta katsoivat ehdotuksen olevan ongelmallinen. Keskusta, JHL, Invalidiliitto, Vanhustyön Keskusliitto, Keskusta Riihimäki, Osakeliitto, Reserviläisurheiluliitto sekä Taloushallintoliitto vastustivat ehdotettua.

Kepa ja Allianssi pitivät ehdotusta hyvänä, koska se niiden mukaan mahdollistaisi riittävän joustavuuden etäosallistumismahdollisuuden käytölle. Samoin SHT katsoi, että jouhevilla käytännöillä palveltaisiin parhaiten itse asiaa. Myös HTM-tilintarkastajat kannatti ehdotusta, sillä sen mukaan juuri hallitus tietää parhaiten yhdistyksen resurssit ja tarpeet järjestää etäosallistumismahdollisuus. Lisäksi toivottiin, että myös tietyllä määrällä yhdistyksen jäseniä tulisi olla mahdollisuus vaatia etäosallistumisen järjestämistä.

SATL ja Kalevan Nuorten liitto, Suomen Nuorisoseurojen Liitto ja SKAF ilmaisivat huolensa mahdollisista hallituksen taktikoinneista, joita hallitukselle annettava harkintavalta saattaisi aiheuttaa. SATL kuitenkin muuten kannatti ehdotusta. Myös Fixme katsoi, että ehdotus antaisi hallitukselle liikaa valtaa yhdistyksessä. Taloushallintoliiton sekä Luonto-Liiton mielestä etäosallistumismahdollisuuden järjestämisestä tulisi määrätä sääntötasolla.

Yksityiskohtaiset kommentit

SATL katsoo, että vaikka tässä piilee mahdollisuus taktikointiin hallituksen toiminnassa, on silti järkevää antaa hallitukselle mahdollisuus asiasta päättämiseen.

Kepan mielestä tämä vaihtoehto olisi joustavampi yhdistysten kannalta, ja toisaalta osallistumistapaa kannattaisi varmasti muutoinkin harkita asiakohtaisesti.

SHT:n mielestä yhdistystoiminnassa on tärkeintä elävä eteenpäin meno, yhteisesti sopimalla jouhevut käytännöt palvellaan parhaiten itse asiaa, jota varten ollaan olemassa. Kaikki moniportainen byrokratia himmentää olennaisinta toiminnassa, vie aikaa ja energiaa - eikä sillä välttämättä saavuteta mitään.

Reserviläisliitto katsoo, että mikäli etäosallistumismahdollisuus määrätään laissa pakolliseksi, tulee hallitukselle jättää harkintavaltaa asian suhteen.

Allianssin näkemyksen mukaan etäosallistumisen käytön kynnys voisi nousta liian korkeaksi, mikäli asiasta voitaisiin päättää vain yhdistyksen säännöissä. Hallituksen harkintavalta mahdollistaa riittävän joustavuuden etäosallistumismahdollisuuden käytölle.

HTM-tilintarkastajat toteaa hallituksen tietävän yhdistyksen resurssit (toimivuuden ja riittävyyden) sekä osaavan arvioida etäosallistumismahdollisuuden vaatimia taloudellisia panostuksia kunkin yhdistyksen osalta kussakin eri tilanteessa

Tarastin kanta riippuu siitä, missä asioissa etäosallistuminen sallittaisiin.

Piraattipuolueen mielestä lailla ei tulisi rajoittaa hallituksen harkintavaltaa päättää etäosallistumisesta. Kuitenkin, mikäli päätösvalta on säännöissä annettu hallitukselle, tulisi myös esimerkiksi tietyllä määrällä yhdistyksen jäseniä olla oikeus hyvissä ajoin vaatia etäosallistumismahdollisuutta.

Fixme katsoo ehdotuksen olevan ongelmallinen, koska se antaa hallitukselle paljon valtaa koska fyysinen osallistuminen on kuitenkin "raskaampi" vaatimus kuin etäosallistuminen: hallitus voisi hankalissa päätöksissä kutsua kokouksen koolle vain fyysisenä ja siten ettei suurin osa jäsenistöstä pääsisi paikalle. Edelleen lailla ei kuitenkaan tulisi rajoittaa teknisiä välineitä, vana nämä voisi jättää esimerkiksi yhdistyksen kokouksen harkintavaltaan.

Kalevan Nuorten liitto, Suomen Nuorisoseurojen Liitto ja SKAF : toteavat, että mikäli hallituksella on tällainen mahdollisuus, se voi käyttää sitä valikoiden tavalla, joka ei välttämättä vastaa jäsenkunnan näkemyksiä. Toisaalta jäsenet voivat aina vaihtaa tällaisen hallituksen sääntöjen mukaisella tavalla.

Luonto-Liiton mielestä etäosallistumisesta olisi hyvä päättää sääntötasolla.

Yksityishenkilö vastanneen mielestä voi syntyä tilanteita, joissa taktisista syistä ei järjestetä nettimahdollisuutta.

Invalidiliiton mielestä etäosallistumisen mahdollisuus tulee päättää jäsenkokouksessa, ei hallituksessa.

Taloushallintoliiton näkemyksen mukaan etäosallistumismahdollisuudesta pitäisi säännellä yhdistyksen säännöissä, jolloin menettelyyn liittyvistä muutokset hyväksyttäisiin sääntömuutoksina.

2.6.4 Valtaosan mielestä hallituksen harkintavaltaa ei tulisi rajoittaa yksityiskohtaisesti laissa

Yhteenveto

Noin viides osa (19,6 %) kysymykseen vastanneista kannatti tai piti hyväksyttävänä, että hallituksen päätösvaltaa rajoitettaisiin lain pakottavalla tai tahdonvaltaisella säännöksellä. Vastaavasti 45,7 % vastanneista vastusti harkintavallan rajoittamista tai näki sen ongelmallisena.

JHL, Invalidiliitto, Osakeliitto sekä Reserviläisurheiluliitto kannattivat ehdotusta. Myös Vanhustyön Keskusliitto, Kalevan Nuorten liitto, Suomen Nuorisoseurojen Liitto ja SKAF , Luonto-Liitto sekä Reserviläisliitto hyväksyivät ehdotuksen. SDP, SLSY, Fixme, Allianssi ja HTM-tilintarkastajat kokivat ehdotetun ongelmallisena. Lisäksi Keskusta, SATL, Kaukon Erämiehet, Kepa, Keskusta Riihimäki, LTS, MTK-Pirkanmaa, Klaani, PEK sekä Suomen Partiolaiset vastustivat ehdotusta.

Reserviläisliitto katsoi, että mikäli etäosallistumismahdollisuus tullaan sallimaan, tulisi siitä säätää lain tasolla. Lisäksi pari yksityistä lausunnonantajaa katsoivat, ettei harkintavallan rajoittaminen sovi pieniin yhdistyksiin vaan keskeisimpänä pitäisivät olla yhdistyksen itsensä laatimat säännöt.

Yksityiskohtaiset kommentit

Jos yhdistys päättää ottaa käyttöön etäoikeusmahdollisuuden, ei asiassa voi Reserviläisliiton mielestä jättää harkintavaltaa yhdistyksen hallitukselle.

MTK-Pirkanmaa uskoo pakon harvoin toimivan kehitystä parantavasti. Kepankaan mielestä harkintavaltaa ei tarvetta rajoittaa lakitasolla.

Kahden yksityishenkilönä vastanneen mielestä pakottavat säädökset eivät poista tiettyä kankeutta, jonka purkamista ilmeisesti haetaan. Keskeistä on yhdistyksen laatimat säännöt; laissa olevan formaatin tulee edellyttää vain, että asia on sääntöihin kirjattu.

2.7 Valtuutettujen kokous

Valtaosan mielestä etäosallistumismahdollisuuksien tulisi koskea soveltuvin osin myös valtuutettujen kokousta

Yhteenveto

Lähes kolme neljäsosaa (72 %) kysymykseen vastanneista kannatti tai hyväksyi ehdotuksen, jonka mukaan yhdistyksen kokouksesta säädetty tulisi koskemaan lähtökohtaisesti soveltuvin osin myös valtuutettujen kokousta. Kymmenes osa vastanneista vastusti ehdotusta ja 6 % näki sen ongelmallisena. Ehdotus sai vastustusta ainoastaan puoluepoliittisten tahojen, ammattijärjestöjen sekä kulttuuri-/vapaa-ajan/liikuntayhdistysten keskuudessa ja niidenkin joukossa suurin osa kannatti ehdotusta.

Kokoomus, SDP, STTK, SATL, STKL, Fixme, Kepa, Keskusta Janakkala, MTK-Pirkanmaa, Osakeliitto, PEK, Piraattipuolue, Reserviläisurheiluliitto, SHT, SLU, Omakotiliitto, Suomen Partiolaiset, TUL, Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta, OPM, PRH, HY, HTM-tilintarkastajat sekä JHTT kannattivat ehdotusta. Myös TU, SLSY, Vanhustyön Keskusliitto sekä FS Scouter hyväksyivät ehdotuksen. Sen sijaan LTS, Reserviläisliitto sekä SDPL katsoivat ehdotuksen olevan ongelmallinen. Keskusta, JHL, Kaukon Erämiehet, Keskusta Riihimäki sekä Viekin Nuorisoseura vastustivat ehdotusta.

SHT katsoi ehdotuksen mukaisesta menettelystä koituvan huomattavia kustannussäästöjä. Myös TU kannatti tällaisen mahdollisuuden kirjaamista lakiin. HTM-tilintarkastajat katsoivat ehdotuksen olevan selkeä ja yksiselitteinen. Invalidiliitto ja Tarasti kannattivat ehdotusta, mutta katsoivat, että myös valtuutettujen kokouksen osalta tulisi etäosallistuminen tapahtua yhtä aikaa kokouksen kanssa (on-line). Lisäksi ehdotetun uskottiin vahvistavan jäsendemokratiaa sekä vahvistavan jäsenen äänen kuulumista.

Toisaalta SDPL pelkäsi, että suuri määrä valtuutettuja voisi muodostaa etäosallistumisen järjestämisen hankalaksi. Myös LTS oli huolissaan etäosallistumisen tek-

nisistä esteistä ja kustannuksista. Reserviläisliiton mielestä etäosallistumismahdollisuuden salliminen yhdistyksissä tekisi valtuutettujen käytöstä tarpeetonta. Lisäksi oltiin huolissaan kyetäänkö riittävän hyvin valvomaan, että kokoontumiset tapahtuvat salaamatta ja lisäksi takaamaan kaikille tasavertaiset edellytykset osallistua päätöksentekoon. Ratkaisuksi ehdotettiin mm. lakiin otettavia siirtymäsäännöksiä, jotka takaisivat osallistujien yhdenvertaisuuden.

Yksityiskohtaiset kommentit

SATL ehdottaa, että kunkin yhdistyksen sääntöihin vain kirjataan, mitkä tavat ovat käytännön toiminnan kannalta järkevimmät/kustannustehokkaimmat.

STKL:n mukaan ehdotus voisi parantaa myös pitkämatkalaisten valtuutettujen osallistumismahdollisuuksia nykyistä paremmin, kun kokoukseen ei menisi koko päivää matkojen takia. Samalla ehdotus vahvistaisi kaikkien jäsenten äänen kuulumista ja järjestödemokratiaa.

Piraattipuolue kannattaa etäosallistumisen mahdollisuuden ulottamista myös valtuutettujen päätöksentekoon. Kuten esityksessä todetaan, ei ole syytä jättää valtuutettujen päätöksentekoa muutoksen ulkopuolelle.

SLU:n mielestä valtuutettujen kokoukseen voidaan etäosallistuminen sallia kokouksen aikana, jos yhdistyksen säännöissä niin määrätään (ei hallituksen harkintavaltaan sisältyvänä)

STH:n mielestä kustannuksissa säästettäisiin valtakunnallisessa järjestössä huomasti ja sekin raha voitaisiin suunnata tarkoituksenmukaiseen toimintaan ja synnyttää uutta.

HTM-tilintarkastajien mielestä valtuutettujen kokouksen kanssa voi toimia samalla tavalla kuin yhdistyksen kokousten kanssa.

TU hyväksyy ehdotuksen, vaikka epäileekin, ettei tätä mahdollisuutta varmasti käytännössä useinkaan tarvita, mutta on hyvä varata lakiin tällainen mahdollisuus.

Invalidiliitto toteaa, että etäosallistuminen tulee tapahtua on-line.

LTS pelkää, että tekninen toteutus voi kohdata ylivoimaisia esteitä ja kalliita ratkaisuja

Reserviläisliiton mukaan etäosallistumismahdollisuus yhdistyksen kokouksessa tekee valtuutettujen käytön tarpeettomaksi.

SDPL katsoo, että kun on kyseessä suuri yhdistys ja sillä suuri joukko jäseniä muodostuisi etäosallistuminen hankalaksi. Vaikeudeksi muodostuisi mm. henkilöiden todentaminen ja äänestystilanteiden hoitaminen. Mielestämme koneiden kautta tapahtuva dialogi ei voi myöskään koskaan korvata ihmisten kesken tapahtuvaa asioiden pohdintaa ja päätöksentekoa

JHL uskoo, että järjestöille kokoontuminen ei ole ongelma.

Tarasti on sitä, että jos etäosallistuminen sallitaan, sen tulee tapahtua yhtäaikaan kokouksen kanssa. Tällöin ei ole estettä etäosallistumisen sallimiseen valtuustoon osalta. Yksityishenkilönä vastanneen mukaan pienille yhdistyksille on taloudellisesti mahdotonta lähettää edustajaa täältä kaukaa esim. Helsinkiin. Toinen perustelee myönteistä kantaansa ympäristön suojelulla. Toinen yksityishenkilö kaipaa kuitenkin ”sulaketta” junttapolitiikan ehkäisemiseksi. On pystyttävä valvomaan, että kokouksen kokoon kutsuminen on tapahtunut salaamatta ja päätöksentekoon osallistumisen edellytykset ovat tasavertaiset yhdistyksen jäsenille. Näinhän ei juuri nyt vielä ole. Laki kaipaa siirtymäsäännöksen osallistumisen tasavertaisuuden toteuttamiseksi.

2.8 Liittomuotoiset yhdistykset

Valtaosan mielestä liittomuotoisen yhdistyksen säännöissä voitaisiin määrätä teknisen apuvälineen käyttämisestä

Yhteenveto

Lähes kolme neljäsosaa (73,6 %) kysymykseen vastanneista kannatti ehdotusta tai hyväksyisi sen. 13,2 % vastusti ehdotusta tai koki sen ongelmallisena.

Kokoomus, SDP, SFP, JHL, Asianajajaliitto, STTK, TU, SATL, SLSY, Invalidiliitto, Kepa, Keskusta Janakkala, MTK-Pirkanmaa, Klaani, Osakeliitto, PEK, Piraattipuolue, Reserviläisurheiluliitto, SHT, SLU, Omakotiliitto, TUL, OPM, PRH, HY, HTM-tilintarkastajat sekä Taloushallintoliitto kannattivat ehdotusta. Myös FS Scouter ja Reserviläisliitto hyväksyivät ehdotuksen. Sen sijaan SDPL ja JHTT pitivät ehdotusta ongelmallisena ja Kaukon Erämiehet, Keskusta Riihimäki, LTS sekä Viekin Nuorisoseura vastustivat ehdotusta.

MTK-Pirkanmaa uskoi menettelyn lisäävän demokratiaa, mikäli mies per ääni voitaisiin varmistaa. Invalidiliitto toivoi lisäksi, että teknisen apuvälineen käyttäminen tulee olla rinnakkainen vaihtoehto muiden osallistumismuotojen ohella. LTS:n ja Tarastin mielestä asia tulisi olla liiton itsensä päätettävissä.

Yksityiskohtaiset kommentit

TU:n mielestä tämä on erityisen perusteltua, koska jo nyt vaaleihin tms. osallistuminen tapahtuu ns. etä-äänestyksenä, kun se hoidetaan postitse. Myös teknisen apuvälineen avulla tapahtuva vaali tulee sallia.

MTK-Pirkanmaan mielestä ehdotus lisää demokratiaa, mikäli mies per ääni voidaan varmistaa.

Invalidiliiton mielestä osallistuminen teknisen apuvälineen avulla tulee olla rinnakkainen vaihtoehto muiden osallistumistapojen ohella.

Fixme kannattaa samaa sääntelyä kuin yhdistyksillä.

Klaani kannattaa ehdotusta, sillä jäsenet eri puolilta suomea.

Piraattipuolue kannattaa ehdotuksen asiasisältöä. Se haluaisi kuitenkin, ettei ilmaisua "tekninen apuväline" oteta käyttöön. Piraattipuolue ehdottaa yhdistyslain 19 §:n 2 momentin sanamuodoksi seuraavaa: Liittoäänestys toimitetaan erillisissä äänestystilaisuuksissa tai etä-äänestyksenä postitse, tietoliikenneyhteyden avulla tai muulla vastaavalla tavalla.

SHT:n mielestä ehdotus on erinomainen; kustannussäästöä ja ajan säästöä.

SDPL:n mielestä teknisiä apuvälineitä voitaisiin käyttää mm. liitto-organisaatiossa kokousten valmisteluprosessissa hyväksi joka tarkoittaa sitä, että esimerkiksi kokouksia valmisteltaessa mm. asiakirjojen järjestökäsittelyssä ja niiden sisällöistä käytävissä keskusteluissa olisi mm. tietokoneen käyttö oivallinen apuväline.

LTS:n mielestä asiasta ei tarvitse määrätä, sillä mahdollisuus yhdistykselle itse päättää miten toimia riittää.

Tarastin mielestä asia pitäisi jättää liiton itsensä päätettäväksi. Liittoäänestys ei nytkään tapahdu samanaikaisesti. Yksityishenkilönä vastanneen mielestä osallistuminen sähköisesti olisi helpompaa ja edullisempaa.

2.9 Muut ehdotukset

Keskusta Janakkala toteaa hallituksen/ johtokunnan kokouksissa sähköisen kokouuskäytännön (esim. sähköpostikokous) olevan mahdollista jo nytkin.

STTK:n mukaan yhdistyslakia uudistettaessa on varmistettava, ettei luoda menettelyjä, jotka mitä ilmeisimmin tulevat aiheuttamaan käytännön ongelmia ja siten myös riitaisuuksia yhdistystoiminnassa.

Piraattipuolue katsoo, että muutokset on saatava mahdollisimman pikaisesti voimaan vielä vuoden 2009 aikana. Ehdotetut muutokset olisi voitu tehdä jo kymmenen vuotta sitten, joten ne ovat pahasti myöhässä. Uudistus on varmasti monien yhdistysten keskuudessa tervetullut. Lainmuutoksessa on otettava huomioon mahdollisten etäosallistumistapojen kirjavuus. Lain ei tule vahingossakaan rajata mitään mahdollisuuksia pois. Esimerkkeinä moniin tilanteisiin varmasti hyödyllisistä etäosallistumistavoista tai sähköisistä jäsenäänestystavoista haluamme erityisesti mainita IRC-keskustelujärjestelmän ja erilaiset keskustelupalstat, postituslistat ja apuvälineenä esimerkiksi wiki-ympäristöt ja näiden yhdistelmät. Päätöksenteko verkossa on Piraattipuolueen hallituksen vakiintunut toimintatapa. Puolue ei olisi käytännössä pystynyt toimimaan millään järkevällä tavalla, jos hallituksen mahdollisuutta pitää verkkokokouksia olisi laissa rajoitettu. Audio- ja video-osallistuminen ovat vain yhdenlaisia osallistumistapoja. Tekstipohjainen osallistuminen on usein selkeämpi ja monille osallistujille helpompi ratkaisu saada esitettyä

asiansa mahdollisimman ymmärrettävästi. Reaaliaikaisen tekstipohjaisen keskustelun hyödyntäminen parhaalla mahdollisella tavalla edellyttää kuitenkin kokonaisuudessaan verkon välityksellä tapahtuvien kokousten sallimista. Piraattipuolue katsoo erityisesti sähköisen jäsenäänestyksen mahdollistamisen tarpeellisuutta puoleen kannalta. Yhdistyksen varsinaiset kokoukset pidetään jatkossakin todennäköisesti pääosin perinteisinä kokouksina. Se haluaa kuitenkin tarjota jäsenille myös etäosallistumismahdollisuuden. Poikkeuksen saattavat muodostaa ylimääräiset kokoukset, jos niitä joudutaan pitämään jotakin tiettyä yksittäistä asiaa varten. Nämä pidettäisiin todennäköisesti pääosin etäosallistumisen avulla, ja toivoisimme, että kokousten pitäminen myös pelkästään verkossa sallittaisiin. Reaaliaikainen keskustelu voidaan toteuttaa siihen tarkoitettulla asiakasohjelmalla, jossa tekstimuotoiset keskustelut ja niiden kellonajat on helppo tallentaa, ja jossa on hyvät mahdollisuudet osallistujien valvontaan ja puheenvuorojen myöntämiseen antamalla kirjoitusoikeus yhdelle henkilölle kerrallaan. Lisäksi Piraattipuolue ehdottaa työryhmän esittämän uuden 17 §:n 3 momentin sanamuodoksi: Säännöissä voidaan määrätä, että jäsenet käyttävät säännöissä erikseen mainituissa asioissa päätösvaltaansa jäsenäänestyksellä. Jäsenäänestys toimitetaan erillisissä äänestystilaisuuksissa tai etä-äänestyksenä postitse, tietoliikenneyhteyden avulla tai muulla vastaavalla tavalla.

KANE pitää tärkeänä, että yhdistyksissä jatkossakin syntyy ihmisten vastavuoroista ja kasvokkaista kohtaamista. Yhdistyslain tulee kuitenkin suhtautua kansalaisyhteiskunnan eri toiminta-muotoihin ja menettelytapoihin mahdollisimman neutraalisti, eikä se saa sulkea tarpeettomasti ulkopuolelleen uutta verkossa organisoituvaa kansalaistoimintaa. Samalla on kuitenkin huolehdittava, että myös tällaisessa yhdistystoiminnassa vastuut ja päätöksentekomenettelyt ovat selkeitä ja erilaiset väärinkäytösten mahdollisuudet kyetään ehkäisemään. Yhdistyslakia uudistaessa olisi saattanut olla perusteltua pyrkiä sellaiseen yhdistyslakiin, joka tunnistaisi myös kokonaan verkossa organisoituvan yhdistystoiminnan. Rekisteröitymismahdollisuudella on merkitystä muun muassa yhdistysten pääsille julkisten avustusten ja muiden julkisten resurssien piiriin. KANE:n piirissä käydyssä keskustelussa on kuitenkin käynyt ilmi olemassa olevan tieto-pohjan puutteellisuus siitä, millä tavoin verkossa organisoituvan kansalaistoiminnan ja –osallistumisen toimintamuodot ja periaatteet poikkeavat perinteisestä kansalaistoiminnasta ja minkälaisia esimerkiksi päätöksentekomenettelyjä verkkoyhteisöt ovat kehittäneet. KANE esittääkin, että nyt toteutettavan yhdistyslain tarkistuksen jälkeen laaditaan selvitys kokonaan verkossa toimivan yhdistystoiminnan yleistymisestä ja toimintamuodoista. Tämän jälkeen arvioidaan mahdollisuudet jatkaa yhdistystoimintaa koskevan lainsäädännön uudistamista siten, että se mahdollistaisi rekisteröitymisen myös verkossa organisoituville ja kokonaan verkossa toimiville yhdistyksille.

Yksityisen vastaajan mielestä jonkinlainen jako pieniin esim. alle 500 jäsentä yhdistyksiin ja suurempiin voisi olla paikallaan. Ei pienten voi olla pakko käyttää kaikkia varojaan toteuttaakseen suurten vaateet.

3. Toiminnantarkastus

3.1 Kirjanpidon ja varainhoidon valvonta

3.1.1 Noin puolet kannatti yhdistyslakiin nimenomaista säännöstä hallituksen velvollisuudesta huolehtia kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan järjestämisestä

Yhteenveto

Hieman vajaa puolet (48,1 %) kysymykseen vastanneista (54) kannatti ehdotusta, jonka mukaan yhdistyslakiin otettaisiin nimenomainen maininta yhdistyksen hallituksen velvollisuudesta huolehtia siitä, että kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty. Vastaavasti neljäsosa (25,9 %) vastusti ehdotusta.

Eniten ehdotusta kannattivat sosiaali- ja terveystalan yhdistykset. Eniten vastustusta ehdotus sai vapaa-aika/kulttuurin-/liikuntayhdistysten joukossa.

Yllä kuvatun maininnan yhdistyslakiin ottamista kannattivat OPM, TEM, YM, MTK-Pirkanmaa, Asianajajaliitto, SATL, STKL, LTS, Reserviläisurheiluliitto, Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta, HTM-tilintarkastajat sekä Taloushallintoliitto. Ehdotuksen hyväksyivät myös SDP, TU, Invalidiliitto, YTY, Vanhustyön Keskusliitto, Kepa, Klaani, Reserviläisliitto ja SHT.

Ongelmallisena ehdotusta pitivät SLSY, SDPL ja Halila. Lisäksi maininnan lakiin ottamista vastustivat Keskusta, Keskusta Riihimäki, JHL, Osakeliitto, Suomen Partiolaiset.

TU:n mukaan lakiin otettava nimenomainen maininta selkiyttäisi yhdistyksen hallituksen roolia. MTK-Pirkanmaa uskoi maininnan tuovan ryhtiä yhdistyksen toimintaan ja STKL katsoi ehdotuksen parantavan toiminnan läpinäkyvyyttä ja luotettavuutta. LTK:n mielestä ehdotus tulisi parantamaan yhdistysten palautemekanismeja. Myös Kepa kannatti ehdotusta ja mainitsi asian saattavan olla vielä epäselvä monissa yhdistyksissä. HTM-tilintarkastajat näki ehdotetun oikean suuntaisena kehityksenä.

Ongelmallisena ehdotuksessa nähtiin ennen kaikkea toimeenpanevajohtaja ja tämän rooli (Keskusta, Keskusta Riihimäki, SLSY, SDPL, Suomen Partiolaiset). Osa vastaajista oli sitä mieltä, ettei uutta säännöstä tarvita (Keskusta, Keskusta Riihimäki, STTK, Tarasti). Keskustan mukaan lausuntopyyntöissä mainittujen epäkohtien korjaamiseen päästäisiin nykyiselläkin lailla. Tarastin mukaan säännös vain tulisi lisäämään tulkintamahdollisuuksia. Lisäksi Viekin Nuorisoseura pelkäsi säännöksen tappavan vapaaehtoisen yhdistystoiminnan.

Yksityiskohtaiset kommentit

OPM pitää tarkoituksenmukaisena hallitukselle lisättyä velvollisuutta huolehtia siitä, että kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty.

SATL toivoo, että ehdotus tuonee ryhtiä tiettyihin tilanteisiin.

STKL pitää mainintaa tärkeänä toiminnan läpinäkyvyyden ja luotettavuuden kannalta.

LTS uskoo ehdotuksen parantavan yhdistysten palautemekanismeja ja pitävän sen oikeassa toimintatavassa.

HTM-tilintarkastajat uskovat lainsäädännön täsmentämisen vievän kehitystä eteenpäin - kehitystä oikeaan suuntaan.

Taloushallintoliitto kannattaa, että lakiin otetaan nimenomainen säännös, jossa hallituksen vastuu kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan järjestämisestä on kirjattu näkyviin.

Yksityinen vastauksenantaja uskoo, että on monia yhdistystä, joissa eletään kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan kannalta hyvin epämääräisesti ja suorastaan vilpillisesti.

Yksityinen vastauksenantaja kannattaa ehdotusta, koska se saattaa tukea ja helpottaa yhdistystä hoitavien päättäjien ja vastuuhenkilöiden asemaa.

Kepa epäilee asian saattavan edelleen olla epäselvä monille yhdistyksissä toimiville henkilöille.

Yksityisen vastauksenantajan mukaan ehdotus on omiaan selkiyttämään yhdistyksen hallituksen roolia.

SLSY pitää toimeenpanevan johtajan rooli ylipäättään on ongelmallinen.

SDPL katsoo, että ainakin pienemmissä yhdistyksissä toimeenpanevan johtajan harteille asetettaisiin liian suuri vastuu ja miksi ei myös valtaakin. On muistettava, että ainakin vapaaehtoisjärjestöissä suurin osa toiminnasta perustuu vapaaehtoisten työlle.

Halilan mukaan lakiehdotuksesta tulisi poistaa kaikki ne kohdat, jotka johtuvat toimeenpanevaa johtajaa koskevasta sääntelystä. Tämä koskee myös lain 35 §:ään sisällytettyä virkettä siitä, että hallituksen on huolehdittava siitä, että kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty. Tämä asia on selvä ilman, että siitä mainitaan erikseen laissa.

Suomen Partiolaiset vastustavat mahdollisuutta, että yhdistyksessä olisi toimeenpaneva johtaja, joten hänen vastuusta ei ole tarvetta säätää laissa

Yksityinen vastauksenantaja pelkää pieniyhdistyksien toiminnan vaikeutuvan ja hänen mielestään tulee asettaa valvontavastuukynnys.

Keskusta, Keskusta Riihimäki suhtautuvat ehdotukseen kielteisesti. Toimitusjohtajan/ toiminnanjohtajan määrääminen tietyissä tapauksissa toimielimeksi (ns. toimeenpanevaksi johtajaksi) ei ole järjestötoiminnassa tarpeen. Tämä saattaa hämärtää yhdistyksen päätöksentekovaltaa. Lausuntopyynnössä mainittujen epäkohtien korjaamiseen päästään nykyiselläkin lailla. Tällöin yhdistyksen hallitus/ johtokunta voi antaa yhdistyksen toiminnanjohtajalle/ toimitusjohtajalle valtuudet tehdä käytännön päätöksiä tiettyjen ennalta määrättyjen rajojen sisällä tai erillisellä johtajasopimuksella.

Viekin Nuorisoseura pelkää ehdotuksen tappavan vapaaehtoisen yhdistystoiminnan.

Tarastin mukaan yhdistyksen hallituksen vastuu on nykylaissa aivan selvä. Hän katsoo, että erillinen säännös vain lisäisi tulkintamahdollisuuksia. Mikä on hallituksen kokonaisvastuu, jos eräistä osa-alueista, mutta ei kaikista, aletaan säätää erikseen.

STTK katsoo, että yhdistyslakia tulee kehittää yhdistysten tarpeiden kautta. STTK ei näe tarpeelliseksi muutosta. Sen mukaan lähtökohtana tulee pitää, ettei yhdistystoimintaa tule rinnastaa osakeyhtiöiden toimintaan.

3.2 Tilintarkastusvelvollisuus

3.2.1 Valtaosa vastaajista on valmis luopumaan tilintarkastuspakosta pienten yhdistysten osalta

Yhteenveto

Yli puolet (58.1 %) kysymykseen vastanneista (74) kannatti ehdotusta, jonka mukaan tilintarkastuspakosta luovuttaisiin pienten yhdistysten osalta. Noin viidesosa (20,3 %) koki ehdotuksen ongelmallisena ja noin viidesosa (17,6 %) vastusti ehdotusta.

Suurinta vastustus oli tilintarkastajien, joista yksikään ei kannattanut ehdotusta sekä puoluepoliittisten yhdistysten, joista vain viidennes kannatti tai hyväksyi ehdotuksen, keskuudessa. Myönteisimmin ehdotukseen suhtautuivat sosiaali- ja terveystalouden yhdistykset, sillä yksikään niistä ei vastustanut ehdotusta.

Pääsääntöisesti vastaajat olivat valmiita luopumaan ammattilintarkastajan käytöstä pienten yhdistysten kohdalla, mutta näkivät tarpeellisena, että jonkinlainen talouden ja toiminnan tarkastus tulisi säilymään kaikissa yhdistyksissä koosta riippumatta.

Pienten yhdistysten osalta tilintarkastuspakosta olivat valmiita luopumaan MMM, TEM, OAJ, SATL, SY, STTK, Turun Kauppakamari, FS Scouter, Kepa, MTK-Pirkanmaa, Klaani, PEK, Allianssi sekä Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta. Tilintarkastuspakosta luopumisen hyväksyivät myös OPM, VM, SFP, Akava,

JHL, SAK, TU, Iholiitto, Invalidiliitto, YTY, Vanhustyön Keskusliitto, Kalevan Nuorten Liitto., Keskusta Janakkala, Luonto-Liitto, SDPL, SHT, SLU, Omakotiliitto, PRH sekä RAY.

Ongelmallisena tilintarkastuspakosta luopumista pitivät YM, Kokoomus, Vasemmistoliitto, STTK, SLSY, Keskusta Karijoki, LTS, Suomen Partiolaiset, TUL, RAY, Kuntaliitto, HY, HTM-tilintarkastajat, Taloushallintoliitto sekä Halila. Lisäksi tilintarkastuspakosta luopumista vastustivat SDP, Keskusta, Fixme, Kaukon Erämiehet, Keskusta Riihimäki, Osakeliitto, Reserviläisurheiluliitto, Viekin Nuoriseura, JHTT sekä KHT-yhdistys.

Useat vastauksenantajista olivat valmiit hyväksymään ehdotuksen, mutta katsoivat tarpeelliseksi korvata tilintarkastus toiminnan tarkastuksella tai muulla korvaavalla tarkastusjärjestelmällä (OAJ, Allianssi, Invalidiliitto, Luonto-Liitto, Suomen Partiolaiset, STTL, TEM, RAY, KANE). Monien vastaajien mielestä pienten yhdistysten kohdalla riittäisi maallikoiden suorittama tarkastus (SFP, Akava, SAK, MTK-Pirkanmaa, Rauhanliitto, SHT). Lisäksi jotkut vastaajat katsoivat, että pienissä yhdistyksissä ammattitilintarkastajan käyttö olisi turhan kallista ja yhdistystä kuormittavaa (Asianajajaliitto, LTS, SDPL, Allianssi). Invalidiliitto toivoi, että maallikkotilintarkastuskäytäntö tulisi jatkumaan yhdistyksen koosta riippumatta. Lisäksi YTY katsoi, että ammattitilintarkastajan käyttö tulisi olla pakollista vain, jos yhdistysten toiminta olisi taloudellisesti kannattavaa. SDPL sekä pari yksityistä lausunnonantajaa kiinnittivät lisäksi huomiota ammattitilintarkastajien riittävyteen.

Joidenkin vastaajien mielestä tilintarkastusta ei jatkossa tarvitsisi toteuttaa ammatilaisten toimesta, mutta se tulisi kuitenkin säilyttää pienissäkin yhdistyksissä (Vasemmistoliitto, MTK sekä LTS). Useat vastaajista katsoivat tarkastustoiminnan olevan tärkeää yhdistyksen toiminnan läpinäkyvyyden sekä jäsendemokratian kannalta (Kokoomus, Akava, Kalevan Nuorten Liitto ym., LTS, SLU, TUL, YTY, Kuntaliitto). YM uskoi tilintarkastuksen vähentävän väärinkäytösriskiä sekä helpottavan avustuspäätöksiä. HTM-tilintarkastajat katsoi nimityksen toiminnantarkastaja olevan ongelmallinen.

Keskustan mielestä ainakin maallikkotilintarkastus tulisi säilyttää jäsenten luottamuksen lisäämiseksi. Keskusta katsoi myös, että pienissä yrityksissä tilintarkastuksesta luopuminen oli perustellumpaa, koska jäsenmäärä pienissä yhdistyksissä saattoi olla huomattava. Lisäksi KHT-tilintarkastajat uskoi, ettei toiminnantarkastaja voi uskottavasti ja riittävästi varmistaa tilinpäätöksen oikeellisuutta.

Mielipiteet auktorisoidun tilintarkastajan käytön rajoista vaihtelivat. Osa vastaajista oli sitä mieltä, että rajoja tulisi alentaa ehdotetusta (Fixme, Reserviläistenliitto). Osa taas toivoi, että rajat pidettäisiin entisellään (Keskusta Riihimäki ja Keskusta Janakkala). Kepa: kanta oli, että rajojen tulisi olla korkeammat. Lisäksi pari vastaajaa katsoi, että rajojen tulisi ainakin olla korkeammalla kuin yritystoiminnassa (SLU, TUL).

Kepa toivoi, että ehdotus tulisi johtamaan tulevaisuudessa myös avustusten raportointivelvollisuuden kohtuullistamiseen. JHHT ei pitänyt viittausta tilintarkastuslakiin onnistuneena ratkaisuna. Lisäksi MTK toivoi, että erikseen selvitetäisiin tilintarkastajien vastuun sekä tehtävien laajentamista.

Yksityiskohtaiset kommentit

TEM:n mielestä keskeinen lähtökohta tulee olla, että ehdotetulla tavalla yhdistyksen tilintarkastukseen sovelletaan tilintarkastuslain (459/2007) säännöksiä. Yhdistyksen tilintarkastusvelvollisuus ja tilintarkastukseen sovellettavat säännökset määräytyisivät siten vastaavalla tavalla kuin muissakin yhteisöissä. Laissa määritetyt raja-arvot alittavissa yhdistyksissä tarkastus voidaan järjestää myös muulla tavalla. TEM pitää perusteltuna, että yhdistyslakiin sisällytetään tilintarkastusvelvollisuudesta vapautettujen yhdistysten tarpeisiin säännökset tilintarkastusta kevyemmästä tarkastuksesta, toiminnantarkastuksesta.

MTK-Pirkanmaa uskoo, että tilintarkastus velvoittaa toimimaan kunnolla. Sen mukaan tilintarkastusta ei kannata poistaa mutta ei myöskään kannata lisätä "ammattimiesten HTM jne." osuutta.

STKL:n mielestä tilintarkastuspakosta pienten yhdistysten osalta tulee luopua, mutta toiminnantarkastus tarpeen kaikissa yhdistyksissä.

Kepa:n mielestä tilintarkastusta koskeva kevennys ja mahdollisuus maallikkotilintarkastusten jatkumiselle olisi etenkin pienten järjestöjen kannalta joustavaa ja tarkoituksenmukaista. Esitetty raja ammattitilintarkastajan käytölle (taseen loppusumma ylittää 100 000 euroa, liikevaihto tai sitä vastaava tuotto ylittää 200 000 euroa tai palveluksessa on keskimäärin kolme henkilö) on suurelle osalle Kepan jäsenistöä lähes merkityksetön, sillä ulkoasiainministeriön hankeavustusten kohdalla raja KHT/HTM-tilintarkastajalle on asetettu 10 000 euroon. Kepan ja sen suurimpien jäsenjärjestöjen kannalta olisi kuitenkin toivottavaa, että ylärajat ammattitilintarkastajan käytölle olisivat korkeammalla.

Rauhanliiton mielestä maallikkotilintarkastajan käyttö on ollut erittäin hyvä ja toimiva käytäntö. Maassa on runsaasti talouden ammattilaisia, jotka ovat kykeneviä tarkastamaan isompienkin järjestöjen taloutta ja hallintoa. Siihen ei tarvita auktorisoituja, kalliita tilintarkastajia. Esimerkiksi Rauhanliitolla on vuosien ajan ollut maallikkotilintarkastajat, jotka haluavat siten antaa oman panoksensa rauhantyöhön ja ovat käytettävissä pitkin vuotta konsultteina, joilta niin työntekijät kuin tilitoimistokin voivat tarvittaessa kysyä neuvoja. Jos joku valtionapua myöntävä taho edellyttää auktorisoidun tilintarkastajan käyttämistä jotakin tiettyä projektiavustusta tilitettäessä, voi sen palvelun ostaa auktorisoidulta tilintarkastajalta.

Allianssin näkemyksen mukaan kallis ja byrokraattinen tilintarkastuskäytäntö saattaa kuormittaa tarpeettomasti kaikkein pienimpiä yhdistyksiä, joiden budjetit ovat hyvin pieniä. Tilintarkastuksen tilalle tulee kuitenkin ehdottomasti luoda korvaava järjestelmä, eikä tarkastuksista voida kokonaan luopua pientenkään yhdistysten osalta. Tarkastuskäytäntö on tärkeää sen vuoksi, että yhdistyksen jäsenet

voivat luottaa siihen että yhdistyksen varoja käytetään asiallisesti. Myös ulkopuolisen rahoituksen turvaamiseksi on tärkeää, että on olemassa luotettava tarkastusjärjestelmä.

Yksityisen vastauksenantajan mielestä yhdistyksen ei ainakaan tulisi olla vaativampi toimintamuoto kuin Oy. Toinen vastauksenantaja katsoo, ettei yhdistyslain muutoksella voida luopua tilintarkastuspakosta. Tilintarkastuslaki (uusi) sen mahdollistaa, jos vain sääntöä muutetaan. Yksi vastauksenantajista toteaa olevan vaikea löytää tilintarkastuksen tekijöitä. Yksi vastauksenantajista tahtoi kiinnittää huomiota ehdotuksessa olleisiin tilinpäätöslukuihin ja henkilökuntaan, jotka hänen mielestään ovat liian isoja.

SFP:n mukaan pienten yhdistysten liikevaihto on usein vaatimaton eikä palkkioita makseta luottamushenkilöille eikä esimerkiksi tilintarkastajille. Nämä taloudelliset seikat on otettava huomioon. Pieniltä yhdistyksiltä ei saa vaatia KHT- tai HTM-tilintarkastajan käyttämistä. Maallikkotilintarkastusjärjestelmä on säilytettävä ja sen tulee sisältää talouden ja toiminnan tarkastus.

Keskusta Janakkala tahtoo muistuttaa, että yhdistykset ovat hyvin erilaisia kuin pienet yritykset. Taloudellisilta arvoilta pieniksi yhdistyksiksi luokitelluissa saatavaa olla asianosaisia (jäseniä) paljon, joten tiliasioiden käsittely ainoastaan vuosikokouksessa voisi herättää epäluuloja ja pitkittää vuosikokouskäsittelyä. Johtokunnan ulkopuolinen maallikkotilintarkastus lisää jäsenten luottamusta ja on riittävä myös erilaisia avustuksia antaville tahoille. Pienissä yrityksissä puolestaan osakkaita on yleensä vähän. Tällöin yrityksen tilien läpikäynti on vain muutaman henkilön, lähinnä pienen omistajajoukon, tehtävänä. Tästä syystä tilintarkastuksesta luopuminen ei niissä aiheuta vastaavaa ongelmaa.

Akava pitää tärkeänä, että kaikissa yhdistyksissä säilytetään jonkunlainen tilien ja hallinnon tarkastus, eikä tarkastuksesta pidä voida luopua säännöillä. Tarkastus on tärkeätä toiminnan läpinäkyvyyden kannalta. Pienissä yhdistyksissä jäsentarkastus on yksi järjestödemokratian muodoista. Akava toivoo, että jatkovalmistelussa selvitetäisiin, mihin raja auktorisoitujen tilintarkastajien vaatimuksen osalta yhdistyksissä pitäisi asettaa.

SAK:n mielestä suurten tai merkittäviä julkisia avustuksia saavien yhdistysten tilintarkastus hoidetaan jo nykyisinkin ammattivoimin. Pienemmillä yhdistyksillä sen sijaan on tarpeen säilyttää mahdollisuus maallikoiden suorittamaan tilintarkastukseen.

TU:n mielestä ehdotetut säännökset ovat omiaan selkiyttämään esimerkiksi vastuukysymyksiä yhdistyksen hallinnon ja käytännön toiminnasta vastaavien välillä ja erityisesti pienten yhdistysten osalta on perustelua "keventää" hallinnointimenettelyä.

Asianajajaliitto katsoo, että KHT- tai HTM-tilintarkastus saattaisi pienemmissä yhdistyksissä muodostua liian raskaaksi ja kustannuksiltaan suhteettoman kal-

liiksi. Toisaalta on välttämätöntä asettaa toiminnantarkastajillekin edellytys riittävästä toiminnallisten ja taloudellisten asioiden tuntemuksesta.

Iholiiton mielestä se, milloin tulee käyttää auktorisoitua tilintarkastajaa tai ns. maallikkotilintarkastajaa tulee selvittää ennen päätöksentekoa. Tähän vaikuttavia asioita ovat mm. järjestön toiminnan laajuus. Monissa tapauksissa myös rahoittaja edellyttää toiminnan ulkopuolista tarkastusta.

Invalidiliiton mielestä on järkevää, että taloudeltaan pieniltä yhdistyksiltä ei edellytetä uuden lain mukaista tilintarkastusta. Silti tarkastuskäytännön on syytä jatkua toiminnantarkastuksen muodossa kaikissa yhdistyksissä koosta riippumatta.

YTY pitää tärkeänä, että kaikissa yhdistyksissä säilytetään tilien ja hallinnon tarkastus joko ammattitilintarkastajien tilintarkastuksena tai ns. maallikkojen suorittamana toiminnan tarkastuksena. Toiminnan tarkastus on välttämätöntä luotettavuuden ja läpinäkyvyyden turvaamiseksi ja se on myös tärkeä osa pienten yhdistysten jäsendemokratiaa. Se on välttämätöntä myös ulkopuolisen rahoituksen saamisen turvaamiseksi.

Kalevan Nuorten Liiton mielestä kaikissa yhdistyksissä on tarpeen säilyttää talouden, toiminnan ja hallinnon tarkastus joko ammattitilintarkastajien tai maallikkojen suorittamana. Yhdistyksen jäsenille tarkastus on tärkeää toiminnan luotettavuuden ja läpinäkyvyyden kannalta, myös pienissä yhdistyksissä. Jatkovalmistelussa on tärkeää huolella harkita, mihin raja auktorisoitujen tilintarkastajien vaatimuksen osalta asetetaan. Rajan tulee olla riittävän korkealla.

Luonto-Liiton mielestä tilintarkastuksen tilalle täytyy kuitenkin luoda korvaava järjestelmä, mm. jäsenten luottamuksen sekä tiettyjen ulkopuolisten rahoitusjärjestelyjen turvaamiseksi.

Reserviläisliitto katsoo, että esitetyt luvut ovat aivan liian korkeat.

SDPL pitää hyvänä sitä, että pienempien yhdistysten kohdalla siirryttäisiin niin kutsuttuun toiminnantarkastukseen. Pienten yhdistysten kohdalla ammattitilintarkastajien käyttö on turhaa ja liian kallista. Mitä tulee ammattitilintarkastajien käyttöön pienissä yhdistyksissä, olisi se mielestämme heidän aikansa väärin käyttöä. Sitä paitsi löytyisikö em. tarkastajia kaikille yhdistyksille?

SHT uskoo, että yhdistykset haluavat joka tapauksessa valvoa yhteisten rahojen käyttöä, joten tilintarkastus järjestetään yleensä käyttäen tositetarkastajia ja maallikkotilintarkastajia.

SLU toivoo, että jatkovalmistelussa selvitetään, mihin raja auktorisoitujen tilintarkastajien vaatimuksen osalta yhdistyksissä on syytä asettaa. SLU katsoo, että ammattitilintarkastajan rajan tulisi olla korkeammalla kuin tilintarkastuslaissa yhtiöiden osalta.

RAY:n mielestä merkittävää taloudellista toimintaa harjoittavien yhdistysten osalta on perusteltua vaatia, että tarkastustoiminta järjestetään niiden yleisten periaatteiden ja niitä toteuttavien tilintarkastuslaissa olevien raja-arvojen mukaan, jotka tilintarkastuslain mukaan koskevat kaikkia yhteisöjä. Ns. pienten järjestöjen valvonnan kannalta saattaisi olla riittävää ja tarkoituksenmukaista, että tarkastustoimintaa suorittavat työryhmän ehdotuksen mukaiset toiminnantarkastajat. Yhdistyslain tarkoituksena on edistää kansalaistoimintaa yleissäännöksenä.

KANE:n näkemys on, että riippumatta näistä avustusorganisaatioiden tilintarkastusta koskevista määräyksistä on lakiin kirjattava raja ammattitilintarkastajan valinnalle asetettava riittävän korkealle. Esityksen mukaista rajaa tulisikin KANE:n mielestä arvioida vielä uudelleen tästä näkökulmasta. Neuvottelukunnassa on myös esitetty näkökohtia siitä, että pienet järjestöt tulisi vapauttaa jäsenten niin halutessa kokonaan tilin- tai toiminnantarkastuksesta, mikäli tällainen rajaus on lakiin mahdollista sisällyttää. Asiasta ei ole kuitenkaan oltu yksimielisiä KANE:n piirissä. Tärkeää on, että myös kaikkein pienimmilläänkin yhdistyksillä on jatkossa mahdollisuus toiminnantarkastukseen.

YM katsoo, että valtion myöntäessä toiminta-avustuksia yhdistyksille on pidetty väärinkäytösriskiä pienentävänä ja avustuspäätöksiä helpottavana tekijänä maallikkotilintarkastajankin suorittamaa tilintarkastusta. Maallikkotilintarkastaja on yhdistyksen toimintaan nähden ulkopuolinen ja tarjoaa myös kirjanpidosta vastaavalle keskustelukumppanin taloushallintoon liittyvissä asioissa pienissä yhdistyksissä. Lisäksi avustuksen käytöstä on vaadittu erillinen tilintarkastajan selvitys, mikä voi aiheuttaa lisäkustannuksia yhdistykselle, mikäli se on teetettävä jatkossa erikseen tilintarkastuspakon poistuessa. Myös valtion asumiseen liittyvien tukien valvonnan kannalta (auktorisoidun tilintarkastajan suorittama) tilintarkastus on pienissäkin yhdistyksissä välttämätön. Tosin laina- tms. avustusehdoissa voidaan erikseen asettaa tilintarkastusvelvollisuus.

Kokoomus katsoo, että kaikissa yhdistyksissä on syytä säilyttää talouden, tilien, toiminnan ja hallinnon tarkastus joko ammattitilintarkastajien suorittamana tilintarkastuksena tai maallikkojen suorittamana talouden, hallinnon ja toiminnantarkastuksena. OM on perustellut maallikkotarkastuksen lopettamisesta EU:n direktiivillä. Kuitenkaan suomalaiset yhdistykset eivät ole EU:n osakeyhtiö-direktiivin tarkoittamia yhtiöitä. Kyse on vain ja ainoastaan kansallisesta lainsäädännöstä, eikä mistään muusta. Yhdistyksille tarkastus on tärkeätä toiminnan läpinäkyvyyden kannalta jäsenille ja myös ulkopuolisille sekä viranomaisille. Pienissä yhdistyksissä jäsentarkastus on yksi järjestödemokratian muodoista. Jatkovalmistelussa on selvitettävä se, mihin raja auktorisoitujen tilintarkastajien vaatimuksen osalta yhdistyksissä asettuu. Sen tulisi olla korkeammalla kuin tilintarkastuslaissa yhtiöiden osalta. Kokoomus ry:n, jäsenliittojen ja piirijärjestöjen säännöissä on vaatimus auktorisoiduista tilintarkastajista. Yli 1000 paikallisyhdistyksen osalta on kuitenkin oikein säilyttää maallikkotarkastuksen mahdollisuus.

Keskusta Karijoki pitää tärkeänä, että myös pienillä yhdistyksillä säilyisi tilintarkastus, jonka maallikkotilintarkastajat suorittavat. Mikäli tilintarkastus nimikettä ei voi käyttää, tilintarkastus nimikkeen sijasta voi käyttää talouden tarkastus nimi-

kettä. Johtokunnan ulkopuolinen maallikotilintarkastus lisää jäsenten luottamusta ja on riittävä myös erilaisia avustuksia myöntäville tahoille.

Vasemmistoliitto katsoo, että yhdistysten tilintarkastus tulee säilyttää maallikkotarkastuksena, joka sisältää talouden ja hallinnon tarkastuksen.

MTK toivoo, että tilintarkastuksen osalta mahdollistettaisiin nykyisen käytännön jatkuminen, mikä sisältää mm. maallikotilintarkastajien käyttämisen pienemmissä yhdistyksissä.

SLSY uskoo, että tilivelvollisten kannalta on varmasti selkeämpää, että hallinto ja talous tarkastetaan, vaikka kyse olisikin maallikkotarkastuksesta.

LTS pitää tilintarkastusta hyödyllisenä, mutta se katsoo, ettei sen tarvitse toteutua ammattilaisen toimesta, joka tulevat ehkä kalliiksi pienelle yhdistykselle.

Suomen Partiolaiset ovat valmiit hyväksymään tilintarkastuksesta luopumisen, jos sen korvaa velvollisuus toiminnantarkastukseen. Se katsoo, että yhdistyksessä tulisi olla vähintään toiminnantarkastaja, koska kasvatusjärjestönä haluamme korostaa pientenkin jäsenjärjestöjemme asioiden säännöstenmukaista hoitamista.

TUL:n mielestä yhdistyksille tarkastus on tärkeätä toiminnan läpinäkyvyyden kannalta. Pienissä yhdistyksissä jäsentarkastus on yksi järjestödemokratian muodoista. Jatkovalmistelussa on selvitettävä se, mihin raja auktorisoitujen tilintarkastajien vaatimuksen osalta yhdistyksissä asettuu. Sen tulisi olla korkeammalla kuin tilintarkastuslaissa yhtiöiden osalta.

Kuntaliitto toteaa tilien tarkastamisen olevan osa perinteistä yhdistystoimintaa, yhdistysdemokratiaa. Se katsoo, että myös pienissä yhdistyksissä on tärkeää, että joku säännöllisesti tarkistaa yhdistyksen kirjanpitoa ja hallintoa, jottei epäluuloja syntyisi siitä, miten yhdistyksen varoja käytetään. Jos yhdistys voisi säännöissään poiketa tästä periaatteesta, luottamus yhdistyksen toimintaan voisi vaarantua ja tarkastustoimintaan ryhtyminen jälkikäteen voisi olla vaikeaa.

HTM-tilintarkastajien mielestä mainitut edellytykset eivät välttämättä mittaa tarpeellisuutta esimerkiksi silloin, jos yhdistyksellä on lainaa tai se saa avustusta tms. HTM-tilintarkastajat katsoo, että tällöin tilintarkastus on tarpeellinen - isännättömän rahan valvonta tulisi turvata. Miten saadaan esiin mahdolliset virheellisydet kirjanpidossa tai väärinkäytökset jos ei käytetä hyväksytyä tilintarkastajaa. Miten turvataan rahoittajan / tukien antajan asema? HTM-tilintarkastajien mielestä tilintarkastajaa korvaavaa toimijaa ei tule kutsua toiminnantarkastajaksi. Ero tilintarkastajan ja toiminnantarkastajan välillä ei tule tällöin selkeästi esiin.

Halilan mukaan kaikissa yhdistyksissä on syytä säilyttää tilien ja hallinnon tarkastus joko ammattitilintarkastajien suorittamana tilintarkastuksena tai maallikkojen suorittamana toiminnantarkastuksena. Tarkastus on tärkeätä toiminnan läpinäkyvyyden kannalta. Pienissä yhdistyksissä jäsentarkastus on yksi järjestödemokratian muodoista. Jatkovalmistelussa on selvitettävä se, mihin raja auktorisoitujen

tilintarkastajien vaatimuksen osalta yhdistyksissä asettuu. Sen tulisi olla korkeammalla kuin tilintarkastuslaissa yhtiöiden osalta.

Keskusta ja Keskusta Riihimäki katsovat tilintarkastuksen osalta olevan tärkeää, että myös pienillä yhdistyksillä säilyisi tilintarkastus, jonka voisivat suorittaa maallikkotilintarkastajat. Jos tilintarkastus –nimikettä ei siitä voisi jatkossa käyttää, niin yhdistyksissä tulisi suorittaa hallinnon ja talouden tarkastus, joka vastaisi entistä tilintarkastusta. Nimenä tästä voisi käyttää talouden tarkastus, joka olisi nimikkeenä lähellä nykyistä tilintarkastusta. Tämän tulisi olla mahdollista suorittaa maallikkotilintarkastajat. Tämän tarkastuksen tulisi riittää myös erilaisten avustusten antajille. Jos tilintarkastus –nimike joudutaan muuttamaan, niin siitä ei saa olla seurauksena, että jokaisen yhdistyksen sääntöjä joudutaan muuttamaan siltä osin. Auktorisoidun tilintarkastuksen (jota voivat hoitaa vain KHT- ja HTM-tilintarkastajat) raja-arvot tulisi säilyttää yhdistyksillä nykyisen lainsäädännön mukaisina.

Fixme katsoo, että ehdotettua pienemmät rajat olisivat tarpeen.

Viekin Nuorisoseuran mielestä tilintarkastus poistaa epäilyt vilpillisestä varainhoidosta.

KHT-yhdistyksen mielestä koska, toiminnantarkastajalta ei edellytetä riittävän ammattimaista tilintarkastusosaamista, ei voida myöskään edellyttää, että toiminnantarkastaja maallikkona voisi varmistaa uskottavasti ja riittävästi tilinpäätösten oikeellisuutta. EU edellyttää, että tilintarkastuksen suorittaa ainoastaan hyväksytty tilintarkastaja. Lisäksi eduskunta päätti luopua maallikkotilintarkastuksesta, kun tilintarkastuslaki uusittiin vuonna 2007.

Tarasti pitää ehdotusta kansanvallan vastaisena. Jäsenistön käytännössä ainoa keino valvoa yhdistyksen johdon taloudenpitoa on tilintarkastajien nimeäminen ja heidän toimintansa. Ehdotus on koko yhdistyslain systematiikan vastainen. Yhdistyksen johto ei omista yhdistystä.

Yksityinen vastauksenantaja katsoo, ettei tilintarkastuksesta tarvitsisi kokonaan luopua, vaan yhdistys voisi tarvittaessa siitä luopua. Esimerkiksi monien nuorisjärjestöjen pitää edelleen tehdä tilintarkastukset yms, jotta voivat anoa avustusta kunnalta. Kunnan on joka tapauksessa vaadittava talouden tarkistaminen, jollain tavalla ja vaikka kunnat eivät jatkossa enää vaatisikaan itse tilintarkastusta, niin silloin pitäisi riittää hallinnon ja talouden tarkastus. Se ei saisi kuitenkaan johtaa siihen, että kaikkien avustusta hakevien yhdistysten pitäisi muuttaa se sääntöihin.

Keskusta Janakkala ei ota kantaa tilintarkastuspakon poistamiseen, mutta katsoo, että auktorisoidun tilintarkastuksen (jota voivat hoitaa vain KHT- ja HTM-tilintarkastajat) raja-arvot tulisi säilyttää yhdistyksillä nykyisen lainsäädännön mukaisina.

MTK:n mielestä tulisi erikseen selvittää ja laajentaa tilintarkastajan tehtäviä ja vastuuta mm. velvollisuudeksi ottaa kantaa myös tarkoituksenmukaisuusvalvontaan.

YTY edellyttää, että yhdistyslain jatkovalmistelussa huolehditaan siitä, että ammattilintarkastajien suorittama tarkastus säädetään laissa pakolliseksi vain silloin, kun toiminta on taloudellisesti huomattavaa. Erityisen tärkeää on se, että taloudelliselta volyymiltaan pieniltä paikallisilta yhdistyksiltä ei vaadita ammattilintarkastajien suorittamaa tilintarkastusta.

Kepa pitää yhdistyslain mahdollisten muutosten ja yhdistysten taloushallinnon ja tarkastuksen kevennysten viemistä eri julkishallinnon sektoreille ja niiden toimintatapoihin sekä vallitseviin tulkintoihin olevan vähintään yhtä tärkeä ja haastava tehtävä kuin itse yhdistyslain päivitys. Käytännössä tämän tulisi muun muassa johtaa myös valtion- ja muiden avustusten raportointivelvoitteiden kohtuullistamiseen etenkin pienten järjestöjen kohdalla.

JHTT katsoo, että yhdistyksen johdosta riippumattoman kirjanpidon, tilinpäätöksen ja hallinnon tarkastuksen merkitys on yhdistystoiminnan luonteesta ja yhdistyksen taloudellisesta perustasta johtuen huomattavasti suurempi kuin osakeyhtiöissä, joissa on riskipääomaa ”ääni per euro” -periaatteella voitonansainnan tarkoituksessa sijoittanut omistajakunta. Sitä vastoin yhdistykselle on tunnusomaista jäsendemokratia ja ”isännättömät” nettovarat. Tämän vuoksi lähtökohtaisesti kaikkien yhdistysten tulisi olla tilintarkastuksen kohteena. Nykyisen tilintarkastuslain (459/2007) keskeisenä säädöspuitteistona on EU-tason tilintarkastusdirektiivi (2006/43/EY), joka koskee pakottavana suuria osakeyhtiöitä ja suurten konsernien emo-osakeyhtiöitä sekä rahoituslaitoksia ja vakuutusyrityksiä mutta ei muun muassa yhdistyksiä. Tilintarkastusdirektiiviä ei käsityksemme mukaan ole lainkaan laadittu yhdistyksiä silmällä pitäen. Näin ollen yhdistyslain 38 §:ään ehdotettu pelkkä viittaus tilintarkastuslain noudattamisesta yhdistyksen tilintarkastuksessa ei riitä, vaan tilintarkastuslakia on välttämättä täydennettävä ja tarkistettava yhdistyslakiin otettavilla säännöksillä ainakin seuraavalta osin: - Pakollisen tilintarkastuksen tulisi kohdistua pääosin myös tilintarkastuslain mukaisia kokorajoja pienempiin yhdistyksiin. Muun muassa kaikki julkisia varoja avustusten ja tukien muodossa käyttöönsä saaneet yhdistykset tulisi aina koosta riippumatta tilintarkastaa. Toisaalta yhdistystoiminnan perusluonteen johdosta liikevaihtoa vastaavat tuotot eivät sovellu yhdistyksen tuloslaskelmasta toiminnan laajuuden mittariksi vaan sen sijasta kriteerinä tulisi olla varsinaisen toiminnan kulujen määrä. - JHTT-tilintarkastajat tulee yhdistyslaissa rinnastaa auktorisoituina tilintarkastajina KHT- ja HTM-tilintarkastajiin. Yhdistyslain 38 §:n ja tilintarkastuslain 57 §:n 3 momentin muutosehdotukset johtaisivat kuitenkin JHTT-tilintarkastajien sulkemiseen yhdistysten tilintarkastuksen ulkopuolelle, mille ei ole asiallisia perusteita. JHTT-tilintarkastajalla on vaadittavan koulutuksen ja kokemuksen ansiosta JHTT-tutkinnoissa todetut tiedolliset ja taidolliset valmiudet myös yhdistyksen tilintarkastajaksi. Valtaosa JHTT-tilintarkastajista tekee tälläkin hetkellä tilintarkastuksia lukuisissa suurissa ja pienissä yhdistyksissä muun muassa kuntakonserneissa samoin kuin muussa yhdistyskentässä. Tätä vallitsevaa tilannetta ei ole mitään tarvetta muuttaa. - Pakollisen tilintarkastuksen laajuutta ei tule kytkeä tilintarkas-

tukslain 13 §:n mukaisesti kansainvälisten tilintarkastusstandardien noudattamiseen suurimpia, esim. tilintarkastuslain 5 §:ssä säädettyjä vastaavat kokorajat ylittäviä yhdistyksiä lukuun ottamatta, vaan yhdistyslaissa tulisi säätää ehdotettuun, toiminnantarkastusta koskevaan 38 a §:n 5 momenttiin sisältyvän vaatimuksen ta-
voin, että tilintarkastajan on tarkastettava yhdistyksen kirjanpito, tilinpäätös ja hallinto yhdistyksen toiminnan edellyttämässä laajuudessa. - Yhdistyksen tilintarkastuskertomuksen tulee vuoden 1994 tilintarkastuslain (936/1994) vaatimuksen mukaisesti aina sisältää lausunto hallituksen jäsenten ja muiden vastuuvollisten vastuuvapaudesta. Yhdistyslain 38 a §:ksi ehdotetut säännökset toiminnantarkastuksesta olisivat tarpeettomia, kun pakollisen tilintarkastuksen kohteena olisivat yhdistyslain mukaan pääosin myös tilintarkastuslain mukaisia kokorajoja pienemmät yhdistykset. Toisaalta monissa yhdistyksissä valitaan nykyisin auktorisoidun ammattitilintarkastajan lisäksi ns. maallikkotilintarkastaja, joka lähes poikkeuksetta on yhdistyksen jäsen ja sen ansiosta jatkuvasti hyvin perillä yhdistyksen toiminnasta. Maallikkotilintarkastajista on myös ollut todellista hyötyä ammattitilintarkastajille erityisesti yhdistysten hallinnon tarkastuksessa. Niinpä parhaaseen lopputulokseen päästään, kun yhdistyslaissa säädetään, että esim. tilintarkastuslain 4 §:n 2 momentissa säädettyjä vastaavat kokorajat alittavissa yhdistyksissä yhdistyksen kokous voi valita KHT-, HTM- tai JHTT-tilintarkastajan lisäksi tilintarkastajaksi henkilön, joka täyttää yhdistyslain ehdotetun 38 a §:n 3 momentin mukaiset kelpoisuus-, riippumattomuus- ym. vaatimukset.

Yksityishenkilönä vastanneen mielestä velvollisuus tilintarkastuksen suorittamiseen pitäisi olla, jos yhdistyksellä on yksikin työntekijä. Taseen loppusumman osalta 100 000 euron raja-arvo on vastaavan mielestä hyvin korkea.

Yksityinen vastauksenantaja toivoo, että maallikkotilintarkastajat säilytettäisiin pienissä yhdistyksissä yhdistyksen niin halutessaan. KHT ja HTM tarkistajia on vain suurien yhdistysten mahdollista hankkia, enkä edes usko, että niitä riittäisi kaikkien nykyisten avustusta hakevien järjestöjen tilintarkastajiksi, jos maallikkotilintarkastus loppuisi. Toinen vastaaja katsoo, että tulisi luopua pakosta, mutta hyväksyä taloudentarkastaja esim. kuntien avustuksien hakua varten. Yksi vastauksenantajista katsoo tilintarkastuslain vaatimusten riittävän. Yksi haluaa kiinnittää ehdotettuihin rajoihin, jotka tuntuvat hänen mukaansa liian suurilta liittyen käsitteeseen pieni yhdistys.

3.2.2 Suurin osa vastaajista tulee valitsemaan KHT- tai HTM-tilintarkastajan tilintarkastusvelvollisuuden rajoittamisesta huolimatta

Yhteenveto

Kysymykseen vastanneista (42) reilu puolet (54,8 %) aikoi jatkossakin valita yhdistykseensä KHT- tai HTM-tilintarkastajan, vaikka tilintarkastusvelvollisuutta ei enää olisi. 16,7 % vastasi aikovansa mahdollisesti valita KHT- tai HTM-tilintarkastajan ja 28,6 % vastasi, ettei tulisi valitsemaan KHT- tai HTM-tilintarkastajaa.

KHT- tai HTM-tilintarkastajan aikoi joka tapauksessa valita SFP, Keskusta, TU, Kopiosto, OAJ, SAKL, SLSY, Vanhustyön Keskusliitto, FS Scouter, Kepa, Klaini, MTK-Pirkanmaa, LTS, Reserviläisliitto, Reserviläisurheiluliitto, Omakotiliitto, Osakeliitto, STTK, Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta sekä HTM-tilintarkastajat. Mahdollisesti KHT- tai HTM tilintarkastajan aikoi valita SDP, Invalidiliitto, PEK, Rauhanliitto, Suomen Partiolaiset sekä JHTT. Sen sijaan KHT- tai HTM-tilintarkastajaa ei enää jatkossa valitsisi STTK, Kaukon Erämiehet, Keskusta Riihimäki, MTK-Pirkanmaa, Piraattipuolue, SDPL, SHT sekä Viekin Nuorisoseura.

Valtaosa kyllä vastanneista oli suurten, ehdotetut rajat ylittävien, yhdistysten edustajia ja siksi aikoivat jatkossakin valita KHT- tai HTM-tilintarkastajan. Lisäksi valtionapua saavat yhdistykset katsoivat valinnan välttämättömäksi avun saamiseksi.

Yksityiskohtaiset kommentit

SFP:llä ja sen aluejärjestöillä on auktorisoidut tilintarkastajat. Paikallisosastoilla erityisillä jäsenyhdistyksillä on toimiva maallikkotilintarkastus. Keskusta toteaa toimivansa näin nykyisenkin lain mukaan, koska yhdistyksen koko suuri.

TU uskoo tulevansa aina valitsemaan KHT-tilintarkastajan, koska ei ole ko. pieni yhdistys.

STTK:n jäsenkentässä on satoja yhdistyksiä, joiden jäsenmäärät vaihtelevat muutamista kymmenistä tuhansiin. Pienet yhdistykset eivät ole aiemmin eivätkä tulisi jatkossakaan valitsemaan KHT- tai HTM-tilintarkastajia, eikä niille tällaista veloitetta missään nimessä tulisi asettaa.

MTK-Pirkanmaa katsoo, että ammattimies tuo takeen, ettei osamaattomuuden takia synny "pommeja".

SATL:lla ei ole tarkoitusta luopua nykyisin käyttämästään KHT-tilintarkastajasta.

Kepa toteaa ylittävänsä lakiehdotuksessa mainitut rajat, ja lisäksi sen saaman valtionavustuksen ehdot vaativat sitä.

LTS katsoo, että tilintarkastus on tärkeä osa yhdistyksen palautejärjestelmää

HTM-tilintarkastajat valitsevat HTM/KHT-tilintarkastajan - toiminnantarkastajaa ei valita - toiminnantarkastajan valinta ei ole tarkoituksenmukaista.

Yksityinen vastauksenantaja katsoo, että yhdistyksissä, jotka saavat valtionapua, valinta on avun saannin ehto. Muissa ei valita.

Invalidiliitossa on suuria yhdistyksiä, joissa tilintarkastuskäytäntö jatkuu.

Rauhanliiton mielestä, jos joku valtionapua myöntävä taho edellyttää auktorisoidun tilintarkastajan käyttämistä jotakin tiettyä projektiavustusta tilitettäessä, voien palvelun ostaa auktorisoidulta tilintarkastajalta.

Klaani ei tule valitsemaan, koska se on opiskelijakunta.

Viekin Nuorisoseura toteaa maallikotarkastajan riittävän.

Yksityinen vastauksenantaja katsoo, että kirjanpitäjän osaamisen on oltava vastuunäkökohdat huomioiden riittävä, ovathan hallituksen jäsenet jakamattomasti vastuussa tarkastuksesta riippumatta varojen käytöstä. Toinen toteaa yhdistyksen varojen olevan riittämätön tilintarkastajan valitsemiseen.

Tarasti ei tahdo ottaa kantaa ehdotukseen, mutta toteaa, ettei tilintarkastuspakon lopettaminen ole mahdollista luopumatta yhdistystoiminnan kansanvaltaisuudesta.

3.2.3 Tilintarkastusvelvollisuudesta luopuminen ei herättänyt kiinnostusta

Yhteenveto

Noin kolme neljäsosaa (76,2 %) kysymykseen vastanneista (42) ei ollut kiinnostunut luopumaan tilintarkastusvelvollisuudesta lähivuosina. Vastaavasti 16,7 % vastasi olevansa kiinnostunut ja 7,1 % mahdollisesti olevansa kiinnostunut tilintarkastusvelvollisuudesta luopumisesta. Vastauksiin vaikutti olennaisesti yhdistyksen koko sekä mahdolliset valtionavustukset. Pienet yhdistykset olivat pääsääntöisesti valmiita luopumaan tilintarkastusvelvollisuudesta.

Tilintarkastuksesta olivat kiinnostuneita luopumaan PEK, SDPL sekä useimmat yksityishenkilöinä vastauksen antaneet. Lisäksi mahdollisesti kiinnostuneita luopumisesta olivat Invalidiliitto sekä JHT.

Sen sijaan tilintarkastuksesta eivät olleet kiinnostuneita luopumaan MTK-Pirkanmaa, Keskusta, Keskusta Riihimäki, Kopioisto, SATL, SLSY, STTK, STKL, Vanhustyön Keskusliitto, FS Scouter, Kaukon Erämiehet, Omakotiliitto, Osakeliitto, Piraattipuolue, Reserviläisliitto, Reserviläisurheiluliitto, SHT, Suomen Partio, Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta, Viekin Nuorisoseura, HTM-tilintarkastajat, JHTT ja Taloushallintoliitto.

Yksityiskohtaiset kommentit

Yksityinen vastauksenantaja olisi valmis luopumaan tilintarkastuksesta kustannussyistä. Lisäksi toiminta on pientä ja varmasti läpinäkyvää.

Invalidiliitossa on paljon pieniä yhdistyksiä, joille toiminnantarkastus on riittävä tarkastuksen muoto.

STTK katsoo, että tilintarkastus, tai toiminnantarkastus, on tärkeä osa yhdistystoimintaa.

Kepa ei ole valmis luopumaan tilintarkastuksesta, koska se ylittää lakiehdotuksessa mainitut rajat, lisäksi sen saaman valtionavustuksen ehdot vaativat sitä. Kepa uskoo jäsentensä todennäköisesti vaativan tilintarkastusta.

SHT haluaa valtakunnallisena järjestönä säilyttää tilintarkastuksen kaikissa olosuhteissa, asianmukaisen koulutuksen saanut maallikotilintarkastajakin käy. Se uskoo, että järjestön pienet yhdistykset varmasti myös tahollaan järjestävät yhteisten varojen käytön valvonnan ilman lainsäädännön pakkoakin.

HTM-tilintarkastajat katsoo, että tilintarkastajan käyttöä pidetään tärkeänä ja uskoo, että HTM/KHT tilintarkastajan käyttö yhdistyksessämme nykykäytännön mukaan tulee jatkumaan.

Tarasti pitää ehdotusta yhdistystoiminnan kansanvaltaisuusidean vastainen.

3.3 Toiminnantarkastuksen käyttöönotto

3.3.1 Valtaosa vastanneista valmis korvaamaan maallikotilintarkastuksen toiminnantarkastuksella

Yhteenveto

Yli kaksi kolmasosaa (68,2 %) vastanneista (66) kannatti tai hyväksyi ehdotuksen. Noin neljäsosa (25,7 %) vastusti ehdotusta tai koki sen ongelmallisena. Eniten vastustusta ehdotus sai tilintarkastajien taholta, joista kukaan ei kannattanut tai hyväksynyt ehdotusta. Myös yksityiset vastauksenantajat suhtautuivat ehdotukseen keskivertoa kielteisemmin. Eniten hyväksyntää ehdotus sai sosiaali- ja terveysalan yhdistyksiltä, viranomaistahoilta sekä ammattiyhdistyksiltä.

Maallikotilintarkastuksen korvaamista toiminnantarkastuksella kannattivat TEM, Keskusta, JHL, STTK, SATL, Invalidiliitto, STKL, FS Scouter, Kepa, Keskusta Karijoki, Klaani, Reserviläisliitto, Reserviläisurheiluliitto, SDPL, Allianssi, Omakotiliitto, Suomen Partiolaiset, Rauhanliitto sekä Viekin Nuorisoseura. Ehdotuksen hyväksyivät myös MMM, OPM, VM, SDP, Akava, SAK, TU, OAJ, SLSY, Iholiitto, YTY, Vanhustyön Keskusliitto, Kaukon Erämiehet, Luonto-Liitto, Osakeliitto, SHT, PRH, Kuntaliitto, HY sekä Halila.

Ongelmallisena maallikotilintarkastuksen korvaamista toiminnantarkastuksella pitivät Kokoomus, Kalevan Nuorten Liitto, Keskusta Janakkala, TUL, HTM-tilintarkastajat, JHTT ja KHT-yhdistys. Lisäksi maallikotilintarkastuksen korvaamista toiminnantarkastuksella vastustivat MTK-Pirkanmaa, Turun Kauppakamari, PEK, Ulkosuomalaisparlamentti sekä Taloushallintoliitto.

Monet vastaajista toivoivat, että nykyisen kaltainen maallikkotilintarkastusta vastaava tarkastusmenettely tulisi jatkumaan (Keskusta Riihimäki, SAK, Invalidiliitto, Kepa, Suomen Partiolaiset, OPM). Ehdotusta pidettiin hyvänä ainakin, kun kyse on pienistä yhdistyksistä (STKL, Rauhanliitto ja SDPL).

Jotkut vastaajista näkivät ehdotuksen osin ongelmallisena ja katsoivat, että maallikkotilintarkastus tulee säilyttää nykyisen laajuinen talouden, toiminnan ja hallinnon tarkastuksena (Kokoomus, Keskusta Janakkala Kalevan Nuorten Liitto, TUL). Nimikkeen toiminnantarkastus suhteen vastaajat olivat hieman eri linjoilla. Kalevan Nuorten Liitto ym. katsoivat, ettei nimikkeellä sinänsä ollut merkitystä. TUL:n mielestä nimikettä tilintarkastaja tulisi voida jatkossakin käyttää. Keskusta Janakkala ehdotti nimikkeeksi hallinnon ja talouden tarkastusta, mikäli nimikettä tilintarkastus ei voisi enää käyttää.

Taloushallintoliitto vastusti ehdotusta ja katsoi toiminnantarkastusta koskevien tehtävien, vastuiden ja osaamisen tason olevan epäselviä. Myös Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta katsoi, ettei uusi instituutio ole tarpeen vaan se tulisi aiheuttamaan vain sekaannusta. Lisäksi MTK-Pirkanmaa piti järkevänä, että maallikot tarkastaisivat jatkossakin toiminnan ja tilintarkastajat numerot.

Yksityiskohtaiset kommentit

Keskusta Riihimäki pitää tärkeänä, että tilintarkastuksen osalta olisi tärkeää, että myös pienillä yhdistyksillä säilyisi tilintarkastus, jonka voisivat suorittaa maallikkotilintarkastajat. Jos tilintarkastus –nimikettä ei siitä voisi jatkossa käyttää, niin yhdistyksissä tulisi suorittaa hallinnon ja talouden tarkastus, joka vastaisi entistä tilintarkastusta. Nimenä tästä voisi käyttää talouden tarkastus, joka olisi nimikkeenä lähellä nykyistä tilintarkastusta. Tämän tulisi olla mahdollista suorittaa maallikkotilintarkastajat. Tämän tarkastuksen tulisi riittää myös erilaisten avustusten antajille. Jos tilintarkastus –nimike joudutaan muuttamaan, niin siitä ei saa olla seurauksena, että jokaisen yhdistyksen sääntöjä joudutaan muuttamaan siltä osin. Auktorisoidun tilintarkastuksen (jota voivat hoitaa vain KHT- ja HTM-tilintarkastajat) raja-arvot tulisi säilyttää yhdistyksillä nykyisen lainsäädännön mukaisina.

Invalidiliitto katsoo, että huolimatta voimassa olevista tarkastusmenettelyistä yhdistyksen tarkastuksissa on esiintynyt ongelmia ja väärinkäytöksiä. Nykyisen kaltaisen tarkastuskäytännön tulee jatkua kaikissa yhdistyksissä.

STKL katsoo ehdotuksen keventävän ja helpottavan tilannetta pienten yhdistysten kannalta.

Kepan mielestä mahdollisuus maallikkotilintarkastusten jatkumiselle olisi etenkin pienten järjestöjen kannalta joustavaa ja tarkoituksenmukaista.

Rauhanliiton kannattaa silti ehdotusta toiminnantarkastajasta ehdotetussa muodossa. Tämä soveltuu aivan pienille järjestöille. On aina järjestön oma etu ja turva, jos joku riippumaton taho huolehtii, että talous ja hallinto ovat kunnossa.

SDPL pitää hyvänä, kun on kyse pienistä yhdistyksistä.

Suomen Partiolaiset katsoo, että jokaisessa yhdistyksessä tulisi olla vähintään toiminnantarkastaja joka vastaa ns. vanhaa maallikkotilintarkastajaa.

Yksityinen vastauksenantaja katsoo, että maallikkotarkastus riittää pienissä yhdistyksissä. Toinen vastauksen antajista on samoilla linjoilla ja pitää tärkeänä, että tarkastustoiminnan järjestäminen yhdistyksessä tulee määritellä säännöissä silloinkin, kun se ei ole lain edellyttämää. Lisäksi hänen mielestään vastuuhenkilöillä tulee olla jokin kontrolli ja turva.

OPM pitää keskeisenä sekä yhdistysten jäsenistön että viranomaistoiminnan kannalta, että toiminnantarkastus tehdään kaikissa yhdistyksissä vähintään maallikkotarkastajien toimesta sekä tämän lisäksi isommissa yhdistyksissä auktorisoitujen tilintarkastajien toimesta maallikkotarkastajien lisäksi. Toiminnantarkastus on tärkeä osa yhdistysdemokratiaa ja tärkeää toiminnan läpinäkyvyyden kannalta. Tähänastinen käytäntö on todettu hyväksi eikä sitä ole syytä muuttaa radikaalisti. Erikseen on selvítettävä, minkä kokoiset yhdistykset velvoitetaan ammattitilintarkastajien käyttämiseen.

SAK:n mielestä laissa ei ole tarpeen säätää tarkastustoiminnasta liian yksityiskohteisesti, koska nykykäytäntö on toimiva. Koska edellytämme nykyisen tarkastuskäytännön säilyttämistä, ei ole tarpeen määrittää lääninhallitukselle oikeutta valita talouden ja toiminnantarkastajaa. Toiminnantarkastajalla on järjestökäytännössä luonteva oikeus osallistua yhdistyksen kokouksiin, joten tästäkään ei tarvita erillisiä säädöksiä.

Yksityinen vastauksenantaja hyväksyy ehdotuksen, koska se ei lisää turhaa byrokratiaa yhdistyksissä.

Kokoomuksen mielestä maallikkotarkastus tulee säilyttää yhdistyslaissa nykyisen laajuisena talouden, hallinnon ja toiminnan tarkastuksena. Talouden ja hallinnon tarkastus on keskeinen väline jäsenille, piiri-, liitto- ja valtakunnan tasolle, erilaisten avustusten antajille ja myös verottajalle seurata yhdistyksen toimintaa.

Keskusta Janakkala katsoo, että tilintarkastuksen osalta on tärkeää, että myös pienillä yhdistyksillä säilyisi tilintarkastus, jonka maallikkotilintarkastajat voivat suorittaa. Jos siitä ei voisi jatkossa käyttää nimikettä tilintarkastus, niin yhdistyksissä tulisi suorittaa hallinnon ja talouden tarkastus, joka vastaisi entistä tilintarkastusta. Nimenä tästä voisi käyttää talouden tarkastus, joka olisi nimikkeenä lähellä nykyistä tilintarkastusta. Maallikkotilintarkastajien tulisi olla mahdollista suorittaa tämä.

Kalevan Nuorten Liiton mielestä maallikkotarkastus tulee säilyttää laissa nykyisen laajuisena toiminnan, talouden ja hallinnon tarkastuksena. Vähemmän tärkeä on käytetäänkö maallikkotilintarkastajista nimitystä tilintarkastaja vai toiminnantarkastaja.

TUL:n mielestä maallikotarkastus tulee säilyttää yhdistyslaissa nykyisen laajuusena talouden, hallinnon ja toiminnan tarkastuksena. Maallikotarkastajista tulisi voida käyttää edelleen myös tilintarkastaja-nimikettä, jottei avustusviranomaisten kanssa syntyisi tulkintaongelmia siitä, vastaako toiminnantarkastus tilintarkastusta vai ei. Maallikotilintarkastajan voisi tilintarkastuskertomuksessa erottaa ammattitarkastajasta lisäämällä nimen perään samantyyppisen tunnuksen kuin KHT- ja HTM-tarkastajilla on, esimerkiksi JT (=järjestötarkastaja).

HTM-tilintarkastajat katsoo, ettei nykyisen tilintarkastuslain eduskuntakäsittelyn aikana esille tuotu kielteinen vaikutus vapaaseen kansalaistoimintaan perustu tosiasioiden. Pienen yhdistyksen tarkastus sinänsä ei ole kovin tavoiteltu tehtävä, eikä myöskään taloudellisesti merkittävä asia. Velvoitteen tilintarkastukselle asettaa useimmiten julkinen valta, kunta tai muu, myöntäessään avustusta ko. yhdistykselle. On tärkeää huomata, että tämä seikka ei poistu yhdistyslain muutoksella eikä sitä aiheuta nykyinen tilintarkastuslaki. - toiminnantarkastajan kelpoisuusvaatimukset sekä tehtävät ovat suurelta osiltaan tilintarkastuslakiin perustuvia. Mitään valvontaa ei kuitenkaan ole tulossa. Säättämällä lakiehdotuksen 38 a § kiertämään tilintarkastuslain tilintarkastusta koskevia säännöksiä maallikotilintarkastajille varsin kyseenalaisella tavalla. - esitämmekin, että ehdotuksen 38 a § jätetään kokonaan pois ja lain 8 §:n sääntöjä koskevaan kohtaan ja/tai 23 §:n yhdistyksen kokouksia koskevaan kohtaan tulee mahdollisuus yhdistyksen kokoukselle valita yhdistyksen toimintaa tarkastamaan henkilö ja tälle varahenkilö. Tämänkaltainen mahdollisuus on riittävä. - ehdotetulla toiminnantarkastajalla ei ole selkeästi määritettyä vastuuta toimistaan - viime vuonna voimaan astuneessa uudessa tilintarkastuslaissa maallikotilintarkastuksesta on luovuttu. Nyt sitä ollaan tuomassa jälleen takaisin.

MTK-Pirkanmaa pitää toimivana menettelyä, jossa maallikot tarkastavat toiminnan ja ammattitilintarkastajat numerot. Näin molemmat tarkastavat sitä minkä parhaiten tuntevat

Turun Kauppakamari toteaa, että toiminnantarkastus nyt esitetyssä muodossaan muistuttaa tilintarkastusta, sillä toiminnantarkastajan tehtävänä on tarkastaa yhdistyksen kirjanpito, tilinpäätös ja hallinto yhdistyksen toiminnan edellyttämässä laajuudessa sekä annettava kirjallinen lausunto tilinpäätöksestä. Toiminnantarkastajalta edellytetään taloudellisten ja oikeudellisten asioiden tuntemusta niin kuin yhdistyksen toimintaan nähden huomioon ottaen on tarpeellista. Toiminnantarkastajan vastuu rinnastuu hallituksen jäsenen ja tilintarkastajan vastuuseen. Turun Kauppakamari katsoo, ettei ole tarpeellista luoda tilintarkastukselle rinnalle toista järjestelmää. Mikäli yhdistys haluaa toiminnan ja tilinpäätöksen tarkastusta, se voi halutessaan valita hyväksytyin tilintarkastajan vaikka raja-arvot eivät ylittyisikään. Mikäli yhdistykseen halutaan luoda uusi hallinnon tarkastustoiminto, se pitää eriyttää selkeästi tilintarkastuksesta. Ehdotetussa muodossaan toiminnantarkastus muistuttaa liikaa tilintarkastusta ja asettaa toiminnantarkastajalle liian suuren vastuun verrattuna kelpoisuusvaatimuksiin.

Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunnan mielestä tällainen uusi instituutio ei ole tarpeellinen. Jos lakisäätteisestä tilintarkastuksesta vapautetut yhdistykset ha-

luavat jonkun tarkastavan toimintansa, tarkastajana tulisi aina olla hyväksytty tilintarkastaja. Toiminnantarkastaja toisi vain sekaannusta eikä todennäköisesti olisi tilintarkastajaa taloudellisempi ratkaisu.

Taloushallintoliiton näkemyksen mukaan ei ole perusteltua luoda uutta tarkastajakuntaa, jonka osaamisen taso, tehtävät ja vastuut olisivat vähintäänkin epäselvät. Toiminnantarkastus yhdistyksen talouden ja hallinnon tarkastuksena on laillisuus-tarkastusta. Kaiken kaikkiaan toiminnantarkastajan tehtävä olisi siten huomattavaa osaamista vaativa tehtävä silloin kun toiminnantarkastaja toimisi tilintarkastajan sijaan. Toiminnantarkastajan kelpoisuuden ehdoiksi asetettavat kriteerit olisivat hyvin väljät ja tulkinnanvaraiset.

Tarasti katsoo, että yhden ammattiryhmän eli tilintarkastajien ammattinimikkeen monopolisoiminen on ollut virhe. Tilintarkastaja -nimike säilyy yhdistyksissä ainakin 30 vuotta, luultavasti aina. Mikä nimike lakiin otetaan, on yhdentekevää. Säännökset on syytä säilyttää asiallisesti nykyisen kaltaisina nimistä riippumatta.

Yksityinen vastuksenantaja katsoo, ettei tilintarkastuksen tarvitse olla pakollista, eikä kaikkia yhdistyksiä tarvitse laittaa samaan muottiin. Toinen taas esittää huolensa siitä, että monissa yhdistyksissä kirjanpito ja varainhoito ovat huonosti hoidettua ja jopa vilpillistä. Lisäksi toivotaan, että yhdistysten käytäntöjen tulisi läheta Oy muotoja. Yhdistys usein myös vaihtaa toimintamuotonsa Oy:ksi jolloin turhat eroavaisuudet aiheuttavat tarpeetonta "junailua".

3.3.2 Enemmistö vastaajista haluaa säilyttää jonkinlaisen tarkastusjärjestelmän myös pienissä yhdistyksissä

Yhteenveto

Vain 18,6 % kysymykseen vastanneista (54) kannatti tai hyväksyi ehdotuksen, jonka mukaan uutta tarkastusjärjestelmää ei tarvittaisi vaan riittäisi, että tilintarkastuksesta luopuneen pienen yhdistyksen kokouksessa enemmistö voisi päättää erillisen tarkastuksen toteuttamisesta. Sen sijaan lähes kaksi kolmasosaa (64,8 %) vastusti ehdotusta tai näki sen ongelmallisena.

Ehdotusta, jonka mukaan uutta tarkastusjärjestelmää ei tarvittaisi, kannattivat Turun Kauppakamari, Klaani, PEK sekä Taloushallintoliitto. Myös Kalevan Nuorten Liitto ja SHT hyväksyivät ehdotuksen.

Ongelmallisena ehdotusta pitivät Keskusta Janakkala, SLSY, Asianajajaliitto, STKL, Vanhustyön Keskusliitto, LTS, Omakotiliitto, TUL, HY, HTM-tilintarkastajat, JHTT sekä Halila. Ehdotusta vastustivat OPM, TEM SDP, Keskusta, Keskusta Riihimäki, JHL, STTK, OAJ, Invalidiliitto, FS Scouter, Kaukon Erämiehet, Kepa, Osakeliitto, Reserviläisurheiluliitto, SDPL, Allianssi, Suomen Partiolaiset ja Viekin Nuorisoseura.

SHT, SLSY olivat valmiita hyväksymään ehdotuksen, mikäli se koskisi vain aivan pieniä yhdistyksiä. Lisäksi toivottiin, että koska yhdistysten kohdalla on kyse taloudellista hyötyä tuottamattomista, yleishyödyllisistä järjestäytyneistä toiminoista, tulee sääntely olla niin yksinkertaista kuin mahdollista.

SDPL katsoi, että väärinkäytösten estämiseksi tulee yhdistyksissä olla jonkinlainen tarkastusmenettely. Kepan mukaan monilla yhdistyksillä oli ongelmia taloushallinnon kanssa. Se katsoi, että toiminnan läpinäkyvyys, jäsenten oikeudet, kansalaisyhteiskunnan luottamus vaativat tarkastuksen toimittamisen jokaisessa yhdistyksessä. Keva pelkäsi myös tarkastustoiminnasta luopumisen tuovan omat riskinsä avustusta hakeville yhdistyksille. JHL katsoi tarkastuksen lisäävän yhdistyksen avoimuutta ja luotettavuutta. STTK katsoi tilintarkastuksen vaatimisen yhdistyksissä ongelmalliseksi, koska vaatimus saatettaisiin tulkita epäluottamuseuseksi päätöksentekijöitä kohtaan. Lisäksi se epäili, että yli 50 % kannatuksen saaminen voisi olla vaikeaa. Tarkastusmenettelyn pakollisuuden katsottiin olevan vähemmistön turva ja tarkastusmenettelyn puuttumisen pelättiin muodostuvan jälkikäteen hankalaksi vastuuhenkilöiden osalta.

Yksityiskohtaiset kommentit

SHT katsoo, että aivan pienissä yhdistyksissä tositteita voi olla esim. alle 50 ja tällöin ne läpikäymällä näkee talouden ja toiminnan suhteen ja onko varat käytetty tarkoituksenmukaisesti.

Yksityinen vastauksenantaja toivoi, että tällaisten pääsääntöisesti taloudellista hyötyä tuottamattomien yleishyödyllisten järjestäytyneiden yhteistoimintojen tulisi olla niin yksinkertaisia kuin suinkin laillisuusvalvonta huomioiden. Toinen piti tätä huomattavasti edellä olevaa mallia (72) järkevämpänä ja joka voisi helpottaa osan yhdistysten toiminnasta, mutta kuitenkin jättäisi muuten tilintarkastuksen nykyisenkaltaiseksi, jos yhdistys niin haluaa.

SLSY katsoo, että selkeämpää olisi, jos kaikissa yhdistyksissä on pakollinen toiminnantarkastus. Tosin aivan pienimmissä tämä ei välttämättä ole pakollinen. Nyt esillä olleet summat ovat kuitenkin sellaisia, että tarkastus tulee suorittaa. Vain ns. harrastekerhot, joissa summat liikkuvat muutamassa tuhannessa vuositasolla ja tase on lähes olematon, tällainen voitaisiin jättää pois.

HTM-tilintarkastajat pitää hyvänä käytäntönä sitä, että vuosikokous voi päättää tilintarkastuksesta. Muuta erillistä tarkastusta ei ole tarpeen suorittaa. Mikäli toivotaan muuta tarkastusta, niin se voisi olla sisäinen tarkastus

STKL katsoo, että taloudenhoidon oikeellisuus ja järjestöjen toiminnan luottamus on tärkeää. toiminnantarkastuksen tulisi STKL:n näkemyksen mukaan koskea kaikkia yhdistyksiä. Eri avustuksenantajien edellyttämät toimintatavat tulee ottaa huomioon

LTS epäilee vaatimusten olevan maallikolle kohtuuttomat jos sama vaatimus molemmille.

JHL pelkää, että ehdotetun myötä yhdistystoiminnan avoimuus ja luotettavuus kärsii, jos päätöksenteko on yhdistyskohtaista.

STTK katsoo, että tilintarkastus tai toiminnantarkastus on tarpeen kaikissa yhdistyksissä. Käytännössä ainakin pienten yhdistysten toiminnasta ja päätöksenteosta vastaa melko pieni joukko ihmisiä. Jokapäiväisessä yhdistystoiminnassa erityisen tilintarkastuksen tms. vaatiminen tulkittaisiin helposti epäluottamuslauseeksi eikä sitä vaadittaisi vaikka se saattaisi olla tarpeen. Edelleen yli 50% kannatuksen saaminen yhdistyksen kokouksessa voi olla vaikeaa mm. sen takia, että läsnä saattaa olla pieni määrä jäsenistä ja läsnäolojoista suuri osa saattaa kuulua yhdistyksen käytännön toimintaa ml. rahaliikennettä hoitavaan ns. sisäpiiriin.

Kepan mukaan taloushallinnon ongelmat tulevat usein esille esimerkiksi yhdistyksen hakiessa tai raportoidessa valtionavustusta. Tarkastuksista kokonaan luopuminen voisi tuoda omat riskinsä, kun uusilla avustuksia hakevilla järjestöillä ei olisi kokemusta tilintarkastuksista. Toiminnan tarkastus on tärkeää myös yhdistyksen toiminnan läpinäkyvyyden ja jäsenten oikeuksien kannalta sekä yleensä laajan kansalaisyhteiskunnan luottamuksen ja tuen säilyttämiseksi yhdistysten toimintaa kohtaan.

OAJ:n mielestä yhdistyksen ei tule itse voida määrittellä, milloin se tarvitsee toiminnantarkastusta ja milloin ei.

SDPL ei voi hyväksyä esitettyä toimenpidettä. Sen mielestä tarvitaan jonkinlainen tarkastusjärjestelmä jotta mahdollisilta väärinkäytöksiltä vältyttäisiin. Pelkkä tositarkastus ei riitä.

Suomen Partiolaisten mielestä jokaisessa yhdistyksessä tulisi vähintään suorittaa toiminnantarkastus

Yksityinen vastauksenantaja katsoo, että vähemmistön turva tulisi taata jonkinlaisella toiminnantarkastuksella. Toinen pelkää, ettei yhdistysten jäsenten aktiivisuus aina riitä erillisen tarkastuksen vaatimiseen. Myös kolmas pelkää, että tilanne voi muodostua jälkikäteen hankalaksi vastuuhenkilöiden osalta, jos tarkastustoiminta on täysin harkinnanvarainen funktio.

Yksityishenkilönä vastanneen mielestä kaikissa yhdistyksissä pitäisi olla jonkinlainen tarkastus.

3.3.3 Valtaosan mielestä pienessä yhdistyksessä on oltava ainakin toiminnantarkastus

Yhteenveto

71,6 % kysymykseen vastanneista vastusti tai piti ongelmallisena ehdotusta, jonka mukaan tilintarkastusvelvollisuudesta vapaan yhdistyksen olisi voitava säännöis-

sään luopua myös toiminnantarkastuksesta. Vastaavasti 16,7 % oli valmis hyväksymään tai kannatti myös toiminnantarkastuksesta luopumisen mahdollisuutta.

Varsinkin puoluepoliittiset sekä sosiaali- ja terveysalan yhdistykset vastustivat ajatusta, että pienille yhtiöille annettaisiin mahdollisuus luopua myös toiminnantarkastuksesta. Ko. yhdistyksistä kaikki joko vastustivat ehdotusta tai kokivat sen ongelmallisena. Myös viranomaistahojen sekä ammatti- ja elinkeino yhdistysten että muiden yhdistysten joukossa ehdotukseen suhtauduttiin pääsääntöisesti kielteisesti. Myönteisimmin ehdotukseen suhtauduttiin tilintarkastajien keskuudessa, missä puolet vastanneista kannatti tai hyväksyi ehdotuksen.

Mahdollisuutta luopua myös toiminnantarkastuksesta kannattivat SATL, PEK, Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta sekä Taloushallintoliitto. Toiminnantarkastuksesta luopumisen hyväksyivät myös MMM, SHT ja HTM-tilintarkastajat.

Ongelmallisena myös toiminnantarkastuksesta luopumista pitivät SAK, MTK-Pirkanmaa, SLSY, Vanhustyön Keskusliitto, Omakotiliitto, Rauhanliitto, TUL sekä JHTT. Ehdotusta myös toiminnantarkastuksesta luopumisesta vastustivat OPM, TEM VM, SFP, Kokoomus, SDP, Keskusta Janakkala, Keskusta Riihimäki, Akava, JHL, STTK, OAJ, Asianajajaliitto, SY, Iholiitto, Invalidiliitto, YTY, STKL, FS Scouter, Kepa, LTS, Osakeliitto, Reserviläisliitto, Reserviläisurheiluliitto, SDPL, SLU, Allianssi, Viekin Nuorisoseura, PRH, Kuntaliitto, HY sekä Halila.

SATL katsoi, että myös toiminnantarkastusvelvollisuuden poistaminen keventäisi yhdistysten byrokratiaa, mutta vaatisi jäsenten aktiivista osallistumista. MMM:n mielestä toiminnantarkastus voitaisiin pois sulkea säännöissä, mutta määränemistöllä tulisi olla mahdollisuus vaatia sen toimittamista.

Ehdotusta vastustaneet pitivät tärkeänä, että kaikissa yhdistyksissä olisi jonkinlainen tarkastus. Muutamat vastaajista katsoivat, että tilien- ja hallinnon tarkastus on välttämätöntä yhdistyksen toiminnan läpinäkyvyyden kannalta (Akava, YTY, HY ja Tarasti). Lisäksi osa katsoi toiminnantarkastuksen olevan tärkeä pienissä yhdistyksissä jäsendemokratian turvaamiseksi (Akava, OAJ, YTY ja HY). VM:n mukaan toiminnantarkastuksen pakollisuus lisäisi hallituksen toiminnan uskottavuutta ja vähentäisi epäluuloja mahdollisista väärinkäytöksistä. STKL pelkäsi, että ehdotus voisi lisätä epäselvyyksiä yhdistyksissä. Keskusta katsoi, että ehdotus olisi ongelmallinen ns. pieniksi luokiteltujen yhdistysten osalta, koska niiden jäsenmäärä saattaisi kuitenkin olla huomattava.

Tilintarkastajista ehdotusta kannattaneet tai sen hyväksyneet eivät ylipäätään pitäneet toiminnantarkastusta hyvänä asiana. Taloushallintoliitto vastusti toiminnantarkastajakunnan luomista, koska toiminnantarkastajan osaamisen taso, tehtävät ja vastuut olisivat sen mukaan vähintäänkin epäselvät. HTM-tilintarkastajat kannatti tilintarkastuslain mukaista tarkastusta.

Vastaavasti 82,1 % vastanneista (67) kannatti tai hyväksyi ehdotuksen, jonka mukaan yhdistyksessä olisi aina oltava toiminnantarkastaja, mikäli yhdistyksessä ei olisi tilintarkastajaa. 12 % kysymykseen vastanneista vastusti ehdotusta tai piti sitä ongelmallisen. Vastustus oli suurinta tilintarkastajien keskuudessa. Niistä puolet koki ehdotuksen ongelmallisena.

Vastaajista, jotka kannattivat ehdotusta, jonka mukaan ne yhdistykset, jotka eivät ole tilintarkastusvelvollisia lain mukaan voisivat luopua myös toiminnantarkastuksesta, kolme neljäsosaa ei kuitenkaan ollut kiinnostunut toiminnantarkastuksesta luopumisesta lähivuosina. 15 % oli kiinnostunut toiminnantarkastuksesta luopumisesta ja 10 % oli mahdollisesti kiinnostunut toiminnantarkastuksesta luopumisesta.

Yksityiskohtaiset kommentit

SATL uskoi, että jos kaikki toimii kuten pitää, keventää yhdistysten byrokratiaa. Toisaalta vaatii kaikilta aktiivista osallistumista, avoimuutta tiedonkulussa yhdistyksen toiminnasta tiedotettaessa ja aktiivista seurantaan toiminnan osalta, jotta osataan puuttua mahdollisiin epäkohtiin.

Taloushallintoliitto kannattaa ehdotusta, koska sen mukaan ei ole perusteltua luoda uutta tarkastajakuntaa, jonka osaamisen taso, tehtävät ja vastuut olisivat vähintäänkin epäselvät."

Yksityistä vastauksenantajaa katsovat, että mikäli yhdistyksessä on hyvin vähän jäseniä, myös toiminnantarkastuksesta luopuminen voi olla järkevää.

HTM-tilintarkastajat: kannattavat tilintarkastuslain mukaista tarkastusta - netissä tulisi olla helposti kaikkien saatavilla mallisäännöt eri vaihtoehdoille.

MTK-Pirkanmaan mukaan yhdistyksessä tulisi aina olla maallikotilintarkastus.

TUL:n mukaan kaikissa yhdistyksissä on syytä säilyttää talouden, tilien, toiminnan ja hallinnon tarkastus joko ammattitilintarkastajien suorittamana tilintarkastuksena tai maallikkojen suorittamana talouden, hallinnon ja toiminnantarkastuksena. OM on perustellut maallikotarkastuksen lopettamisesta EU:n direktiivillä. Kuitenkaan suomalaiset yhdistykset eivät ole EU:n osakeyhtiö-direktiivin tarkoittamia yhtiöitä. Kyse on kansallisesta lainsäädännöstä.

VM katsoo, että toiminnantarkastuksen tulee olla pakollinen niille yhdistyksille joilla ei ole ammattitilintarkastajaa. Ensinnäkin toiminnantarkastuksen tulee olla pakollista niille yhdistyksille, joissa ei ole ammattitilintarkastajaa. Tämä lisää yhdistyksen hallituksen toiminnan uskottavuutta ja vähentää epäluuloja mahdollisista väärinkäytöksistä.

SFP:n on hyvin tarpeellista, että yhdistyksissä on tilintarkastus. Tarkastus on jäsenistön kannalta tarpeen yhdistyksen talouden, jäsenhankinnan ja yhdistyksen hal-

linnon valvonnan kannalta. Tarkastus on tärkeätä myös yhdistyksen jäsenten, sivustallisten ja viranomaisten kannalta toiminnan läpinäkyvyyden varmistamiseksi.

Keskusta ja Keskusta Riihimäki muistuttavat, että yhdistykset ovat paljon erilaisempia kuin pienet yritykset. Taloudellisilta arvoilta pieniksi yhdistyksiksi luokitelluissa saattaa olla asianosaisia (jäseniä) paljon, joten tiliasioiden käsittely ainoastaan vuosikokouksessa voisi herättää epäluuloja ja pitkittää vuosikokouksikäsitteilyä. Johtokunnan ulkopuolinen maallikkotilintarkastus lisää jäsenten luottamusta ja on riittävä myös erilaisia avustuksia antaville tahoille. Pienissä yrityksissä puolestaan osakkaita on yleensä vähän. Tällöin yrityksen tilien läpikäynti on vain muutaman henkilön, lähinnä pienen omistajajoukon, tehtävänä. Tästä syystä tilintarkastuksesta luopuminen ei niissä aiheuta vastaavaa ongelmaa.

Akava pitää tärkeänä, että kaikissa yhdistyksissä säilytetään jonkunlainen tilien ja hallinnon tarkastus, eikä tarkastuksesta pidä voida luopua säännöillä. Tarkastus on tärkeätä toiminnan läpinäkyvyyden kannalta. Pienissä yhdistyksissä jäsentarkastus on yksi järjestödemokratian muodoista. Jatkovalmistelussa on vielä selvitettävä se, mihin raja auktorisoitujen tilintarkastajien vaatimuksen osalta yhdistyksissä pitäisi asettaa.

STTK katsoo, että tilintarkastus tai toiminnantarkastus on tarpeen kaikissa yhdistyksissä. Käytännössä ainakin pienten yhdistysten toiminnasta ja päätöksenteosta vastaa melko pieni joukko ihmisiä. Jokapäiväisessä yhdistystoiminnassa erityisen tilintarkastuksen tms. vaatiminen tulkittaisiin helposti epäluottamuslauseeksi eikä sitä vaadittaisi vaikka se saattaisi olla tarpeen. Edelleen yli 50% kannatuksen saaminen yhdistyksen kokouksessa voi olla vaikeaa mm. sen takia, että läsnä saattaa olla pieni määrä jäsenistä ja läsnäolojoista suuri osa saattaa kuulua yhdistyksen käytännön toimintaa ml. rahaliikennettä hoitavaan ns. sisäpiiriin.

OAJ pitää tärkeänä, että toiminnantarkastus on pakollinen jokaisessa yhdistyksessä, ellei yhdistykseltä muutoin edellytetä tilintarkastusta. Pienissäkin yhdistyksissä toiminnan ja talouden tarkastus on olennainen osa jäsendemokratiaa, jonka kautta valvonta toteutuu. Toiminnantarkastuksen poissulkeminen voisi vaarantaa jäsenistön luottamuksen yhdistyksen toimintaan ja sen asianmukaisuuteen.

Asianajajaliitto katsoo, että pienissä yhdistyksissä on oltava jonkinlainen riippumaton tarkastus. Suomen Asianajajaliitto yhtyykin eriävän lausuntonsa antaneiden Heikki Halilan ja Juha Viertolan näkemykseen ja perusteluihin siitä, että kaikissa yhdistyksissä pitäisi olla tarkastus. Käytännössä siis pienissä yhdistyksissä olisi oltava ainakin toiminnantarkastaja ja hänen varahenkilönsä. Juuri pienissä yhdistyksissä on tärkeätä, että joku ulkopuolinen taho tarkastaa tilit. Monesti näissä yhdistyksissä tilit tarkoittavat käytännössä vähäistä määrää tositteita ja tiliotteita sekä kassakirjaa, mutta myös hallituksen pöytäkirjoja. Paljon on voitettu ja paljon riidalta välttyään, kun yhdistyksen tilit ja hallinto ovat riippumattoman tahon tarkastamat.

Invalidiliitto kannattaa ajatusta, että tarkastus olisi toimitettava jokaisessa yhdistyksessä koosta riippumatta.

YTY pitää tärkeänä, että kaikissa yhdistyksissä säilytetään tilien ja hallinnon tarkastus joko ammattitilintarkastajien tilintarkastuksena tai ns. maallikkojen suorittamana toiminnan tarkastuksena. Toiminnan tarkastus on välttämätöntä luotettavuuden ja läpinäkyvyyden turvaamiseksi ja se on myös tärkeä osa pienten yhdistysten jäsendemokratiaa. Se on välttämätöntä myös ulkopuolisen rahoituksen saamisen turvaamiseksi.

STKL:n hallituksen näkemyksen mukaan ehdotuksesta voi synnyttää epäselvyyksiä, mitä tulee välttää.

LTS katsoo, että valvonta ja palautemekanismit ovat tärkeitä osia yhdistyksen toimintaa.

PRH katsoo, että on tärkeää säilyttää pienillä yhdistyksillä hallinnon ja talouden tarkastus, jonka voisivat suorittaa maallikkotilintarkastajat. Yhdistysten tilintarkastus ja toiminnan tarkastus merkitsevät jäsenille ja yhdistyksen toimintaa seuraaville ja valvoville yhdistyksen toiminnan oikeellisuuden, taloudellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden tarkastusta ja kontrollointia. Siten sen säilyminen on tarpeen.

HY:n mielestä kaikissa yhdistyksissä on syytä säilyttää tilien ja hallinnon tarkastus joko ammattitilintarkastajien suorittamana tilintarkastuksena tai maallikkojen suorittamana toiminnantarkastuksena. Tarkastus on tärkeä toiminnan läpinäkyvyyden kannalta. Pienissä yhdistyksissä jäsentarkastus on yksi järjestödemokratian muodoista. Jatkovalmistelussa on selvitettävä se, mihin raja auktorisoitujen tilintarkastajien vaatimuksen osalta yhdistyksissä asettuu. Sen tulisi olla korkeammalla kuin tilintarkastuslaissa yhtiöiden osalta.

SY kannattaa työryhmän ehdotusta, jonka mukaan pienet yhdistykset vapautetaan lakisääteisestä tilintarkastuksesta. Se katsoo kuitenkin, että laissa tulee varmistaa yhdistyksen jäsenten mahdollisuus valvoa yhdistyksen johdon toimintaa. Selkeintä olisi sen vuoksi säätää toiminnantarkastus pakolliseksi niissä yhdistyksissä, joissa ei toimiteta tilintarkastuslain mukaista ammattitilintarkastusta.

Yksityinen vastauksenantaja pitää tärkeänä, että kaikissa yhdistyksissä on jonkinlainen tarkastustoiminta.

YM katsoo, että toiminnantarkastuksen riittävyyttä suhteessa nykyiseen tilintarkastuskäytäntöön avustusten myöntämisen osalta on vaikea arvioida etukäteen. Jos toiminnantarkastus on riittävä korvaamaan nykykäytännön, luopumismahdollisuus on ongelmallinen avustusten myöntämisen kannalta.

STTK:n mielestä tilintarkastus tai toiminnantarkastus on tarpeen kaikissa yhdistyksissä. Käytännössä ainakin pienten yhdistysten toiminnasta ja päätöksenteosta vastaa melko pieni joukko ihmisiä. Jokapäiväisessä yhdistystoiminnassa erityisen tilintarkastuksen tms. vaatiminen tulkittaisiin helposti epäluottamuslauseeksi eikä sitä vaadittaisi vaikka se saattaisi olla tarpeen. Edelleen yli 50% kannatuksen saaminen yhdistyksen kokouksessa voi olla vaikeaa mm. sen takia, että läsnä saat-

taa olla pieni määrä jäsenistä ja läsnäolojoista suuri osa saattaa kuulua yhdistyksen käytännön toimintaa ml. rahaliikennettä hoitavaan ns. sisäpiiriin.

STKL pitää ehdotettua selkeänä ja epäselvyyksiä sekä riitaisuuksia välttävänä käytäntönä.

FS Scouter katsoo, että hallituksen toiminnan valvonnan takia kaikkien yhdistysten pitäisi valita toiminnantarkastajat, ellei yhdistys ole tilintarkastusvelvollinen, tai muuten valinnut tilintarkastajia.

LTS:n mielestä palaute on tarpeellista.

Yksityisen vastauksenantajan mielestä toiminnantarkastaja pitäisi valita, mikäli kokouksessa yksikin näin haluaa.

HTM-tilintarkastajat kannattaa TTL:n mukaista tarkastusta - netissä tulisi olla helposti kaikkien saatavilla mallisäännöt eri vaihtoehdoille

Invalidiliitto ehdottaa, että toiminnantarkastus-sanana voisi korvata sanalla vuositarkastus.

Yksityinen vastauksenantaja ehdottaa, että yhdistyksen kokoukselle annettaisiin harkintavalta valinnasta.

HTM-tilintarkastajat kannattaa tilintarkastuslain mukaista tarkastusta

Yksityinen vastauksenantaja pitää ehdotusta toimivana alle kymmenen hengen yhdistyksissä. Suuremmissa pitäisi olla.

LTS katsoo, että palaute on tarpeellista ja erittäin tärkeää toiminnan kehittämiseksi

Tarastin mielestä kansanvallasta ei tule yhdistyksissä luopua.

3.4 Toiminnantarkastuksen sisältö ja toiminnantarkastajan kelpoisuus

Yli puolet kannatti työryhmän ehdotusta toiminnantarkastuksen sisällöstä ja toiminnantarkastajan kelpoisuusvaatimuksista

Yhteenveto

Yli puolet (59,2 %) kysymykseen vastanneista (49) kannatti tai hyväksyi työryhmän ehdotuksen toiminnan tarkastuksen sisällöstä ja toiminnantarkastajan kelpoisuusvaatimuksista. Noin neljäsosa (26,5 %) vastusti ehdotusta tai koki sen ongelmallisena.

Eniten vastustusta ehdotus herätti tilintarkastajien keskuudessa, joista kaikki joko vastustivat ehdotusta tai kokivat sen ongelmallisena. Myönteisimmin ehdotukseen suhtautuivat sosiaali- ja terveysalan yhdistykset.

Ehdotusta toiminnantarkastuksen sisällöstä ja toiminnantarkastajan kelpoisuusvaatimuksista kannattivat Keskusta Riihimäki, STTK, SATL, Invalidiliitto, STKL, Klaani, Osakeliitto, Reserviläisurheiluliitto, SDPL, Allianssi, Omakotiliitto sekä Suomen Partiolaiset. Ehdotuksen hyväksyivät myös SDP, Keskusta, Asianajajaliitto, Vanhustyön Keskusliitto, FS Scouter, Kepa, Luonto-Liitto, Reserviläisliitto, SLU, Viekin Nuorisoseura ja Halila.

Ongelmallisena ehdotusta pitivät OPM, OAJ, Kaukon Erämiehet, LTS, HTM-tilintarkastajat, JHTT, KHT-yhdistys. Lisäksi ehdotusta vastustivat Turun Kauppakamari, Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta ja Taloushallintoliitto.

Suurimpina ongelmina nähtiin, että ehdotus jätti liikaa tulkinnan varaa, eikä toiminnantarkastajan kelpoisuusvaatimukset sekä toiminnan tarkastuksen sisältö olleet riittävän selkeitä. OPM katsoi, että määrittely siitä, että toiminnantarkastus tulisi suorittaa yhdistyksen toiminnan edellyttämässä laajuudessa, jää liian epä-määräiseksi, jotta sen käyttökelpoisuuteen valtionapuviranomaiselle avustusten käytön valvonnassa voitaisiin ottaa kantaa. Sen mukaan myös toiminnantarkastuksen lausunnon sisältöä ja julkisuutta tulisi jatkovalmistelussa selkeyttää. JHTT:n mielestä ehdotuksessa sekoitettiin tilintarkastajan ja toiminnantarkastajan ero, mikä voi sen mielestä aiheuttaa ongelmia. Taloushallintoliitto katsoi ongelmaksi miten tarkastuksen taso lopulta määräytyisi, koska toiminnantarkastusta ei ohjattaisi tilintarkastusstandardein kuten tilintarkastajia. Myös KHT-yhdistys näki ongelmallisena asian, ettei toiminnantarkastuksen osalta ole organisaatiota, joka kehittäisi tai edes kartoittaisi hyvää toiminnantarkastustapaa. KHT-yhdistyksen mielestä ei kuulu hyvään lainsäädäntötapaan asettaa henkilöä täyteen vastuuseen tehtävästä, jonka hyvän tavan mukainen suorittamisesta ei ole ohjeita. OAJ katsoi, että toiminnantarkastajaa koskevat säännökset on syytä määritellä lyhyesti.

Allianssi kannatti ehdotusta, mutta pelkäsi, että riittävän taloudellisen ja oikeudellisen asioiden tuntemuksen omaavia tarkastajia on vaikea löytää. Lisäksi toivottiin, että toiminnantarkastukseen olisi saatavilla selkeitä ohjeita ja esimerkkejä.

Yksityiskohtaiset kommentit

Allianssi pitää tärkeänä, että valittavalla toiminnantarkastajalla on riittävä taloudellisten ja oikeudellisten asioiden tuntemus. Tosin tiedetään, että käytännössä tällaisia on usein hankala löytää. Ehdotuksen mukaan toiminnantarkastajan tulee tarkastaa yhdistyksen kirjanpito, tilinpäätös ja hallinto yhdistyksen toiminnan edellyttämässä laajuudessa. Kannatamme esitystä, mutta muistutamme samalla, että kirjaus jättää varsin paljon tulkinnanvaraa.

Yksityinen vastauksenantaja katsoo olevan kaikkien osapuolien etu, että kontrolli toimii - pienten yhdistysten osaltakin; terve maalaisjärki riittää valvontaan.

Kepa katsoo, että riittävään toiminnantarkastukseen tulisi olla saatavilla selkeitä ohjeita ja esimerkkejä. Vaatimusten tulisi olla alemmat kuin tilintarkastuksessa.

OPM:n mielestä on ongelmallista, että toiminnantarkastuksen mittapuuna ei esityksen mukaan olisi esimerkiksi tilintarkastuslain mukainen hyvä tilintarkastustapa, vaan toiminnantarkastus olisi esityksen mukaan suoritettava yhdistyksen toiminnan edellyttämässä laajuudessa. OPM katsoo määrittelyn jäävän liian epämääräiseksi, jotta tarkastuksen käyttökelpoisuuteen valtionapuviranomaiselle avustusten käytön valvonnassa voisi ottaa kantaa. Myöskään toiminnantarkastuksen lausunnon sisällöstä ei ole esitetty suosituksia eikä lausunnon julkisuuteen ole otettu kantaa. Toiminnantarkastusta koskevaan osuuteen jää näin ollen avoimia kohtia, joita tulisi jatkovalmistelussa selkeyttää.

OAJ:n mielestä toiminnantarkastusta koskevat säännökset on syytä määritellä lyhyesti. Tarkkoja, yksityiskohtaisia kelpoisuusedellytyksiä toiminnantarkastajien suhteen ei tarvita.

LTS: mielestä muoto pitää olla, mutta maallikkoa varten on vaikea laatia erityisiä kelpoisuusvaatimuksia ilman, että hänestäkin tulee sen seurauksena ammattilainen

HTM-tilintarkastajien mielestä työryhmän ehdotuksessa sekoitetaan tilintarkastajan ja toiminnantarkastajan ero. Tästä tulee aiheutumaan ongelmia.

KHT-yhdistyksen mielestä, mikäli toiminnantarkastusinstituutio halutaan perustaa, on huomattava, että hyvä toiminnantarkastajatapa jäisi itsesääntelyn varaan. Ongelmana on kuitenkin se, ettei ole organisaatiota, joka kehittäisi tai edes kirjoittaisi hyvää toiminnantarkastustapaa. Näin ollen toiminnantarkastaja jää ilman minkäänlaista ohjeita siitä, miten hänen tulisi toimia hyvän tavan mukaisesti. Tilanne on erittäin ongelmallinen, varsinkin kuin toiminnantarkastajalla on laaja vahingonkorvausvastuu tehtävästään. KHT-yhdistyksen mielestä hyvään lainsäädäntötapaan ei kuulu asettaa henkilöitä täyteen vastuuseen tehtävästä, jonka hyvän tavan mukaisesta suorittamisesta ei ole ohjeita.

Turun Kauppakamari toteaa, että toiminnantarkastus nyt esitettyssä muodossaan muistuttaa tilintarkastusta, sillä toiminnantarkastajan tehtävänä on tarkastaa yhdistyksen kirjanpito, tilinpäätös ja hallinto yhdistyksen toiminnan edellyttämässä laajuudessa sekä annettava kirjallinen lausunto tilinpäätöksestä. Toiminnantarkastajalta edellytetään taloudellisten ja oikeudellisten asioiden tuntemusta niin kuin yhdistyksen toimintaan nähden huomioon ottaen on tarpeellista. Toiminnantarkastajan vastuu rinnastuu hallituksen jäsenen ja tilintarkastajan vastuuseen. Turun Kauppakamari katsoo, ettei ole tarpeellista luoda tilintarkastukselle rinnalle toista järjestelmää. Mikäli yhdistys haluaa toiminnan ja tilinpäätöksen tarkastusta, se voi halutessaan valita hyväksytyt tilintarkastajan vaikka raja-arvot eivät ylittyisikään. Mikäli yhdistykseen halutaan luoda uusi hallinnon tarkastustoiminto, se pitää eriyttää selkeästi tilintarkastuksesta. Ehdotetussa muodossaan toiminnantarkastus muistuttaa liikaa tilintarkastusta ja asettaa toiminnantarkastajalle liian suuren vastuun verrattuna kelpoisuusvaatimuksiin.

Taloushallintoliitto ihmettelee miten tarkastuksen taso lopulta määräytyisi, kun tarkastajakuntaa ei ohjattaisi tilintarkastusstandardein kuten tilintarkastajia? Tarkastuksen sisältö ja tarkastajien tehtävät jäisivät siten todennäköisesti hyvin epämääräisiksi. Sama epämääräisyys vallitsisi toiminnantarkastajien kelpoisuuden suhteen, kun vaatimukset ovat hyvin väljät ja tulkinnanvaraiset.

Yksityinen vastauksenantaja katsoo, että tämänkaltainen toiminnantarkastus ei olisi riittävää paljastamaan ja lopettamaan vilpillisten ja holtittomien yhdistysten taloudesta vastaavien henkilöt touhuja. Yhdistysten jäsenten luottamus karisisi pikku hiljaa ja suuremman luokan jäsenkato saattaisi alkaa. Toinen epäilee, että tällä yritetään tuoda tilintarkastuslain velvoitteita maallikoille ikään kuin jääkiekkotermein "vanhanaikaisella."

Tarasti ei ole havainnut nykyisessä yhdistysten tilintarkastuksessa suuria ongelmia.

Yksityinen vastaaja haluaisi antaa mahdollisuuden vain yhdistyksen kokoukselle toiminnantarkastajan valintaan.

3.5 Toiminnantarkastusten riittävyys avustuksen antajien tarpeisiin

Valtaosan mielestä toiminnantarkastuksen tulisi vastata ainakin nykyistä maallikkotilintarkastusta

Yhteenveto

Yli kaksi kolmasosaa kysymykseen vastanneista (54) kannatti tai hyväksyi ehdotuksen, jonka mukaan toiminnantarkastus vastaisi ainakin nykyistä pienten yhdistysten maallikkotilintarkastusta. Noin viidesosa (20,4 %) vastusti ehdotusta tai koki sen ongelmallisena. Ehdotus koettiin ongelmalliseksi erityisesti viranomais-tahojen keskuudessa.

Ehdotusta kannattivat OPM, Keskusta, Keskusta Janakkala, Keskusta Riihimäki, JHL, STTK, SATL, SLSY, Invalidiliitto, STKL, Vanhustyön Keskusliitto, LTS, Klaani, Osakeliitto, Reserviläisurheiluliitto, SDPL, SLU, Allianssi, Omakotiliitto, Suomen Partiolaiset ja Viekin Nuorisoseura. Lisäksi ehdotuksen hyväksyivät SDP, Asianajajaliitto, Reserviläisliitto, SHT sekä Halila.

Ongelmallisena ehdotusta pitivät MMM, MTK-Pirkanmaa, Iholiitto, Kalevan Nuorten Liitto, Ray, HTM-tilintarkastajat ja Taloushallintoliitto. Lisäksi Turun Kauppakamari ja JHTT vastusti ehdotusta.

Useat vastaajista katsoivat, että toiminnantarkastuksen tulisi riittää myös avustusta myöntäville tahoille, mikäli yhdistys ei olisi lain mukaan tilintarkastusvelvollinen (Keskusta Janakkala, Invalidiliitto, Kalevan Nuorten Liitto ja SLU).

Ray katsoi, että merkittävää taloudellista toimintaa harjoittavien yhdistysten osalta tulisi olla mahdollista vaatia, että tarkastustoiminta järjestettäisiin niiden yleisten periaatteiden mukaan, jotka tilintarkastuslain mukaan koskevat kaikkia yhteisöjä ja velvoittavat valitsemaan yhteisöön hyväksytyt tilintarkastajat. MMM toivoi, että jatkovalmistelussa kiinnitettäisiin huomiota siihen miten yhdistysten toimintaa ja varainhoitoa tarkastetaan. Sen linjausten mukaisissa valtionavustuspäätösten malleissa on mainittu ehto avustuksen saajan velvollisuudesta käyttää tilintarkastuslain mukaista hyväksyttyä tilintarkastajaa. HTM-tilintarkastajat katsoi, että avustusta antavien tahojen tulisi jatkossakin vaatia tilintarkastusta.

Yksityiskohtaiset kommentit

OPM pitää tärkeänä, että päädyttiinpä toiminnantarkastuskysymyksessä mihin ratkaisuun tahansa, valtionavustusviranomaisella tulee säilyä mahdollisuus tarvittaessa edellyttää valtionavustusta saavilta yhteisöiltä toiminnantarkastus tai varsinainen tilintarkastus taikka pyytää erillinen tilintarkastajan tai toiminnantarkastajan lausunto.

Keskusta Janakkalan mukaan toiminnantarkastuksen tulisi riittää myös erilaisten avustusten antajille.

Invalidiliitto pitää oleellisena, että lain velvoittama tarkastus on riittävä myös avustuksen antajien tarpeeseen, jotta se olisi merkityksellinen myös yhdistykselle.

LTS:n mielestä se mikä nykyisin toimii voi jatkua.

SLU pitää tarpeellisena, että eri avustuksia yhdistyksille myöntävät tahot pitävät hyväksyttävänä toiminnantarkastusta silloin, kun laki ei edellytä auktorisoidun tilintarkastajan käyttöä.

Tarasti kysyy, miten meneteltäisiin niissä yhdistyksissä, joissa ei ehdotuksen mukaan olisi toiminnantarkastusta ollenkaan.

Yksityinen vastauksenantaja katsoo, että pienten avustusten hakuun olisi riitettävä.

MMM toteaa, että valtionapua myöntävän viranomaisen näkö-kulmasta jatkovalmistelussa on erityistä tarvetta kiinnittää huomioita siihen, miten yhdistysten toimintaa ja varainhoitoa tarkastetaan. Maa- ja metsätalousministeriön myöntämistä valtionavustuksista merkittävä osa menee rekisteröityjen yhdistysten käyttöön. Valtionavustuslain (688/2001) 11 §:n mukaan valtionapuviranomaisella on lakisääteinen mahdollisuus ottaa päätöksinsä avustuksen käyttötarkoituksen ja käytön valvonnan kannalta tarpeellisia ehtoja ja rajoituksia. Maa- ja metsätalousministeriön linjausten mukaisissa valtionavustuspäätösten malleissa on mainittu mm. ehto: "Avustuksen saajan on käytettävä tilintarkastuslain (459/2007) mukaista hyväksyttyä tilintarkastajaa siten kuin tilintarkastuslain 2 §:ssä edellytetään. Tilintarkastajan tulee antamassaan lausunnossa mainita, onko valtionavustus käytetty valtionavustuspäätöksen ehtojen mukaisesti. Lisäksi ministeriö edellyttää, että

lausunnossa mainitaan, ovatko maa- ja metsätalousministeriölle valtionavustuksen käytöstä annetut tiedot yhtäpitävät yhteisön kirjanpidon kanssa." Maa- ja metsätalousministeriön käsityksen mukaan nykyisin voimassa olevan tilintarkastuslain 459/2007 1 §:n 2 momentin säädöstä sovelletaan valtionavustuspäätöksien avustusehtojen mukaisiin toimeksiantoihin. Ne tulee siten toteuttaa tilintarkastuslain mukaisesti. Tilintarkastaja on tällöin auktorisoitu, riippumaton ja hän toimii hyvää tilin-tarkastustapaa noudattaen. Avustusehtojen mukaisten toimeksiantojen julkisen luotettavuuden tasosta on huolehdittu tilintarkastuslakia uudistettaessa (v.2007) eikä tämä taso ole siten riippuvainen yhdistyslain säädöksistä. Metsänhoitoyhdistyksistä annetun lain (534/1998) nojalla metsänhoitoyhdistyksellä on oikeus saada kyseisessä laissa tarkoitettuja metsänhoitomaksuja tarkoituksensa toteuttamiseksi. Koska kyseessä ovat julkisoikeudelliset maksut ja niiden käyttöön liittyvä kirjanpito, maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että ammattitilintarkastajan on aiheellista tarkastaa metsänhoitoyhdistyksen varojen käyttö yhdistyksen koosta riippumatta. Maa- ja metsätalousministeriö katsookin, että kyseinen 38 §:n 2 momentti tulisi säilyttää yhdistyslaissa metsänhoitoyhdistysten osalta.

Kalevan Nuorten Liiton mukaan, jos laissa päädytään toiminnantarkastajiin, silloin on välttämätöntä varmistaa, että toiminnantarkastajan tekemä tarkastus riittää viranomaisten näkökulmasta, jotta asiassa ei synny turhia erimielisyyksiä ja epäselvyyksiä.

RAY:lla tulee myös yhdistyslain uudistamisen jälkeen olla mahdollisuus arpajaislain ja avustuslain edellyttämään avustusten käytön valvontaan. Merkittävää taloudellista toimintaa harjoittavien yhdistysten osalta on perusteltua vaatia, että tarkastustoiminta järjestetään niiden yleisten periaatteiden mukaan, jotka tilintarkastuslain mukaan koskevat kaikkia yhteisöjä ja velvoittavat valitsemaan yhteisöön hyväksytyt tilintarkastajat. Kaikki RAY:n avustuksia saavat yhteisöt ovat tällaisia yhdistyksiä.

HTM-tilintarkastajien mielestä tilintarkastajalla ja toiminnantarkastajalla on suuri ero - avustuksia antavien tahojen tulee jatkossa vaatia tilintarkastusta

Yksityinen vastauksenantaja huomauttaa, että avustuksia antavat yhteisöt ovat yleensä varsin tarkkoja siinä, että saajayhdistys noudattaa lakeja ja asetuksia. Ehdotetunkaltainen toiminnantarkastus ei välttämättä vakuuta avustusten antajayhteisöjä.

Yksityinen vastauksenantaja katsoo, ettei voida luoda toista tilintarkastuskäytäntöä uudistetun tilintarkastuslain rinnalle.

YM ei ota kantaa ehdotukseen, mutta sen mukaan selostuksen mukainen toiminnantarkastus voisi olla riittävä ainakin joissakin avustuksissa, joissa maallikkotilintarkastus on ollut riittävä. Varmempaa kantaa tähän on vaikea ottaa etukäiteisesti.

3.6 Toiminnantarkastuksen sääntely

Puolet vastaajista piti toiminnantarkastusta koskevaa yksityiskohtaista sääntelyä ja viittausta tilintarkastuslakiin olennaisina

Yhteenveto

Tasan puolet kysymykseen vastanneista (52) kannatti tai piti hyväksyttävänä, että lakiin otettaisiin säännökset esimerkiksi oikeussuojakeinoista sen varalle, että toiminnantarkastajaa ei valita, toiminnantarkastajan yleisestä kelpoisuudesta ja esteellisyydestä, läsnäolosta yhdistysten kokouksessa ja salassapitovelvollisuudesta sekä että jatkossakin näiden kysymysten osalta voitaisiin viitata tilintarkastuslakiin. Vastaavasti 30,8 % vastusti ehdotusta tai piti sitä ongelmallisena.

Myönteisimmin ehdotukseen suhtautuivat sosiaali- ja terveysalan yhdistykset, joista yksikään ei vastustanut ehdotusta. Kielteisimmin suhtautuivat tilintarkastaja, joista puolet vastusti tai koki ehdotuksen ongelmallisena sekä viranomaistahot, joista yksikään ei kannattanut tai hyväksynyt ehdotusta.

Toiminnantarkastuksen yksityiskohtaista sääntelyä ja viittausta tilintarkastuslakiin kannattivat Keskusta, MTK-Pirkanmaa, SATL, SLSY, Invalidiliitto, STKL, Vanhustyön Keskusliitto, LTS, Klaani, Osakeliitto, Reserviläisurheiluliitto, SDPL, Omakotiliitto ja Taloushallintoliitto. Ehdotuksen hyväksyivät myös SDP, JHL, FS Scouter, Kaukon Erämiehet, Reserviläisliitto, Suomen Partiolaiset ja Viekin Nuorisoseura.

Ongelmallisena yksityiskohtaista sääntelyä ja viittausta tältä osin tilintarkastuslakiin pitivät MMM, VM, Kokoomus, Akava, SAK, STTK, Kalevan Nuorten Liitto, Kepa, HY, HTM-tilintarkastajat, JHTT ja Halila. Lisäksi ehdotusta vastusti Keskusta Riihimäki.

SDPL katsoi, että toiminnantarkastajan työlle tulisi säätää omat viralliset säädökset. Myös Invalidiliitto katsoi, että selkeät säännökset toisivat helpotusta tarkastajan työhön. LTS toivoi, että tarkastusohjeiden tulisi olla selkeitä ja ytimekkäitä, ettei syntyisi epäselvyyttä ja ongelmia.

Osa vastaajista toivoi, ettei yhdistyslakia kuormitettaisi tarpeettomasti vaan se pidettäisiin mahdollisimman selkeänä (Kokoomus, SAK, STTK, HY). PRH toivoi, että säännökset olisivat sen verran suppeita, etteivät ne aiheuttaisi tarpeetonta sääntömuutostarvetta. Kepa katsoi, että sääntelyn sijaan tulisi käyttää ohjeistusta. HTM-tilintarkastajat pelkäävät, että viittaus tilintarkastuslakiin tulisi synnyttämään ongelmia.

Yksityiskohtaiset kommentit

SATL:n mielestä olisi helppo löytää asiaan liittyvät vaatimuksen yhdestä paikasta.

Invalidiliitto katsoo, että toiminta on selkeämpää, jos sille on olemassa selkeät säännökset.

LTS:n mielestä tarkastusohjeiden pitää olla selkeitä ja ytimekkäitä ettei synny epäselkeyttä ja ongelmia.

SDPL:n mielestä on tärkeää että myös toiminnantarkastajan työlle säädetty omat viralliset säädökset.

Tarastin mielestä nykyisen järjestelmän muuttamiseen ei ole riittäviä perusteita.

Yksityinen vastauksenantaja katsoo tarkastajan työn kannalta olevan helpottavaa, että on joku formaatti, josta saa eväät työn suorittamiselle.

VM katsoo, että toiminnantarkastuksen sääntelyä voidaan ja on syytä keventää ehdotetusta. Heikki Halilan ja Juha Viertolan eriävissä mielipiteessä ehdotetut 38 ja 66 § antavat hyvän pohjan jatkovalmistelulle.

Kokoomuksen mielestä, jotta yhdistyslakia ei kuormiteta tarpeettomasti, talouden ja toiminnantarkastuksen sääntelyn ei tule olla kovin yksityiskohtaista. Laissa ei tule säätää ensiksikään säätää siitä, että yksityinen henkilö voi olla talouden ja toiminnantarkastajana. Toiseksi ei tule säätää siitä, miten lääninhallitus voi valita talouden ja toiminnantarkastajan. Tämä on yhdistystoiminnassa tarpeetonta. Tarpeettomia ovat niin ikään säännökset toiminnantarkastajan läsnäolosta yhdistyksen kokouksessa ja salassapitovelvollisuudesta. Läsnäolo perustuu tarkastajan asemaan ja vakiintuneeseen kokouskäytäntöön. Henkilötietolaki ja yrityssalaisuuksien suojaa koskevat yleiset rikoslain säännökset kattavat puolestaan keskeiset toiminnantarkastajan salassapitovelvollisuuteen liittyvät asiat.

Akava katsoo, että toiminnantarkastuksen sääntelyn ei tarvitse olla kovin yksityiskohtaista. Ei ehkä ole tarpeen säätää kelpoisuudesta tai siitä, miten lääninhallitus voi valita toiminnantarkastajan tai toiminnantarkastajan läsnäolosta yhdistyksen kokouksessa ja salassapitovelvollisuudesta. Nämä tuskin aiheuttavat käytännössä ongelmia.

Yhdistyslaki tulee pitää mahdollisimman yksinkertaisena ja lyhyenä. STTK ei näe tarpeelliseksi em. sääntelyä.

Kalevan Nuorten Liiton mielestä esityksestä on syytä poistaa myös turhaa säätelyä toiminnantarkastajan osalta (läsnäolo-oikeus kokouksissa ym.).

Kepan mielestä toiminnantarkastuksen vaatimusten tulisi olla edes hieman alemmat kuin tilintarkastuksessa. Sääntelyn sijaan ohjeistus voisi olla tärkeämpi. Kuitenkin, kuten kohdassa 86 mainitaan, olisi tärkeää, että myös avustuksia antavat

tahot hyväksyvät toiminnantarkastukset. Silloin sääntely voi käytännössä olla tarpeellinen, joko yhdistys- tai tilintarkastuslaissa.

HY:n mielestä, jotta yhdistyslakia ei kuormiteta tarpeettomasti, toiminnantarkastuksen sääntelyn ei tule olla kovin yksityiskohtaista. Laissa ei tule säätää ensiksikään säätää siitä, että yksityinen henkilö voi olla toiminnantarkastajana. Toiseksi ei tule säätää siitä, miten lääninhallitus voi valita toiminnantarkastajan. Tämä on yhdistystoiminnassa tarpeetonta. Tarpeettomia ovat niin ikään säännökset toiminnantarkastajan läsnäolosta yhdistyksen kokouksessa ja salassapitovelvollisuudesta. Läsnäolo perustuu tarkastajan asemaan ja vakiintuneeseen kokouskäytäntöön. Henkilötietolaki ja yrityssalaisuuksien suojaa koskevat yleiset rikoslain säännökset kattavat puolestaan keskeiset toiminnantarkastajan salassapitovelvollisuuteen liittyvät asiat.

HTM-tilintarkastajien mielestä tilintarkastajalla ja toiminnantarkastajalla on suuri ero

Halilan mielestä, jotta yhdistyslakia ei kuormiteta tarpeettomasti, toiminnantarkastuksen sääntelyn ei tule olla kovin yksityiskohtaista. Laissa ei tule säätää ensiksikään säätää siitä, että yksityinen henkilö voi olla toiminnantarkastajana. Toiseksi ei tule säätää siitä, miten lääninhallitus voi valita toiminnantarkastajan. Tämä on yhdistystoiminnassa tarpeetonta. Tarpeettomia ovat niin ikään säännökset toiminnantarkastajan läsnäolosta yhdistyksen kokouksessa ja salassapitovelvollisuudesta. Läsnäolo perustuu tarkastajan asemaan ja vakiintuneeseen kokouskäytäntöön. Henkilötietolaki ja yrityssalaisuuksien suojaa koskevat yleiset rikoslain säännökset kattavat puolestaan keskeiset toiminnantarkastajan salassapitovelvollisuuteen liittyvät asiat.

Yksityinen vastauksenantaja katsoo koko toiminnan tarkastusmenettelyn olevan tarpeeton ja hänen mielestään yhdistyksien lainsäädäntö tulee yhtenäistää suhteessa osakeyhtiölainsäädäntöön.

Eräs yksityinen vastauksenantaja pitää toiminnan tarkastusmenettelyä tarpeettomana ja hänen mukaansa yhdistyksien lainsäädäntö tulisi yhtenäistää suhteessa osakeyhtiölainsäädäntöön.

SAK:n mielestä laissa ei ole tarpeen säätää tarkastustoiminnasta liian yksityiskohtaisesti, koska nykykäytäntö on toimiva. Koska edellytämme nykyisen tarkastuskäytännön säilyttämistä, ei ole tarpeen määrittää lääninhallitukselle oikeutta valita talouden ja toiminnantarkastajaa. Toiminnantarkastajalla on järjestökäytännössä luonteva oikeus osallistua yhdistyksen kokouksiin, joten tästäkään ei tarvita erillisiä säädöksiä.

PRH katsoo että lakiin olisi hyvä ottaa selkeät ja suppeat säännökset hallinnon ja talouden tarkastuksesta, siten, ettei se aiheuta tarpeetonta sääntömuutostarvetta.

LTS katsoo, että maallikolla pitää olla kättä pitempää, kun tarkastusta suoritetaan. Muutoin vain ammattilainen voi toimia tarkastajana

HTM-tilintarkastajien mielestä toiminnantarkastuksella (jos sellainen tulee) tulee olla selkeät säännöt. Ongelmia tulee jos toiminnantarkastusta koskevissa säännöksissä viitataan tilintarkastuslakiin. Miten asiaan perehtymätön voi erottaa noudatettavat säädökset ei noudatettavista.

Yksityinen vastauksenantaja epäile uskottavuuden katoavan, mikäli ei ole mitään viittauksia, joihin tarkastus perustuu.

3.7 Siirtymäsäännökset

Valtaosa toivoo, ettei ennen uuden lain voimaantuloa sääntöihin otettuja määräyksiä tilintarkastuksesta tarvitse muuttaa

Yhteenveto

Kolme neljäsosaa kysymykseen vastanneista (55) kannatti tai hyväksyi ehdotuksen jonka mukaan siirtymäsäännöksissä huolehdittaisiin siitä, että ennen uuden lain voimaan tuloa sääntöihin otettuja määräyksiä tilintarkastuksesta ei tarvitsisi lainmuutoksen vuoksi muuttaa. Yksikään ei vastustanut ehdotusta ja vain 5,5 % koki ehdotuksen ongelmallisena. Ongelmallisena ehdotusta pitivät vain tilintarkastajat.

Ehdotusta kannattivat Kokoomus, SDP, Keskusta, Keskusta Janakkala, Keskusta Riihimäki, JHL, STTK, MTK-Pirkanmaa, OAJ, Asianajajaliitto, SATL, SLSY, Invalidiliitto, YTY, STKL, Kaukon Erämiehet, LST, Klaani, Osakeliitto, Reserviläisliitto, Reserviläisurheiluliitto, SDPL, SLU, Omakotiliitto, Suomen Partiolaiset sekä HY. Ehdotuksen hyväksyivät myös OPM, Akava, SAK, Vanhustyön Keskusliitto, FS Scouter, SHT, Viekin Nuorisoseura ja Halila.

Ongelmallisena ehdotuksen näkivät HTM-tilintarkastajat, JHTT ja Taloushallintoliitto.

Muutammat vastaajista kannattivat, että siirtymäsäännökset tulisi kirjoittaa siten, että tilintarkastusta ja tilintarkastajia koskevien määräyksiä katsottaisiin koskevan toiminnantarkastusta ja toiminnantarkastajaa, ellei yhdistyksessä ole velvollisuutta valita tilintarkastuslain mukaista tilintarkastajaa (Kokoomus, Akava, YTY, HY). Kokoomuksen ja HY:n mielestä siirtymäsäännökset tulisi sisällyttää tyhjänä olevaan lain 66 §:ään.

Kaikki ehdotuksen ongelmallisena kokeneista olivat tilintarkastajia. HTM-tilintarkastajat katsoi, että säännöissä tulisi olla selkeästi ja yksiselitteisesti vallitseva tilanne. Taloushallintoliitto katsoi toiminnantarkoituksen luonteen poikkeavan lähtökohtaisesti tilintarkastuksen luonteesta.

Yksityiskohtaiset kommentit

Kokoomuksen mielestä siirtymäsäännökset tulisi sisällyttää nyttemmin tyhjänä olevaan lain 66 §:ään. Sisältönsä osalta siirtymäsäännökset tulisi kirjoittaa niin, että ennen lainuudistuksen voimaantuloa yhdistyksen säännöissä olevien tilintarkastajia ja tilintarkastusta koskevien määräyksien katsottaisiin koskevan talouden ja toiminnantarkastusta ja talouden ja toiminnantarkastajia, ellei yhdistyksessä ole velvollisuutta sääntöjen mukaan valita tilintarkastuslain mukaista tilintarkastajaa. Edelleen tulisi säätää siitä, että jos yhdistys muuttaa tältä osin sääntöjään, ne on muutettava uudistuneen lain mukaisiksi. Jos yhdistyksen tulisi muuttaa sääntönsä talouden ja toiminnantarkastuksen osalta heti, kun se ylimalkaan muuttaa sääntöjään, aiheutuisi tarpeetonta kitkaa sekä yhdistyksissä että yhdistysrekisterissä. Viranomaisen tulisi aina tutkia, pitääkö sääntömuutoksen koskea myös talouden ja toiminnantarkastusta ja sääntömuutoksia palautettaisiin yhdistyksille, jos ne eivät olisi tätä lain vaatimusta huomanneet.

Keskusta Janakkalan mielestä pelkän nimikkeen tilintarkastus muuttaminen ei saa johtaa siihen, että jokaisen yhdistyksen sääntöjä joudutaan muuttamaan siltä osin.

OAJ kannattaa menettelyä, jonka mukaan ennen lain voimaantuloa säännöissä olevien tilintarkastusta ja tilintarkastajia koskevien määräysten tulisi katsoa koskevan uudistuksen mukaista toiminnantarkastusta ja toiminnantarkastajia ellei yhdistyksellä muutoin ole velvollisuutta valita tilintarkastuslain mukaista auktorisoitua tarkastajaa ja muuttaa sääntöjään tältä osin uudistuneen lain mukaiseksi.

Asianajajaliitto katsoo ehdotetun siirtymäsäännöksen mahdollistavan sen, että yhdistyksen ei tarvitsisi lainmuutoksen johdosta muuttaa sääntöjään. Tämä on kannatettavaa, vaikka yhdistysten tulisikin tarkkaan miettiä, kumpi tarkastusmalli palvelee paremmin sen toimintaa.

Invalidiliitto pitää hyvänä, ettei pienten yhdistysten tarvitse muuttaa sääntöjään uuden lain voimaan tullessa, vaan sääntömääräyksiä tilintarkastuksesta sovellettaisiin toiminnantarkastukseen. Sääntömääräys tulisi tehdä, kun yhdistys seuraavan kerran muuttaa sääntöjään.

YTY:n mielestä siirtymäsäännökset tulee kirjata yhdistyslain muutokseen siten, että se, mitä pienissä yhdistyksissä on aiemmin kirjattu sääntöihin tilintarkastuksesta, koskee jatkossa toiminnan tarkastusta.

Kepa katsoo, että tämä vaihtoehto olisi järjestöjen kannalta joustava.

HY:n mielestä siirtymäsäännökset tulisi sisällyttää nyttemmin tyhjänä olevaan lain 66 §:ään. Sisältönsä osalta siirtymäsäännökset tulisi kirjoittaa niin, että ennen lainuudistuksen voimaantuloa yhdistyksen säännöissä olevien tilintarkastajia ja tilintarkastusta koskevien määräyksien katsottaisiin koskevan toiminnantarkastusta ja toiminnantarkastajia, ellei yhdistyksessä ole velvollisuutta valita tilintarkastuslain mukaista tilintarkastajaa.

Tarasti pitää ehdotettua ainoana mahdollisuutena. Muuttaa 130 000 yhdistyksen sääntöjä ei ikinä saa poliittista hyväksyntää.

Yksityinen vastauksenantaja pitää hyvänä menettelynä, että yhtenäinen menettely olisi pääsääntö ja jos yhdistys haluaisi poiketa voimassa olevasta laissa määritellystä pääsäännöstä, saisi se tehdä muutoksen yhdistysrekisteriin korvauksetta siirtymäaikana. Toinen vastaaja pitää ehdotusta järkevää, ei nimenmuuttaminen toimintaa muuta.

Akavan mielestä siirtymäsäännökset tulisi kirjoittaa niin, että ennen lainuudistuksen voimaantuloa yhdistyksen säännöissä olevien tilintarkastajia ja tilintarkastusta koskevien määräyksien katsottaisiin koskevan toiminnantarkastusta ja toiminnantarkastajia, ellei yhdistyksessä ole velvollisuutta valita tilintarkastuslain mukaista tilintarkastajaa ja jos yhdistys muuttaa tältä osin sääntöjään, ne on muutettava uudistuneen lain mukaisiksi

Halilan mukaan siirtymäsäännökset tulisi sisällyttää nyttemmin tyhjänä olevaan lain 66 §:ään. Sisältönsä osalta siirtymäsäännökset tulisi kirjoittaa niin, että ennen lainuudistuksen voimaantuloa yhdistyksen säännöissä olevien tilintarkastajia ja tilintarkastusta koskevien määräyksien katsottaisiin koskevan toiminnantarkastusta ja toiminnantarkastajia, ellei yhdistyksessä ole velvollisuutta valita tilintarkastuslain mukaista tilintarkastajaa.

HTM-tilintarkastajien mielestä säännöt ovat sääntöjä ja niissä tulisi olla selkeästi ja yksiselitteisesti vallitseva tilanne.

Taloushallintoliiton mukaan säännöissä olevat määräykset koskevat tilintarkastusta, mutta toiminnantarkastuksella on lähtökohtaisesti erilainen luonne.

3.8 Yhdistyksen sääntöjen muuttaminen toiminnantarkastuksen osalta

3.8.1 Enemmistö kannattaa toiminnantarkastusta koskevien sääntöjen muuttamisesta vain, kun sääntöjä muutetaan tältä osin

Yhteenveto

Hieman vaajaa puolet (45,8 %) kysymykseen vastanneista (48) kannatti tai hyväksyi ehdotuksen, jonka mukaan yhdistykselle asetettaisiin velvollisuus muuttaa sääntönsä toiminnantarkastuksen osalta uuden lain mukaisiksi vain, kun sääntöjä muutettaisiin tältä osin. Reilu neljäsosa (27,1 %) vastusti ehdotusta tai koki sen ongelmallisena.

Eniten kannatusta ehdotus sai puoluepoliittisten yhdistysten keskuudessa, joista yksikään ei vastustanut ehdotusta. Myös ammatti-/elinkeinoyhdistykset suhtautuivat ehdotukseen myönteisemmin kuin muut. Eniten vastustusta löytyi sosiaali- ja terveystieteiden yhdistyksissä.

Sääntöjen muuttamista vain, kun sääntöjä muutetaan tältä osin, kannattivat Kokoomus, Keskusta, Keskusta Riihimäki, Akava, SAK, MTK-Pirkanmaa, OAJ, Klaani, Osakeliitto, Reserviläisurheiluliitto, SLU ja HTM-tilintarkastajat. Ehdotuksen hyväksyivät myös JHL, STTK, Kaukon Erämiehet, Omakotiliitto ja Viekin Nuorisoseura.

Ongelmallisena sääntöjen muuttamisen vain, kun sääntöjä muutettaisiin tältä osin, pitivät SLSY, STKL, Vanhustyön Keskusliitto Reserviläisliitto ja Suomen Partiolaiset. Lisäksi ehdotusta vastustivat Invalidiliitto, Kepa, LTS, SDPL ja Taloushallintoliitto.

SAK ja HY kannattivat ehdotusta, koska niiden mukaan olisi syytä välttää tarpeetonta työtä yhdistyksissä ja ruuhkaa yhdistysrekisterissä. Lisäksi HY katsoi, että viranomaisten tulisi tutkia pitääkö sääntömuutoksen koskea myös toiminnantarkastusta, ja sääntömuutos palautettaisiin yhdistyksille, jos ne eivät olisi tätä lain vaatimusta huomanneet.

Yksityiskohtaiset kommentit

SAK:n mukaan tarkastuksen suhteen on lakia tulkittava niin, että nykyisten tilintarkastusta koskevien sääntökohtien katsotaan tarkoittavan talouden-, hallinnon- ja toiminnantarkastusta ilman, että sääntöjä on vain tätä varten muutettava. Muutosta voidaan edellyttää silloin, kun yhdistys muutoinkin muuttaa sääntöjään tältä osin. Näin vältetään tarpeeton työ yhdistyksissä ja ruuhka yhdistysrekisterissä.

SLU katsoo, että siirtymäsäännöksissä olisi huolehdittava siitä, että lainmuutoksen vuoksi ei sääntöihin otettuja määräyksiä tilintarkastuksesta tarvitse muuttaa ennen kuin yhdistys itse katsoo tarpeelliseksi muuttaa sääntöjensä tilintarkastusta koskevia määräyksiä

HY:n mukaan edelleen tulisi säätää siitä, että jos yhdistys muuttaa tältä osin sääntöjään, ne on muutettava uudistuneen lain mukaisiksi. Jos yhdistyksen tulisi muuttaa sääntönsä toiminnantarkastuksen osalta heti, kun se ylimalkaan muuttaa sääntöjään, aiheutuisi tarpeetonta kitkaa sekä yhdistyksissä että yhdistysrekisterissä. Viranomaisen tulisi aina tutkia, pitääkö sääntömuutoksen koskea myös toiminnantarkastusta, ja sääntömuutoksia palautettaisiin yhdistyksille, jos ne eivät olisi tätä lain vaatimusta huomanneet.

Tarasti pitää ehdotettua loogisena menettelynä.

STKL:n mukaan kyse on turhan byrokratian luomisesta.

Yksityinen vastaaja huomauttaa, että osa yhdistyksistä ei muuta koskaan sääntöjään.

3.8.2 Alle puolet kannatti velvollisuutta muuttaa sääntöjä muun muutoksen yhteydessä

Yhteenveto

42,3 % vastaajista (52) vastusti tai koki ongelmallisena ehdotuksen, jonka mukaan yhdistyksille olisi asetettava velvollisuus muuttaa sääntönsä toiminnantarkastuksen osalta uuden lain mukaisiksi, kun sääntöjä ylipäätään muutetaan. Vastaavasti 34,6 % kannatti tai hyväksyi ehdotuksen.

Eniten kannatusta ehdotus sai sosiaali- ja terveysalan yhdistysten sekä yksityishenkilöiden keskuudessa. Eniten vastustajia löytyi puoluepoliittisista sekä ammattiyhdistyksistä.

Toiminnantarkastusta koskevien sääntöjen muuttamista silloin, kun sääntöjä ylipäätään muutetaan, kannattivat SDP, SATL, SLSY, Invalidiliitto, STKL, Vanhustyön Keskusliitto, Reserviläisliitto, SDPL, Suomen Partiolaiset ja Taloushallintoliitto. Ehdotuksen olivat valmiit hyväksymään myös FS Scouter, Kepa ja SHT.

Ongelmallisena tällaista sääntöjen muuttamista pitivät JHL, Omakotiliitto, HY ja HTM-tilintarkastajat. Lisäksi ehdotusta vastustivat Keskusta, Keskusta Riihimäki, SAK, MTK-Pirkanmaa, OAJ, Kaukon Erämiehet, LTS, Klaani, Osakeliitto, Reserviläisurheiluliitto, SLU, Viekin Nuorisoseura ja Halila.

Invalidiliiton näkemyksen mukaan olemassa olevien sääntöjen tulisi olla yhdenmukaiset olemassa olevan lainsäädännön kanssa. SATL sekä Kepa kannattivat ehdotusta, mutta toivoivat, että yhdistyksille annettaisiin riittävästi informaatiota lakimuutoksesta ja sen vaikutuksista. Myös SDPL kannatti ehdotusta, mutta toivoi asian hoidettavan yhdistysten kannalta mahdollisimman joustavasti.

Yksityiskohtaiset kommentit

SATL kannattaa ehdotusta, mutta toteaa sen vaativan yhdistysten informoimista asiasta, kun uusi yhdistyslaki astuu voimaan.

Invalidiliitto pitää hyvänä, että olemassa olevat säännöt ovat olemassa olevan lain kanssa yhdenmukaisia.

SDPL:n mielestä asia tulee hoitaa yhdistysten kannalta mahdollisemman joustavasti.

Taloushallintoliitto katsoo vanhojen tilitarkastusta koskevien sääntöjen muuttamisen vievän joka tapauksessa aikaa, joten sen mukaan on vähintään edellytettävä, että säännöt muutetaan samassa yhteydessä kun ilmenee muitakin muutostarpeita.

Yksityinen vastauksenantajan mielestä turhaa byrokratiaa tulee välttää.

Kepan mielestä, jotta tämä onnistuu, järjestöille tulisi antaa tarvittavaa neuvontaa ja tietoa lakimuutoksesta ja sen vaikutuksesta sääntöjä muutettaessa.

HTM-tilintarkastajat toteavat, että mikäli on pakko tehdä sääntömuutos, niin pakollisuus on ongelma.

OAJ:n mielestä toiminnantarkastusta koskevat säännökset tulisi muuttaa sääntöihin vasta kun ko. kohtia muutetaan. Velvoitetta muuttaa niitä sääntöjen muiden muutosten yhteydessä ei tulisi olla.

LTS toivoo, että yhdistys saisi itse päättää säännöistään, vaikka toimii lain mukaisesti.

Halilan mielestä, mikäli yhdistyksen tulisi muuttaa sääntönsä toiminnantarkastuksen osalta heti, kun se ylimalkaan muuttaa sääntöjään, aiheutuisi tarpeetonta kitkaa sekä yhdistyksissä että yhdistysrekisterissä. Viranomaisen tulisi aina tutkia, pitääkö sääntömuutoksen koskea myös toiminnantarkastusta, ja sääntömuutoksia palautettaisiin yhdistyksille, jos ne eivät olisi tätä lain vaatimusta huomanneet.

Tarasti epäilee, että seurauksena on tavaton byrokratia ja sekaannus, kun sääntömuutoksia ei saada hyväksytyksi rekisterissä.

3.9 Muut ehdotukset

TEM on lausunut toiminnantarkastusta koskevasta sääntelystä aiemmin asunto-osakeyhtiölain koskevan valmistelun yhteydessä ja viittaa tässä lausunnossaan aiemmin kirjallisessa lausunnossaan 9.9.2008 (Dnro 1899/030/2008) sekä asian jatkovalmistelussa esittämiinsä näkemyksiin. Ministeriön mielestä yhdistysten ja asunto-osakeyhtiöiden toiminnantarkastusten tulee vastata toisiaan eikä ministeriö pidä perusteltuna yhdistysten toiminnantarkastuksen eriyttämistä asunto-osakeyhtiöiden toiminnantarkastuksesta. Tämä on tarpeen, jotta toiminnantarkastus ja sen sisältö tulevat tutuiksi yhdistyksissä ja asunto-osakeyhtiöissä toimiville tavallisille kansalaisille ja jotta vastuusuhteet näissä yhteisöissä pysyvät selkeinä. TEM pitää tarpeellisenä, että myös eräitä muita yhdistyksenkaltaisia oikeushenkilöitä kuten tie- ja kalastuskuntia koskevia säännöksiä tarkastuksesta tulisi muuttaa vastaamaan yhdistyslain säännöksiä toiminnan-tarkastuksesta. Myös muiden taloushallintoa koskevien säännösten ajanmukaisuutta olisi tarkoituksenmukaista arvioida samassa yhteydessä. Ministeriö pitää toivottavana, että jatkovalmistelun aikana koordinoitusti arvioidaan muutostarve yhdessä muiden vastuuministeriöiden kanssa sekä muutetaan tarvittavat säännökset sisällöltään yhdistyslakia vastaaviksi.

VM katsoo ehdotuksen johtavan erään auktorisoidun tilintarkastajaryhmän eli JHTT-tilintarkastajien osalta erikoiseen tilanteeseen. Tilintarkastuslain siirtymäkauden jälkeen JHTT-tilintarkastaja ei voisi toimia edes Julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajat ry:n tilintarkastajana. Yhdistyksen jäsenenä on vain JHTT-tilintarkastajia. Toisaalta vain JHTT-tilintarkastaja on kuntalain nojalla kelpoinen

toimimaan suurimpienkin kaupunkien tilintarkastajana. Ehdotusta tulee tarkentaa siten, että ainakin tilintarkastuslain 4 §:n raja-arvot alittavissa yhdistyksissä voitaisiin aina valita tilintarkastajaksi JHTT-tilintarkastaja.

Teosto toteaa, että Teoston toiminnan laajuus ja monimutkaisuus sekä taloudellinen mittakaava huomioiden toimintaamme on jatkossakin välttämätöntä soveltaa yleistä yhteisöjä koskevaa tilintarkastuslainsäädäntöä. Teoston sääntöjen mukaan yhdistyksen tilintarkastajana toimii Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö. Ehdotettu yhdistyksen toiminnantarkastusmenettely ei siis vaikuttaisi tilintarkastuskäytäntöihimme.

RAY:n avustustoimintaa ja avustusten käytön valvontaa säädellään erityislakina raha-automaattiavustuksista annetulla lailla (1056/2001). Yhdistyslaki yleislakina ei täytä välttämättä niitä ohjauksen ja valvonnan tarpeita, joita yhdistyksille avustuksia myöntävillä tahoilla on. Sanottu koskee myös raha-automaattiavustuksia. Avustuslain tarkastustoimintaa koskevat määräykset eivät muodosta riittävää perustaa yhdistyksen nykyiselle ohjeistustarpeelle. Tämän vuoksi raha-automaattiavustuksia koskevan lain sisältöä tulisi kehittää yhdistyslain vastaavasta tarkastelusta erillisenä.

4. Toimeenpaneva johtaja

4.1 Toimeenpaneva johtaja -hallintomalli

4.1.1 Valtaosa vastaajista ei usko toimeenpanevaa johtajaa koskevan sääntelyn parantavan yhdistysten mahdollisuuksia valita niille parhaiten sopiva hallintomalli

Yhteenveto

Yli puolet (54,5 %) kysymykseen vastanneista (61) vastusti tai pitivät ongelmallisena väittämää, jonka mukaan toimeenpanevaa johtajaa koskeva sääntely voisi parantaa erilaisten yhdistysten mahdollisuuksia valita itselleen parhaiten sopiva hallintomalli. Vastaavasti 31,9 % vastanneista kannatti tai hyväksyi ehdotuksen.

Eniten vastustusta ehdotus herätti puoluepoliittisten yhdistysten ja viranomaistahojen keskuudessa, joista yksikään ei kannattanut tai hyväksynyt ehdotusta. Eniten ehdotuksen kannattajia löytyi ammatti- ja elinkeinoyhdistysten, sosiaali- ja terveystieteiden yhdistysten sekä yksityishenkilöiden keskuudesta.

Ehdotusta kannattivat SATL, SY, Vanhustyön Keskusliitto, Kepa, Omakotiliitto, Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta sekä HTM-tilintarkastajat. Ehdotuksen hyväksyivät myös EK, TU, Kopiosto, Teosto, STKL, Luonto-Liitto, Reserviläisliitto, SLU, Allianssi ja Rauhanliitto.

Ongelmallisena ehdotusta pitivät OPM, TEM, STTK, Turun Kauppakamari, Kalevan Nuorten Liitto, Suomen Nuorisoseurojen Liitto sekä SKAF, SDPL, Kunta-

liitto ja Taloushallintoliitto. Lisäksi ehdotusta vastustivat Kokoomus, SDP, SFP, Keskusta, Keskusta Janakkala, Keskusta Riihimäki, Akava, JHL, SAK, MTK-Pirkanmaa, OAJ, SLSY, Iholiitto, Invalidiliitto, YTY, Klaani, LTS, Osakeliitto, Reserviläisurheiluliitto, Suomen Partiolaiset, TUL, Viekin Nuorisoseura, HY, PRH, JHTT, Halila ja Tarasti.

Toimeenpanevan johtajan katsottiin soveltuvan erityisesti suuriin ja/tai laajaa taloudellista toimintaa harjoittaviin yhdistyksiin (Asianajajaliitto, Kepa, Turun Kauppakamari, SLU, Allianssi, Rauhanliitto). Lisäksi TU uskoi sääntelyn keventävän hallinnointimenettelyä pienten yhdistysten osalta. Lisäksi Kepa ja Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta uskoi säännösten tuovan selkeyttä yhdistysten jokapäiväistä toimintaa. Useat vastaajista olivat valmiit hyväksymään säännökset toimeenpanevesta johtajasta, mikäli kyse olisi sääntömääräisestä ja yhdistykselle vapaaehtoisesta toimielimestä (SY, HTM-tilintarkastajat, EK, STKL).

Muutamasta vastaajista olivat huolissaan, etteivät uudet säännökset tulisi vaikuttamaan yhdistysten yleishyödylliseen asemaan tai verotukseen (Kepa, STKL, OPM, KANE). Suurimpana ongelmana vastaajat kuitenkin näkivät sen, ettei yhdistystoimintaa tule sekoittaa yritystoimintaan (Kokoomus, SFP, Akava, JHL, SAK, OAJ, STTK, Iholiitto, Invalidiliitto, YTY, Kalevan Nuorten Liitto, Suomen Nuorisoseurojen Liitto, SKAF, LTS, TUL, HY, PRH, Halila, Tarasti). Lisäksi katsottiin, että päätäntävalta yhdistyksissä tulee jatkossakin pysyä jäsenillä (SFP, PRH, JHTT). Invalidiliitto, Allianssi ja Suomen Partiolaiset halusivat säilyttää jatkossakin ylimmän päätäntävallan hallituksella. Keskusta uskoi, että sääntely toimeenpanevesta johtajasta saattaisi hämärtää yhdistyksen päätöksentekovaltaa. OPM pelkäsi sääntelystä aiheutuvan epäselvän vastuunjaon haittaavan järjestöjen toimintaa.

Yksityiskohtaiset perustelut

Asianajajaliitto katsoo, että erityisesti suuremmissa yhdistyksissä, esimerkiksi liitoissa, mahdollisuus valita toimeenpaneva johtaja voi olla tärkeä.

SATL:n mielestä pelkän "kaupallisen leiman" pelossa asiaa ei kannata hylätä. Jos joitain "kaupallisuus" harmittaa, niin eihän sitä tarvitse sääntöihin tuoda.

SY katsoo, että lakiin voidaan ottaa työryhmän ehdotuksen mukaisesti säännökset yhdistysoikeudellisesta toimielimisestä, toimeenpanevesta johtajasta. Tällainen toimielin hoitaisi yhdistyksen päivittäistä hallintoa ja olisi siitä vastuussa. Kyse olisi sääntömääräisestä ja yhdistykselle vapaaehtoisesta toimielimestä eikä lakimuutos vaikuttaisi nykyisten työsuhteisten toiminnan- ja toimitusjohtajien asemaan. Näin ollen muutos edesauttaisi yhdistysten mahdollisuutta valita itselleen parhaiten sopiva hallintomalli.

Kepan kannan mukaan tämä vaihtoehto olisi järjestöjen kannalta joustava. Toimeenpanevalta johtajalta voisi olla selkeyttävä merkitys yhdistyksen jokapäiväisen toiminnan järjestelyissä. Kyseisen toimeenpanevan elimen käyttöönoton Kepa katsoo mahdolliseksi nimenomaan suurimpien yhdistysten kohdalla, joiden vuo-

sittaiset toiminta- ja talousvolyymit saattavat nousta kymmeneen miljooniin euroihin. Sen sijaan Kepa ei näe vastuunjakosuhteen järjestämisellä hallituksen ja toimeenpanevan johdon välillä todellista merkitystä kynnyksen madaltamiseksi yhdistyksen hallitustyöskentelyyn. Järjestöjä huolestuttaa ennen kaikkea aika ajoittain nouseva keskustelu järjestöjen yleishyödyllisestä asemasta ja verotuksesta. Järjestön mahdollisesti valitsema toimeenpaneva johtaja tai muu organisaatiomalli ei saa vaikuttaa tähän asemaan.

Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta katsoo kannatettavaksi, että uusi yhdistyslaki mahdollistaa hallituksen tehtävien delegoinnin yhdistyksen toimeenpanevalle johtajalle. Toimeenpanevan johtajan oikeudellisen aseman vastaaminen ainakin pääosin muussa yhteisölaissäädännössä tarkoitettua toimitusjohtajaa on omiaan selkeyttämään yhdistyksen asioiden hoitamista.

HTM-tilintarkastajien mielestä toimeenpanevan johtajan ottaminen tulisi olla mahdollista, muttei pakollista. Se ehdottaa, että lakiehdotuksen 35 a §:ään tulee lisätä, että päätösvalta voidaan antaa myös valtuutetuille (21 §:n mukaisesti).

Yksittäinen vastauksenantaja toivoo, että yhdistyksien toimintatapoja tehostettaisiin ja yhtenäistettäisiin osakeyhtiöiden toimintatapojen kanssa. Yhdistys voi määrittellä johtajan valtuudet haluamikseen.

EK:n mielestä esitys toimeenpanevasta johtajasta helpottaisi erilaisten yhdistysten mahdollisuuksia valita itselleen parhaiten sopiva hallintomalli. Sen käyttöönotto vaatisi työryhmän esityksen mukaan sitä, että kyse olisi sääntömääräisestä ja täysin vapaaehtoisesta toimielimestä. Muutoksella ei puututtaisi miltään osin yhdistyksissä käytössä oleviin hallintomalleihin. Näistä lähtökohdista arvioiden EK pitää esitystä perusteltuna. On myös selvä, että yhdistyksen säännöissä ja toimeenpanevan johtajan toimitusjohtajana voidaan asettaa yksilöllisiä reunaehtoja tällaiselle elimelle.

TU:n mielestä ehdotetut säännökset ovat omiaan selkiyttämään esimerkiksi vastuukysymyksiä yhdistyksen hallinnon ja käytännön toiminnasta vastaavien välillä ja erityisesti pienten yhdistysten osalta on perustelua "keventää" hallinnointimenettelyä.

Teoston sääntöjen mukaan yhdistyksellä on toimitusjohtaja, jonka tehtävistä ja valtuuksista päättää hallitus. Teosto pitää sinänsä perusteltuna työryhmän mietintöön sisältyvää selvitystä toimeenpanevan johtajan roolista ja vastuuasemasta suhteessa hallitukseen. Kuitenkin mietinnön mukaan mielipiteet työryhmässä jakautuivat asiaan käsiteltäessä selkeästi ja kysymykseen liittyviä, mm. yhdistystoiminnan aatteellisesta perustasta johtuvia varauksia on selostettu seikkaperäisesti eräissä mielipiteissä. Pidämme tästä syystä aiheellisena, että yhdistyksen toimeenpanevaa johtajaa koskevan sääntelyn tarpeellisuutta ja sisältöä selvitetään lisää ennen varsinaisen säädösehdotuksen tekemistä.

STKL pitää hyväksyttävänä, että toimeenpanevaa johtajaa koskeva sääntely voitaisiin ottaa yhdistyslakiin ja yhdistys voisi halutessaan ottaa sen käyttöön sään-

nöissään. STKL:n suhtautuminen asiaan oli kuitenkin varauksellinen ja se näkee myös mahdollisia ongelmia sikäli, että se voisi hämärtää yhdistystoiminnan eitaloudellista luonnetta ja tuottaa sekaannusta. STKL ei kuitenkaan asetu vastustamaan sitä, että niiltä yhdistyksiltä, jotka haluaisivat ottaa tämän mahdollisuuden käyttöön, annettaisiin laissa tämä mahdollisuus. STKL pitää kuitenkin välttämättömänä laissa sen varmistamista, että tämän ratkaisun käyttöön otolla ei ole vaikutusta yhdistysten yleishyödylliseen asemaan, verotukselliseen kohteluun tms. Lisäksi on varmistettava se, että nykyisten toiminnanjohtajien/toimitusjohtajien työoikeudellinen asema on mahdollisesta muutoksesta huolimatta turvattu eikä muutoksella voitaisi yksipuolisesti heikentää sitä.

SLU pitää mahdollisena, että osakeyhtiölain mukainen toimitusjohtajan tapainen toimielin, toimeenpaneva johtaja, luodaan mahdolliseksi suurissa yhdistyksissä. SLU:n kanta perustuu erityisesti yhdistyshallinnon vastuunjaon näkökulmaan.

Allianssi toteaa olevan ymmärrettävää, että joissain tilanteissa saatetaan kokea ongelmalliseksi se, että toiminnanjohtaja ei ole samalla tavalla vastuussa toiminnastaan kuin yksityisellä sektorilla toimitusjohtaja olisi. Sen mukaan käytännössä kyse on kuitenkin vähäisestä ongelmasta, sillä yhdistystoiminnassa hallituksen jäsenet ovat yleensä varsin sitoutuneita toimintaan ja myös kantamaan vastuuta. Mikäli toimeenpanevien johtajien käyttö yleistyisi, voisi yhdistysten hallitusten merkitys toimintaa johtavina toimieliminä vähentyä samalla, kun toimeenpanevien johtajien valta kasvaisi. Tämä saattaisi pahimmillaan merkitä yhdistystoiminnan houkuttelevuuden vähenemistä. Toimeenpanevan johtajan malli saattaa kuitenkin toimia joissain suurissa järjestöissä, joissa vapaaehtoisten hallitusten jäsenten on käytännössä mahdotonta kantaa vastuuta päivittäisestä johtamisesta, johon liittyy esimerkiksi huomattavan laajaa taloudellista toimintaa. Mikäli toimeenpanevesta johtajasta säädetään, pitää samalla säätää myös hallituksen vastuusta ja tehtävistä.

Rauhanliiton mielestä toimeenpaneva johtava voisi olla paikallaan hyvin isoissa, laajaa taloudellista toimintaa harjoittavissa järjestöissä juuri siitä syystä, joka perusteluna on esitettykin eli että silloin on helpompi saada ihmisiä sitoutumaan ko. järjestön hallitukseen.

OPM pitää ongelmallisena, että toimeenpanevan johtajan mahdollisuuden lisääminen yhdistyslakiin merkitsisi muutosta toiminnan vastuukysymysten lisäksi toimivaltuuksien määrittelyssä sekä johtavan toimihenkilön työoikeudellisessa asemassa. Malli voi vaikuttaa yhdistyksen hallituksen vastuualueisiin ja päätöksentekoa koskevien oikeuksiin. Epäselvä vastuunjako voi haitata merkittävästi järjestöjen toimintaa. OPM suhtautuu epäilevästi toimeenpanevan johtajan tuomiseen lakiin, koska nykyisen lain määräyksillä voidaan antaa likimain vastaavat valtuudet ja velvollisuudet. Mikäli mahdollisuus nimetä yhdistykselle toimeenpaneva johtaja kuitenkin sisällytetään lakiin, tulee varmistaa, että sillä ei ole vaikutusta yhdistyksen verotukselliseen asemaan.

TEM:n mielestä tilanne on ongelmallinen, jos toimeenpanevan johtajan tehtävät ja tosiasiallinen asema eivät vastaa tarkoitettua toimeenpanevan johtajan asemaa.

Tällöin sääntöjen mukainen valinta toimeenpanevalle johtajaksi sulki tällaisen henkilön työoikeudellisen sääntelyn ulkopuolelle, vaikka työsuhteen tunnusmerkit tosiasiassa täyttyisivätkin. TEM pitää tärkeänä, että yhdistysten toimeenpanevan (tai vastaavan) johtajan asema selkiytyy esityksen myötä. Johtajaa valitessaan yhdistysten tulee kiinnittää riittävästi huomiota toimeenpanevan johtajan valinnan oikeudellisiin vaikutuksiin verrattuna toiminnanjohtajan valintaan. Jos toimeenpanevaa johtajaa koskevaan sääntelyyn päädytään, säännöksen vaikutuksista yhdistyksen johdon asemaan tulee viestiä laajasti ja selkeästi.

STTK ei näe toimeenpaneva johtaja/toimitusjohtaja sääntelyä tarpeellisena. Yhdistystoiminta tulee tietoisesti pitää erilaisena kuin osakeyhtiötoiminta.

Turun kauppakamari epäilee toimeenpanevan johtajan tarvetta yhdistyksissä ja sen käyttö soveltuisikin käytännössä vain isommille yhdistyksille. Mikäli lakiin otetaan säännökset toimielimestä, kauppakamari esittää toimielimen nimeämistä selkeyden vuoksi toimitusjohtajaksi.

Kalevan Nuorten Liitto, Suomen Nuorisoseurojen Liitto sekä SKAF ymmärtävät ne perustelut, joilla työryhmän enemmistö esittää toimeenpanevan johtajan mahdollistamista laissa. Isoissa järjestöissä hallituksen jäsenet joutuvat kantamaan vastuun johtajan ratkaisuista, joista he eivät voi olla kaikilta osin perillä. Asiahan jäisi järjestön omaan harkintaan. Toisaalta toimeenpanevan johtajan mahdollisuus tuo yhdistyskenttään osakeyhtiölain sisältöä, joka ei kuulu yhdistystoiminnan perimmäiseen toimintalogiikkaan. Lisäksi toimivalta- ja vastuukysymysten kirjaaminen lakiin kuormittaa lakia tavalla, joka tekee siitä monimutkaisen ja vaikeatajuisen. Ne toivovatkin, että asiasta käydään vielä perusteellinen keskustelu, jossa selvitetään, onko muutokselle tarvetta ja jos on, miten se kirjoitetaan lakiin mahdollisimman yksinkertaisella ja selkeällä tavalla.

SDPL:n mielestä mahdollisen toimeenpanevan johtajan valitseminen johtamaan yhdistyksen toimintaa saattaa pahimmassa tapauksessa halvaannuttaa koko yhdistyksen toiminnan. Kun puhutaan yhdistystoiminnasta, puhutaan hyvin suuressa määrin vapaaehtoistyötä tekevien järjestöjen toiminnasta ja niissä vapaa- aikanaan toimivista ihmisistä. Mikäli yhdistyksen jäsenille pääsisi syntymään tunne, että heidän mielipiteillään olisi vähäinen painoarvo yhdistyksen toiminnasta päätettäessä, saattaisi tilanne johtaa siihen, että jäsenten aktiivisuus vähenisi. Seurauksena em. saattaisi olla että kaikki yhdistyksen toiminta keskittyisi yhden ihmisen harteille eli toimeenpanevalle johtajalle. Ja jos kävisi niin ikävästi että yhdistyksen toiminnassa tapahtuisi muutoksia, jotka johtaisivat toiminnan heikentymiseen, syy tilanteesta voitaisiin vierittää yksin toimeenpanevan ihmisen harteille, vaikka tilanteen muutos ei olisikaan hänestä lähtöisin. Vaarana on myös se että mikäli toimeenpanevalle johtajalle keskittyisi liikaa valtaa yhdistyksessä, syntyisi vallan väärinkäyttämälle (riippuen luonnollisesti persoonasta) parempi kasvualusta. Myös toimeenpanevan johtajan työsuhteen purkamisen kohdalla saattaisi tapahtua ylilyöntejä ja väärinkäsityksiä.

Kuntaliitto katsoo, että yhdistyslain jatkovalmistelussa tulisi vielä arvioida toimeenpanevaa johtajaa koskevaan sääntelyyn tarkoituksenmukaisuutta.

Kokoomus, TUL ja HY katsovat, ettei uuden päivittäistä hallintoa johtavan toimielimen, toimeenpanevan johtajan, määrittely sovi yhdistystoimintaan. Mikäli toimeenpanevan johtajan mahdollisuus sisällytettäisiin yhdistyslakiin, merkitsisi tämä muutosta toiminnan vastuukysymysten lisäksi toimivaltuuksien määrittelyssä sekä johtavan toimihenkilön työoikeudellisessa asemassa. Toimeenpanevan johtajan sääntely on yhdistyslaissa tarpeetonta. Siitä aiheutuisi enemmän haittaa kuin hyötyä. Sääntelyehdotus ilmentää tältäkin osin pyrkimystä levittää osakeyhtiöoikeudellisen sääntelyn mallia yhdistyksiin, mitä ei voida pitää hyväksyttävänä. Sääntely myös heikentäisi hallituksen asemaa suhteessa toimeenpanevaan johtajaan. Yhtenä perusteluna sääntelylle OM on käyttänyt sitä, että yhdistysten hallitukseen on vaikea saada jäseniä. Sääntelyllä ei lisätä kiinnostusta yhdistysten hallitukseen.

Keskusta katsoo, että toimitusjohtajan/ toiminnanjohtajan määrääminen tietyissä tapauksissa toimielimeksi (ns. toimeenpanevasi johtajaksi) ei ole järjestötoiminnassa tarpeen. Tämä saattaa hämärtää yhdistyksen päätöksentekovaltaa. Lausuntopyynnössä mainittujen epäkohtien korjaamiseen päästään nykyiselläkin lailla. Tällöin yhdistyksen hallitus/ johtokunta voi antaa yhdistyksen toiminnanjohtajalle/ toimitusjohtajalle valtuudet tehdä käytännön päätöksiä tiettyjen ennalta määrättyjen rajojen sisällä tai erillisellä johtajasopimuksella.

Akava kummeksuu oikeusministeriön suurta innostusta lähentää yhdistyslakia osakeyhtiölain suuntaan. Yhdistystoiminnan aatteellinen luonne huomioon ottaen tällainen osakeyhtiölain kopioiminen ei ole perusteltua.

JHL katsoo, että toimeenpaneva johtaja toimielimenä korostaisi yritysmäistä toimintatapaa yhteisöllisen kansalaisjärjestömallin kustannuksella.

OAJ:n mielestä mietinnössä esitetyt toimeenpanevaa johtajaa (toimitusjohtajaa) koskevat säännökset ovat yhdistystoiminnalle vieraita ja osakeyhtiölaista kopioituja. Yhdistyksen hallituksella on mahdollisuus antaa toiminnanjohtajalle/pääsihteerille tai vastaavalle johtavalle toimihenkilölle valtaa, vastuuta ja asema johtamiseen. Tämä ei edellytä muutoksia yhdistyslakiin. OAJ pitää kaikkia toimeenpanevaa johtajaa koskevien säännösten lisäämistä yhdistyslakiin tarpeettomana.

SLSY:n näkemyksen mukaan työsuhteeseen perustuva toiminnanjohtaja ja hallitusvastuu on parempi yhdistelmä. Miten taataan pienehköille yhdistyksille vastuullinen johtaja, jonka työsuhdeturva on olematon. Ns. kultaiset toimitusjohtajasopimukset tulevat kalliiksi.

Iholiitto katsoo, että toimeenpanevan johtajan valinta keskittää valtaa eikä ole yhdistystoiminnan mukaista. Lisäksi toimeenpaneva johtaja sotkee käsitteistöä ja käytäntöä yritysmaailman ja yhdistysmaailman kesken.

Invalidiliiton mielestä yritystoiminnan toimitusjohtajaa vastaavan toimeenpanevan johtajan sääntelemineen yhdistyslakiin ei ole kannatettavaa. Yhdistystoiminnan tulee pysyttäytyä selkeästi erillään yritystoiminnan logiikasta ja yhdistystoiminnan vastuun tulee olla yhdistyksen hallituksella.

YTY muistuttaa, että yhdistystoiminta on luonteeltaan taloudellisesta toiminnasta poikkeavaa yleishyödyllistä toimintaa. Toimitusjohtajainstituutio kuuluu osakeyhtiömaailmaan eikä sitä pidä instituutiona eikä nimikkeenä tai siihen edes läheisesti viittaavana nimikkeenä tuoda yhdistyslakiin, vaikka yhdistysten johtohenkilöillä voi olla suuriakin taloudellisia vastuita sisällöllisen johtamisen lisäksi.

LTS:n mielestä toimitusjohtaja kuuluu yrityksiin, ei yhdistyksiin.

Suomen Partiolaiset haluavat korostaa yhdistystoiminnan kansalaisjärjestöluonnetta ja aatteellisuutta, jolloin hallitus tosiasiaassa on se elin, joka linjaa ja johtaa yhdistystä sen koosta riippumatta.

PRH:n mielestä nykyinen yhdistyslaki ja sen hallintomalli on joustava ja antaa yhdistyksille mahdollisuuksia päättää laajasti oman hallintonsa rakenteesta. Aatteellisen yhdistysten tarpeita ja luonnetta ei tule verrata osakeyhtiöihin. Lakien tausta ja tarkoitus ovat erilaiset. On pidettävä mielessä yhdistysten toiminnan erilainen luonne suhteessa osakeyhtiöihin. Yhdistyksen toiminnan perustana on jäsenten eikä palkatun johdon päätösvalta. Toimitusjohtajan/toiminnanjohtajan määrääminen tietyissä tapauksissa toimielimeksi saattaa hämärtää toimivaltajakopppia, päätöksentekovaltaa ja vaikuttaa jäsenistön vaikutusmahdollisuuksiin yhdistyksen toimintaan ja siten etäännyttää jäsenistöä.

JHTT katsoo, että yhteisöoikeudelliselta asemaltaan, toimivallaltaan ja vastuultaan osakeyhtiön ja osuuskunnan toimitusjohtajan kaltainen toimielin, ”toimeenpaneva johtaja”, olisi omiaan heikentämään yhdistystoiminnan perustana olevaa jäsenten määräysvaltaa suhteessa palkattuun johtoon. Toimeenpanevaa johtajaa koskeva sääntely myös monimutkaistaisi tarpeettomasti yhdistyslakia.

Halila katsoo, ettei uuden päivittäistä hallintoa johtavan toimielimen, toimeenpanevan johtajan, määrittely sovi yhdistystoimintaan. Mikäli toimeenpanevan johtajan mahdollisuus sisällytettäisiin yhdistyslakiin, merkitsisi tämä muutosta toiminnan vastuukysymysten lisäksi toimivaltuuksien määrittelyssä sekä johtavan toimihenkilön työoikeudellisessa asemassa. Toimeenpanevan johtajan sääntely on yhdistyslaissa tarpeetonta. Siitä aiheutuisi enemmän haittaa kuin hyötyä. Sääntelyehdotus ilmentää tältäkin osin pyrkimystä levittää osakeyhtiöoikeudellisen sääntelyn mallia yhdistyksiin, mitä ei voida pitää hyväksyttävänä. Sääntely olisi lisäksi omiaan antamaan vääriä signaaleja yhdistystoimintaan niin toimivallan kuin vastuunkin osalta siinä, että voitaisiin siirtyä osakeyhtiömalliseen johtamiseen. Mahdollisuus poistaa hallituksen jäsenen vastuu yhdistyksen päivittäisestä johtamisesta muuttaisi hyvin vähän faktista oikeustilaa: hallituksen jäseneltä ei käytännössä vaadita korvausta tällaisesta vahingosta yhdistyksessä. Sääntely antaisi kuitenkin helposti sen virheellisen vaikutelman, että säännöissä voitaisiin kaventaa olennaisesti hallituksen jäsenen vastuuta ja samalla lisätä johtavan toimihenkilön valtuuksia siitä, millaiset ne voivat nyttemmin olla.

Tarasti muistuttaa, ettei yhdistystoiminta ole liiketoimintaa. Yhdistystoiminta on kansanvaltaa. Tarastin mukaan ehdotus on molempien periaatteiden vastainen,

valittiinpa nimeksi mikä hyvänsä. Sitä paitsi on huonoa lainsäädäntöä jakaa yhdistysten hallinto kahteen ryhmään miettimättä mitä muuta siitä seuraa.

KANE pitää ymmärrettävänä, että tällaisen nimityksen on yleisesti kansalaisjärjestökentässä arvioitu tuovan elinkeinoelämän käsitteitä ja toimintatapoja tarpeettomasti kansalaisyhteiskunnan. Järjestöissä on myös kannettu huolta siitä, että toimeenpanevan johtajan salliminen johtaisi esimerkiksi yleishyödyllisen yhteisön aseman menetykseen. Osa yhdistyksistä puolestaan kokee, että mahdollisuus valita yhdistykselle toimeenpaneva johtaja selkeyttäisi jokapäiväistä toiminnan järjestämistä ja vastuujakoa. Koska neuvottelukunnan jäsenillä ja heidän taustayhteisöillään on asiasta eriäviä näkemyksiä, KANE ei ota kantaa kysymykseen toimeenpanevan johtajan sisällyttämisestä yhdistys-lakiin. KANE korostaa, että mikäli tällainen vaihtoehto kirjataan yhdistyslakiin, tulee lainmuutoksen yhteydessä selkeästi todeta, ettei yhdistyksen valitsema organisaatiomalli vaikuta yhdistyksen yleishyödylliseen asemaan tai verokohteluun. Olennaista on myös, ettei mallia voida ottaa käyttöön, jos ei siitä ole määräystä yhdistyksen säännöissä, eikä esimerkiksi olemassa olevan toiminnanjohtajan työsopimusta voida yksipuolisesti muuttaa toimeenpanevan johtajan sopimukseksi.

4.1.2 Valtaosan mielestä tällainen hallintomalli ei sovi yhdistyksiin

Yhteenvedo

Yli puolet (53,9 %) kysymykseen vastanneista (65) oli sitä mieltä, että toimeenpanevaa johtajaa koskeva sääntely ei sovi yhdistystoimintaan. Vastaavasti noin kolmasosa (32,3%) vastaajista vastusti väittämää tai piti sitä ongelmallisena.

Erityisesti puoluepoliittiset yhdistykset sekä sosiaali- ja terveysalan yhdistykset olivat sitä mieltä, ettei toimeenpanevaa johtajaa koskeva sääntely sovi yhdistystoimintaan. Tilintarkastajat taas eivät tyrjänneet ehdotusta toimeenpanevasta johtajasta yhtä laajasti kuin muut vastaajat.

Ehdotusta siitä, ettei toimeenpanevaa johtajaa koskeva sääntely sovi yhdistystoimintaan kannattivat Kokoomus, SDP, SFP, Keskusta, Keskusta Janakkala, Keskusta Riihimäki, Akava, JHL, MTK-Pirkanmaa, OAJ, SAK, SLSY, Iholiitto, Invalidiliitto, YTY, Klaani, LTS, Osakeliitto, Reserviläisurheiluliitto, Suomen Partiolaiset, TUL, Viekin Nuorisoseura, HY, PRH, JHTT, Halila ja Tarasti. Lisäksi ehdotuksen hyväksyivät OPM, STTK, STKL ja Kaukon Erämiehet.

Ongelmallisena ehdotusta pitivät TEM, Teosto, Turun Kauppakamari, Kalevan Nuorten Liitto, Suomen Nuorisoseurojen Liitto sekä SKAF, Reserviläisliitto, SDPL, SLU, Omakotiliitto, Kuntaliitto, HTM-tilintarkastajat sekä Taloushallinto-liitto. Ehdotusta vastustivat EK, Asianajaliitto, SATL, SY, Vanhustyön Keskusliitto, Kepa sekä Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta.

Yksityiskohtaiset perustelut

SFP:n mielestä yhdistysten toimintaa ei pidä rinnastaa kaupallisiin osakeyhtiöihin ja osuuskuntiin. Puolueen mielestä ei ole tarpeen säätää toimeenpanevasta johtajasta (verkställande direktör) yhdistyslaissa. Tällainen sääntely voisi vain monimutkaistaa lakia ja johtaa sekaannuksiin. Yhdistyksen toimintaa ei saa perustaa johtavan toimihenkilön päätösvaltaan ilman, että jäsenten ääntä kuullaan.

Keskusta Riihimäki katsoo, ettei toimitusjohtajan/ toiminnanjohtajan määrääminen tietyissä tapauksissa toimeenpanevaksi johtajaksi ole järjestötoiminnassa tarpeen. Tämä saattaa hämärtää yhdistyksen päätöksentekovaltaa. Lausuntopyynnössä mainittujen epäkohtien korjaamiseen päästään nykyisellään lailla. Tällöin yhdistyksen hallitus/ johtokunta voi antaa yhdistyksen toiminnanjohtajalle/ toimitusjohtajalle valtuudet tehdä käytännön päätöksiä tiettyjen ennalta määrättyjen rajojen sisällä tai erillisellä johtajasopimuksella.

SAK:n mielestä yhdistys- ja yhtiölainsäädäntö on tarpeen pitää erillään. Järjestöissä on löydetty toimivia malleja järjestää toiminta niin, että erityisesti taloudellisen vastuun niin vaatiessa yhdistykselle palkattu henkilö hoitaa asioita hallituksen ohjauksessa. Tarvetta erilliselle toimielimelle, toimeenpanevalle johtajalle, ei SAK:n mielestä ole.

LTS katsoo, ettei vastuu siirry hallitukselta toimeenpanevalle johtajalle, joka on vastuussa hallitukselle ja se puolestaan vastuussa yhdistyksen jäsenille

Suomen Partiolaiset haluaa korostaa yhdistystoiminnan kansalaisjärjestöluonnetta ja aatteellisuutta, jolloin hallitus tosiasiansa on se elin, joka linjaa ja johtaa yhdistystä sen koosta riippumatta.

JHTT:n mielestä, ottaen huomioon muut professori Heikki Halilan ja oikeustieteen lisensiaatti Juha Viertolan eriävissä mielipiteessä kielteiselle kannalle esitetyt perusteet, toimeenpanevaa johtajaa koskevia säännöksiä ei tulisi lisätä yhdistyslakiin.

OPM katsoo, että toimeenpaneva johtaja on yhdistystoiminnassa vieras käsite ja tuo ehdotetussa muotoilussa yhtiöoikeudellisia menettelytapoja yhdistyksiin. Siten toimeenpaneva johtaja -toimielimen tuomaa lisähyötyä yhdistystoiminnassa on vaikea arvioida.

STKL:n näkemyksen mukaan ehdotus ei lähtökohtaisesti tuota lisäarvoa kansalaisjärjestötoiminnan kannalta.

Asianajajaliitolla tunnistaa kritiikin, jota on esitetty nimityksestä toimeenpaneva johtaja. Liitto uskoo kuitenkin, että mahdolliset uuden nimekkeen aiheuttamat epäselvyydet vähenevät aikaa myöten. Epäselvyydet eivät kuitenkaan ole luonteeltaan sellaisia, että ne voisivat johtaa merkittäviin ongelmiin.

HTM-tilintarkastajat pitivät hyvänä, että kullekin yhdistykselle olisi mahdollista valita paras hallintomalli - mahdollista muttei pakollista.

Muut ehdotukset

TUL katsoo yhdistystoiminnan tarkoituksen olevan aatteellinen, ei taloudellinen. Yhdistyslaissa ei pidä säätää yhdistyksen hallinnosta, toimitusjohtajasta, toimivasta johdosta ja sen asemasta, toimielinten koolle kutumisesta, hallituksen tehtävistä, tai jäsenen erottamisesta. Näistä säädetään yhdistyksen säännöissä riittävällä tavalla.

Kuntaliiton mielestä toimeenpanevaan johtajaa koskevan säätelyn uudelleen arvioinnin yhteydessä olisi syytä arvioida myös yhdistyksen hallituksen mahdollisuutta delegoida yhdistyslain mukaan hallitukselle kuuluvia tehtäviä toimeenpanevalle johtajalle tai yhdistyksen johtavassa asemassa olevalle työntekijälle. Nykyinen yhdistyslaki ei mahdollista hallitukselle laissa määrättyjen tehtävien delegointia eteenpäin.

4.2 Toimeenpanevan johtajan työoikeudellinen asema, toimivalta ja vastuut

4.2.1 Enemmistö vastusti ajatusta, jonka mukaan toimeenpaneva johtaja ei olisi työsuhteessa yhdistykseen

Yhteenvedo

Reilu neljäsosa (28,3 %) kysymykseen vastanneista (53) kannatti tai hyväksyi ehdotuksen, jonka mukaan toimeenpaneva johtaja ei olisi työsuhteessa yhdistykseen. Reilu kolmasosa (37,7 %) taas vastusti ehdotusta tai piti sitä ongelmallisena.

Ehdotusta siitä, ettei toimeenpaneva johtaja olisi työsuhteessa yhdistykseen, kannattivat SATL, Kaukon Erämiehet ja HTM-tilintarkastajat. Ehdotuksen hyväksyivät Kapiosto, Asianajajaliitto, Vanhustyön Keskusliitto, STKL, Reserviläisliitto, Allianssi sekä Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta.

Ongelmallisena ehdotuksen näkivät TEM, Kokoomus, STTK, SLSY, Kepa, HY ja Taloushallintoliitto. Lisäksi ehdotusta vastustivat SFP, Keskusta, Keskusta Riihimäki, Akava, MTK-Pirkanmaa, LTS, SDPL, TUL, JHTT, Halila ja Tarasti.

Kielteisimmin ehdotukseen suhtautuivat puoluepoliittiset yhdistykset, joista yksikään ei kannattanut tai hyväksynyt ehdotusta. Vastaavasti myönteisimmin suhtautuivat sosiaali- ja terveysalan yhdistykset, joista yksikään ei vastustanut ehdotusta tai pitänyt sitä ongelmallisena.

Osa vastaajista oli valmis hyväksymään ehdotuksen, mikäli kyse olisi vapaaehtoisesta järjestelystä (Kepa, Allianssi, Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta). Taloushallintoliitto kuitenkin katsoi, että vapaaehtoisuudesta huolimatta, tästä

saattaisi muodostua käytäntöä. SDPL pelkasi, että ehdotus vaikeuttaisi toimeenpanevan johtajan saamista yhdistyksiin.

Yksityiskohtaiset perustelut

HTM-tilintarkastajat pitää tärkeänä, ettei nykyisten toiminnanjohtajien asema muutu - uusien päätösten ja henkilövalintojen mahdollisuus on positiivista

Yksityinen vastauksenantaja katsoo työsuhdeturvan olevan niin vahva, että holtiton toimeenpaneva johtaja voisi keikkua asemassaan hyvin kauan ennen kuin yhdistys pääsisi hänestä eroon ja löytyisikö yhdistyksestä riittävästi voimaa viedä irtisanomisprosessi lävitse. Toinen haluaa korostaa, että yleishyödyllinen järjestö on vapaaehtoista kansalaistoimintaa kaikkien osallisten osalta.

Asianajajaliiton käsityksen mukaan toimitusjohtajan ei-työoikeudellista asemaa pidetään osakeyhtiössä tärkeänä eikä siinä nähdä merkittäviä epäkohtia. On toki olemassa tapauksia, joissa toimitusjohtaja ei ole turvannut oikeuksiaan toimitusjohtajasopimuksella eikä saa kompensatiota erottamistilanteessa, mutta tätä ei voida pitää järjestelmän epäkohtana. On pikemminkin todennäköistä, että yhdistyksen toimeenpanevat johtajat turvaisivat asemaansa vastaavanlaisin sopimuksin. Toimeenpanevan johtajan tehtävä ei ole luottamustehtävä. Olennainen kysymys on silloin, voiko yhdistyksen ja toimeenpanevan johtajan kannalta olla etua tai haittaa siitä, että toiminnanjohtajan tehtävä olisi lakiin ja sääntöihin perustuva verrattuna siihen, että toiminnanjohtaja on työsuhteinen. Tällainen hyöty-haitta – arviointi on tehty em. keskustelumuistiossa. Suomen Asianajajaliiton käsityksen mukaan hyödyt puoltavat haittoja enemmän sitä, että yhdistys voi säännöissään määrätä toimeenpanevista johtajasta.

Yritystoiminnassa vakiintuneen käytännön mukaan toimeenpaneva johtaja (toimitusjohtaja) ei ole työsuhteessa yritykseen. Allianssin mielestä tällainen käytäntö voinee tulla kyseeseen myös niissä yhdistyksissä, joissa koetaan tarvetta toimeenpanevan johtajan –malliin.

Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta katsoo, että yhdistyksen lakisääntöisenä toimielimenä olevan toimeenpanevan johtajan työoikeudellisen aseman muutos nykytilaan verrattuna olisi merkittävä. Tämän vuoksi on tärkeää, että lakimuutos ei estäisi sitä, että yhdistyksen keskeinen toimihenkilö edelleenkin voisi toimia työsuhteessa esimerkiksi pääsihteeri-nimityksellä.

STTK katsoo, että toiminnanjohtajan asema työsuhteisena on vakiintunut ja toimiva järjestely. Sitä ei ole tarkoituksenmukaista muuttaa eikä yhdistystoiminnan lähentäminen osakeyhtiömuotoiseen toimintaan ole tarkoituksenmukaista.

Kepa pitää hyvänä, että hallintomalli olisi vapaaehtoinen ja järjestöjen valittavissa. Hieman ongelmallista voi kuitenkin olla, jos yhdistyslaisissa mainitaan vain toimeenpaneva johtaja -malli nimeltä. Tietoa tulisi olla saatavilla myös muista vaihtoehdoista (esim. toiminnan- ja toimitusjohtajat) ja näiden mallien vahvuuksista ja heikkouksista.

Taloushallintoliiton käsityksen mukaan, vaikka kyse ei olisikaan pakollisesta hallintomallista, tästä saattaisi kuitenkin muodostua käytäntö. Järjestöjen toimitusjohtajilla ei käytännössä ole kuitenkaan sitä valta-/vastuuasemaa mitä yrityksissä.

SFP:n mukaan jo nyt yhdistyksellä voi olla työsuhteinen toiminnanjohtaja. SFP ei hyväksy sitä, että ehdotuksen mukainen toimeenpaneva johtaja olisi työoikeudellisesti heikommassa asemassa.

Akava pitää merkittävimpänä asiana, että uudistus merkitsisi muutosta johtavan toimihenkilön työoikeudellisessa asemassa, koska toimeenpanevan johtajan katsottaisiin jäävän työlainsäädännön ulkopuolelle. Tätä kautta sääntely toisi yhdistyspuolelle ne samat ongelmat, joita Akava on yrittänyt korjata yhtiöpuolella ns. palkkatoimitusjohtajien osalta. Akava katsoo, että toimeenpanevan johtajan sääntelystä aiheutuisi enemmän haittaa kuin hyötyä. Lakiehdotuksesta tulisi siksi poistaa kaikki ne kohdat, jotka johtuvat toimeenpanevaa johtajaa koskevasta sääntelystä.

LTS katsoo vastuiden kasvavan, mutta työstä saatavat edut eivät sen mukaan kohtaa kasvaneita vastuita.

SDPL:n mielestä, kun on kysymyksessä yhdistys, se ei pidä perusteltuna sitä että toimeenpanevalta johtajalla ei olisi työsuhdeturva. Sen mielestä tässä asiassa saattaisi helposti syntyä ylilyöntejä ja väärinkäytöksiä esim. niin että mikäli henkilö ei jostakin syystä miellyttäisi persoonana kaikkia, voitaisiin hänet helposti kammata syrjään. Samoin olisi asian- laita jos jokin yhdistyksen toiminnoista epäonnistuisi täysin, niin voitaisiin asia sälyttää toimeenpanevanjohtajan syyksi, vaikka syylliset asiaan olisivatkin jossakin muualla (esim. yhdistyksen hallituksen toiminnassa) Toisaalta myös toimeenpanevan johtajan saaminen yhdistyksen palkkalistoille saattaisi vaikeutua, mikäli toimeenpanevalta johtajalta evättäisiin työsuhdeturva.

Tarastin mielestä ei tule jakaa yhdistyksiä kahteen ryhmään tällä perusteella.

JHL ei ota kantaa ehdotukseen, koska se on sen mielestä tarpeeton. Se ei kannata uusien toimielimien luomista.

4.2.2 Ehdotus toimeenpanevan johtajan osakeyhtiön toimitusjohtajaa suppeammasta toimivallasta sai hieman enemmän kannatusta kuin vastustusta

Yhteenveto

Kolmasosa (32,6 %) kysymykseen vastanneista (46) kannatti tai hyväksyi ehdotuksen, jonka mukaan toimeenpanevan johtajan toimivalta olisi suppeampi kuin esimerkiksi osakeyhtiön toimitusjohtajan toimivalta, koska yhdistyksen hallituksen toimivalta on suppeampi kuin esimerkiksi yhtiössä. Vastaavasti hieman vajaa viidesosa (19,5 %) vastusti ehdotusta tai piti sitä ongelmallisena.

Ehdotusta kannattivat SATL, STKL, Kepa ja HTM-tilintarkastajat. Lisäksi ehdotuksen hyväksyivät MTK-Pirkanmaa, Vanhustyön Keskusliitto, SDPL, Omakotiliitto, Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta ja Viekin Nuorisoseura.

Ongelmallisena ehdotusta pitivät TEM, STTK, LTS, JHTT ja Taloushallintoliitto. Ehdotusta vastustivat Keskusta, Keskusta Riihimäki ja JHL.

STKL piti ehdotusta tärkeänä yhdistysdemokratian kannalta. SDPL ja LTS korostivat, että yhdistyksen ylintä päätösvaltaa tulee käyttää yhdistyksen kokouksen. Lisäksi HTM-tilintarkastajat ja LTS pitivät tärkeänä, että toimeenpanevan johtajan valta ja vastuu olisivat tasavertaisessa suhteessa.

Yksityiskohtaiset perustelut

STKL pitää ehdotusta yhdistysdemokratian kannalta tärkeänä.

HTM-tilintarkastajat kannattavat sitä, että hallituksen ja toimeenpanevan johtajan valta ja vastuu olisivat tasavertaisessa suhteessa.

SDPL:n kannan mukaan yhdistyksen toiminnan luonne ei saisi missään tapauksessa muuttua kaupallisemmaksi. Yhdistysten ylintä päätösvaltaa tulee saada käyttää yhdistyksen kokous tai yhdistyksen valtuutettujen kokous

LTS:n mielestä, jos vastuu kasvaa pitäisi myös toimivallan kasvaa. Yhdistyksissä kaikki merkittävät päätökset tehdään yhdistyksen kokouksessa, ei toimitusjohtajan pöydässä.

Tarasti pitää ehdotettua huonona lainsäädäntönä - uusia tulkintoja, erilaisia tulkintoja hallintomallista riippuen.

4.2.3 Valtaosan mielestä toimeenpaneva johtaja -hallintomalli ei selkiyttäisi vastuukysymyksiä

Yhteenvedo

Vain reilu viidesosa (22,6 %) kysymykseen vastanneista (53) kannatti tai hyväksyi ehdotuksen, jonka mukaan toimeenpanevan johtajan hallintomallin käyttöönotto selkiyttäisi vastuukysymyksiä ja olisi siksi kannatettava lisäsäännös yhdistyslakiin. Vastaavasti yli puolet (52,9 %) vastanneista vastusti ehdotusta tai piti sitä ongelmallisena.

Kielteisimmän ehdotukseen suhtautuivat puoluepoliittiset yhdistykset sekä viranomaistahot, joista yksikään ei kannattanut tai hyväksynyt ehdotusta. Parhaiten ehdotus otettiin vastaan yksityishenkilöiden keskuudessa.

Ehdotusta, jonka mukaan toimeenpanevan johtajan hallintomalli selkeyttäisi vastuukysymyksiä, kannattivat SATL, Vanhustyön Keskusliitto, SLU, Omakotiliitto,

Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta ja HTM-tilintarkastajat. Ehdotuksen hyväksyivät TU ja Kopiosto.

Ongelmallisena ehdotusta pitivät TEM, STTK, MTK-Pirkanmaa, Turun Kauppakamari, Kaukon Erämiehet, Kepa, Allianssi, Viekin Nuorisoseura sekä Taloushallintoliitto. Lisäksi ehdotusta vastustivat OPM, Kokoomus, Keskusta, Keskusta Riihimäki, Akava, JHL, OAJ, SLSY, Invalidiliitto, LTS, Reserviläisurheiluliitto, SDPL, Suomen Partiolaiset, TUL, HY, JHTT, Halila ja Tarasti.

SLU piti ehdotusta perusteltuna erityisesti suurten yhdistysten osalta. Toisaalta TU taas katsoi ehdotuksen olevan perusteltu pienten yhdistysten osalta, koska se voisi keventää niiden hallintomenettelyä.

Kepa piti hyvänä tällaisen mahdollisuuden olemassaoloa, mutta ei näe välttämättömänä säätää siitä lailla. Keskustan, Akavan ja OAJ:n näkemyksen mukaan hallitus voi nykyisenkin lain puitteissa määrittellä johdon tehtävät ja vastuut tarpeeksi kattavasti. TUL:n ja HY:n mielestä sääntely tulisi antamaan vääriä signaaleja yhdistystoimintaan toimivallan ja vastuun osalta.

Yksityiskohtaiset perustelut

SLU katsoo, että toimielimenä toimivan toimeenpanevan johtajan vastuuta, toimivaltaa ja työoikeudellista asemaa koskevaa muutosta voidaan pitää perusteltuna erityisesti suurissa yhdistyksissä. Pienien yhdistyksien osalta SLU suhtautuu varauksellisesti tähän mahdollisuuteen.

HTM-tilintarkastajat: vaihtoehtoisena selkiinnyttää - mahdollisuus: saa valtaa ja samalla saa myös vastuuta

TU:n mielestä ehdotetut säännökset ovat omiaan selkiyttämään esimerkiksi vastuukysymyksiä yhdistyksen hallinnon ja käytännön toiminnasta vastaavien välillä ja erityisesti pienten yhdistysten osalta on perustelua "keventää" hallinnointimenettelyä.

STTK:n mielestä ehdotettu muutos ei ole tarpeen.

Kepa pitää hyvänä, että tällainen mahdollisuus järjestöille on, tai ainakin, ettei se ole kiellettyä. Asia ei välttämättä ole kuitenkaan sellainen, joka pitäisi erikseen laissa säädellä.

Allianssin näkemyksen mukaan olisi perusteltua määrittellä hallituksen tehtävät ja vastuu siinä tilanteessa, että yhdistys päättää ottaa organisaatiossaan käyttöön toimeenpanevan johtajan.

Keskusta Riihimäki katsoo, että toimitusjohtajan/ toiminnanjohtajan määrääminen tietyissä tapauksissa toimielimeksi (ns. toimeenpanevaksi johtajaksi) ei ole järjestötoiminnassa tarpeen. Tämä saattaa hämärtää yhdistyksen päätöksentekovaltaa. Lausuntopyyntöissä mainittujen epäkohtien korjaamiseen päästään nykyisellään

lailla. Tällöin yhdistyksen hallitus/ johtokunta voi antaa yhdistyksen toiminnanjohtajalle/ toimitusjohtajalle valtuudet tehdä käytännön päätöksiä tiettyjen ennalta määrättyjen rajojen sisällä tai erillisellä johtajasopimuksella.

Akavan mielestä vahingonkorvauskysymyksen merkitystä ei pidä liioitella, sillä vahingonkorvausvastuu aiheutuu erittäin harvoin yhdistyksen hallituksen jäsenelle. Uudistus ei myöskään vaikuta hallituksen tehtäväkuvaan. Nykyisinkin hallitus voi määritellä toimivan johdon tehtävät ja valtuudet haluamallaan tavalla. Tähän ei tarvita lainuudistusta.

LTS:n mielestä yhdistykseen ei tarvita toimitusjohtajaa, ellei se muutu yritykseksi ja silloin ei enää ole kyse yhdistyksestä.

TUL:n näkemyksen mukaan sääntely olisi lisäksi omiaan antamaan vääriä signaaleja yhdistystoimintaan niin toimivallan kuin vastuunkin osalta. Lakiehdotuksesta tulisi siksi poistaa kaikki ne kohdat, jotka johtuvat toimeenpanevaa johtajaa koskevasta sääntelystä.

HY:n näkemyksen mukaan sääntely olisi omiaan antamaan vääriä signaaleja yhdistystoimintaan niin toimivallan kuin vastuunkin osalta siinä, että voitaisiin siirtyä osakeyhtiömalliseen johtamiseen. Mahdollisuus poistaa hallituksen jäsenen vastuu yhdistyksen päivittäisestä johtamisesta muuttaisi hyvin vähän faktista oikeustilaa: hallituksen jäseneltä ei käytännössä vaadita korvausta tällaisesta vahingosta yhdistyksessä. Sääntely antaisi kuitenkin helposti sen virheellisen vaikutelman, että säännöissä voitaisiin kaventaa olennaisesti hallituksen jäsenen vastuuta ja samalla lisätä johtavan toimihenkilön valtuuksia siitä, millaiset ne voivat nyttemmin olla.

Asianajajaliitto ei ota kantaa ehdotukseen, eikä katso, että mahdollisuus valita toimeenpaneva johtaja esitetyllä tavalla heikentäisi yhdistysdemokratiaa eikä muutoinkaan yhdistyksen jäsenten päätösvaltaa. Asianajajaliiton käsityksen mukaan toimeenpanevan johtajan vastuukysymyksiä on tässä mielessä tarkasteltava rinnan yhdistyksen hallituksen vastuiden kanssa. Yhdistyksen jäsenten päätösvalta yhdistyksen kokouksissa säilyy entisellään.

4.2.4 Valtaosan mielestä vastuukysymys ei riitä perusteeksi säätää toimeenpanevesta johtajasta

Yhteenveto

Yli puolet (51,9 %) kysymykseen vastanneista (52) kannatti tai hyväksyi ehdotuksen, jonka mukaan vastuukysymys ei riittäisi perusteeksi ottaa lakiin säännöksiä toimeenpanevesta johtajasta. Vastaavasti 13,5 % vastanneista vastusti tai piti ehdotusta ongelmallisena.

Ehdotusta kannattivat Kokoomus, SDP, Keskusta, Keskusta Riihimäki, JHL, STTK, MTK-Pirkanmaa, OAJ, SLSY, Turun Kauppakamari, Invalidiliitto, Kau-

kon Erämiehet, LTS, Reserviläisurheiluliitto, SDPL, Suomen Partiolaiset, TUL, HY, JHTT, Halila ja Tarasti. Ehdotuksen hyväksyivät myös OPM, TEM, Akava ja Taloushallintoliitto.

Ongelmallisena ehdotusta pitivät Kepa, SLU, Viekin Nuorisoseura ja HTM-tilintarkastajat. Lisäksi ehdotusta vastustivat Vanhustyön Keskusliitto sekä Säätiöiden ja Rahastojen Neuvottelukunta.

Yksityiskohtaiset perustelut

OAJ toteaa, että yhdistyksen hallituksella on mahdollisuus antaa toiminnanjohtajalle/pääsihteerille tai vastaavalle johtavalle toimihenkilölle valtaa, vastuuta ja asema johtamiseen. Sen mielestä tämä ei edellytä muutoksia yhdistyslakiin.

Invalidiliitto ei usko, että vastuukysymyksillä on käytännön merkitystä hallitusta muodostettaessa, mikäli yhdistyksellä olisi käytössään lakiin kaavailtu uudenlainen toimeenpaneva johtaja.

LTS:n näkemyksen mukaan byrokratiaa kannattaisi kaikin tavoin karsia myös tässä kohdassa.

HTM-tilintarkastajat: rajoitetaan mahdollisuutta kehittyä jos määräystä ei ole - mahdollisuutena hyvä, ei kuitenkaan voida säätää pakolliseksi

4.3 Muut ehdotukset

Yritys- tai liiketoiminnan luonteinen taloudellinen toiminta on esimerkiksi Kokoomus rp:n piirissä yhtiötetty, jolloin toimitusjohtajan ja hallituksen vastuut on säännelty osakeyhtiölain mukaisesti. Puoluesihteerin ja 16 piirijärjestön toiminnanjohtajien työ- ja vastuusuhteiden osalta ei ole tarvetta siirtyä toimeenpanevan johtajan sääntelyyn. Paikallisyhdistyksissä tuollainen sääntely olisi todella ylimitoitettu.

SFP:n mielestä on tärkeitä, että jos toimeenpanevista johtajasta säädetään, se on vapaaehtoinen toimielin, jonka käyttöönotosta yhdistys voi päättää.

TUL:n ja HY:n mukaan lakiehdotuksesta tulisi poistaa kaikki ne kohdat, jotka johtuvat toimeenpanevaa johtajaa koskevasta sääntelystä. Tämä koskee myös lain 35 §:ään sisällytettyä virkettä siitä, että hallituksen on huolehdittava siitä, että kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty. Tämä asia on selvä ilman, että siitä mainitaan erikseen laissa.

Sarjan aiemmat julkaisut vuonna 2009

1. Hallinto-oikeuksien sähköinen tiedoksianto Veronsaajien oikeudenvalvontayksikköön
2. Jatkokäsittelylupa hovioikeudessa. Lausuntotiivistelmä
3. Väkivallan vähentäminen Suomessa
4. Pikaluottoihin liittyvän lainsäädännön uudistaminen. Lausuntotiivistelmä
6. Yhteistalouden purkaminen avoliiton päättyessä. Lausuntotiivistelmä
7. Vapaudenmenetyksestä maksettavan korvauksen hakeminen
10. Yhteistalouden purkaminen avoliiton päättyessä
Yhteenveto kansalaispalautteesta

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO
puh. (09) 160 03
www.om.fi

PB 25
00023 STATSRÅDET
tfn (09) 160 03
www.jm.fi